

P A G T

Eller

T E S T A M E N T E

Når han siger en ” Ny Pagt ”, har han dermed erklæret, at den *første* er *forældet*; men det, som er ved at blive forældet og *gammelt*, er nær ved at forsvinde.

Hebræerbrevet 8,13.

Fortolket af

Børje Flemming Boysen

Senior

© 2014 THE SPIRIT OF PROPHECY PUBLICATIONS,

DENMARK

ISBN: 978-87-92781-02-4

F O R O R D

PAGT betyder egentlig *overenskomst* mellem **to** parter med særlig tanke på forpligtelser for begge, en sådan dobbeltsidig pagt sluttedes på Sinai mellem Herren og Israels folk (2 Mos. 19,2 ff; 20,1 ff.) Ordet bruges imidlertid også i GT således, at der *alene* tænkes på den forpligtelse, som **GUD** påtager sig; og det får derved omtrent samme betydning som *forjættelse*. Det *hebraiske* ord for pagt gives i den *græske* oversættelse af GT og derefter i NT ved *diatheke*, der egentlig betyder **TESTAMENTE**.*)

” EN NY PAGT ”

Hebræerbrevet taler om en ”Ny Pagt” som *er* trådt i kraft og en *ældre* pagt, som er nær ved at *forsvinde*. (8, 13)

Også Helligånden vidner for os herom;

Thi efter at HERREN har sagt:

” ... ikke som den Pagt, jeg sluttede med deres Fædre ... hvilken Pagt de *brød*, så jeg væmmedes ved dem, ” lyder det fra HERREN:

”Dette er den Pagt, som jeg i Dagene *her efter*, vil oprette med dem,” siger han:

”Jeg vil give mine Love i *deres* Hjerter, og jeg vil skrive dem i deres Sind ...”

Dette var 500 år f.Kr. og pagten var *stadig i brug* efter at Kristi fuldkomne offer havde oprettet en Ny Pagt,

” *selv om den var gammel og forældet ...* ”

*) Ordforklaring i Det Nye Testamente.

FORORD

Da Jesus med høj røst opgav ånden på korset, flængedes forhængen i templet i to stykker, fra øverst til nederst, det var år 33.***) **Men** selvom *afgrøde og slagtoffer ophørte* i det øjeblik***) *fortsatte* præsterne i forkastelse af GUDS *frelseplan* med dem, at **ofre** ved templets alter **i** endnu **37 år**, indtil deres tider i "Det forjættede Land" ved dagenes **ende**, (x) ophørte, ved Templets ødelæggelse **år 70**.

Vi skal derfor gøre en *kronologisk* gennemgang, ved at gå tilbage til den gamle pagts indstiftelse i ørkenen, frem til dens *egentlige* ophør, da Judas sidste konge, efter at have fået stukket øjnene ud, føres i lænker til Babel. (Jer.39,6).

I søgen efter spor af *jødekristne* menigheder *efter* år 70, i Mesopotamien og Orienten behandles skriftkilder i kirkehistorie og orientalsk litteratur, som: THE HOLY BIBLE oversættelse til engelsk, fra den *aramæiske Peshitta*, og andre orientalske tekster.

) Matt. 27, 51; *) Dan. 9,27; (x) Hebr. 1, 1 ff.

I *Jødekristne* menigheder ser man *Loven* i Pagten,-

i Hedningekristne samfund ser man:

Syndsforgættelsen i Testamentet.

Man blander **LOV med EVANGELIUM !**

EKSTRA

I forbindelse med Luthers retfærdiggørelseslære i

Romerbrevet skrev han også:

STORA GALATERBREVS- KOMMENTAREN

Her er en gengivelse af det første kapitel. side 220.

(se Luthers afslutningskommentar- her på side 299)

Et digert værk på 489 sider. Den findes kun i *svensk* oversættelse, men for den sandhedssøgende er den svenske udgave et fund.

(Matt. 7,7)

INDHOLDSFORTEGNELSE

F O R O R D ... side 2.

DEL I

PAGTERNE OG LOVEN

Fra Noa til Moses

DEN FØRSTE PAGT I ØRKENEN ... 13.

SALOMOS TEMPEL ... 17.

RIGET DELES –ISRAEL- JUDA ... 23.

ISRAELS UNDERGANG ... 23.

ISRAEL BORTFØRES ... 24.

JUDAS SIDSTE KONGER ... 25 .

EKSILET I BABYLON ... 26.

KRONOLOGISK OVERSIGT (1) ... 27.

EN NY PAGT FORUDSIGES ... 28.

JERUSALEMS BELEJRING OG FALD ... 30.

KRONOLOGISK OVERSIGT (2)

Fra Daniel til Kristus

... 36.

Daniels 70 Uger

DEL II

LOVEN I DET NY TESTAMENTE

LOVEN FRA SKABELSEN TIL KRISTUS ... 38.

LOVEN I ABRAHAMS DAGE ... 39.

LOVEN PÅ SINAI ... 40.

PAGTENS ARK I GUDS TEMPEL

I HIMMELEN ... 41.

LOVEN I DET NY TESTAMENTE ... 42.

KRONOLOGISK OVERSIGT (3)

Templet i Herodes Dage ... 43.

JESUS I HELLIGDOMMEN ... 44.

JESUS LOVEN OG DISCIPLENE ... 46.

JESU VÉRÅB OVER SKRIFTKLOGE

OG FARISÆERE ... 47.

PÅSKEMÅLTIDET FORBEREDES ... 49.

PAGTSBLODET ... 51.

JESUS KORSFÆSTES ... 52.

DEL III

DEN NYE PAGT

Evangeliet om Frelsen ved

Syndernes forladelse

SIMON PETERS SYN I JOPPE ... 53.

KRONOLOGISK OVERSIGT (4) ... 55.

HERRENS STRAFFETALE ... 56.

”TILBAGE TIL KÆSAREA” ... 57.

PAGT ELLER TESTAMENTE ... 62.

APOSTELMØDET ... 63.

JØDE – KRISTNE SPÆNDINGS-

FELTER ... 66.

FARISÆERNES OG JESUS SYN

PÅ RENHED OG URENHED ... 77.

DEL IV

INTERPOLATION ... 79.

MISSIONSBEFALINGEN ... 81.

”AT ERKLÆRE AL MAD FOR REN ” ... 84.

THE HOLY BIBLE ... 85.

ST. MARKUS 7 ... ” purging all meats ” (?) ... 87.

NYTESTAMENTLIG ISAGOGIK

Holger Mosbech ... 88.

VULGATA ... 90.

HVEM SKREV INTERPOLATIONEN

I MARKUS 7, 19 ? ... 91.

KONKLUSION ... 99.

POWER POINT

(Speciel tekst til projektor)

Side 100- 113.

1.	DEN SYVENDE DAG I SKABELSEN ...	side 100.
2.	MENNESKET I EDENS HAVE ...	101.
3.	SYNDEFALDET ...	102.
4.	FJENDSKABET ...	103.
5.	KAIN OG ABEL ...	104.
6.	VANDFLODEN ... NOA	105.
7.	FOLKESLAGENES STAMTAVLE ...	106.
	BABELSTÅRNET, SPROGFORVIRRINGEN ...	
8.	NOAS SØN, SEMS SLÆGT	106.
	ABRAHAMS INDVANDRING I KANA'N	107.
9.	LOTS BEFRIELSE, KONG MELKIZEDEK	108.
10.	HERREN SLUTTER PAGT MED ABRAHAM	109.
11.	OMSKÆRELSEN SOM PAGTS TEGN	110.
12.	SABBATEN SOM PAGTS TEGN	111.
13.	MOSES FORMANING AT HOLDE LOVEN	112.
14.	ADVARSEL MOD BILLEDDYRKELSE	113.

DEL V

” EN NY PAGT ” ... 114.

HEBRÆERBREVET

Fortolket af F.R.Buhl ... 115.

POWER POINT

HEBRÆERBREVET ... 117-136.

KRONOLOGISK OVERSIGT (5) ... 137.

THE REVELATION

Overs. til dansk ...139- 143.

H.W. Simcox tolker Åb. 12 kap. om
Kvinden og Barnet og ”Kvindens Flugt”
fra Jerusalem til Pella ved Jordan.

JØDEKRISTENDOMMEN

Hjalmar Holmquist ... 144.

MENIGHEDEN AF DEN NYE PAGT

I DAMASCUS ... 145.

STJERNESØNNEN

Poul Borchsenius ... 146-147.

THE HOLY BIBLE ... 148-154.

The Peshitta (eng)

From the ancient Eastern Text

DEN ORIENTALSKE KRISTENDOM

Hjalmar Holmquist ... 155- 157.

KRONOLOGISK OVERSIGT (5)

Konklusion over "Kvindens Flugt".

158.

POWER POINT

159-164.

DEL VI

LUTHERS FORTALER ...

165-166.

NYTESTAMENTLIG ISAGOGIK

Holger Mosbech

167-168.

FORTALE TIL LUTHERBREVET

Af Martin Luther

169 –183.

PAULUS BREV TIL ROMERNE

Selektivt udvalgte tekster til forståelse af
”Pagten” i det Ny Testaments lys.

184 -204.

PAGT– TESTAMENTE- ARV

205 -208.

EVANGELIET OM GUDS RIGE

Daniels Profeti

209 -211.

DEL VII

”JØDERNES TIDER ”

Jødernes Tider i Kanaans Land

fra Abraham til Kristus.

210.

KRONOLOGISK OVERSIGT (5)

212- 216.

EN JØDISK NEKROLOG OVER

JERUSALEMS DØTRE

217.

E P I L O G

218.

PAGT *eller* TESTAMENTE

Omslagside

219.

EKSTRA:

STORA GALATERBREVSKOMMENTAREN

220 –300.

DEN FØRSTE PAGT I ØRKENEN

Nu havde jo også Den Første Pagt sin
Gudstjenesteordning og sin jordiske Helligdom.

Hebr. 9,1.

HERREN talede til Moses og sagde:

2 Mose 25, 1- 40.

Sig til Israeliterne, at de skal bringe mig en
Offerydelse; af enhver, som i sit Hjerte føler sig
tilskyndet dertil, skal I tage min Offerydelse.

Og du skal indrette mig en HELLIGDOM, for
at jeg kan bo midt iblandt dem.

Du skal indrette Boligen og alt dens Tilbehør
nøje efter det FORBILLEDE, jeg vil vise dig.

PAGTENS ARK

Du skal lave en ARK af Akacietræ, halvtredje
Alen lang, halvanden Alen bred og
halvanden Alen høj.

Og i ARKEN skal du nedlægge

VIDNESBYRDET, som jeg vil give dig.

Se til, at du udfører det efter det Forbillede,
som vises dig på BJERGET.

VIDNESBYRDETS TO TAVLER

2 Mose 31,18.

Da han nu var færdig med at tale til Moses på Sinaj Bjerg, overgav han ham Vidnesbyrdets to Tavler, Stentavler, der var beskrevet med

GUDS FINGER.

Derpå vendte Moses tilbage og steg ned fra Bjerget med Vidnesbyrdets to Tavler i Hånden, Tavler, der var beskrevet på begge Sider, både på Forsiden og Bagsiden var de beskrevet.

GULD KALVEN

2 Mose 32, 1-35.

Og Tavlerne var GUDS VÆRK - og Skriften var

GUDS SKRIFT - ridset på Tavlerne.

Og da Moses nærmede sig Lejren og så Tyrekalven og Dansen, blussede hans Vrede op, og han kastede Tavlerne fra sig og sønder slog dem ved Bjergets Fod.

D E N Y E S T E N T A V L E R

2 Mose 34, 1-29.

Derpå sagde HERREN til Moses: ”Tilhug dig to Stentavler ligesom de forrige, så vil jeg på Tavlerne skrive de samme Ord, som stod på de forrige Tavler, du slog i Stykker.

Da tilhuggede han to Stentavler ligesom de forrige, og tidligt næste Morgen steg Moses op på Sinaj Bjerg, som GUD havde pålagt ham, og tog de to Stentavler med sig.

Og han blev der hos HERREN fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter uden at spise eller drikke; og han skrev Pagts Ordene,

- D E T I B U D - på Tavlerne.

Da Moses steg ned fra Sinaj Bjerg med Vidnesbyrdets to Tavler i Hånden, vidste han ikke, at hans Ansigts Hud var kommet til at stråle, ved at han taledede med ham.

Da så Israeliterne, at Moses' Ansigts Hud strålede; og Moses lagde da Dækket over sit Ansigt, indtil han atter gik ind for at tale med Ham.

HELLIGDOMMENS OPSTILLING

I ØRKENEN

2 Mose 40, 1-38.

Og HERREN talede til Moses og sagde:

- 2 På den første Dag i den første Måned skal du rejse Åbenbaringsteltets Bolig.
- 3 Sæt så VIDNESBYRDETS ARK derind og
hæng Forhængen op for Arken.
- 16 Og Moses gjorde ganske som HERREN havde pålagt ham; således gjorde han.
- 17 På den første Dag i den første Måned i det andet År *) blev Boligen rejst.
- 16 Så rejste han Forgården rundt om Boligen og Alteret og hængte Forhængen op for Forgårdens Indgang. Hermed var Moses færdig med Arbejdet.
- 33 Da dækkede Skyen Åbenbaringsteltet, og HERRENS Herlighed fyldte Boligen;
- 34 og Moses kunde ikke gå ind i Åbenbaringsteltet, fordi Skyen havde lagt sig derover, og HERRENS Herlighed fyldte Boligen.
- 35 Men under hele deres Vandring brød Israeliterne op, når Skyen løftede sig fra Boligen;
- 36 og når Skyen ikke løftede sig, brød de ikke op, men ventede, til den atter løftede sig.
- 37 Thi HERRENS Sky lå over Boligen om Dagen, og om Natten lyste Ild i Skyen for alle Israeliternes Øjne under hele deres Vandring.

*) efter Udvandringen.

SALOMOS TEMPEL

1 Krøn. 28, 1-21.

- 2 Kong David rejste sig op og sagde:
 ”Hør mig, mine Brødre og mit Folk!
 Jeg havde i Sinde at bygge:

HERRENS PAGTS ARK

- og vor GUDS Fodskammel *

et Hus at hvile i og havde truffet Forbered-
 elser til at bygge.

- 3 Men GUD sagde til mig: Du skal ikke bygge
 mit Navn et Hus, thi du er en Krigens mand
 og har udgydt Blod!
- 6 Og han sagde til mig: Din Søn Salomo er
 den, som skal bygge mit Hus og mine For-
 gårde, thi ham har jeg udvalgt til min Søn,
 og jeg vil være ham en Fader;
- 7 jeg vil grundfæste hans Kongedømme til
 evig Tid, hvis han holder fast ved mine Bud
 og Lovbud og gør efter dem således som nu.
- 10 Så se da til, thi HERREN har udvalgt dig til
 at bygge et Hus til Helligdom! Gå til Værket
 med Frimodighed !”
- 19 ”HERREN har sat mig ind i alt dette ved et
 Skrift, jeg har fra hans egen Hånd, i alle de
 Arbejder, Planen omfatter.”
- 20 Derpå sagde David til sin Søn Salomo: ”Gå
 til Værket og vær frimodig og stærk, frygt
 ikke og tab ikke Modet, thi GUD HERREN,
 min Gud, vil være med dig! Han vil ikke slip-
 pe dig og ikke forlade dig, før alt arbejdet
 med HERRENS Hus er fuldført.”

* Sonedækket

TEMPLETS OPFØRELSE

1 Kong. 6, 1-38.

- 1 I det 480. År efter at Israeliterne var vandret ud af Egypten, i Ziv Måned, det er den anden Måned, i det fjerde år Salomo herskede i Israel, begyndte han at bygge:

HERRENS HUS

- 7 Ved Templets Opførelse byggede man med Sten, der var gjort færdige i Stenbrudet, derfor hørtes hverken Lyd af Hamre, Mejsler eller andet Jernværktøj, medens Templet byggedes.

- 11 Da kom HERRENS Ord til Salomo således:

- 12 ”Dette Hus, som du er ved at bygge— dersom du vandrer efter mine Anordninger og gør efter mine Lovbud og omhyggeligt vandrer efter alle mine Bud, vil jeg på dig stadfæste det Ord, jeg taledes til din Fader David,

og tage Bolig blandt Israeliterne og ikke forlade mit Folk Israel !”

- 14 Således byggede Salomo Templet færdigt.

- 37 I det fjerde År lagdes Grunden til

HERRENS HUS i Ziv Måned;

- 38 og i det ellefte år i Bul Måned, det er den ottende Måned, fuldførtes Templet i alle dets Dele og Stykker; han byggede på det i syv år.

TEMPLETS INDVIELSE

1 Kong. 8,1-10.

Derpå kaldte Salomo Israels Ældste og alle Stammernes Overhoveder, Israeliternes Fædrenehuses Øverster, sammen hos sig i Jerusalem for at føre -

HERRENS PAGTS ARK

- op fra Davidsbyen, det er Zion.

4 Og alle Israels Ældste kom, og Præsterne bar Arken. Og de bragte HERRENS Ark op tillige med Åbenbaringsteltet og alle de Ting, der var i Teltet; Præsterne og Leviterne bragte dem op.

9 Der var ikke andet i Arken end de to Stentavler, Moses havde lagt ned i den på Horeb, Tavlerne med den Pagt, HERREN havde sluttet med Israeliterne, da de drog bort fra Egypten.

10 Da Præsterne derpå gik ud af Helligdommen, fyldte Skyen HERRENS HUS, så at Præsterne af Skyen hindredes i at stå og udføre deres Tjeneste; thi:

HERRENS HERLIGHED fyldte

HERRENS HUS.

HERREN ÅBENBARER SIG PÅ NY FOR SALOMO

1 Kong. 9, 1 –9.

Men da Salomo var færdig med at opføre
HERRENS HUS og Kongens Palads og alt,
hvad han havde fået Lyst til og sat sig for at
udføre, 2 lod HERREN sig anden Gang til
Syne for ham, som han havde ladet sig til
Syne for ham i Gibeon;

- 3 og HERREN sagde til ham: ”Jeg har hørt den
Bøn og Begæring, du opsendte for mit Åsyn.
Jeg har helliget dette Hus, som du har bygget,
for der at stadfæste mit Navn til evig Tid, og
mine Øjne og mit Hjerte skal være der alle
Dage.
- 4 Hvis du nu vandrer for mit Åsyn som din
Fader David i Hjertets Uskyld og i Oprigtig-
hed, så du gør alt, hvad Jeg har pålagt dig, og
holder alle mine Anordninger og Lovbud,
- 5 så vil Jeg opretholde din Kongetrone i Israel
evindeligt, som jeg lovede din Fader David,
da jeg sagde: En Efterfølger skal aldrig fattes
dig på Israels Trone.
- 6 Men *hvis I* eller eders Børn vender eder bort
fra mig og ikke holder mine Bud, mine An-
ordninger, som jeg har forelagt eder, men
går hen og dyrker andre Gud, og tilbeder
dem,
- 7 så vil jeg *udrydde* Israel fra det Land, jeg gav
dem; og det Hus, jeg har helliget for mit
Navn, vil jeg forkaste fra mit Åsyn, og Israel
skal blive til Spot og Spe blandt alle Folk,

- 6 og dette Hus skal blive en *Ruindyng*, og enhver, som går der forbi, skal blive slået af Rædsel og give sig til at hånfløjte. Og når man siger: hvorfor har HERREN handlet således mod dette Land og dette Hus ?
- 9 skal der svares: Fordi de forlod HERREN deres GUD, som førte deres Fædre ud af Egypten, og holdt sig til andre Guder, tilbad og dyrkede dem; derfor har HERREN bragt al denne Elendighed over dem !”

SALOMOS HUSTRUER, HANS

AFGUDSDYRKELSE

1 Kong. 11, 1-

Kong Salomo elskede foruden Faraos Datter mange fremmede Kvinder, moabitiske, ammonitiske, edomitiske, zidoniske og hetitiske Kvinder,

- 2 Kvinder fra de Folkeslag, HERREN havde sagt om til Israeliterne: ”I må ikke have med dem at gøre og de ikke med eder, ellers drager de eders Hjerte til deres Guder!”
- Han havde 700 fyrstelige Hustruer og 300
- 3 Medhustruer, og hans Hustruer drog hans Hjerte bort fra HERREN.
- 4 Da Salomo blev gammel, drog hans Hustruer hans *Hjerte* til *fremmede* Guder, og hans Hjerte var ikke mere helt med HERREN hans GUD som hans Fader Davids.
- 5 Salomo holdt sig da til Astarte, Zidoniernes Gudinde, og til Milkom, Ammoniternes væmmelige Gud.

SALOMOS DØD

1 Kong. 11, 41-43.

- 6 Således gjorde Salomo, hvad der var *ondt* i HERRENS Øjne, og viste ikke HERREN fuld Lydighed som hans Fader David.
- 7 Da vrededes HERREN på Salomo, fordi han vendte sit Hjerte bort fra HERREN, Israels GUD, der dog to Gange havde ladet sig til Syne for ham
- 8 og udtrykkelig havde påbudt ham ikke at holde sig til fremmede Guder; men han holdt ikke, hvad HERREN havde påbudt ham.
- 9 Derfor sagde HERREN til Salomo: "Fordi det står således til med dig, og fordi du ikke har holdt min Pagt og mine Anordninger, som jeg pålagde dig:

" Vil jeg visselig *rive Riget* fra dig
- og *give* din Træl det."

- 10 Dog vil jeg ikke gøre det i din Levetid for din Fader Davids Skyld; men jeg vil rive det ud af din Søns Hånd.
- 11 Kun vil jeg ikke rive hele Riget fra ham, men give din Søn en Stamme deraf for min Tjener Davids Skyld og for Jerusalems Skyld, den By jeg udvalgte.
- 12 HERREN gav Salomo en Modstander i Edomiten Hadad af Kongeslægten Edom.
- 42 Den Tid, Salomo herskede i Jerusalem over hele Israel, udgjorde fyrretyve År.
- 43 Så lagde Salomo sig til Hvile hos sine Fædre og blev jordet i sin Fader Davids By. Og hans Søn Rehabeam blev Konge i hans Sted.

R I G E T D E L E S

1. Kong. 12. 1-20.

- 2 Men Rehabem begav sig til Sikem, thi derhen var hele Israel stævnet for at hylde ham som Konge.
- 3 Og de sagde til Rehabeam:
- 4 "Din Fader lagde et hårdt Åg på os, men let du nu det hårde Arbejde, din Fader krævede og det tunge Åg, han lagde på os, så vil vi tjene dig!"
- 12 Da alt Folket Tredjedagen kom til Rehabeam, som Kongen havde sagt,
- 13 gav han dem et hårdt Svar, og uden at tage Hensyn til de gamles Råd ...
- Men da hele Israel mærkede, at Kongen ikke hørte på dem, gav Folket Kongen det Svar:
- 16 "Hvad Del har vi i David ? Vi har ingen Lod i Isajs Søn ! Til dine Telte, Israel ! Sørg nu, David, for dit eget Hus!"
- 19 Således brød Israel med Davids Hus, og det er Stillingen den Dag i Dag.

I S R A E L S R I G E S U N D E R G A N G

2 Kong.17, 1-23.

- I Kong Akaz af Judas tolvte Regeringsår blev Hoses, Elas Søn, Konge i Samaria over Israel, og han herskede i ni År.
- 2 Han gjorde, hvad der var ondt i HERRENS Øjne, dog ikke som de Konger i Israel, der var før ham.
- 3 Mod ham drog Assyryerkongen Salmanassar op, og Hosea underkastede sig og svarede ham Skat.
- 4 Men siden opdagede Assyryerkongen, at Hosea var ved at stifte en Sammensværgelse
- 5 idet han sendte Bud til Kong So af Egypten og ikke svarede Assyryerkongen den årlige Skat.

ISRAELS T I STAMMER

B O R T F Ø R E S

2.Kong. 17,6-22.

Så berøvede Assyrierkongen ham Friheden
og lod ham kaste i Fængsel.

Assyrierkongen drog op og besatte hele
Landet; han rykkede frem mod Samaria og
belejrede det i tre År;

- 6 og i Hoseas niende Regeringsår indtog Assyrierkongen Samaria *bortførte Israel* til Assyrien og lod dem bosætte sig i Hala, ved Habor, Gozans Flod, og i Mediens Byer.
- 7 Således gik det, fordi Israeliterne syndede mod HERREN deres GUD, der havde ført dem op fra Egypten og udfriet dem af Egypterkongen Faraos Hånd, og fordi de frygtede andre Guder;
- 8 de fulgte de Folkeslags Skikke, som HERREN havde drevet bort foran Israeliterne, og de Kongers Skik, som Israel havde indsat.
- 18 Derfor blev HERREN såre fortørnet på Israel og drev dem bort fra sit Åsyn, så der ikke blev andet end *Judas Stamme* tilbage.
- 19 Men heller ikke Juda holdt HERRENS deres GUDS BUD, men fulgte de Skikke, Israel havde indført.
- 22 og Israeliterne vandrede i alle de Synder, Jeroboam havde begået, og veg ikke derfra, så at HERREN til sidste drev Israel bort fra sit Åsyn, som han havde sagt ved alle sine Tjenere Profeterne, og Israel måtte vandre fra sit Land til Assyrien, hvor det er den Dag i Dag.

Men heller ikke Juda holdt HERRENS deres
GUDS BUD, men fulgte de Skikke,
Israel havde indført.

2 Kong.17,19.

JUDAS SIDSTE KONGER

2 Krøn.36,1-

Folket fra Landet tog nu Josias's Søn Joahaz og hyldede ham til Konge i Jerusalem i hans Faders Sted.

- 2 Joahaz var tre og tyve År gammel, da han blev Konge og han herskede i tre Måneder i Jerusalem.
- 3 Men Egypterkongen afsatte ham fra Regeringen i Jerusalem og lagde en Skat af hundrede Talenter Sølv og ti Talenter Guld på Landet.
- 4 Derpå gjorde Egypterkongen hans Broder Eljakim til Konge over Juda og Jerusalem, og han ændrede hans Navn til Jojakim; hans Broder Joahaz derimod tog Neko med til Egypten.
- 5 *Jojakim* var fem og tyve År gammel, da han blev Konge, og han herskede elleve År i Jerusalem. Han gjorde, hvad der var *ondt* i HERREN hans GUDS Øjne.
- 6 Kong Nebukadnezar af Babel drog op imod ham og lagde ham i *Kobberlænker* for at føre ham til Babel;
- 7 Og Nebukdadnezar lod en Del af HERRENS Hus's Kar bringe til Babel og opstillede dem i sin Borg i Babel.
- 8 Hvad der ellers er at fortælle om Jojakim og de Vederstyggeligheder, han øvede, hvad er at sige om ham, står optegnet i Bogen om Israels og Judas Konger. Og hans Søn *Jojakin* blev Konge i hans Sted.

Judas sidste Konger

- 9 Jojakin var atten År gammel, da han blev Konge, og han herskede tre Måneder og ti Dage i Jerusalem. Han gjorde, hvad der var *ondt* i HERRENS Øjne. Næste år sendte Kong Nebukadnezar Folk og lod ham bringe til Babel tillige med HERRENS Hus' s kostelige Kar; og han gjorde hans Broder *Zedekias* til Konge over Juda og Jerusalem.
- 11 Zedekiaz var én og tyve År gammel, da han blev Konge, og han herskede i elleve År i Jerusalem.
- 12 Han gjorde hvad der var *ondt* i HERREN hans GUDS Øjne. Han ydmygede sig ikke under de Ord, *Profeten Jeremias* talte fra HERRENS Mund.
- 13 Desuden faldt han fra Kong Nebudkanezar, der havde taget ham i Ed ved GUD; og var halsstarrig og forhærdede sit Hjerte, så han ikke omvendte sig til HERREN Israels Gud.

JEREMIAS PROFETI OM JERUSALEMS

BORTFØRELSE TIL BABEL

Jer, 25, 1-13.

- 8 Derfor, fordi I ikke vilde høre mine Ord ...
- 9 vil jeg sende Bud efter alle Nordens Stammer, lyder det fra HERREN, og til Kong Nebukadrezar af Babel, min Tjener, og lade dem komme over dette Land og dets Indbyggere ...
- 10 ... og hele dette Land skal blive til Ørk og Øde, og disse Folkeslag skal trælle for Babels Konge i *halvfjerdsindstyve* År.
- 12 Men når der er gået halvfjerdsindstyve År, hjemsøger jeg Babels Konge og Folket der for deres Misgerning...

KRONOLOGISK OVERSIGT (1)

Judas sidste Konge bortføres til Babel

Efter Israels Riges Undergang (s.14.) og de Ti Stammers bortførelse til Assyrien (s.15) og Judas sidste Konge,- Zedekias føres i fangenskab, forkynnder Jeremias Profetien om **En Ny Pagt** med Israels Hus og Judas Hus, for de 745 Judæere der bortføres. I alt var 4600 bortførte af Nebukadrezar. (Jer,52,28 ff.) Jeremias skriver i et brev til dem at de skal søge det lands vel. (Jer.29,1-14) .Under de 70 år i Babel formerer de sig til det tidobbelte, indtil perserkongen Kyros frigiver dem og lader dem rejse hjem med deres samlede rigdomme og udleverer karrene fra HERRENS Hus, Nebukadnezar havde bortført. (Ez.1. 2.).

Profetien(Jer.31,31) gælder de frelstes **Opstandelse**, når de, der **hviler i Støvet** skal opstå (Es. 26,19) og:

Til *hin* Tid, lyder det fra HERREN, vil jeg være
alle Israels Slægter Gud og de skal
være mit Folk. (Jer. 31, 1).

EKSILET I BABYLON

De bortførte af Judas stamme var dømt til at trække for Babels konge i *halvfjerdsindstyve* år, -*resten* af deres liv. Men de var omgærdet af profeterne Daniel og Ezekiel, som var ført til Babel før dem og havde opnået ansete positioner ved Nebukadnezars hof. De fik del i Ezekiels løfterige profetier om Jerusalems genopbyggelse og et nyt Tempel (Ez.40;46;), men måtte selv lide for deres frafald:

Men jeg vil ihukomme min Pagt med dig i din Ungdoms Dage og oprette en **evig Pagt *** med dig, og du skal kende, at jeg er HERREN, for at du skal komme det i Hu med Skam og ikke mere kunne åbne din Mund, fordi du blues, når jeg *tilgiver dig alt*, hvad du har gjort, lyder det fra den Herre HERREN. Ez. 16, 58-63.

* Syndernes forladelse (Rom. 11,27)

Denne slægt måtte altså leve videre i, - og **dø** i eksilet, som også Daniel, i troen på *deres* frelse ved Tidens Ende:

”Gå bort Daniel, thi for Ordene er der sat
Lukke og Segl til Endens Tid. Men gå du
Enden i Møde, læg dig til Hvile og stå op
til din Lod ved Dagenes Ende!”

Dan. 12, 1- 13.

EN NY PAGT MED ISRAELS HUS OG JUDAS HUS

Jer. 31,1-37.

Til hin Tid,*) lyder det fra HERREN,
vil jeg være alle Israels Slægters GUD,
- og de skal være Mit Folk.

- 31 Se, Dage skal komme, lyder det fra
HERREN, da jeg slutter EN NY PAGT,
med Israels Hus og Judas Hus, **)
- 32 ikke som den Pagt jeg sluttede med deres
Fædre, dengang jeg tog dem ved Hånden
for at føre dem ud af Egypten, hvilken Pagt
de brød, så jeg væmmedes ved dem, lyder
det fra HERREN;

Nej, dette er den Pagt, jeg efter hine Dage
slutter med Israels Hus, lyder
det fra HERREN:

- Jeg giver min Lov i deres Indre og skriver
den på deres Hjerter, og jeg vil være de-
-res GUD, og de skal være mit Folk.
- 34 Ven skal ikke mere lære sin Ven eller
Broder sin Broder og sige:

” Kend HERREN ! ”

Thi de skal alle kende mig fra den mindste til
den største, lyder det fra HERREN; thi jeg
tilgiver deres Brøde og kommer ikke
mer deres Synd i Hu.

*) På Hin Dag står hans Fødder på Oliebjerget østen for
Jerusalem. Og HERREN skal være Konge over hele Jorden.
Zakarias 14, 1-9. **) Hebr.8,8. ff.

P R O F E T I E N O M
D E T F R E L S T E I S R A E L S
H E R L I G E F R E M T I D

Jer. 33, 1-26.

- 14 Se Dage skal komme, lyder det fra HERREN, da jeg opfylder den Forjættelse, jeg udtalte om Israels og Judas Hus. (Jer.29,10)
- 15 I hine dage og til hin Tid lader jeg en Retfærds Spire fremspire for David, og han skal øve Ret og Retfærd i Landet. (Es.11,1)
- 16 I hine *)Dage skal Juda frelses og Jerusalem bo trygt, (Zak.14,4,ff.) - og man skal kalde det:

HERREN vor Retfærdighed.

- 17 Thi så siger HERREN: David skal ikke fattes en Mand til at sidde på Israels Trone.
(1 Kong.9,5)
- 23 Og HERRENS ORD kom til Jeremias:
- 24 Har du lagt Mærke til, hvorledes dette Folk siger: "De to Slægter, HERREN udvalgte, har han forkastet !" og de smæder mit Folk, fordi de i deres Øjne ikke mer er et Folk.
- 25 Så siger HERREN: hvis jeg ikke har fastsat Min Pagt med Dag og Nat, givet Love for Himmel og Jord,
- 26 Så vil jeg også forkaste Jakobs Afkom og min Tjener David og ikke af hans Afkom tage Herskere over Abrahams, Isaks og Jakobs Afkom; thi jeg vender deres Skæbne og forbarmer mig over dem.

*) "Hine Dage"- er ved Messias Komme- (Zak.14, 4 ff.)

KONG NEBUKADNEZARS BELEJRING

AF J E R U S A L E M

Jer. 34, 1-7.

Det Ord, kom til Jeremias fra HERREN, da Kong Nebudkanezar af Babel og hele hans Hær og alle Riger på Jorden, der stod under hans Herredømme, og alle Folkeslag angreb Jerusalem og alle dets Byer

- 2 Så siger HERREN, Israels GUD: Gå hen og sig til Kong Zedekias af Juda: Så siger HERREN: Se, jeg giver denne By i Babels Konges Hånd, og han skal afbrænde den.
- 3 Og du skal ikke undslippe hans Hånd, men gribes og overgives i hans Hånd og se Babels Konge Øje til Øje, og han skal tale med dig Mund til Mund, og du skal komme til Babel.
- 4 Hør dog HERRENS ORD, Kong Zedekias af Juda: Så siger HERREN om dig: Du skal ikke falde for Sværdet,
- 5 men dø i Fred, og ligesom man brændte til Ære for dine Fædre, Kongerne før dig, således skal man brænde til Ære for dig, og klage over dig: "Ve, Herre!" så sandt jeg har tallet, lyder det fra HERREN.
- 6 Og Profeten Jeremias talte alle disse Ord til Kong Zedekias af Juda i Jerusalem,
- 7 medens Babels Konges Hær angreb Jerusalem og begge de Byer i Juda, der var tilbage, Lakisj og Azeka; thi disse faste Stæder var tilbage af Judas Byer.

J E R U S A L E M S F A L D

Zedekias føres i Fangenskab

Jer. 39,1-10.

Efter at Jerusalem var indtaget i Kong Zedekias af Judas niende Regeringsår i den tiende Måned, kom Kong Nebudkadrezar af Babel med hele sin Hær til Jerusalem og belejrede det;

- 2 i Zedekias's ellevte År på den niende Dag i den fjerde Måned blev Byen stormet -
- 3 da kom alle Babels Kongers Fyrster og satte sig i Midterporten: Overhofmanden Nebusjazban, Magernes Øverste Nergal-Sare'zer og alle Babels Kongers andre Fyrster.
- 4 Da Kong Zedekiaz af Juda og alle hans Krigsmænd så dem, flygtede de om Natten fra Byen ad Vejen til Kongens Have gennem Porten mellem de to Mure og tog Vejen ad Araba til.
- 5 Men Kaldæernes Hær satte efter dem og indhentede Zedekias på Jerikos Lavslette; og de tog ham med og bragte ham op til Kong Nebukadnezar af Babel i Ribla i Hamats Land; og han fældede hans Dom.
- 6 Babels Konge lod i Ribla Zedekias's Sønner dræbe i hans Påsyn ; også alle de ypperste i Juda lod Babels Konge dræbe;
- 7 derpå lod han Øjnene stikke ud på Zedekias og lod ham lægge i Kobberlænker for at føre ham til Babel.
- 8 Kaldæerne satte Ild på Kongens Palads og Folkets Huse og nedbrød Jerusalems Mure.

J E R E M I A S ' S S K Æ B N E

39, 11-14.

- 9 Resten af Folket, der var levnet i Byen, Overløberne, der var løbet over til ham, og Resten af Håndværkerne førte Livvagtsøverstens Nebuzar'adan som Fang-er til Babel,
- 10 og kun nogle af den fattigste Befolk-ning, der intet ejede, lod Livvagtsøver-sten Nebuzar'adan blive tilbage i Judas land, idet han samtidig gav dem Vingår-de og Agre.
- 11 Men om Jeremias bød Kong Nebukadre-zar af Babel Livvagtsøverstens Nebuzar-a'dan:
- 12 ”Tag ham og hav Øje med ham og gør ham ingen Men; gør med ham, som han selv ønsker !”
- 13 Så sendte Livvagtsøverstens Nebuzar'-Adan, Overhofmanden Nebusjazban og Magernes Øverste Nergal-Sar'ezer og alle Babels Stormænd
- 14 Bud og lod Jeremias hente i Vagtforgår-den og overgav ham til Gedalja , en Søn af Sjafans Søn Ahikam, for at han skulde føre ham til hans Hjem; og han boede iblandt Folket.//

TALLET PÅ DE BORTFØRTE

Jer. 52, 28-30:

Følgende er Tallet på de Folk, Nebukadrezar
bortførte i Fangenskab:

I hans syvende år 3023 Judæere,
i Nekadrezars attende År
832 fra Jerusalem;
i Nebukadrezars tre og tyvende År
bortførte Nebuzar'adan, Øversten for
Livvagten, 745 af Judæerne; *tilsammen* 4600.

HERRENS HUS'S SKATTE BORTFØRES

2 Krøn.36, 18:

Alle Karrene i GUDS Hus, store og små,
HERRENS Hus's Skatte og Kongens og
hans Øverstes Skatte lod han alt sammen
bringe til Babel.

- 19 De stak Ild på GUDS Hus, nedrev Jerusa-
lems Mur, opbrændte alle dets Borge og
ødelagde alle kostelige Ting deri.
- 20 Dem, Sværdet levnede, førte han som Fang-
er til Babel, hvor de blev Trælle for ham og
hans Sønner, indtil Perserriget fik Magten,
- 21 for at HERRENS ORD gennem Jeremias'
Mund kunde opfyldes, indtil Landet fik sine
Sabbater godtgjort; så længe Ødelæggelsen
varede, hvilede det, til der var gået
halvfjerdsindstyve År. (70 År)

EKSILET I BABYLON i 70 År

- 22 Men i Perserkongen Kyros' første Rege-
ringsår vakte HERREN, for at hans Ord
gennem Jeremias' Mund kunde opfyldes,
Perserkongen Kyros' Ånd, så han lod
følgende udråbe i hele sit Rige og desuden
kundgøre ved en Skrivelse:
- 23 Jordens Riger har HERREN, Himmelen
GUD, givet mig; og han har pålagt mig at
bygge ham et Hus i Jerusalem i Juda. Hvem
iblandt eder, der hører til hans Folk, med
ham være HERREN hans GUD, og han
drage derop ! ”//

KONG KYROS UDLEVERER

KARRENE FRA HERRENS HUS

Ezra 1,7 –10:

- Og Kong *Kyros* udleverede Karrene fra HERRENS Hus, som Nebukanezar havde ført bort fra Jerusalem og ladet opstille i sin Guds Hus;
- 8 dem gav Perserkongen Kyros nu til Skatmesteren Mitredat, og han talte dem og overgav dem til Sjesjbazzar, Judas Fyrste.
- 9 Og Tallet på dem var følgende: 30 Guldbæk-
kenner, 1000 Sølvbakker, 29 Røgelseskåle,
- 10 30 Gudlbægre, 410 Sølvbægre af ringere Art og andre Kar.
- 11 I alt 5400 Kar, dels af Guld og dels af Sølv. Alt dette bragte Sjesjbazzar med sig, da de landflygtige drog op fra Babel til Jerusalem.

FORTEGNELSE OVER DE HJEMVENDTE

Ezra 2, 1-70.

- Følgende er de Folk fra vor Landsdel, der drog op fra Landsflygtigheden og Fangenskabet. Kong Nebukadnezar af Babel havde ført dem bort til Babel, men nu vendte de tilbage til Jerusalem of Juda, hver til sin By:
- 64 Hele Menigheden udgjorde 42 360 foruden deres Trælle og Trælkvinder, som udgjorde 7 337, hvortil kom 200 Sangere og Sangerinder.
- 66 Deres Heste udgjorde 736, deres Muldyr 245,
- 67 deres Kameler 435 og deres Æsler 6 720.
- 70 Derpå bosatte Præsterne, Leviterne og en Del af Folket sig i Jerusalem og dets Område, men Sangerne, Dørvogterne og Tempeltrællene og hele det øvrige Israel i deres Byer. //

PROFETI OM
TEMPLETS FULDFØRELSE

Ved Zerubbabel

EFTER 70 ÅRS EKSILET I BABEL

Zak. 4, 4-10

4 Og jeg spurgte Engelen, som talte med mig:
”Hvad betyder disse Ting, Herre ?”

5 Han svarede: ”Ved du ikke, hvad de betyder?”

6 Da svarede han og sagde til mig:

Dette er HERRENS ORD til Zerubbabel:

Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved
min Ånd, siger Hærskarers HERRE.

7 Hvem er du, du store Bjerg? For Zerubbabel
skal du blive Slette ! Han skal hente Topste-
stenen, medens der råbes:

”Nåde, Nåde være med den!”

8 Og HERRENS ORD kom til mig således:

9 Zerubbabels Hænder har lagt Grunden til
dette Hus, hans Hænder skal også fuldende
det;og du skal kende, at Hærskarers HERRE
har sendt mig til eder.

10 Thi den, der lod hånt om de ringe Begyndel-
sers Dag, skal **glæde** sig med de syv,*) når
han ser Blystenen i Zerubbabels Hånd.

Hine syv er HERRENS ØJNE, som

søger ud over hele Jorden.

*) ”-med de syv” – i engelsk, tysk og svensk oversættelse.

KRONOLOGISK OVERSIGT (2)

Fra Daniel til Kristus

I Daniels profeti (Dan. 9,27) om de **70** Uger, se nedenfor, beskriver Daniel de 490 års historiske forløb fra:

- 1) Dan. 9, 23: De halvfjerdsindstyve Uger = **490 år.**
- 2) Dan. 9, 25: De begynder fra Ordet om Jerusalems Genrejsning udgik –til ”En Salvet, en Fyrste.” Kyros,
7 Uger (x7) = 49 år.
- 3) Dan. 9,25 forts : **Jerusalems genopbyggelse**, med **Torve og Gader:** ”**under Tidernes Trængsel i:**

62 Uger (x7) = **434 år**

Efter at Zerubbabel har genopbygget templet, *fortsættes* genopbyggelsen af Jerusalem (Neh. 1-13 kap.).

- 4) Dan. 9, 26: **Efter** de 62 uger (434 år) skal: en Salvet (Kristus) bortryddes uden Dom:

Korsfæstelsen år 33 e.Kr.

- 5) Dan. 9,26: Byen og Helligdommen skal ødelægges:

År 70 e.Kr. (efter de 434 år)

- 6) Dan. 9,27: Pagten skal ophæves: ”i én Uge (7 år)-og i Ugens Midte (3 ½ år –fra Jesus begyndte sin forkyndelse om Guds Rige (år 29)– til korsfæstelsen, hvor: Slagtoffer og Afgrødeoffer bringes til Ophør. (Hebr. 10,8)

OBS! Daniels 70 Uger er udførligt forklaret i:

BIBELENS Kronologi *)

*) **Se** Forlagets Indholdsfortegnelse

G U D S F O R J Æ T T E L S E

I DEN GAMLE PAGT TIL

” **de fremmede** ”*)

Så siger HERREN :

Es. 56, 1-7.

- 2 *Salig er den, der gør så, det Menneske,*
som fastholder dette:

Holder *Sabbaten* hellig og varer
sin Hånd fra at øve noget ondt.

- 7 Og *de fremmede*, som slutter sig til
HERREN for at tjene ham og elske
hans Navn, for at være hans Tjenere,
alle, som helligholder *Sabbaten* og
holder fast ved Min Pagt

- 7 vil Jeg bringe til mit hellige Bjerg
og glæde i Mit Bedehus ... ”

Men de, ”som spise *Svinekød* og har
væmmelige Ting i deres Skåle ...

De, som æder *Svinekød* og *Kød af Kryb*
og *Mus*, deres Gerninger og deres
Tanker *skal forgå til Hobe*,
lyder det fra HERREN.

Es. 65, 4; Es. 66,17.

*) Gudfrygtige hedninge i den *Gamle Pagts* dage.

LOVEN FRA SKABELSEN TIL KRISTUS

De Noahitiske Bud *)

- 1) 1 Mose 2, 1-4 . Sabbatsbudet 2 Mose 20, 8.
- 2) 1 Mose 3, 6. Du må ikke begære 2 Mose 20, 17.
- 3) 1 Mose 3, 6. Du må ikke stjæle 2 Mose 20, 15.
- 4) 1 Mose 4, 1-8. Du må ikke slå ihjel 2 Mose 20,13.
- 5) 1 Mose 7, 1-2. Loven om 3 Mose 17,10 f.
rene og urene Dyr
- 6) 1 Mose 9, 1-4. Dog, Kød med Sjælen, 3 Mose 17,10 f.
det er *Blodet*, må I
ikke spise.
- 7) 1 Mose 9, 20-27. Ær din Fader 2 Mose 20,12.
og din Moder ...

*) Se: BIBELENS KRONOLOGI

LOVEN I ABRAHAM S DAGE

Abraham adlød GUDS BUD fra Noas Dage *)

1 Mose 26, 5:

Og HERREN åbenbarede sig for Isak

og sagde:

” ...*fordi* Abraham *adlød* mine ORD

og holdt sig mine FORSKRIFTER

efter rettelig, mine BUD,

Anordninger og LOVE.”

*) Abrahams Tro i NT: *Jakobs Brev* 2, 14-24.

LOVEN PÅ SINAI

DE TI BUD

2 Mose 20, 1- 17.

- 000 -

HELE MOSE LOV BOG

5 Mose 31, 24- 27.

Da Moses var færdig med at nedskrive denne
LOVS ORD fra Ende til anden i en BOG,

bød han Leviterne, der bar

HERRENS PAGTS ARK

Tag denne LOV BOG og læg den ved Siden af

HERREN EDERS GUDS PAGTS ARK

For at den kan være Vidne imod dig:

-thi jeg kender din Genstridighed og Halsstar-
righed. Se, endnu i mit levende Live har I været
genstridige mod HERREN, hvor meget mere
da ikke, når jeg er død !”

- 000 -

PAGTENS ARK I GUDS TEMPEL
I HIMMELEN

Åb. 11. 19.

Og GUDS Tempel i Himmelen blev åbnet, og
hans Pagts Ark kom til Syne i hans Tempel,
og der kom Lyn og Røster og Tordener og
Jordskælv og stærk Hagl.

- 000 -

LOVEN I DET NY TESTAMENTE

De gudfrygtige Hedninge overholdt Sabbaten

” **Gudfrygtig *)** eller ”**en Mand, som frygter Gud** ”

bruges undertiden som særlig Betegnelse for en Hedning, der *uden* at blive virkelig *Proselyt* ønskede at træde i Forbindelse med den jødiske Religion og få Lov til at overvære Synagoge- Gudstjenesten; det kunde ske, såfremt den pågældende bekendte sig til Tro på den ene Gud og *overholdt* enkelte særlig *vigtige* Bestemmelser i Loven som:

Spise –og Sabbatsreglerne.)**

Sådanne gudfrygtige omtales især i:

Ap.G. 10,2.22. 35; 13, 16.26.43.50;
16,14;17,4.17; 18,7; jfr. dertil i GT-
- Sl.115, 11; 118, 4; 135,20.

*) Se Ordforklaring til det Ny Testamente

**) 3 Mose 11. Kap. om rene og urene dyr.

KRONOLOGISK OVERSIGT (3)

Omr. År 15 f.Kr. – 33 e.Kr.

Templet i Herodes Dage

For at vinde popularitet blandt jøderne meddelte Herodes at han ville genopbygge HERRENS Tempel i Jerusalem, som Zerubbabel byggede 520 -516 f.Kr. (Ezra 5,2) Der skulle bruges samme, hvide sten, som Salomo havde gjort. Søjlegangen løb hele vejen rundt om **Hedningernes Forgård** i alt 1200 m. Østsidens søjlegang bar navnet Salomos søjlegang. Disse søjlegange omkransede hedningernes forgård, som med sine 14 hektar var omtrent dobbelt så stort som tempelgården i Zerubbabels tempel.

Det var her Josef og Maria, ”da deres renselsesdage i henhold til Mose Lov var omme, bragte Jesus op for at fremstille ham for HERREN ”. (Luk.2,21-39). * Hvert år drog hans forældre ved Påsketiden op til Jerusalem. Da Jesus var tolv år gammel fulgte han med dem. (Luk. 41-52). Det var i Salomos Søjlegang, Jesus begyndte at jage dem ud, som solgte ”offerdyr”, der skulle ofres i templet. ”Og han lærte hver dag i Helligdommen. (Luk. 19,45-48). Det var her Forhængen i Templet flængedes i to Stykker fra øverst til nederst, da Jesus udåndede på Korset. (Mark. 15,38). //

J E S U S I H E L L I G D O M M E N

Joh. 10, 22-23.

Derefter kom Tempelvielsesfesten i Jerusalem;
det var ved Vintertid; og Jesus gik omkring i
Helligdommen, i Salomons Søjlegang.

J E S U S O G L O V E N

Luk.16, 16:

Loven og Profeterne havde deres Tid, til
Johannes kom; fra den Tid forkyndes
Evangeliet om **Guds Rige**, og alle og
enhver søger at storme ind i det.

Men snarere skal Himmel og Jord forgå
end en Tøddel af Loven falde bort.

DET STØRSTE BUD I LOVEN

Matt. 22, 34-40.

- 34 Men da Farisæerne hørte at Jesus havde lukket Munden på Saddukæerne, samlede de sig,
35 og en af dem, en lovkyndig, stillede en Fælde for ham, idet han spurgte:
36 ”Mester, hvilket Bud i Loven er det største?”

Han svarede ham:

”’Du skal elske Herren din Gud af hele dit Hjerte, af hele din Sjæl og af hele dit Sind.’)*

Dette er det største og første Bud.

Der er et andet, som er dette ligt:

*’Du skal elske din Næste som dig selv.’**)*

På disse to Bud hviler hele-

- Loven og Profeterne.”

*) De første fire Bud (**) De sidste seks Bud

DE TI BUD - 2 Mose 20,1-17.

JESUS LOVEN OG DISCIPLENE

Es. 8, 16- 20.

16 "Bind Vidnesbyrdet til og sæt Segl *)
for Loven i mine Disciples Sind ! "

18 Se, jeg og de Børn,**) HERREN gav mig, er
Varsler og Tegn i Israel fra Hærskarers
HERRE, som bor på Zions Bjerg."

*) Joh. 6, 27: "... thi ham har Faderen, Gud selv,
- sat sit Segl på.

**) Joh. 21, 5: " Mon I har noget at spise, Børn ?"

20 "Nej ! Til Læren (Loven) og Vidnesbyrdet !
Således skal visselig de ***) komme til
at tale, som nu er uden Morgenrøde."

***) 2 Kor. 1, 22: "...der også har sat sit- *Segl*- på os ..."

KOMMENTAR

Jesu disciple var oplærte i Loven, levede selv efter den, og
forkyndte den i apostlenes første tid (Apg.10, 1ff ;11,1-21)
frem til Apostelmødet i Jerusalem (Apg.15,1-34).

JESU VERÅB OVER SKRIFTKLOGE OG FARISÆERE

Matt. 23, 1-39.

**Derpå talte Jesus til Skarerne og til
sine Disciple og sagde:**

- 2 "På Moses' Stol har de Skriftkloge og Farisæerne taget Sæde.
- 3 Alt, hvad de siger, skal I derfor gøre og overholde; men deres Gerninger skal I ikke rette jer efter; thi de siger det nok, men gør det ikke.
- 4 De binder tunge Byrder sammen og lægger dem på Menneskers Skuldre; men selv vil de ikke røre dem med en Finger.
- 5 Alle deres Gerninger gør de, for at Folk skal lægge Mærke til dem; thi de gør deres Bedemmen brede og Kvasterne på deres Kapper store.
- 6 Og de ynder den øverste Plads ved Gæstebudene og de fornemste Sæder i Synagogerne,
- 7 at lade sig hilse på Torvene og blive kaldt 'Rabbi' af Folk.
- 12 Ve jer, I Skriftkloge og Farisæere, I Hyklere !
Thi I lukker Himmeriget for Menneskene, selv går I ikke derind, og dem, som vil gå ind, tillader I det ikke.
- 27 Ve jer, I Skriftkloge og Farisæere, I Hyklere !
thi I er ligesom kalkede Grave, der jo udvendig ser kønne ud, men indvendig er fulde af Dødningeben og alskens Urenhed.
- 28 Således ser også I udvortes retfærdige ud for Mennesker; men indvortes er I fulde af Hykleri og Lovløshed.
- 29 Ve jer I Skriftkloge og Farisæere, I Hyklere !
thi I bygger Gravmæler over Profeterne og pynter de retfærdiges Grave og siger:
- 30 'Havde vi levet i vore Fædres Tid, så vilde vi ikke have været medskyldige med dem i Profeternes Blod.'
- 31 Altså giver I jer selv det Vidnesbyrd, at I er Børn af Profeternes Mordere.
- 32 Og I - gør kun jeres Fædres Mål fuldt !

J E S U D O M O V E R J E R U S A L E M

Matt.23, 33-39.

- 33 I Slinger, I Øgleunger ! hvordan kan I undgå at dømmes til Helvede ?
- 34 Derfor: se jeg sender til jer Profeter og vise og Skriftkloge; nogle af dem vil I dræbe og korsfæste, og nogle af dem vil I piske i jeres Synagoger og jage fra By til By,
- 35 for at alt det retfærdige Blod, som er udgydt på Jorden, skal komme over jer, lige fra den retfærdige Abels Blod og til Blodet af Zakarias, Barakias´ Søn, som I slog ihjel mellem Templet og Alteret.
- 36 Sandelig siger jeg eder: Alt det skal komme over denne Slægt.
- 37 Jerusalem, Jerusalem ! du, som ihjelslår Profeterne og stener dem, der er sendt til dig! hvor ofte har jeg ikke villet samle dine Børn, som Hønen samler Kyllingerne under sine Vinger ! og I vilde ikke.
- 38 Se, jeres Hus bliver forladt og overladt til jer selv !
- 39 Thi jer siger jer: Fra nu af skal I ikke se mig, før den Tid kommer, da I siger:

”Velsignet være den, der kommer,
i Herrens Navn ! ”

P Å S K E M Å L T I D E T F O R B E R E D E S

Lukas 22,7-13.

- 7 Så kom den Dag i de usyrede Brøds Fest, da man skulde slagte Påskelammet.
- 8 Og Jesus sendte Peter og Johannes af Sted og sagde: "Gå hen og gør alt rede til, at vi kan holde Påskemåltid."
- 9 De spurgte ham: "Hvor vil du, vi skal gøre det rede?"
- 10 Han svarede dem: "Se, når I er kommet ind i Byen, vil I møde en Mand, som bærer en Vandkrukke; følg ham til det Hus, hvor han går ind,
- 11 og sig til Husets Ejer: 'Mesteren spørger dig: Hvor er det Værelse, jeg kan holde Påskemåltid i sammen med mine Disciple?'"
- 12 Så vil han vise jer en stor Sal ovenpå, hvor der er dækket; dér skal I gøre det rede."
- 13 Og de gik hen og fandt det sådan, som han havde sagt dem; og de tilberedte Påskemåltidet.

J E S U K R I S T I I N D S T I F T E L S E
A F D E N N Y E P A G T
I S I T B L O D

Lukas 22,14-20.

- 14 Da Timen kom, satte han sig til Bords
sammen med Apostlene.
- 15 Og han sagde til dem: ”Jeg har hjerteligt
længtes efter at spise dette Påskemåltid med
jer, før jeg skal lide.
- 16 Thi jeg siger jer, at jeg skal aldrig mere spise
det, før det fuldkommes i Guds Rige.”
- 17 Og han fik rakt en Kalk, takkede og sagde:
”Tag dette og del det imellem jer !
- 18 Thi jeg siger jer, at fra nu af skal jeg aldrig
mere drikke af Vintræets Frugt, førend
Guds Rige er kommet.”

P A G T S B L O D E T

Lukas 22,20-20.

19 Og han tog et Brød, takkede og brød det,
gav dem det og sagde:

”Dette er mit Legeme, som gives for jer;
gør dette til Ihukommelse af mig !”

20 Ligeså tog han også Kalken efter
Aftensmåltidet og sagde:

”Denne Kalk er den **Nye Pagt** ved
mit Blod, som udgydes for jer.

J E S U S K O R S F Æ S T E S

Lukas 23,44-49.

- 44 Det var nu ved den sjette Time, og der blev mørke over hele Landet, indtil den niende Time,
- 45 idet Solen formørkedes. Og Forhænget i Templet flængedes midt igennem.
- 46 Og Jesus råbte med høj Røst og sagde:
 ”Fader ! i dine Hænder betror jeg min Ånd;”
 og da han havde sagt det, udåndede han.
- 47 Men da Høvedsmanden så hvad der skete, priste han Gud og sagde: ”Det var i Virkeligheden en retfærdig Mand.”
- 48 Og alle Skarerne, som var strømmet sammen til dette Skue og så, hvad der skete, slog sig for Brystet og vendte hjem.
- 49 Men alle hans Bekendte, også de Kvinder, som var fulgt med ham fra Galilæa, stod langt borte og så på alt dette.

Kommentar: Høvedsmanden Kornelius, som var med ved korsfæstelsen, fortæller om engelens besøg,- efter Peters Syn, i næste stykke>

APOSTLENES GERNINGER

SIMON PETERS SYN I JOPPE

Ap.G.10 .Kapitel

- I** Kæsarea boede der en Mand ved Navn *Kornelius*, Høvedsmand ved den såkaldte "Italienske Hærafdeling";
- 2 han var en from Mand, som *frygtede* Gud *) tillige med hele sit Hus og gav Folket mange Almisser og stadig bad til Gud.
- 3 En Dag omtrent ved den niende Time, så han tydeligt i et Syn en Guds Engel, som kom ind til ham og sagde: "Kornelius !"
- 4 Men han stirrede på ham og blev forfærdet og sagde: "Hvad er det, Herre ?" Engelen sagde til ham: "Dine Bønner og dine Almisser er steget op til Gud som et Ihukommelse-offer.**
- 5 Send nogle Mænd til Joppe og lad dem hente en Mand, der hedder Simon med Tilnavnet Peter.
- 6 Han er Gæst hos en Garver ved Navn Simon, der har sit Hus ved Havet."
- 7 Og da Engelen, som talte til ham, var borte, kaldte han på to af sine Tjenestefolk og en gudfrygtig * Soldat af dem, som stadig var om ham;
- 8 og han fortalte dem det hele og sendte dem så til Joppe.
- 9 Den næste Dag, da de var undervejs og nærmede sig til Byen, gik Peter op på Taget for at bede ved den sjette Time.
- 10 Og han blev meget sulten og vilde have noget at spise, og medens de lavede det til, kom der en Henrykkelse over ham.
- 11 han ser Himmelen åben og noget dale ned; det lignede **en stor Dug**, som ved de fire Hjørner blev sænket ned på Jorden;
- 12 i den var der alle Slags af Jordens firføddede Dyr og Krybdyr og Himmels Fugle.
- 13 Og en Røst lød til ham:

" Stå op Peter, slagt og spis ! "

*) se "Gudfrygtig" side 42; og ** *Kornelius*: Luk.7, 2-10.

14 Men Peter svarede:

”På ingen Måde, Herre ! jeg har jo **aldrig** *)
spist noget vanhelligt og urent.”

* *prøves*, men spiser ikke. (1 Mose 22,1.)

15 Og Røsten lød atter, for anden Gang, til ham:

”Hvad Gud har erklæret for *rent*,
må *du ikke* holde for vanhelligt !”

16 Dette skete tre Gange, og *straks* efter blev Dugen taget op til Himmelen igen.

17 Medens Peter nu ikke vidste, hvad han skulde tænke om det Syn, han havde haft, se, da havde de Mænd, som var udsendt af Kornelius, spurgt sig frem til Simons Hus og stod ved Porten.

18 Og de råbte for at få at vide, om de havde en

19 Gæst dér, som hed Simon med Tilnavnet Peter. Og medens Peter grundede over Synet, sagde Ånden: ”Se, der er to Mænd, som søger efter dig;

20 Stå op og gå ned og drag *uden* Betænkning med dem; thi det er mig, som har sendt dem.”

21 Så gik Peter ned til Mændene og sagde: ”Se, jeg er den, som I søger; hvad er Grunden til, at I er kommet ?”

22 De svarede: ”Høvedsmanden Kornelius, en retfærdig og *gudfrygtig* Mand,*) som har godt Lov hos hele det jødiske Folk, har af en hellig Engel fået en Åbenbaring om, at han skal lade dig hente hjem til sig og høre, hvad du har at sige.” *) *se side 41>*

23 Så bød han dem indenfor som sine Gæster. Dagen efter brød han op og drog bort med dem, og nogle af Brødrene fra Joppe fulgte med ham.

24 Den næste Dag kom de til Kæsarea. Og Kornelius ventede på dem og havde sammenkaldt sine Slægtninge og nærmeste Venner.

KRONOLOGISK OVERSIGT (4)

År 33 e.Kr.

Matt.27, 27-31.

Da Jesus føres til Landshøvdingen overgives han til Pilatus høvedsmand og hans soldater. Eftersom "høvedsmanden" ved korset siger: "Sandelig, han var Guds Søn," er der grund til at tro, at Kornelius, hvis tjener Jesus havde helbredt, undrende overgives ham, som "forbryder" der skal i forhør. Pilatus prøvede at få Jesus løsladt, men folkemængden skreg: "Lad ham blive korsfæstet." Pilatus sagde: "Jeg er uskyldig i dennes Blod; det bliver jeres Sag og overgav ham til at korsfæstes. Så tog Landshøvdingens Soldater, (Kornelius og hans Soldater) Jesus med sig ind i Paladset og samlede hele Vagtmandskabet,* som i N.T. 's Ordbog er den omtalte "Italienske Hærafdeling."

Kornelius under kommando måtte udføre ordren. Måske kom han i tvivl om Jesus virkelig var den han havde sagt han var. Han var med til at rejse korset og anbringe beskyldningen imod Jesus på en indskrift over hans hoved:

Dette er Jesus, Jødernes Konge.

Men, da Høvedsmanden og de, der holdt Vagt over Jesus, så Jordskælvet, og hvad der ellers skete, blev de rædselsslagne og sagde:

"Sandelig, han var Guds Søn."

Matt. 27,54.

De gudfrygtige

Kornelius var blandt de "Gudfrygtige hedninge", som overholdt Sabbaten og Spisereglerne, og deltog i Synagoge-gudstjenesten og besøgte "Hedningernes Forgård i Templet i det Nye Testaments dage. Han har haft vagttjeneste på det romerske Antonia fort, som overvågede templet, hvorfra man kunde se ned over forgården.

Han havde i Esajas 56,1-7, lært om **Guds Forjættelse** til de **fremmede**: "Salig den, der holder Sabbaten hellig!" Og han fulgte de jødiske spiseregler om rene og urene dyr i 3 Mose. 11,1-47. Og han undrede sig måske over: >

HERRENS STRAFFETALE:

Mod Afgudsdyrkerne i Esajas 65:1-12:

4 og mod dem, som spiser Svinekød og har væmmelige Ting i deres Skåle ...

og i Esajas 66, 17:

17 De, som æder Svinekød og Kød af Kryb og Mus, deres Gerninger og deres Tanker skal forgå til Hobe, lyder det fra HERREN.

Det var jo alt det, Simon Peter havde vidnet for ham, om at han havde set i et Syn: ”Dugen, som kom ned fra Himlen med ”alle Slags af Jordens firfødde Dyr og Krybdyr... (Ap.G. 10, 10-16) og en Røst lød:

”Stå op, Peter, slagt og spis !”

Men Peter **nægtede**, og Dugen blev taget op igen.

Vi ved ikke hvad Peter svarede Kornelius da han sagde: ”Og nu er vi alle til Stede for Guds Åsyn for at høre alt, hvad der er *befalet dig* af Herren.”

Men Peter vidnede jo –at han *ikke* spiste noget,- og flere år senere skriver han til Menighederne i sit første brev:

Som lydige Børn må I ikke rette jer efter de Lyster, som I før, i jeres Uvidenhed, levede i.

Men, ligesom han, der kaldte jer, er hellig, således skal også I være hellige i al jeres Færd:

1 Pet. 1-16, og henviser til:

Thi der står skrevet: ”Jeg Er HERREN eders Gud, og I skal være hellige, thi Jeg Er hellig !”

3 Mose 11, 1-45.

” T I L B A G E T I L K Æ S A R E A ”

Ap.g, 10,1-**25** -48.

25 Og just som Peter skulde til at gå ind, gik *Kornelius* ham i Møde og *faldt ned* for hans Fødder og *tilbad ham*.

26 Men Peter rejste ham op og sagde: ”Stå op ! jeg er selv kun et Menneske.”

27 Og under Samtale med ham gik han ind og finder mange forsamlede.

28 Han sagde da til dem: ”I ved, at det er utilbørligt for en Jøde at omgås eller besøge nogen, som hører til et fremmed Folk;

-men *mig* har Gud vist,

at jeg *ikke* skulde kalde noget
Menneske - *vanhelligt eller urent*,

29 Derfor kom jeg også uden Indvendinger, da jeg fik Bud derom; og nu vil jeg gerne vide:
”Hvorfor har I sendt Bud efter mig ?”

30 Da svarede Kornelius: ”For fire Dage siden, just i denne Stund, ved den niende Time, bad jeg herhjemme i mit Hus; og se, en Mand stod for mig i en strålende Klædning,

31 og han siger: ”Kornelius ! din Bøn er hørt, og dine Almisser er ihukommet hos Gud.

32 Send derfor Bud til Joppe og lad Simon med Tilnavnet Peter kalde til dig; han bor som Gæst i Simon Garvers Hus ved Havet.

33 Jeg sendte så straks Bud til dig, og du har gjort vel i at komme. Og nu er vi alle til Stede for Guds Åsyn for at *høre alt*, hvad der er *befalet dig*- af Herren.”

- 34 Da tog Peter til Orde og sagde:
- ”**Nu** forstår jeg i Sandhed, at der hos Gud
ikke er *Personanseelse*;
- 35 **men** i hvert Folk *er den*, som *frygter* ham
og *øver* Retfærdighed, kærkommen for ham;
- 36 det er det Ord, han sendte til Israels Børn,
da han forkyndte Fred ved Jesus Kristus;
han er alles Herre.
- 37 I kender det Budskab, som har lydt over hele
Judæa, og som begyndte fra Galilæa efter
den Dåb, Johannes prædikede,
- 38 Det om Jesus fra Nazaret, hvordan Gud
salvede ham med Helligånd og Kraft, ham,
som drog omkring og gjorde vel og helbredte* alle dem, der var overvældet af Djævelen,
thi Gud var med ham;
- 39 og vi er Vidner om alt, hvad han har gjort
både i Judæa og i Jerusalem, han, som de
slog ihjel ved at hænge ham op på et Træ.
- 40 Ham opvakte Gud på den tredje Dag og lod
ham blive åbenbaret,
- 41 ikke for hele Folket, men for os, der forud af
Gud var *udvalgt til Vidner*, og som spiste og
drak sammen med ham, *efter* at han var
opstået fra de døde.
- 42 Og han har pålagt os at prædike for Folket
og vidne, at han er den, som af Gud er be-
stemt til Dommer over levende og døde.

* Jesus helbredte også Kornelius' tjener (Luk.7, 1-10.)

43 Om ham vidner alle Profeterne:

at *enhver*, som tror på ham, skal få

Syndernes Forladelse ved hans Navn.”

44 Endnu mens Peter talte således, faldt
Helligånden på *alle* dem, som hørte Ordet.

45 Og alle de troende af jødisk Herkomst, som
var kommet derhen sammen med Peter, blev
ude af sig selv af Undren over, at:

HELLIGÅNDENS GAVE

Var blevet udgydt også over Hedningerne

46 thi de hørte dem alle tale i Tunger og
prise Gud.

47 Da tog Peter til Orde: ”Skulle nogen kunne
hindre disse i at blive *døbt med Vand*, da de
jo dog har fået Helligånden lige så vel som
vi?”

48 Og han *befalede*, at de skulle:

D Ø B E S I J E S U K R I S T I N A V N ! *)

Derefter bad de ham og at blive nogle Dage.

*) OBS ! I Jesu Kristi Navn *alene* - se side 65-67.

PETER FORSVARER HEDNINGERNES DÅB

Ap.G. 11, 1-18.

Det kom nu Apostlene og Brødrene rundt om i Judæa for Øre, at også Hedningerne havde taget imod Guds Ord.

2 Da Peter så kom til Jerusalem, gik de *omskårne* i Rette med ham og sagde:

49 "Du har besøgt *uomskårne* Mænd og *spist* sammen med dem" *

* Det var som tidl. nævnt "Gudfrygtige Hedninger", *uomskårne*, som fik lov til at overvære Synagoge-Gudstjenesten, fordi de overholdt enkelte særlig vigtige Bestemmelser i:

Loven, som **Spise** og Sabbatsreglerne. (s. 41)

50 Så gav Peter sig til at forklare dem det i Sammenhæng og sagde:

51 Jeg var i Byen Joppe og bad; og under en Henrykkelse så jeg i et Syn, noget, der dalede ned, og som lignede en stor Dug, der ved de fire Hjørner blev sænket ned fra Himmelen, og den kom lige hen til mig.

52 Da jeg stirrede på den og betragtede den, så jeg deri Jordens firføddede Dyr, både tamme og vilde, og Krybdyr og Himmels Fugle.

53 Og jeg hørte også en Røst, som sagde til mig:

"Stå op Peter, slagt og spis !"

54 Men jeg svarede: 'På ingen Måde Herre ! noget vanhelligt og urent er *aldrig* kommet i min Mund.' *)

*) Simon Peter *prøves*, men spiser ikke. (1 Mose 22,1.)

55 Da lød der for anden Gang en Røst fra Himmelen:

*’ Hvad Gud har erklæret for rent,
må du ikke holde for vanhelligt. ’*

56 Dette skete tre Gange; så blev det alt sammen igen draget op til Himmelen.

57 Og se, i det samme stod der tre Mænd ved Huset, hvor vi var; de var sendt til mig fra Kæsarea.

58 Og Ånden sagde til mig, at jeg skulde gå med dem uden at gøre Forskel. Disse seks Brødre drog også med mig, og vi gik ind i Mandens Hus.

59 Og han fortalte os, hvordan han havde set Engelen stå hjemme hos sig og sige: *’ Send Bud til Joppe og lad Simon med Tilnavnet Peter hente !*

60 *Han skal tale Ord til dig, hvorved du
og hele dit Hus skal blive frelst. ’*

61 Men da jeg var begyndt at tale, faldt Helligånden på dem ligesom på os i den første Tid.

62 Da kom jeg Herrens Ord i Hu, hvorledes han sagde: *’ Johannes døbte med Vand, men I skal døbes med Helligånden. ’* (Ap.G.1,5)

63 Når nu Gud har givet dem den samme Gave, som vi fik, da vi kom til Tro på Herren Jesus Kristus, hvem var da jeg, at jeg skulde være i Stand til at stå Gud i Vejen ? ”

64 Da de hørte dette, blev de stille, og de priste Gud og sagde:

” Så har Gud altså givet Hedningerne

- Omvendelse - til Liv.”

PAGT ELLER TESTAMENTE

ORDFORKLARING

Til Det Nye Testamente

PAGT betyder egentlig *overenskomst* mellem **to** parter med særlig tanke på forpligtelser for begge, en sådan dobbeltsidig pagt sluttedes på Sinai mellem Herren og Israels folk (2 Mos.19,2 ff.; 24,1 ff). Ordet bruges imidlertid også i **GT** således, at der **alene** tænkes på den forpligtelse, som **Gud** påtager sig; og det får derved omtrent samme betydning som *forjættelse*. Det hebraiske ord for pagt gengives i den græske oversættelse af GT og derefter i NT ved *diatheke*, der egentlig betyder *testamente*, d.v.s. en afdøds sidste vilje, hvorved han bortskænker sine efterladenskaber. Tanken føres også derved hen på et løfte om fremtidige goder, og *diatheke* kom således i nytestamentlig sprogbrug til at betyde *både* pagt og testamente; herpå bygger bevisførelsen i **Hebr. 9,15** ff; jfr. Gal.3,15 ff. Ligesom den jødiske religion på pagten fra Sinaj ("den gamle pagt"), taler Paulus om kristendommen som den nye pagt (1 Kor.11,25. 2 Kor.3,6), og de hellige skrifter kaldes derfor *dels* "den gamle pagt (eller Det gamle Testamente) hellige skrifter", *dels* "den nye pagts (eller Det nye Testamente) hellige skrifter".

I Apostelmødet behandles hedningers omvendelse og optagelse i jødekristne menigheder.

se næste side >

APOSTELMØDET I JERUSALEM

Ap.G.15-33. – År 51 e.Kr.

Men der kom nogle Mænd ned fra Judæa og lærte Brødrene:

*” Hvis I ikke lader jer omskære efter
Moses’ Skik, kan I ikke blive frelst.”*

- 2 Herover opstod der Uenighed, og Paulus og Barnabas kom i en ikke ringe Ordstrid med dem. Så besluttede man, at Paulus og Barnabas og nogle flere skulde drage op til Apostlene og de Ældste i Jerusalem i Anledning af dette Stridsspørgsmål.
- 3 De blev da af Menigheden udrustet til Rejsen og drog gennem Fønikien og Samaria og gjorde Rede for Hedningernes Omvendelse, og dermed gjorde de alle Brødrene stor Glæde.
- 4 Da de kom til Jerusalem, blev de modtaget af Menigheden og Apostlene og de Ældste, og de fortalte, hvor store Ting Gud ved dem havde gjort.
- 5 Men af Farisæernes Parti var der nogle, som var kommet til Troen; de stod frem og sagde:

*” Det er nødvendigt at omskære dem
og befale dem at holde Mose Lov.”*
- 6 Så samledes Apostlene og de Ældste for at overveje denne Sag.
- 8 Efter en længere Ordstrid herom stod *Peter* op og sagde til dem: ”Brødre ! I ved selv, at for lang Tid siden traf Gud det Valg blandt jer, at *Hedningerne* af *min Mund* skulde høre Evangeliets Ord og komme til Troen.

- 9 Og Gud, som kender Hjerterne, har givet dem Vidnesbyrd ved at give **Helligånden** til dem lige så vel som til os.
- 10 Han gjorde ingen Forskel på os og dem, idet han ved Troen **rensede deres Hjerter**.
- 11 Hvorfor vil I da nu **friste** Gud ved at lægge et Åg på Disciplenes Nakke, som hverken vore Fædre eller vi selv har formået at bære? *
- 12 *Vi tror derimod, at vi bliver frelst ved Herren Jesu Kristi Nåde ganske på samme Måde som de."*
- 13 Da blev hele Forsamlingen stille og hørte på Barnabas og Paulus, som gjorde Rede for, hvor store Tegn og Undere Gud ved dem havde gjort blandt Hedningerne.
- 19 Derfor holder jeg på, at man ikke skal gøre det for vanskeligt for de Hedninger, som vender sig til Gud,
- 20 men kun skrive til dem, at de skal *afholde sig fra* Utugt og fra Kød af kvalte Dyr og fra *Blod*. **) (1 Mose 9,3-4; 3 Mose 17,10-12 -14)
- 21 Thi Moses har fra gammel Tid sine Forkyndere i alle Byerne; hver Sabbat oplæses han jo i Synagogerne." ***)
- *) Jesus Kristus bragte Afgrødes og Slagtoffer, med *alle* den bestemmelser om Offer for Synder, til **Ophør**.
Daniel 9,27. (s.23)
- **) Men Forbudet mod Blod står **stadig** ved Magt.
- ***) I alt 613 Bud i Toraen. (s. 66)

22 Derefter besluttede Apostlene og de Ældste tillige med hele Menigheden at vælge nogle Mænd af deres Midte og sende dem til Antiokia sammen med Paulus og Barnabas, nemlig Judas, kaldet Barsabas, og Silas, Mænd, der var ledende blandt Brødrene.

23 Og de gav dem denne *Skrivelse* med: *)

”Apostlene og de Ældste, jeres Brødre, sender Hilsen til Brødrene af hedensk Herkomst i Antiokia og Syrien og Kilikien.

24 Da vi har hørt, at nogle af vore, uden Påbud fra os, har forvirret jer med deres Ord og vakt Uro i deres Sjæle,

23 så har **vi**, efter at være kommet til Enighed, **besluttet** at vælge nogle Mænd og sende dem til jer sammen med Barnabas og Paulus,

26 Mænd, som er os kære og har vovet deres Liv for vor Herres Jesu Kristi Navn.

30 Så lod man dem rejse, og de kom ned til Antiokia og samlede hele Menigheden og overgav den Brevet.

31 *De læste det og blev glade over den Trøst, det gav dem.*

33 Og da de havde opholdt sig der en Tid, lod Brødrene dem med Fredshilsen rejse tilbage til dem, som havde udsendt dem. //

*) *Se- Bogen om Jøde-kristne Spændingsfelter >*

De problemer som gav anledning til
Apostelmødet i Jerusalem 49 e.Kr. er
stadig aktuelle blandt Jødekristne og
Messianske menigheder i vore dage.

F.B.

Jøde - kristne spændingsfelter

Af Kai Kjær- Hansen

Lausanne- bevægelsens Konsultation
Om Evangelisation blandt Jøder (LCJE)

1986

I Uddrag

- * ” Vores jødiskhed er ikke noget, der kan forhandles om. Vi kan selvfølgelig lyve og sige, at vi ikke er jøder, men jødiskheden er nu engang noget, vi er født ind i, det er vores eksistens. ”
- * Sådan siger en Jesus- troende jøde. Og giver dermed et signal om, at en kristen jøde stadig opfatter sig som jøde, med alle de vanskeligheder, praktiske og teologiske, som det nu indebærer.
- * I bogen peger Kai Kjær- Hansen på mange andre spændingsfelter, som jøde- kristne oplever. ”På en mærkelig måde har kombinationen *jøde- kristen* virket som en rød klud både for jøder og kristne”, siger forfatteren.

ISBN 87-7425-326-3

Jøde- kristne spændingsfelter

Beriget ved forskellighed s.19.

Vi glæder os over den betydelige vækst i antallet af jøder, som tror på Jesus, både i Israel og andre steder i verden. Disse jødiske troende bruger forskellige selvbetegnelser: Hebraiske Kristne, Jødekristne, Kristne Jøder eller Messianske Jøder, alt afhængig af personlig smag eller den kultur vi lever i. Nogle af disse har sluttet sig til anerkendte trossamfund eller menigheder, mens andre er blevet indlemmet i messiansk- jødiske menigheder. Disse sidste betoner evangeliets jødiskhed og dets betydning for et nutidigt jødisk liv.

Forskellige steder i verden udvikler kristne samfund i dag deres kulturelle egenart. Jøder, der tror på Jesus, udvikler også jødiske udtryk for deres tro og deres liv med ham. Dette omfatter brugen af musik og kunst og kreative former for tilbedelse og gudstjeneste. Når sådanne troende jøder har delt deres bibelske arv med kirken, har de beriget mange menigheder.

Vi opfordrer derfor kirkerne til at bekræfte de **troende jøders identitet** i deres midte og sørge for omgivelser, hvor nye troende kan udvikle denne jødiske identitet på en sund, bibelsk basis.

Vi bekræfter enheden af jøder og
ikke- jøder i Jesus Kristus.

Denne enhed er grundlæggende for evangeliet:

Jesus har bragt forligelse mellem Gud og mennesket og har nedbrudt gærdet mellem jøde og ikke- jøde (Ef.2,14)

Hvordan skulle de kunne høre ?

Det er nødvendigt, at hver enkelt kristen gør alt for at dele de gode nyheder om Jesus Messias med alle mennesker . Idet vi spejder og længes efter Kristi genkomst og efter en ny himmel og en ny jord, husker vi at evangeliet først skal forkyndes for alle folkeslag og for det jødiske folk til deres frelse.

Derfor opfordrer vi alle, som er i Kristus, til at være trofaste, lydige, forventningsfulde og bedende ved forkyndelsen af evangeliet både til jøde og
- ikke-jøde .(Rom.10,12-15).

Jøde-kristne spændingfelter

Egentlig ikke noget nyt s.29.

Når jøder er kommet til at tro på Jesus Messias, hvor skal de da gå hen? Skal de danne egne menigheder, eller skal de lade sig indlemme i en kirke, der er domineret af hedningekristne? Hvor meget må jøder tage med af deres jødiskhed, når de er blevet Jesus-troende? Må de overhovedet tage noget med? Bør de, skal de fortsætte at leve som jøder og holde loven?

Sådanne spørgsmål findes atter på jøde-kristnes dagsorden. I århundreder har den hedningekristne kirke betragtet det som en selvfølge, hvis ikke ligefrem som krav, at jøder, der kom til tro på Jesus, skulde lade sig opsluge af kirken. Ofte har den kristne kirke ligefrem krævet, at en jøde forud for sin dåb skulde afsværge alt, hvad der havde med jødedom at gøre- eller bare duftede deraf.

Jødedom stinker- mente kirken. En kristen er ikke bundet af jødiske love- mente kirkens mænd og skyndte sig atter ind i studereværelset for at udforme nye love, der skulle være bindende for alle, jøder inklusive !

Spørgsmålene er ikke nye. Man baksede med tilsvarende i den første menighed i Jerusalem og senere i Oldkirken. Nogle jøde-kristne grupper gik egne veje. De ville have hedningekristne til at praktisere samme jødiske love, som de selv overholdt; de mente, at Paulus var en frafalden, og de troede på Jesus som Messias, men *ikke* på hans guddommelighed eller jomfrufødselen. Disse *ebjonære* stilledes sig selv i modstrid til ikke blot hedningekristne, men også til de jøde-kristne, som vi møder i Ny Testamente. *Nazaræerne* derimod, en anden jøde-kristen gruppe, praktiserede også Loven eller dele heraf, men de fastholdt Paulus' apostolske autoritet, de troede på Jesu guddommelighed og jomfrufødselen. Til trods for dette, var nu ikke alle hedningekristne, lige begejstrede for dem.

Helt enkelte er spørgsmålene nu heller ikke. Lettest er det naturligvis at se bort fra dem. Men beskæftiger man sig med evangelisation over for jøder, er de ikke til at komme uden om. Den del af vore dages jøde-kristne *har* dannet egne menigheder- om man kan lide det eller ej. Og de ser ud til at være kommet for at blive. I de senere årtier er de dukket op, ikke mindst i USA og Canada, men med mange aflæggere andre steder i verden- hvor små de end er. Man ønsker både at være tro mod sin jødiske *og* sin "kristne" identitet. Det er ikke overraskende, at der på denne baggrund kan opstå nogle spændinger. (s.31).

Jøde- kristne spændingsfelter

De enkelte messiansk- jødiske menigheder

Unionen har ikke nogen udøvende myndighed over de enkelte menigheders lære og praksis. Foruden forpligtelsen på trosgrundlaget fordres det dog af menigheder, der tilslutter sig Unionen, at de deler visionen om oprettelsen af messiansk-jødiske menigheder. Desuden må en menighed for at blive optaget i Unionen bestå af mindst 10 jødiske medlemmer. Endelig er man forpligtet på at holde gudstjeneste fredag aften eller lørdag, altså sabbatgudstjenester.

De enkelte menigheder er selvstændige og indbyrdes forskellige. I sit oplæg til nordamerikanske medlemmer af Lausanne- bevægelsens Konsultation om Evangelisation blandt jøder, kom Richard C. Nichol i april 1985 kort ind på dette. Nogle menigheder er karismatisk orienterede, andre er ikke. I menighederne ser man forskelligt på visse begivenheder i forbindelse med Jesu genkomst og de sidste tider. (I forbifarten kan det nævnes, at tanken om et tusindårsrige med Israel centralt placeret heri, spiller en væsentlig rolle). Nogle menigheder bruger i gudstjenestesammenhæng udtryksmåder, som lægger sig tæt op ad den ortodokse jødedom. Andre er på dette punkt mere moderate.

Fejringen af de jødiske fester indgår som en vigtig bestanddel af de messiansk- jødiske menigheders liv. Ved sabbatgudstjenesten indgår både læsning af Gammel Testamente og Ny Testamente. Dele af den jødiske gudstjeneste indgår også. "Tonen" er jødisk, hvor vanskeligt det end er at definere den nærmere.

I Nichols egen menighed *Ruach Israel* i Boston er omkr. 70 procent af medlemmerne jødiske. Fra 1981, hvor menigheden blev registreret, er menigheden vokset fra 8 til 42 medlemmer, mens deltagelsen i gudstjenesterne er vokset fra omkring 30 til 80.

En fornemmelse af, at der- naturligvis –har været og stadig er interne problemer i de unge messiansk- jødiske menigheder, giver Daniel C. Juster i sin bog *Growing to Maturity* (Vokse til modenhed). Jeg finder den på bogbordet. Han nævner fire forskellige typer af mennesker, som volder vanskeligheder. De typer kan vidst godt "over-sættes" til andre forhold.

Jøde- kristne spændingsfelter

Messianske jøder og Moseloven

I september 1983 udformede Unionen af Messiansk-jødiske Menigheder nogle *retningslinier*. Disse er *ikke* bindende for menigheder, der er tilsluttet Unionen. Holdningen kan opsummeres på følgende måde:

1. Jøder og hedninger er altid blevet retfærdiggjorte ved tro og vil altid blive retfærdiggjort af tro.
2. Den gamle pagt har aldrig intenderet at være en pagt, hvorved man kunne retfærdiggøres ved gerninger. Gud har i sin nåde og kærlighed åbenbaret sin lære (Torah) til Moses, og hans udvalgte folk skulle ved deres lydighed herliggøre ham. Loven viser endvidere vores synd og leder os til tro på Messias.
3. Den nye pagt blev forjættet i Jer.31,31ff & Ez.36,22ff. Den blev indvarslet ved Jesu død og opstandelse og vil finde sit fuldendte udtryk ved Messias genkomst. Den nye pagt eliminerede ikke Moseloven, men ved Jesus blev den ajourført. Dette medførte en forandring i den forpligtende karakter af nogle af budene, men den primære forskel mellem den gamle og den nye pagt er dels omfang. *Alle* skal kende Herren, dels i, at Herren giver sin lov i menneskers *indre*.
4. Efter at denne positive holdning til den gamle pagt er kommet til udtryk, kan det klargøres, hvordan Jesus opfyldte loven:
 - a. Han holdt Torahén fuldkommen og blev det lydefri påskelam, som døde som en soning for vore synder.
 - b. Han viste implikationerne i Moses' lære og gav den rigtige tolkning, hvilket kommer til udtryk i Bjerg - prædikenen.
 - c. Ved sin død og opstandelse gjorde han tempel-relaterede og ceremonielle træk ved Torahén til ikke-bindende bud. Han var Lovens *telos*, dvs. mål: han var den ene, som offervæsenet pegede frem imod. Træk ved tempeltjenesten er "kun kødelige bud, pålagte indtil den tid, da den rette orden indføres". (Hebr.9,10).

Efter Messias' første komme er denne tid nu inde.

Jøde- kristne spændingsfelter

5. Det er en forpligtelse og et privilegium at undersøge Torahén med den åndelige indsigt og med de midler, som bibelsk forskning giver os i hænderne for at komme til klarhed over, hvilke specielle bud i den gamle pagt, som kan siges at have vedblivende gyldighed for messianske jøder. I Unionen er der almindelig enighed om følgende:

- a. De Ti Bud, sabbaten iberegnet, har betydning for messianske jøder. I en note siges det, at sabbaten- lørdagen af nogle messianske jøder anses for den rette hellig dag, mens andre med henvisning til Rom. 14,5, siger, at det kan være en hvilken som helst dag.
- b. Sociale/civile love, som udtrykker, hvordan vi kan "elske vor næste som os selv" er i princippet bindende, men må appliceres på vores moderne kultur.
- c. På en meningsfyldt måde kan messianske jøder udtrykke deres identitet ved at holde de bibelske fester.

Tre grunde anføres herfor:

1. De er hovedtræk ved vores nationale identitet.
2. De har rødder længere tilbage end til den gamle pagts offervæsen, idet de går tilbage til den *abrahamitiske* pagt, hvor Gud har lovet de jødiske folk et land, som det altid skulle kalde sig eget.
3. De har eskatologisk betydning, idet de ikke fuldstændigt er gået i opfyldelse. Yom Kippur (den store forsoningsdag) peger frem til den endegyldige forsoning af hele Israel, jfr. Zak.12 og Rom.11.
- d. Omskærelsen har rødder i den abrahamitiske pagt og er det centrale tegn på vor jødiske identitet. Ved hjælp af den kan vi vise hele verden, at vi forbliver messianske *jøder* (1 Mose 17,11-12)
6. Messianske jøder har frihed i Messias til at overholde bud, som ikke længere er bindende. Dog synes Ny Testamente at lære, at der er sket en lempelse af love vedrørende Kashrut (de jødiske spiseforskrifter).

Jøde- kristne spændingsfelter

Der kan være gode grunde til at overholde disse, f.eks. helbredsmæssige. Men vælger man noget sådant, er det en sag og et valg, der er helt personligt bestemt. Bibelen alene er den endegyldige autoritet i sager vedrørende tro og livsførelse. - I en note siges det, at nogle messianske jøder ikke mener, at der er sket en lempelse, således at spiselovene stadig er bindende for messianske jøder.

7. Messianske jøder har frihed til at benytte sig af rabbinske udtryksmåder, hvad enten det er askenasiske eller sefardiske træk, for at udtrykke deres identitet for så vidt som disse udtryk er i overensstemmelse med den åbenbarede sandhed. Men messianske jøder er ikke bundet til rabbinernes meninger og domme. Følgende grunde kan nævnes for at indoptage træk fra rabbinsk jødedom:
 - a. De første messianske jøder var tro mod "de fædrene overleveringer".
 - b. Rav Shauls (= Paulus') princip: "for alle er jeg blevet alt" (1 Kor. 9,22) tilskynder til at skabe en atmosfære i gudstjenesten, hvor den traditionelle jøde kan stifte bekendtskab med "vor jødiske Messias'" budskab.
 - c. Den dybe skønhed og åndelighed i den traditionelle jødiske liturgi kan blive menighedernes afgørende kendetegn.
 - d. Rabbinske betragtningsmåder er undertiden mere bibelske end dem, nogle andre giver udtryk for. For eksempel er mange kristne gået ind i en græsk inspireret spekulation med et anti-forhold til glæden over livet. Men glæden over livet er, når man lever under Guds vilje, et nøglebegreb hos rabbinerne, som ikke skal mistes.

Afsluttende gøres det i disse retningslinier gældende, at et omhyggeligt studium og åndelig følsomhed må styre Unionens menigheder i et forsøg på at afspejle, at messianske jøder forbliver jøder og samtidig er en del af den almindelige kirke.

Jøde- kristne spændingsfelter

Noteres kan det, at der i menigheder, der er tilsluttet Unionen, er *forskellige* accentueringer af Moselovens applikering for messianske jøder i dag. Da bevægelsen er i sin vorden, er det for tidligt at fælde den endelige dom over den. Richard C. Nichol indrømmer f.eks. da også, at den ungdommelige entusiasme på visse punkter har skygget over en forstandig og nøgtern vurdering. Ligeledes har opdagelsen af nye sider ved den bibelske sandhed undertiden fordunklet lige så vigtige "gamle" sandheder. "Men prøv nu på ikke at dømme os for hårdt", siger han. "Gud virker i vores midte, og vi har brug for jeres velsignelse og kærlighed".

Ovenfor er der givet et vist indtryk af den *interne* debat mellem kristne jøder og messianske jøder. Der skal nu gives et eksempel på *intern* debat indenfor menigheder, der er tilsluttet Unionen. Jeg vælger her spørgsmålet om, hvorvidt man skal arbejde på, at hedningekristne omvender sig til jødedommen for på den måde at blive ét med messianske jøder. Der har været tilfælde, hvor noget sådant er forekommet. I 1976 omvendte nogle hedningekristne sig for at kunne emigrere til Israel. Familien blev dog "opdaget", og de israelske myndigheder gav dem ikke israelsk statsborgerskab.

Hedningers omvendelse til messiansk jødedom

Spørgsmålet blev drøftet af ledere, hvis menigheder er tilsluttet Unionen. Det skete i september 1983. Spørgsmålet drejede sig *ikke* om, hvorvidt hedninger skal eller bør blive jøder for at opnå en mere fuldkommen status som troende. Alle messianske jøder inden for Unionen er enige om, at apostlene én gang for alle har ordnet den sag. Det skete på Apostelmødet i Jerusalem år 49 (Ap.G.15). Her blev det gjort klart, at troende af hedensk herkomst ikke skulle tage Torah'ens åg på sig. De blev pålagt at leve efter de *syv* såkaldte *noahittiske* bud. Men *sagen*, som blev drøftet i 1983, var, om det skulle gøres muligt for en hedning, der ønskede at identificere sig med de jødiske folk, frivilligt at omvende sig til messiansk jødedom eller andre former for jødedom. Med disse antydninger er der givet en fornemmelse af et par punkter, som skaber spændinger mellem jøde- kristne og messianske jøder.

Jøde- kristne spændingsfelter

Vores forståelse af mission

At vide, at man er kaldet er vigtigt. At ens liv er orienteret ud fra Golgata er vigtigt. Af mindre vigtighed, men dog stadig væsentlig, er vores forståelse af mission. Ofte falder missionærer i en af disse faldgruber:

1. Nogle forestiller sig, at "vi skal elske jøderne hen til Jesus" uden at vidne med ord. Den form for "kærlighed" ligner mere forførelse end ægte kærlighed.
2. Andre mener, at vi skal udkonkurrere rabbinerne. Man forestiller sig, at man kan skaffe sig så megen kundskab om hebraisk og den jødiske religion, at folk vil give efter for vores større kundskab og tage imod vort budskab.
3. Atter andre er optaget af "den perfekte metode". Det kan være, at man satser på radio, TV, specielle bibel-udgaver, annoncer i aviserne osv.- Gud vil givetvis bruge mange måder at evangeliet kan blive hørt.

"Men tag dig i agt for den person, som fortæller, at de har den perfekte metode eller "Skriftens metode".

Mennesker skal mødes med evangeliet. Det skal jøder også. Her bliver problemet, hvordan man understreger "jødiskheden" i en Jesus- troende jødes identitet. Det spørgsmål fik også et par ord med på vejen af lederen for "Jews for Jesus".

Intet kan gøre os til ikke -jøder

Rosen gentager, at der ikke er noget, der kan gøre en person, der er født som jøde til ikke jøde. Vores jødiskhed er ikke noget, der kan forhandles om. Vi kan selvfølgelig lyve og sige, at vi ikke er jøde, men jødiskheden er nu engang noget, vi er født ind i, det er vores eksistens. På en måde er det som en graviditet: man er ikke en smule gravid, og vi er ikke en lille smule jødiske. Enten er man jøde - eller man er det ikke.

Anderledes er det med en gudstjeneste eller en roman. En gudstjeneste kan være mere eller mindre jødisk præget. Tilsvarende er det med en bog. Men sådan kan man ikke tale om et *folk*. Enten er en *person* jøde eller ej. En jøde kan intet gøre, som gør ham eller hende til ikke jøde.

Jøde- kristne spændingsfelter

Men jødiskheden kan betones forskelligt

Alligevel kan vi føre folk på vildspor, når vi på en forkert måde betoner vores jødiskhed, fortsætter Rosen. Vi gør det, dersom vi giver indtryk af, at vores hengivelse til vores jødiskhed er større end vores hengivelse til at være efterfølgere af Jeshua (jødisk måde at sige "Jesu" på).

Vi giver vore børn del i vores jødiske arv. Vi ville føle det forkert, hvis vi ikke gjorde det. Men undertiden har vi kristne jøder ophøjet jødiskheden til at være noget i sig selv. Vi har triumferet i vores jødiskhed, undertiden så meget, at vi har lært andre at afsky kristne symboler og kristne institutioner. Selv når vi har gjort det i den bedste mening for at gøre evangeliet kendt blandt det jødiske folk, har vi gjort sandheden en bjørnetjeneste. Vort budskab må nemlig aldrig blive, hvem vi er, men hvem HAN ER. Det er ikke et spørgsmål om, hvor jødiske vi er, men hvordan Jeshua er vores frelser.

Når vi har ophøjet vores jødiskhed, har hedningekristne reageret negativt herpå. Det har de gjort, fordi vi på en forkert måde har tegnet et billede af vores jødished, som om det har at gøre med en personlig kvalitet i os. Hermed har vi givet indtryk af, at vi er de hedningekristne overlegne. "Lad vores ros være Herren, ikke vores jødiskhed."

Jøde kristne har brug for hedningekristnes støtte

Afsluttende minder Rosen om, at jøde kristne og hedninge- kristne må samarbejde og understreger betydningen af på ny fordybe sig i Paulus' kendte ord om, at *hedninge- kristne* skal ægge jøderne til skinsyge (Rom.11.11).

Enhver af os har en plads i Guds hjerte. Når vi har med Guds kærlighed at gøre, går det ikke an at tale om "mere" eller "mindre". Når det drejer sig om Gud, elsker han alle "mest". Derfor er det også forkert at sige, at Gud elsker jøder som individuelle mennesker mere, end han elsker ikke- jøder. Men i hans frelseplan for hele verden har han givet det jødisk folk en anden rolle at spille i forhold til de andre folk.

Jøde- kristne spændingsfelter

Kirken, hvor majoriteten nu er hedningekristne, skal tjene Abrahams, Isaks og Jakobs Gud med en sådan nidkærlighed og oprigtighed, at rabbinerne bliver nødt til at sige til deres menigheder: "Hvorfor kan vi ikke blive lige så hengivne for Israels Gud, som disse kristne er det?" Svaret herpå må naturligvis være, at kirken er et nyt folk, der er født på ny gennem en ny fødsel, den har en ny Ånd og for-nyes daglig derved.

Men den kristne nidkærlighed må afbalanceres med en kristen kærlighed og glæde, som kun Gud kan give. Der er hedningekristne i dag, som ægger jøder til skinsyge. Disse kristne elsker Jesus, de giver sig hen til at studere hebraisk, og de vidner om, at deres kærlighed for hebraisk og for Israel er motiveret i deres kærlighed til Herren Jesus. Sådanne hedningekristne gør jøder skinsyge, hvis de er oprigtige i deres vidnesbyrd, *slutter* Moishe Rosen.

Meget er uafklaret blandt kristne jøder/messianske jøder. Hvor de forskellige grupperinger vil bevæge sig hen, kan kun fremtiden vise. I den fremtid inviteres vi hedningekristne til at deltage. I ydmyghed, kærlighed og bøn.

**En bøn om bøn er ikke det dårligste udgangspunkt for i fælleskab at bringe evangeliet om Jesus, som frelser fra synd
- *tilbage* til det jødiske folk. // *)**

*) Teol. Dr. Kai Kjær Hansen er forfatter til flere bøger i emnet, samt formand for Israelmissionen i Danmark.

Hjemmeside: www.israel.dk

FARISÆERNES OG JESU SYN PÅ RENHED OG URENHED

Matt. 15, 1-20.

Da kommer der fra Jerusalem Farisæere
og Skriftkloge til Jesus og siger:

- 2 "Hvorfor overtræder dine Disciple de
gamles Overlevering ? De vasker jo **ikke**
deres Hænder, når de skal holde Måltid."
- 3 Men han svarede og sagde til dem:
"Hvorfor *overtræder* I selv GUDS BUD
for jeres Overleverings Skyld ?
- 2 I *Hyklere* ! Med Rette har Esajas
profeteret om jer og sagt:
- 3 "Dette Folk ærer mig med Læberne;
men deres **Hjerte** er **fjernt** fra mig.
- 4 Det er *forgæves*, de dyrker mig, når de fører
Lærdomme, som kun er **Menneskebud**."
- 5 Og han kaldte Folkeskaren til sig
og sagde til dem:
- 6 Ikke det, der går ind i Munden, gør
Mennesket urent, men **det**, der går *ud* af
Munden, det gør Mennesket *urent* !"

15 Men Peter tog til Orde og sagde til ham:

”Forklar os den Lignelse ! ”

11 Da sagde han: ”Er også I stadig
så uforstandige ?

12 Forstår I ikke, at alt, hvad der kommer ind i
Munden, går ned i Maven og føres ud på det
dertil bestemte Sted ?

13 Men det, som kommer ud af Munden, udgår
fra *Hjertet*, og det gør Mennesket *urent*.

14 Thi fra Hjertet udgår der **onde** Tanker,
Mord, Ægteskabsbrud, Utugt, Tyverier,
falske Vidnesbyrd, Bespottelser.

15 Det er den Slags Ting, som gør Mennesket
urent; men at *spise* med uvaskede Hænder
gør *ikke* Mennesket urent.” *

* Jesus Lignelse handler om at **urene** Tanker gør
Menneske urene **ikke** uvaskede Hænder.

Jesus tog til Orde, lærte dem og sagde:

”Salige er de rene af Hjertet,

thi de skal se Gud.”

Matt. 5,2-12.

De følgende 5 sider: 79– 84, handler om

INTERPOLATION *)

*) (lat.) tekstforfalskning, afskriveres forvanskning af og
tilføjelser til et håndskrifts oprindelige tekst.)

I MISSIONSBEFALINGEN, (s. 79)

for derefter at *gå videre* på side **84** i Markus 7: 1-23:

- ”at erklære al mad for ren ...”

NYTESTAMENTLIG

ISAGOGIK

HOLGER MOSBECH

Dr. theol. Prof. ved Københavns Universitet

Første Hefte

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

København 1946

§ 14. Matthæusevangeliets
Affattelsestid s.217.

Matthæusevangeliets Affattelsestid sætter den kirkelige Tradition meget tidligt. EUSEBIOS ca. 260-340, angiver et Sted at Matthæus, da han forlod Palæstina, efterlod Evangeliet som Erstatning for sin mundtlige Forkyndelse og at han drog bort i det 12. År efter Jesus Død; adskillige teologer daterer Evangeliets Tilblivelse til **41-45 e.Kr.**

Til de yngste Dele af Overleveringen i Matthæus-evangeliet (s.221) hører *utvivlsomt*:

MISSIONSBEFALINGEN

I Matt.28,19.

”Gå derfor hen og gør alle Folkeslagene til mine Disciple, idet I døber dem i:

”Faderens og Sønnens og Helligåndens Navn.”

Der er en vis *Sandsynlighed* for, at Ordene om at døbe Disciple i *Treenighedens Navn* kunde være en senere **Interpolation** i Teksten ifølge F.C. CONYBEARE, ”The Eusebian form of the Text in Mat.28:18; i Z.M.W.II 1901.

”Han har nemlig henledt Opmærksomheden på at EUSEBIOS synes at have **kendt JESUS-ORDET i en kortere Form**, hvor altså Bestemmelsen om **Dåb i den treenige GUDS NAVN – mangler.**”

(**interpolátion** (lat.) tekstforfalskning, afskrives forvanskning af og *tilføjelser* til et håndskrifts opr. tekst;)

- Citat slut -

MISSIONSBEFALINGEN

Matt. 28,16-20.

Den Oprindelige Tekst

41-45 e.Kr.

I Lyset af tilsvarende Tekster i:

Joh.14, 21; 17,2;-

Ap.G. 2, 38; 10, 48.

- 16 De elleve Disciple drog derefter til Galilæa,
til det Bjerg, hvor Jesus havde sat dem Stævne.
17 Og da de så ham, tilbad de ham: Men der
var nogle, som tvivlede
18 Da trådte Jesus frem, talte til dem og sagde:

” **Mig** er givet al Magt i Himmelen
- og på Jorden. *)

- 19 Gå derfor hen og gør alle Folkeslagene til
Mine Disciple, idet I døber dem i
Mit Navn **)

- 20 og idet I lærer dem at holde alt det, som
Jeg har befaleet jer.***) Og se, **Jeg** er
med jer alle Dage indtil Verdens Ende.”

De fire pronominer: ” MIG, MINE, MIT, JEG:

Er **én- tal** - *ikke-* **tre i én- tal**

*) Jesu ypperstepræstelige Bøn, Joh. 17, 2: ”Du har jo
givet ham **Magt** over alle **Mennesker** (alt Kød).

) Simon Peter på Pinsedagen: ”lad jer **døbe hver især
i **Jesu Kristi Navn**”. (Ap.G. 2,38.)

- Og han (Peter) **befalede**, at de skulde **døbes**
i **Jesu Kristi Navn**. (Ap.G. 10,48)

***) Den, som har **Mine** Befalinger og holder dem ...

Joh. 14, 21.

TREENIGHEDEN – TRE I ÉEN *

Allerede ved Nikæakonciliet 325 vedtog man, foruden dogmet om søndags-helligholdelse også dogmet om den *treenige* Gud, som er et symbol hentet fra de hedenske religioner i Egypten, et arkæologisk /mytologisk begreb, der betegner: en gruppe af:

Tre guder; som regel: Fader, Moder og Søn

Dyrkelsen begyndte i Egypten, fortsatte i Grækenland og Rom, hvor man byggede et tempel til de *treenige guder*:

Jupiter– Juno og Minerva´s

Tempel på den capitolinske Høj i Rom,

- stadig i brug år 325 og længe efter, da aristokraten Symmachus, som forsvarede forfædrenes guder, i senatet blev opfordret at overtage Pontifex Maximus embedet efter den unge kejser Gratian år 382. Han forhindredes af biskop Damasus, som endnu i al hemmelighed, selv ville iføres den ypperstepræstelige titel. Han fik støtte af ærkebiskop Ambrosius af Milano, som i et brev håned Symmachus for at han ville bevare Roms gamle guder.**

Man havde glemt Jesus svar til en af de Skriftkloge:

”Hvilket Bud er det første af alle ?”

Jesus svarede: ”Det første er:

”Hør Israel ! HERREN vor GUD,

HERREN ER ÉEN ...

Mark.12,28-31.

* THE TWO BABYLONS, p. 12. Rev. Alexander Hislop,

** THE DECLINE AND FALL OF THE ROMAN EMPIRE

Edward Gibbon

til dansk:

<http://www.thespiritofprophecypublications.dk/books4.html>

Al Guds Tale er ren
Han er Skjold for dem, der lider på ham.
Læg intet til hans Ord, at han ikke
skal stemple dig som Løgner.

Ordsp.30,5.

Og I laver om på Den Levende GUDS,
HÆRSKARERS HERRES,
VOR GUDS ORD !

Jer. 23,36.

”Læg intet til hans Ord...

I den danske Bibel, er der i Mark. 7,19 **lagt** nogle Ord **til** i parentes. Er tilføjelsen GUDS ORD eller Menneskebud?

MARKUSEVANGELIET 7, 1-23.

FARISÆERNES SYN PÅ RENHED OG URENHED

Og Farisæerne og nogle af de Skriftkloge, som var kommet fra Jerusalem, samler sig omkring ham.

- 2 De så da nogle af hans Disciple holde Måltid med ”vanhellige”, det vil sige uvaskede Hænder.
- 5 Derfor spurgte Farisæerne og de Skriftkloge ham nu: ”Hvorfor vandrer dine Disciple ikke efter de gamles Overlevering, men holder Måltid med vanhellige Hænder?”
- 8 I sætter GUDS BUD til Side og holder fast ved Menneskers Overlevering.
- 2 Og han sagde til dem: ”Hvor smukt, at I ophæver GUDS BUD for at holde jeres egen Overlevering !
- 2 Er I virkelig så uforstandige? Forstår I ikke, at intet, som udefra kommer ind i Menne-sket, kan gøre det urent?
- 3 Thi det kommer ikke ind i hans Hjerte, men i Maven og går ud på det dertil bestemte Sted.”

(Således erklærede Han al Mad for ”ren”)

Denne **tilføjelse** i *parentes* og i den aut. eng. overs. King James Version A.D.1611:- et *spørgsmålstegn* (?) der *afslutter* meningen: ... **purgings all meats** ?

Oversætterne af King James Version på de *oprindelige* sprog, hebraisk og græsk, viser gudfrygtig respekt for:

The WORD of GOD.

Se de følgende sider. Ps: ej oversat >>

The Fourth Centenary Edition

1538 –1938

THE
HOLY BIBLE

CONTAINING THE OLD AND NEW TESTAMENTS
TRANSLATED OUT OF THE ORIGINAL TONGUES
AND WITH THE FORMER TRANSLATIONS
DILIGENTLY COMPARED AND REVISED,

BY HIS MAJESTY'S SPECIAL COMMAND

APPOINTED TO BE READ IN CHURCHES

With an account of the

Translations into English

OXFORD

AT THE UNIVERSITY PRESS

1938

KING JAMES BIBLE: AUTHORISED VERSION

(Rev.vi. 1-5). –A.D. 1611.

(British Museum, 466.i.6.)

TO THE MOST HIGH AND MIGHTY PRINCE JAMES, BY THE
GRACE OF GOD, KING OF GREAT BRITAIN, FRANCE AND
IRELAND, DEFENDER OF THE FAITH, Etc., THE TRANSLATORS
OF THE BIBLE WISH GRACE, MERCY, AND PEACE,

THROUGH JESUS CHRIST OUR LORD.

Excerpt from the address

Among all our joys, there was no one that filled our
hearts, than the blessed continuance of the
preaching of God's sacred Word among us;

Then not to suffer this to fall to the ground, but rather to
take it up, and to continue it in that state, wherein the fa-
mous Predecessor of Your Highness did leave it, nay, to
go forward with the confidence and resolution of a Man
in maintaining the truth of Christ, so that if, on the one
side, we shall be traduced by Popish Persons at home or
abroad, who therefore will malign us, because we are
poor instruments to make God's holy Truth to be yet
more and more known unto the people, whom they desi-
re still to keep in ignorance and darkness ...

The LORD of heaven and earth bless Your Majesty
with many and happy days, that, as his heavenly hand
hath enriched Your Highness with many singular and
extraordinary graces, so You may be the wonder of the
world in this latter age, for happiness and true felicity,
to the honour of that great GOD, and the good of his
Church,

Through Jesus Christ our Lord and only Saviour.

S T. M A R K 7.

The Pharisees reproved.

CHAPTER 7.

THEN came together unto him the Phari-
sees, and certain of the scribes, which
came from Jerusalem.

- 2 And when they saw some of his disciples eat
bread with defiled, that is to say, with un-
washen, hands, they found fault.
- 4 Then the Pharisees and scribes asked him.
Why walk not thy disciples according to the
tradition of the elders, *but eat bread with
unwashen hands ?*
- 8 For laying aside the commandment of GOD,
ye hold the tradition of men, *as the washing
of pots and cups: and many other things ye
do.*
- 9 And he said unto them. Full well ye reject the
Commandment of GOD, that ye may keep
your own tradition.
- 15 There is nothing from without a man, that
entering into can defile him: but the things
which come out of him, those are they that
defile a man.
- 17 And when he was entered into the house
from the people, his disciples asked him
concerning the parable.
- 18 And he saith unto them. Are ye so without
understanding also? Do ye not perceive, that
whatsoever thing from without entereth into
the man, *it cannot defile him;*

- 19 Because it entereth not into his heart,
but into the belly, and goeth out
into the draught,

*... purging all meats ? *)*

* Dette er det eng. spørgsmål (?) - **og renses al mad ?**

Er det *endnu* en **interpolation** ?

Vi læser i H. Mosbechs' NT Isagogik:

flg. 2 sider om Markusevangeliet >>

NYTESTAMENTLIG ISAGOGIK

Dr. theol. Holger Mosbech

København 1946

#13. MARKUSEVANGELIET s.179.

I mange **Vulgata** Håndskrifter er Evangelierne forsynede med gamle Indledningsstykker. Den *latinske* Tekst er aftrykt i Prologe zu den vier Evangelien 1896, H. Lietzmann.

Efter EUSEBIOS' Oplysninger (H.E.II 16) skal Markus have grundlagt Menigheden i Alexandria. Det ældste Vidnesbyrd, af denne fra Aposteltiden kendte Personlighed er Forfatter til det andet Evangelium, stammer fra Biskop PAPIAS i Hierapolis (ca. 140 e.Kr.) Papias' Skrift er gået tabt, men Fragmenter deraf er *bevarede* hos andre Forfattere, især Eusebios, og de har i nyere Tid været Genstand for mange indgående Undersøgelser. Brudstykket om Markus evangeliet gengiver EUSEBIOS således:

Presbyteren meddelte følgende:

Markus, som var **Peters Tolk**, nedskrev omhyggeligt, men uden Hensyn til Rækkefølgen, hvad han erindrede af det Herren havde sagt eller gjort. Selv havde han nemlig ikke hørt Herren og heller ikke fulgt ham, men senere *fulgte* han som sagt *Peter*; og denne indrettede sine Læreforedrag efter Øjeblikkets Krav *uden* at lægge Vægt på at meddele Herrens Ord i *rigtig* Rækkefølge.

Derfor begik Markus ikke nogen Fejl ved at nedskrive adskilligt efter Hukommelsen; én Ting tog han sig nemlig i Agt for: **ikke** forbigå noget af det, han havde hørt, eller at **forvanske** noget deri.

5. Markusevangeliet er utvivlsomt skrevet for Hedningekristne; thi Forfatteren regner med, at hans Læsere *ikke* kender de *jødiske* Sædvaner og *Renselsesskikke*. Svarende dertil finder man hos Markus heller ikke de udpræget *jøde kristelige* Traditioner, som Matthæus gengiver, f. Eks. om *Moselovens* stadige *Gyldighed*. Begreber som Retfærdiggørelse, Lovens Afskaffelse etc. røber Evangelisten intet Kendskab til. Der kan derfor næppe være Tale om, at han har søgt at give den Tradition, han meddeler, et særligt paulinsk Præg. *

* Da Mark. 10,45 *mangler* i Parallelen Luk. 22,27, har man undertiden betragtet dette Vers som en *harmonisk Interpolation* fra Mt. 20,28; i og for sig er det naturligvis *muligt*, at det forholder sig således; men når der ingen håndskriftlig Hjemmel findes for Versets Udeladelse, og det *ikke* virker forstyrrende i Sammenhængen, bør det betragtes som et Led af den oprindelige Tekst. (!)

Nytestamentlig Isagogik *Holger Mosbech*

7. **Tidspunktet** for Evangeliets Affattelse er vanskeligt at bestemme nøjagtigt; men så meget kan dog siges, at Skriftet må være affattet **før** Jerusalems Ødelæggelse År 70 e.Kr. Nogen helt sikker Datering i forhold til Jerusalems Undergang er derfor *næppe* mulig; men i alle Tilfælde er Aarene omkr. **70 e.Kr.** det sandsynligste.

Hvad **Stedet** for Evangeliets Tilblivelse angår, antager mange Forskere – i Tilslutning til den oldkirkelige Tradition, der sætter det i Forbindelse med Apostelen Peter * at det er skrevet i Rom.

* Traditionen om Markus som Biskop i Alexandria bragte senere forskellige Kirkefædre (Chrysostomos o.a.) på den Tanke, at Evangeliet skulde være skrevet i denne By.

Såfremt WELLHAUSEN havde Ret i den S.72 f. omtalte Opfattelse, at vort nuværende Markus-Evangelium er en Oversættelse af et aramaisk Urskrift, måtte man naturligvis **antage**, at dette var fremkommet i **Palæstina**.

8. De tolv sidste Vers af Markus- Evangeliet (16, 9-20), således som det er overleveret i de allerfleste nu kendte Håndskrifter, *hører ikke med* til Værkets *oprindelige* Skikkelse, men er - en senere Tilføjelse.* Det fremgår af, at denne slutning **mangler** i vore to ældste Håndskrifter. EUSEBIOS og HIERONYMUS bevidner udtrykkeligt, at *på deres Tid-* (altså i 4. Årh.) **savnedes** V.9-20 i næsten alle græske Håndskrifter.

Står det således fast, at de 12 sidste Vers i hvert Fald *ikke* kan hidrøre fra *samme* Forfatter som det øvrige Markus-Evangelium, men først på et senere Tidspunkt er f ø j e t i n d * Har Evangeliet **oprindeligt** haft en sådan mere af-rundet Afslutning, kunde denne tænkes:

- fjernet forsætligt af dogmatiske Grunde ...

Har Markus haft Forståelse for, at V.7 var et Højdepunkt i Lidelseshistorien og derfor *burde* afslutte Evangeliet, kan det endelig også have været et Motiv, det der burde komme mindst muligt efter. /*Citat slut.*

***) interpolation**

Den latinske Vulgata viser tilføjelsen >

VULGATA

Den Katolske Kirkes officielle Bibel på Latin

Damasus I*, Biskop i Rom 366-384. Damasus var aktiv i undertrykkelse af *kætteri*. Iblandt Damasus' efterladte værker er der 24 *anatemaer* mod forskellige kætterier i det 4. årh. *Jerome* blev Damasus' sekretær, nære rådgiver og ven. Damasus bemyndigede ham at revidere den **latinske** oversættelse af Bibelen, den katolske *Vulgata*.

* Encyclopædia Britannica III, p.361.

Den latinske **Vulgata** var den eneste tilladte Bibel i officielt brug. Bibeloversættelser *in vernakulær* på de forskellige landes modersmål i pavedømmet, blev officielt belagt med anatema og offentligt brændt, såvel som dens udgivere.//

INTERPOLATIONER *)

* **interpola'tion** (lat.) tekstforfalskning, afskrives forvanskning af og tilføjelser til et håndskrifts opr. tekst.
interpo'lere forvanske en tekst ved forsøg på rettelser.//

ORDFORKLARING TIL DET NYE TESTAMENTE

(Udgivet af Det Danske Bibelselskab)

ARAMAISK er et med hebraisk nærbeslægtet sprog, som efter den babyloniske udlændighed efterhånden trængte frem i Palæstina og på NT. s tid var det almindelige folkesprog, som også Jesus og hans disciple har talt. I evangelierne forekommer flere aramaiske ord (Mark.5,41;7,11; 14,36; 15,22.34); og når der i NT. er tale om *hebraisk*, betyder dette i virkeligheden som oftest: aramaisk (Ap.G.21, 40; 22,2; 26,14. Joh.5,2; 19,13).//

KONKLUSION

Eftersom St. Mark 7:19 i King James Version:

purging all meats (?) er en **tilføjelse**,

som også den danske Bibeltekst i Markus 7,19:

(*Således erklærede han al Mad* *) for "ren")

ER DET LATINSKE MENNESKEBUD ?

*) INTERPOLATION

HVEM skrev denne tilføjelse i:

MARKUS 7,19:

(Således erklærede han **al** Mad for "ren"). (?)

SVAR: Ifølge udtalelsen "al Mad", kan det **ikke** være apostelen Simon Peter. Han vidnede jo for "**de omskårne**", som gik i rette med ham og sagde:

"Du har besøgt uomskårne Mænd og spist sammen med dem."(Ap.G.11,3)

at han **ikke** havde spist noget af de urene dyr han så i dugen, som blev sænket ned foran ham, *selvom* han hørte en røst som sagde:

" Stå op, Peter, slagt og spis ! "

Men han svarede:

" På ingen Måde Herre ! noget vanhelligt og urent er *aldrig* kommet i min Mund."

(Ap.g. 11,4-18)

Kommentarer:

- 1) *Dem* Peter havde spist med, var Kornelius og hans nærmeste, - *gudfrygtige* hedninge," som havde godt lov, blandt det jødiske folk" og havde bygget deres synagoge.

(Ap.G. 10,22; og Luk. 7,4)

Læs: DE GUDFRYGTIGE s.41

Kornelius var blandt de "Gudfrygtige Hedninge", som **overholdt** Sabbaten og **Spisereglerne**, og deltog i Synagoge- gudstjenesten, iflg. Ordforklaringen i NT.

De havde også lært om GUDS Forjættelse til de "fremmede" (Es. 56,1-7) – og Straffen over de ugudelige (Es. 65,1-12 og Es. 66,17).

Hvad skriver Simon Peter selv i sine Breve ?

PETERS FØRSTE BREV

INDLEDET OG FORTOLKET

AF

P. M A D S E N

BISKOP, DR. THEOL.

EFTER FORFATTERENS DØD UDGIVET

AF

F R E D E R I K T O R M

PROFESSOR, LIC. THEOL

G.E.C. GADS FORLAG. – KØBENHAVN 1912

Indledning

1. Brevets Forfatter.

(i uddrag)

Brevet selv nævner med al Bestemthed Apostlen Peter som sin Forfatter (1,1). Omridsene af hans Liv og Apostel-Skikkelse er tilstrækkelig bekendte fra det øvrige NT. Her skal vi kun udhæve Hovedpunkterne. Simon (el. Symeon, som Navnet lyder Acta 15,13; 2.Pet.1,1) var Broder til Andreas, Joh.1,41, og Søn af Johannes, Joh.1,43;21,17, eller forkortet Jonas, Mt.16,17. Brødrene var Fiskere ved Genesaret Sø Mt.4,18. De var fra det galilæiske Bethsaida Joh.1,45 (nær ved Søen), men flyttede siden til Kapernaum, hvor Simons *Svigermoder* boede hos dem Mk.1,29. Andreas og måske også Simon, var Discipel af Johannes Døberen, og det var Andreas, der førte Simon til Herren, som ved det første Møde gav ham Tilnavnet **Kefas** eller Petrus (Joh. 1,41-43).

Til *Apostel* kaldes han senere Mt.4,18 f., jfr. Luk.5,1-11. Hans Tilnavn bekræftes senere Mt.16,18. Han hører sammen med de to Zebedæi Sønner til de tre Disciple, der stod Herren nærmest; han nævnes altid forrest som Ordfører og Repræsentant for Apostelkredsen, hvilket også bekræfter sig på Pinsedagen. Han synes at have været den første,* for hvem Herren viste sig efter Opstandelsen, 1. Kor.15,5. Derefter blev han *boende* i **Jerusalem** og har og har derfra foretaget Missionsrejser, bl.a. til Samaria, Acta 8, og til den fønikiske Kyst, Acta 9-10. Han er *atter* tilstede i Jerusalem på Apostelmødet (omtrent Aar 52), Acta 15; Gal.2,1-10. Siden omtales han ikke mere i Acta.

Hans *Missionsrejser* i Almindelighed omtales 1.Kor. 9,5:

Paulus siger om Kefas:

3 Mit Forsvar over for dem, som vil fælde Dom over mig, er dette:

4 Har vi ikke Ret til at tage en Søster *** som Hustru med overalt lige så vel som de andre Apostle og Herrens Brødre og *Kefas*.

* (den første af Apostlene, efter at Herren viste sig for Maria Magdalena og bød hende gå til Brødrene. Joh.20,10-18.

** nemlig på Menighedens Bekostning.

*** d.e. en kristen Kvinde, Mt.8,14; se Broder. Mt. 13,55.

Brevets Forfatter

Om hans senere Leveår har vi ingen bibelske Efterretninger. 1) Herrens Forudsigelse Joh. 21,19 forudsætter, at han har lidt Martyrdøden; 2) 1. Pet. 5,13 må sandsynligvis forstås således, at Brevet er skrevet i Rom. Dermed stemmer, at de gamle Beretninger *udenfor* NT. afgjort går ud på, at han har lidt Martyrdøden i Rom under Nero.

Om **Tidspunktet**, da han er kommet til Rom, ved vi intet bestemt, men flere Tegn tyder på, at han først **sent** er kommet dertil. Han har **ikke** været der, da Paulus skrev Romerbrevet (58 eller 59) ; ellers måtte man have ventet ham omtalt i Brevet. Han er der **heller ikke**, da Paulus skrev Fangenskabsbrevene fra Rom (År 63), da han **ikke** nævnes med et Ord i Kolossenser- brevs Hilsner. Da 1. Pet. **heller ikke** omtaler Paulus, er Peter vel først kommet til Rom *efter* Paulus' Løsladelse af Fangenskabet (64) og har lidt Martyrdøden under Nero.

Overleveringen om hans Episkopat * i Rom

- savner al Hjemmel.** //

- citat slut -

Obs ! Følgende to henvisninger er af B.F. Boysen - 2014

* At Peter var biskop i Rom i 25 år. (Romerkirkens postulat)

** DEN DANSKE ORDBOG, **hjemmel** sb. fk. en el. hjemlen; hjemler, (lovfæstet) bemyndigelse til at foretage bestemte handlinger, træffe afgørelser i bestemte sager. (*jur.*) et forholds berettigelse el. gyldighed på grundlag af love, forordninger e.l.; (med hjemmel i LOV)

Hvad skrev Peter selv i sit Brev i spørgsmålet om

Loven om Rene og Urene Dyr ?

se følgende >>

Peter skriver i sit brev til menighederne:

1 Pet.1,15:

Men ligesom han, der kaldte jer er hellig,
således skal også I være hellige i al
jeres Færd; thi der står skrevet:

” I skal være hellige;

” THI JEG ER HELLIG .”

3 Mose 11,44 *f.* *)

*) Peters henvisning til Loven om Rene og Urene Dyr.

Men når det ikke var Peter der skrev

parentesen i Mark. 7,19,

- var det så Markus selv ?

EVANGELISTEN MARKUS (Mosbech)

Det **ældste** Vidnesbyrd om, at denne fra Aposteltiden velkendte Personlighed er Forfatter til det andet Evangelium, stammer, som allerede omtalt, (S.57) fra Biskop PAPIAS i Hierapolis, ca. 140 e. Kr. Papias Skrift er gået tabt, men Fragmenter deraf er bevarede hos andre Forfattere, *især* Eusebios, og de har i nyere Tid været Genstand for mange indgående Undersøgelser. (s.179)

Brudstykket om Markusevangeliet gengiver
EUSEBIOS (H.E. III 39,15) således:

Presbyteren meddelte følgende:

Markus, som var Peters Tolk,* nedskrev omhyggeligt, men uden Hensyn til Rækkefølgen, hvad han havde sagt eller gjort. Selv havde han nemlig ikke hørt Herren og heller ikke fulgt ham, men senere fulgte han som sagt Peter; og denne indrettede sine Læreforedrag efter Øjeblikkets Krav uden at lægge Vægt på at meddele Herrens Ord i rigtig Rækkefølge. Derfor begik Markus ikke nogen Fejl ved at nedskrive adskilligt efter Hukommelsen; én Ting tog han sig nemlig i Agt for: *ikke* at *forbigå* noget af det, han havde hørt, eller at **forvanske** noget deri. S.179

I den "monarchianske Prolog, nogle Indledningsbemærkninger fra Begyndelsen af 3. Årh. berettes, at Markus, der tilhørte *Levi* Stamme, oprindelig havde gjort Præstetjeneste i Templet; men efter at han var blevet Kristen, skar han sin Tommelfinger af for derved som Krøbling blive uskikket til Præstetjeneste; HIPPOLYTOS kalder ham derfor "den stumpfingrede" Efter al Sandsynlighed er dette dog kun *Legendedigtning*, spundet ud fra de nyttestamentlige Oplysninger om, at Markus var en Slægtning af Barnabas (Kol.4,10) og følgelig ligesom denne *Levit* (Act.4,36). Efter EUSEBIOS' Oplysninger skal Markus have grundlagt Menigheden i Alexandria. (S.178)

* Det er heller *ikke sikkert* hvad der menes med, at Markus var "Peters Tolk"; men da Græsk i Datiden blev almindelig forstået også i Rom, og Peter sikkert har haft Kendskab til dette Sprog, kunde der ikke blive Brug for nogen Oversætter fra Aramaisk til Græsk og endnu mindre til Latin, således at "Tolk" rimeligvis her står som Betegnelse for den, der gennem skriftlig Fremstilling har givet Peters Forkyndelse videre og på den Måde tolket hans Tanker. (NYTESTAMENTLIG ISAGOGIK, Mosbech S. 180)//

- citat slut -

Som **Levit**, med tidligere Præstetjeneste i Templet er det *udelukket* at Markus skulle gøre en **tilføjelse** i parentes, i Mark. 7,19, der også gik imod hans egen Overbevisning med henvisning til:

LOVEN om Rene og Urene Dyr

3 Mose 11,44 f.

www.thespiritofprophecypublications.dk

Pagt_eller_Testamente

Hvorledes skal vi så vide hvem der skrev det ?

Da Mosebøgerne var ved at være skrevet
til ende, sagde HERREN til Moses:

5 Mose 18, 15-22.

- 15 HERREN din GUD vil lade en Profet som
mig fremstå af din Midte, af dine Brødre;
ham skal I høre på.
- 18 Jeg vil lade en Profet som dig fremstå for
dem af deres Brødre og lægge mine Ord i
hans Mund, og han skal sige dem alt, hvad
jeg byder ham !
- 19 Og enhver, der ikke vil høre mine Ord, som
han taler i mit Navn, ham vil jeg kræve til
Regnskab.
- 4 Men den Profet, der formaster sig til at tale
noget i mit Navn, som jeg ikke har pålagt
ham at tale ...
- 21 Og hvis du tænker ved dig selv:

” Hvorledes skal vi kende det Ord,

HERREN *ikke* har talet ?”

* Svaret angår falske profeter. JESUS *er* den Profet,
Moses taler om. Johannes skriver i

Joh.1, 35-51:

- 45 Filip finder Natanael og siger til ham:

”Ham, som Moses i Loven og ligeså
Profeterne har skrevet om, ham har vi
fundet, Jesus, Josefs Søn, fra Nazaret.”

JESU VIDNESBYRD OM SIG SELV

Joh. 7, 14-18.

- 16 "Min Lære er ikke min egen, men hans,
som sendte mig.
- 17 Hvis nogen vil gøre hans Vilje, skal han
erfare, om Læren er fra GUD, eller jeg
taler af mig eget.

Har ikke Moses givet jer Loven ?
og ingen af jer holder Loven ...//

I Markus -Evangeliets 7 Kapitels Begyndelse ser
Farisæerne og nogle af de Skriftkloge, som var
kommet fra Jerusalem, at nogle af Jesus
Disciple holdt Måltid med:

" vanhellige", det vil sige **uvaskede** Hænder.

De spørger ham i vers 5:

"Hvorfor vandrer dine Disciple ikke efter de
gamles Overlevering, men holder Måltid
med vanhellige Hænder ? "

Markus 7 kapitel handler **ikke** om **mad**,
men om at spise med uvaskede hænder.

I Matt.15, 20, siger Jesus:

"... men at spise med *uvaskede* Hænder gør
ikke Mennesket urent."//

KONKLUSION

Tilføjelsen* (Således erklærede han al Mad for ”ren”),
er helt *malplaceret*, da det her, *ikke* handler om mad,
men om at spise med uvaskede hænder.

13. Markusevangeliet 7,19 , s.179,

EUSEBIOS Oplysninger og Vulgatas latinske Håndskrifter,
nævnes som *Kildeskrifter* til Markusevangeliet.

Holger Mosbech viser at EUSEBIOS er Ophavsmand til
Interpolationen i Missionsbefalingen, Matt.28,19, (217-18).

De selvsamme Kildeskrifter har:

Tilføjelsen i Mark. 7,19, - der ***går tilbage til:***

Biskop Damasus (år 304-384). Efter en

synode i Rom 382 gav han **Jerome** i kommission
at revidere den latinske oversættelse af Bibelen:

DEN KATOLSKE KIRKES OFFICIELLE VULGATA

- citat slut -

POWER POINT

s.100- 113.

(speciel tekst til projektor)

Den Syvende Dag i Skabelsen

Var Guds Hviledag i Eden, Guds Have.

1 Mose 2, 1-4.

- 1 Således fuldendtes Himmelen og Jorden med al deres Hær.
- 2 På den syvende Dag fuldendte GUD det Værk, han havde udført, og han hvilede på den syvende Dag efter det Værk han havde udført;
- 3 og GUD velsignede den syvende Dag og helligede den, thi på den hvilede han efter hele det Værk, det, GUD havde skabt og udført.
- 4 Dette er Himmelens og Jordens Skabelses-historie. Da GUD HERREN gjorde Jorden og Himmelen ...

Den syvende Dag i Skabelsen var Guds Hviledag.

Mennesket Adam, vågnede op på den syvende Dag, til sin første levedag, - i Skabelsen, i Edens Have.

Og Gud HERREN lod af Agerjorden fremvokse alle Slags Træer, en Fryd at skue og gode til Føde, desuden Livets Træ, der stod midt i Haven, og Træet til Kundskab om godt og ondt.

Ved Syndefaldet forviste GUD HERREN Mennesket fra Edens Have for at han skulde dyrke Jorden, der nu var forbandet for hans Synds skyld, og bar torn og tidsel.

Den syvende Dag, Hviledagen, nævnes ikke igen, før i Sinai ørkenen 2,600 år senere:

Kom Hviledagen i Hu, så du holder den hellig !
-den syvende Dag skal være Hviledag for
HERREN din GUD...

2 Mose 20, 8-11.

Mennesket i Edens Have

1 Mose 2,8-25.

- 8 Derpå plantede GUD HERREN en Have i Eden ude mod Øst, og der satte han Mennesket, som han havde dannet;
- 9 og GUD HERREN lod af Agerjorden fremvokse alle Slags Træer, en Fryd at skue og gode til Føde, desuden **Livets Træ**, der stod midt i Haven, og **Træet** til **Kundskab** om godt og ondt.
- 15 Derpå tog GUD HERREN Mennesket * og satte ham i Edens Have til at dyrke og vogte den. * Adam betyder Menneske.
- 16 Men GUD HERREN bød Adam: "Af alle Træer i Haven har du Lov at spise,
- 17 kun af Træet til Kundskab om godt og ondt må du ikke spise; den Dag du spiser deraf, skal du visselig **dø** !
- 18 Derpå sagde GUD HERREN: "Det er ikke godt for Mennesket at være ene; Jeg vil gøre ham en Medhjælp, som passer ham !"
- 21 Så lod GUD HERREN Dvale falde over Adam, og da han var sovet ind, tog han et af hans Ribben og lukkede med Kød i dets Sted
- 22 og af Ribbenet, som GUD HERREN havde taget af Adam, byggede han en Kvinde og førte hende hen til Adam.
- 23 Da sagde Adam: "Denne Gang er det Ben af mine Ben og Kød af mit Kød; hun skal kaldes Kvinde, thi af Manden er hun taget !"
- 25 Og de var begge nøgne, både Adam og hans Hustru, men de blueedes ikke.

S y n d e f a l d e t

1 Mose 3, 1-24.

FORVISNINGEN FRA EDENS HAVE

Men Slangen var træskere end alle Markens andre Dyr, som GUD HERREN havde gjort, og den sagde til Kvinden: "Mon GUD virkelig har sagt: I må ikke spise af noget Træ i Haven?"

- 2 Kvinden svarede: "Vi har Lov til at spise af Frugten på Havens Træer;
- 3 Kun af Frugten på Træet midt i Haven, sagde GUD, må I ikke spise, ja, I må ikke røre derved, thi så skal I **dø**!"
- 4 Da sagde Slangen til Kvinden: "I skal ingenlunde dø;
- 5 men GUD ved, at når I spiser deraf, åbnes eders Øjne, så I bliver som GUD til at kende godt og ondt!"
- 6 Kvinden blev nu var, at Træet var godt at spise af, en Lyst for Øjnene og godt at få Forstand af; og hun tog af dets Frugt og spiste og gav også sin Mand, der stod hos hende, og han spiste.
- 14 Da sagde GUD HERREN til Slangen: "Fordi du har gjort dette, være du forbandet blandt Kvæget og blandt alle Markens Dyr! På din Bug skal du krybe og Støv skal du æde alle dit Livs Dage!

F j e n d s k a b e t

- 15 Jeg sætter **Fjendskab** mellem dig og Kvinden mellem **din Sæd** og **hendes Sæd**; den skal **knuse** dit Hoved, og du skal *hugge* den i Hælen ! ”
- 16 Til Kvinden sagde han ”Jeg vil meget mangfoldiggøre dit Svangerskabs Møje; med Smerte skal du føde Børn; men til din Mand skal din Attrå være, og han skal herske over dig.
- 17 Og til Adam sagde han: ”Fordi du lyttede til din Hustrus Tale og spiste af Træet, som jeg sagde, du ikke måtte spise af, skal Jorden være forbandet for din Skyld; med Møje skal du skaffe dig Føde af den, alle dine Livs Dage;
- 18 Torn og Tidsel skal den bære dig, og Markens Urter skal være din Føde;
- 19 i dit Ansigts Sved skal du spise dit Brød, indtil du vender tilbage til Jorden; thi af den er du taget; ja, Støv er du, og til Støv skal du vende tilbage !”
- 20 Men Adam kaldte sin Hustru Eva, thi hun blev Moder til alt levende.
- 22 Men GUD HERREN sagde: ”Se Mennesket er blevet som en af os til at kende godt og ondt. Nu skal han ikke række Hånden ud og tage også af Livets Træ og spise og leve evindeligt ! ”
- 23 Så **forviste** GUD HERREN ham fra Edens Have...24 og han drev Mennesket ud, og østen for Edens Have satte han Keruberne med det glimtende Flammesværd til at vogte Vejen til Livets Træ.//

K a i n o g A b e l

1 Mose 4, 1-16.

A d a m s S l æ g t e b o g

1 Mose 5,32.

**Dette er Adams Slægtebog. Dengang GUD
skabte Mennesket, gjorde han det
i GUDS Billede;**

- 2 som Mand og Kvinde skabte han dem, og
han velsignede dem og gav dem Navnet
”Menneske”, da de blev skabt.

Menneskeslægtens Fordærvelse

Syndfloden bebudes

1 Mose 6,1-22.

- 5 Men HERREN så, at Menneskenes Ondskab
tog til på Jorden, og at deres Hjertes Higen
og Tragten kun var ond Dagen lang.
- 6 Da angrede HERREN, at han havde gjort
Menneskene på Jorden, og det skar ham i
Hjertet.
- 7 Og HERREN sagde: ”Jeg vil udslette Menne-
skene, som jeg har skabt, af Jordens Flade,
både Mennesker, Kvæg, Kryb og Himmelens
Fugle, thi jeg angrer, at jeg gjorde dem!”
- 8 Men Noa fandt Nåde for HERRENS Øjne.

V a n d f l o d e n

1 Mose 7, 1-24.

- 17 Da kom Vandfloden over Jorden i fyrretyve,
Dage og Vandet steg og løftede Arken, så den
hævedes over Jorden.
- 21 Da omkom alt Kød, som rørte sig på Jorden,
Fugle, Kvæg, vildtlevende Dyr og alt Kryb på
Jorden og alle Mennesker;
- 22 alt, i hvis Næse der var Livets Ånde, alt,
hvad der var på det faste Land, døde.
- 23 ... tilbage blev kun Noa og de, der
var hos ham i Arken.
- 24 Vandet steg over Jorden i 150 Dage.

N o a f o r l a d e r A r k e n

1 Mose 8, 1-22.

- 14 På den syv og tyvende Dag i den anden
Måned var Jorden tør.
- 15 Da sagde GUD til Noa:
- 16 "Gå ud af Arken med din Hustru, dine
Sønner og dine Sønnekoner;
- 17 og før alle Dyr, der er hos dig, alt Kød, Fugle,
Kvæg og alt Kryb, der kryber på Jorden, ud
med dig, at de kan vrirle på Jorden og blive
frugtbare og mangfoldige på Jorden !"
- 22 Herefter skal, så længe Jorden står, Sæd og
Høst, Kulde og Hede, Sommer og Vinter,
Dag og Nat ikke ophøre !"/>

Folkelagenes Stamtavle.

1 Mose 10, 1-32.

- 32 Det var Noas Sønners Slægter efter deres Nedstamning, i deres Folk, fra den nedstammer Folkene, som efter Vandfloden bredte sig på Jorden.

Babelstårnet og Sprogenes Oprindelse.

1 Mose 11,1-9.

Hele Menneskeden havde eet Tungemål og samme Sprog.

- 5 Derpå sagde de: "Kom, lad os bygge os en By og et Tårn, hvis Top når til Himmelen, og skabe os et Navn, for at vi ikke skal spredes ud over hele Jorden !"
- 5 Men HERREN steg ned for at se Byen og Tårnet, som Menneskebørnene byggede,
- 6 og han sagde:
- " **Se**, de er eet Folk og har alle eet Tungemål, og når de nu først er begyndt således, er *intet*, som de sætter sig for, - *umuligt* for dem;
- 7 lad os derfor stige ned og forvirre deres Tungemål der, så de ikke forstår hverandres Tungemål !"
- 8 Da spredte HERREN dem fra det Sted ud over Jorden, og de opgav at bygge Byen.
- 9 Derfor kaldte man den Babel. Thi der forvirrede* HERREN al Jordens Tungemål, og derfra spredte HERREN dem ud over hele Jorden. * betyder Splittelse. //

Noas Søn, Sems Slægt/ Taras Slægt *

1 Mose 11,10 –32.

- 31 Tara tog sin Søn Abram, sin Sønnesøn Lot, Harans Søn, og sin Sønnekone Saraj, hans Søn Abrams Hustru, og førte dem fra Ur-Kasdim for at begive sig til Kana áns Land, men da de kom til Karan, slog de sig ned der.

32 Taras Levetid var 205 år; og Tara døde i Karan.

Abrahams Indvandring i Kanaán

1 Mose 12.1-9.

HERREN sagde til Abram: ”Drag ud fra dit Land, fra din Slægt og din Faders Hus til det Land, jeg vil vise dig;

- 2 så vil jeg gøre dig til et stort Folk, og jeg vil velsigne dig og gøre dit Navn stort, og vær en Velsignelse !
- 3 Jeg vil velsigne dem, der velsigner dig, og forbande dem, der forbander dig; i dig skal alle Jordens Slægter velsignes !
- 4 Og Abram gik, som HERREN sagde til ham, og Lot gik med ham. Abram var fem og halvfjerdsindstyve År, da han drog fra Karan;
- 5 og Abram tog sin Hustru Saraj og sin Brodersøn Lot og al den Ejendom, de havde samlet sig, og de Folk, de havde vundet sig i Karan, og de gav sig på Vej til Kana´ans Land og nåede derhen.

* Se BIBELENS KRONOLGI i Indholdsfortegnelsen

L o t s B e f r i e l s e

1 Mose 14, 13-16.

- 14 Da nu Abram hørte, at hans Frænde var taget tilfange...satte han efter Fjenden til Dan;
- 15 der faldt han og hans Trælle over dem om Natten, slog dem på flugt og forfulgte dem op til Hoba nord for Damaskus.
- 16 derefter bragte han Godset tilbage, også sin Frænde Lot og hans Gods førte han tilbage og ligeledes Kvinderne og Folket.
- 17 Da han nu kom tilbage fra Sejren over Kedolaomer og de Konger, der fulgte ham, gik Sodomas Konge ham i Møde i Sjavedalen, det er Kongedalen.

K o n g M e l k i z e d e k

1 Mose 14, 17-24.

- 18 Men Salems Konge Melkizedek, GUD den Allershøjstes * Præst, bragte Brød og Vin
- 19 og velsignede ham med de Ord:
- ”Priset være Abram for GUD den Allershøjeste, Himmels og Jordens Skaber,
- 20 og priset være GUD den Allershøjeste, der gav dine Fjender i din Hånd !”
- Og Abram gav ham **Tiende** af alt.

* Sl. 110, 4. Hebr. 7,1 ff.

HERREN slutter Pagt med Abraham.

1 Mose 17, 1- 27.

Da Abram var ni og halvfemsindstyve År gammel, åbenbarede HERREN sig for ham og sagde til ham:

JEG ER GUD DEN ALMÆGTIGE,

vandre for mit Åsyn og vær ustraffelig,

2 så vil jeg oprette min Pagt mellem mig og dig og give dig et overvættes stort Afkom !”

(Da troede Abram HERREN, og han regnede ham det til Retfærdighed. 1 Mose 15,6;)

3 Da faldt Abram på sit Ansigt, og GUD sagde til ham:

4 ”Fra min Side er min Pagt med dig, at du skal blive Fader til en Mængde Folk,

6 derfor skal dit Navn ikke mere være Abram, men du skal hedde Abraham, thi jeg gør dig til Fader til en Mængde Folk.

6 Jeg vil gøre dig overvættes frugtbar og lade dig blive til et Folk, og Konger skal nedstamme fra dig.

7 Jeg opretter min Pagt mellem mig og dig og dit Afkom efter dig fra Slægt til Slægt og det skal være en **Evig Pagt**, og jeg vil være din GUD og efter dig dit Afkoms GUD;

8 og jeg giver dig og dit Afkom efter dig din Udlændigheds Land, hele Kanaáns Land til evigt Eje, og jeg vil være deres GUD !”

Omskærelsen som Pagts Tegn

1 Mose 17, 9-14.

- 9 Derpå sagde GUD til Abraham:
 ” Men du, på din Side skal holde min Pagt,
 du og dit Afkom efter dig fra Slægt til Slægt;
- 10 og dette er min Pagt, som I skal holde,
 Pagten mellem mig og eder, at alt af
 Mandkøn hos eder skal omskæres.
- 11 I skal omskæres på eders Forhud, det skal
 være et Pagstegn mellem mig og eder;
- 12 otte Dage gamle skal alle af Mandkøn
 omskæres hos eder i alle kommende Slægter
 både de hjemmefødte Trælle og de, som er
 købt, alle fremmede, som ikke hører til dit
 Afkom;
- 13 Omskæres skal både dine hjemmefødte og
 dine købte. Min Pagt på eders Legeme skal
 være en Evig Pagt !
- 14 Men de uomskårne, det af Mandkøn, der
 ikke Ottendedagen omskæres på Forhuden,
 de skal udryddes af deres Folk; de har
 brudt Min Pagt !”
- 15 Endvidere sagde GUD til Abraham:
 ”Din Hustru Saraj skal du ikke mere kalde
 Saraj, hendes Navn skal være Sara *
- 16 jeg vil velsigne hende og give dig en Søn
 også ved hende; Jeg vil velsigne hende, og
 hun skal blive til et Folk, og Folkeslags
 Konger skal nedstamme fra hende !”

* Herskerinde

Sabbaten som Pagts Tegn

2 Mose 31,12-18.

- 12 HERREN taledede fremdeles til Moses og sagde:
- 13 Du skal tale til Israeliterne og sige: Fremfor alt skal I holde mine Sabbater, thi Sabbaten er et Tegn mellem mig og eder fra Slægt til Slægt, for at I skal kende, at jeg HERREN er den, der helliger eder.
- 14 I skal holde Sabbaten, thi den skal være eder hellig; den, som vanhelliger den, skal lide Døden, ja enhver, som udfører noget Arbejde på den, det Menneske skal udryddes af sin Slægt.
- 15 I seks Dage må der arbejdes, men på den syvende Dag skal I holde en fuldkommen Hviledag, helliget HERREN; enhver, som udfører Arbejde på Sabbatsdagen, skal lide Døden.
- 16 Israeliterne skal holde Sabbaten, så at de fejrer Sabbaten fra Slægt til Slægt som:

En Evig Gyldig Pagt.

- 17 Den skal være et Tegn til alle Tider mellem mig og Israeliterne. Thi i seks Dage gjorde HERREN Himmelen og Jorden, men på den syvende hvilede han og vederkvægede sig.
- 18 Da han nu var færdig med at tale til Moses på Sinaj Bjerg, overgav han ham:

Vidnesbyrdets to Tavler,

Stentavler, der var beskrevet med

GUDS FINGER

Moses Formaning til at holde Loven

5 Mose 4,1-19.

Og nu, Israel ! Hør de Anordninger og Lovbud, som jeg vil lære eder at holde, for at I kan blive i Live og komme ind og tage det Land i Besiddelse, som HERREN, eders Fædres GUD, vil give eder.

- 2 I må hverken lægge noget til eller trække noget fra, hvad jeg byder eder, men I skal holde HERREN eders GUDS Bud, som jeg pålægger eder.
- 5 Se, jeg har lært eder Anordninger og Lovbud, således som HERREN min GUD har pålagt mig, for at I skal handle derefter i det Land, I skal ind og tage i Besiddelse;
- 6 hold dem og følg dem ! Thi det skal være eders Visdom og eders Kløgt i de andre Folks Øjne. Når de hører om alle disse Anordninger, skal de sige:

”Sandelig, det er et viist og klogt Folk !”
- 7 Thi hvor er der vel et stort Folk, som har Guder, der kommer til det, således som HERREN vor GUD gør det, når vi kalder på ham;
- 8 og hvor er der vel et stort Folk, der har så retfærdige Anordninger og Lovbud som hele denne Lov, jeg forelægger eder i Dag ?

Advarsel mod Billeddyrkelse

5 Mose 4, 9-40.

- 9 Kun skal du vogte dig og omhyggeligt tage Vare på dig selv, at du ikke glemmer, hvad du med egne Øjne har set, og at det ikke viger fra dit Hjerte, så længe du lever; og du skal fortælle dine Sønner og dine Sønners Sønner derom.
- 14 Og mig bød HERREN dengang at lære eder Anordninger og Lovbud, som I skulde overholde i det Land, I nu skal over og tage i Besiddelse.
- 15 Eftersom I ikke så nogen Skikkelse, dengang HERREN taledes til eder på Horeb ud fra Ilden, så vogt eder nu omhyggeligt for
- 16 at handle så ryggesløst, at I laver eder et Gudebillede, en Stenstøtte i en eller anden Skikkelse, enten det nu er et Afbillede af en Mand eller en Kvinde ...
- 19 og når du løfter dit Blik til Himmelen og ser Solen og Månen og Stjernerne, hele Himmels Hær, så vogt dig for at lade dig forføre til at tilbede og dyrke dem.

THI HERREN DIN GUD HAR TILDELT
ALLE DE ANDRE FOLK UNDER
HIMMELEN DEM. //

” ... E n N y P a g t ... ”

BREVET TIL HEBRÆERENE

Hebr.8,13:

Når han siger en ”Ny Pagt ”, har han dermed erklæret, at den *første* er *forældet*; men det, som er ved at blive forældet og *gammelt*, er nær ved at forsvinde.

Dette citat blev udgangspunkt i
Brevet til Hebræernes
Erklæring om

” En Ny Pagt ”

Her følger

HEBRÆER-BREVETS

TOLKNING >

HEBRÆER- BREVET

FORTOLKET

AF

F R. B U H L

(I uddrag)

KØBENHAVN

H.HAGERUPS FORLAG

1922

Indledning

1. Hebræerbrevets Historie. Medens der ellers til de nytestamentlie Skrifter knytter sig en bestemt Tradition med Hensyn til deres Affattelse, som først langt senere Tider har underkastet en samstemmende eller afvigende Kritik, indtager Skriftet "Til Hebræerne" en Særstilling, idet der straks fra Begyndelsen af møder os divergerende Angivelser angående dets Tilblivelse, og man allerede i de ældste Tider har set, at det frembyder et Problem, der kræver en Løsning. **Klemens Brev**, en Henvendelse fra den romerske Menighed til den korinth-iske fra omtrent År 95, er der på flere Steder Udtalelser, der viser sig at være tagne derfra. Klemens selv betragte-de Paulus som Forf. og vilde forklare det påfaldende i et på Græsk skrevet Brev til Hebræerne ved, at Paulus havde skrevet det på hebraisk, hvorefter Lukas havde oversat det på græsk, hvorved Ligheden mellem Sproget i Hb. Og A.G. fandt sin Forklaring; at Paulus ikke som ellers næv-nede sig i Tilskriften, skyldtes, at han som Hedningeapostel ikke vilde skræmme de hebraiske Læsere (Eusebius). Han citerer derfor oftere Brevet som paulinsk i sine Skrifter. Også **Origenes** hævder den paulinske Affattelse.

Eusebius fra Kaesarea antog som Klemens Al. en Oversættelse af en hebraisk Original, efter hans Mening snarere ved Klemens Rom. end Lukas og talte 14 Breve; men i sin Oversigt (a.S.6,13) regner han efter sin Praksis Hb. blandt Antilegomena.* ("De omstridte" nytestamentlige bøger, der i det 3. og 4. Årh. e.Kr. ikke var anerkendt i alle kirker) .I den syriske Kirkebibel er Hb. optaget, men efter de paulinske Breve og uden Forfatterangivelse.

17. Affattelsestid. Ved Bestemmelse af Affattelsestiden for Hb, er vi så heldigt stillede at have en fast Tidsgrænse i den romerske Klemens' Benyttelse deraf, hvorefter det må være skrevet **før** År 95. De, der i Skriftet ser en Polemik med Jødedommen, mener i Regelen, at det må være skrevet **før** Jerusalems Erobring **År 70**, da der ellers måtte være henvist til dette afgørende Faktum.

Hermed stemmer det også, at der ikke mere er Tale om Modsætningen mellem Jøde- og Hedningekristne (# 11), og at Forf. kan forudsætte en udviklet Erkendelse af Kristus hos Tilhørerne (#16). //

Citat slut.

Power Point

(speciel tekst til projektor- s.114 –133.)

BREVET TIL HEBRÆERNE

DEN JORDISKE OG DEN HIMMELSKE

HELLIGDOM

GUD har åbenbaret sig i Sønnen

Hebr. 1, 1-14.

Efter at GUD fordum mange Gange og på mange Måder havde talt til Fædrene ved Profeterne,

- 2 har han nu ved Dagenes Ende talt til os ved sin Søn, hvem han har indsat som Arving til alle Ting, ved hvem han også har skabt Verden.
- 3 Han er hans Herligheds Afglans og hans Væsens udtrykte Billede og bærer alt med sit mægtige Ord. Og han tog Sæde ved Majestætens højre Hånd i det høje, efter at have fuldbragt Renselse for vore Synder.
- 4 Og han er blevet så meget mere ophøjet end Englene, som det Navn, han har arvet, er over deres.
- 13 Og til hvem af Englene har han nogen Sinde sagt:
”Sæt dig ved min højre Hånd, til jeg får lagt dine Fjender som en Skammel for dine Fødder ?”

Salme 110,1.

- 14 Er de ikke alle Ånder i GUDS Tjeneste, som sendes ud til Hjælp for deres Skyld, der skal arve Frelse ?

Formaning til ikke at ringeagte

Frelsen i Kristus

Hebr. 2, 1-4.

Derfor må vi så meget mere give Agt på det, vi har hørt, for at vi ikke skal glide bort fra det.

- 2 Thi når det Ord, som var talt ved Engle, stod fast, og hver Overtrædelse og Ulydighed fik sin velfortjente Straf,
- 3 hvorledes skal vi da kunne undslippe, hvis vi ikke bryder os om så stor en Frelse? Den blev jo først forkyndt ved Herren selv og senere stadfæstet for os af dem, som havde hørt ham,
- 4 medens GUD vidnede med, både ved Tegn og Undere og mange Slags kraftige Geringer og ved at tildele Mennesker Helligånden efter sin Vilje.
- 5 Thi det var ikke Engle, han underlagde den kommende Verden, som vi taler om.
- 6 Men der er en, der et Sted * har vidnet og sagt:

”Hvad er et Menneske, at du kommer ham i Hu ? eller en Menneskesøn, at du tager dig af ham ?
- 7 Du gjorde ham en kort Tid ringere end Englene; med Herlighed og Ære kronede du ham, alt lagde du under hans Fødder.”

* Salme 8,5 ff.

Som gennem sin Dødslidelse er indgået til Herlighed

Hebr. 2,5-9.

- 8 Når han "lagde alt under ham", undtog han jo intet fra at være ham underlagt. Vel ser vi endnu ikke, at alt er ham underlagt;
- 9 men ham, som "en kort Tid var blevet gjort ringere end Englene", Jesus, ham ser vi, fordi han led Døden, "kronet med Herlighed og Ære", for at det ved GUDS Nåde skulde komme alle til gode, at han havde smagt Døden.
- 10 Thi når han, for hvis Skyld alt er til, og ved hvem alt er blevet til, vilde føre mange Sønner til Herlighed, sømmede det sig for ham at føre deres Frelses Banebryder til Fuldendelse gennem Lidelser.
- 11 Thi både den, som helliger, og de, som helliges, har alle samme Fader, derfor skammer han sig ikke ved at kalde dem Brødre, idet han siger:
- 12 "Jeg vil kundgøre dit Navn for mine
Brødre, midt i Menigheden
vil jeg prise dig ! "
- 13 og et andet Sted:
- "Jeg vil sætte min Lid til ham".
- og videre:
- " Se, her er jeg og de Børn,
- GUD gav mig."

Som er blevet Menneskers Frelser
 Fra Djævelen og Død
 Og blevet deres barmhjertige
 Ypperstepræst

Hebr. 2, 10-18.

- 14 Da nu Børnene har Del i Kød og Blod, fik
 også han på lignende Måde Del deri, for
 at han ved sin Død-
- skulde gøre ham magtesløs, der har
 Dødens Vælde, nemlig Djævelen,
- 15 og udfri alle dem, som af Frygt for Døden
 hele deres Liv havde levet i Trældom.
- 16 Thi det er jo ikke Engle han tager sig af,
 det er Abrahams Slægt, han tager sig af.
- 17 Derfor måtte han i eet og alt blive sine
 Brødre lig, for at han i sin Tjeneste for
- GUD kunde blive en barmhjertig og
 trofast Ypperstepræst til at
 sone Folkets Synder.
- 18 Thi som den, der selv er blevet fristet
 og har lidt, kan han komme dem
 til Hjælp, som fristes.

Kristus større end Moses

Hebr. 3,1-6.

**Derfor, hellige Brødre, I, som har fået
Del i en himmelsk Kaldelse ! se hen
til vor Bekendelses Apostel og**

Ypperstepræst, Jesus,

- 2 der var tro imod den, som gjorde ham dertil,
ligesom Moses "var tro i hele hans Hus."
- 3 Thi han er fremfor Moses agtet værdig til så
meget større Herlighed, som den, der bygger
et Hus, nyder større Ære end selve Huset.
- 4 Hvert Hus bygges jo af en eller anden, men
den, der har bygget alt, er GUD.
- 5 Og vel var Moses "tro i hele hans Hus" som
Tjener, så han vidnede om det, der engang
skulde forkyndes;
- 6 men Kristus er tro som Søn over hans Hus.
Og hans Hus *er vi*, såfremt vi til det sidste
holder urokkelig fast ved vor Frimodighed
og vort Håb, som vi priser os lykkelige over.

Sabbatshvilen venter de troende

Hebr. 4, 1-10.

Da nu Forjættelsen om at gå ind til hans Hvile endnu venter på sin Opfyldelse, så lad os ængstelig våge over, at ingen af jer skal få den Tanke, at han er kommen for sent.

- 2 Thi vi fik det glædelige Budskab forkyndt lige så vel som de, men det Ord, der lød, hjalp dem ikke, fordi det ikke ved Tro blev tilegnet dem, der hørte det.
- 3 Thi kun vi, som er kommet til Tro, går ind til Hvilen, således som han har sagt:

” Så svor jeg i min Vrede:

Sandelig, de skal ikke gå ind til min Hvile,”og det skønt hans Gerninger var fuldbyrdede fra Verdens Grundlæggelse.

- 6 Da det altså endnu ikke er opfyldt, at nogle skulde gå ind til Hvilen, og da de, som først fik det glædelige Budskab forkyndt, ikke gik ind på Grund af deres Ulydighed,
- 7 så fastsætter han atter en Dag: ” I Dag”, idet han så lang Tid efter siger gennem David, som ovenfor nævnt:

” I Dag, når I hører hans Røst, så forhærd ikke eders Hjerter !”

- 11 Lad os derfor stræbe efter at gå ind til den Hvile, for at ingen skal falde som de og blive et lignende Eksempel på Ulydighed.

GUDS ORDS KRAFT

Hebr. 4,12-13.

- 12 Thi GUDS ORD er levende og virkende og skarpere end noget tveægget Sværd og trænger så dybt ind, at det sønderdeler Sjæl og Ånd, Marv og Ben og er Dommer over Hjertets Tanker og Meninger.
- 13 Ingen Skabning er usynlig for ham, alt ligger Blottet og udbredt for hans Øjne; og ham skal vi stå til Regnskab.
- 14 Da vi nu har en så stor Ypperstepræst, som er steget op igennem Himlene,

JESUS GUDS SØN,

så lad os holde fast ved Bekendelsen !

- 15 Thi vi har ikke en Ypperstepræst, som ikke kan have Medlidenhed med vore Skrøbeligheder, men en, som har været fristet i alle Ting ligesom vi, dog uden Synd.
- 16 Lad os derfor med Frimodighed træde frem for Nådens Trone for at få Barmhjertighed og finde Nåde til hjælp i rette Tid.

KRISTUS blev af GUD efter sin Lidelse

Kaldet til Ypperstepræst

Hebr. 5,4-10.

- 4 Og ingen tiltager sig selv den Værdighed, men man må som Aron kaldes dertil af GUD.
- 5 Således har heller ikke kristus tillagt sig selv den ære at blive Ypperstepræst, men har fået den af ham, som sagde til ham:
 ”Du er min Søn, jeg har født dig i Dag,”
- 6 ligesom han jo også et andet Sted siger:
 ” Du er Præst evindelig, på Melkisedeks Vis.”
- 7 Og han har i sit Jordelivs Dage med høje Råb og Tårer opsendt Bønner og Nødråb til ham, der kunde frelse ham fra Døden, og han blev bønhørt og friet fra sin Angst.
- 8 Skønt han var Søn, lærte han Lydighed af det han led,
- 9 og da han havde nået Fuldendelsen, blev han Ophav til evig Frelse for alle, som er lydige mod ham,

10 og blev af GUD kaldt:

Ypperstepræst ”på Melkisedeks Vis.”

Melkisedek Forbillede for Kristus

Hebr. 7,1-10.

Thi denne Melkisedek, Konge i Salem, GUDS, den Højestes, Præst, som gik Abraham i Møde, da han vendte hjem efter Sejren over Kongerne, og velsignede ham,

- 2 og hvem Abraham også gav Tiende af alt-han, som for det første, når hans Navn udlægges, er "Retfærdigheds Konge", dernæst også "Salems Konge", det vil sige "Freds Konge"
- 3 Uden Fader, uden Moder, uden Stamtavle, uden Begyndelse på sine Dage og uden Afslutning på sit Liv,
- 4 ligestillet med GUDS SØN han bliver ved med at være Præst bestandig.

Se dog, hvor stor han er, at Abraham, vor Stamfader, gav ham Tiende af det bedste Bytte.

- 5 Og medens de af Levi Sønner, der bliver Præster, har Befaling til efter Loven at tage Tiende af Folket, det vil sige af deres Brødre, skønt de dog er kommet af Abrahams Lænd,
- 6 så har han, som ikke regner sin Slægt fra dem, taget Tiende af Abraham og har velsignet ham, der havde fået Forjættelserne.
- 7 Men det er uimodsigeligt, at det altid er den ringere, som velsignes af den højerestående.

Kristus har fået det fuldkomne

Præstedømme

Hebr. 7, 11-25.

- 8 Og her er det dødelige Mennesker, som tager Tiende; men dér er det en, som får det Vidnesbyrd, at han bliver i Live.
 - 9 Ja, endog Levi, som tager Tiende, har så at sige gennem Abraham givet Tiende;
 - 10 thi han var endnu i sin Stamfaders Lænd, dengang Melkisedek gik denne i Møde.
 - 11 Hvis der nu kunde opnås Fuldendelse ved det levitiske Præstedømme- på dette hviler jo Loven, som Folket har fået- hvorfor var det så fremdeles nødvendigt, at der skulde opstå en Præst af en anden Slags, ”på Melkisedeks Vis”?
- (12 Ændres Præstedømmet, må jo nødvendigvis også Loven ændres.)
- 13 Han, som dette siges om, hører nemlig til en anden Stamme, hvoraf ingen har gjort Tjeneste ved Alteret.
 - 14 Thi det er en kendt Sag, at vor Herre oprandt af Juda Stamme, og om Præster fra den har Moses ikke talt et Ord.
 - 15 Og endnu klarere bliver det, når der i Lighed med Melkisedek opstår en Præst af en anden Slags,
 - 16 som ikke blev det efter en Lov, der kræver kødelig Afstamning, men fordi han har sin Kraft fra et uopløseligt Liv.

17 Thi han får det Vidnesbyrd:

” Du er Præst på Melkisedeks Vis.”

Vor Ypperstepræst er GUDS syndfri SØN

Hebr. 7, 18-28.

- 18 Ganske vist ophæves derved et tidligere Bud, fordi det viste sig svagt og unyttigt-
- 5 Loven bragte jo ikke i nogen Henseende det fuldkomne- men der indføres i Stedet et bedre Håb, hvorved vi kommer GUD nær. Og så vist som det ikke er sket uden edelig Bekræftelse, (thi de andre er blevet Præster uden Ed, men han med Ed, ved den, som siger til ham:
- ” Herren har svoret og angrrer det ej:
- 21 ´ Du er Præst evindeligt ´”),
- 22 så vist er Jesus blevet den, der står inde for en bedre Pagt.
- 23 Og mens de andre Præster havde været flere efter hverandre, fordi Døden hindrede dem i at fortsætte,
- 24 så har han et uforgængeligt Præstedømme, fordi han bliver evindeligt.
- 25 Derfor kan han også helt og fuldt frelse dem, som kommer til GUD ved ham, fordi han altid lever, så han kan gå i Forbøn for dem.
- 26 Thi en sådan Ypperstepræst passede også for os: en, der var hellig, uberørt af det onde og ubesmittet, skilt ud fra Syndere og ophøjet over Himlene;
- 27 en, der ikke som de andre Ypperstepræster hver Dag har nødig at bringe Ofre først for sine egne Synder, også for Folkets; thi det gjorde han én Gang for alle, da han ofrede sig selv.

Kristus Ypperstepræst i den Himmelske

H e l l i g d o m

Hebr. 8,1-5.

Hovedsagen i det, der her tales om, er imidlertid, at vi har en sådan Ypperstepræst, der har taget Sæde på højre Side af Majestætens Trone i Himlene

- 2 som Tjener ved Helligdommen, det sande Tabernakel, som Herren selv og ikke et Menneske har rejst.
- 3 Thi enhver Ypperstepræst indsættes til at frembære både ublodige og blodige Ofre; derfor måtte også han nødvendigvis have noget at frembære.
- 4 Hvis han nu havde været på Jorden, havde han ikke engang været Præst, da der findes andre, som frembærer Offergaverne efter Lovens Forskrift.
- 5 De tjener ved en Helligdom, der er et Afbillede og en Skygge af den himmelske, således som GUD tilkendegav Moses det, da han skulde indrette Tabernaklet:

"Se til," sagde han, "at du udfører alt efter det Forbillede, som blev vist dig på Bjerget."
- 6 Men nu har han fået en så meget højere Tjeneste, som han er Mellemmand for en bedre Pagt, der er grundet på bedre Forjættelser.
- 7 Hvis nemlig den første havde været udadleg, vilde ingen have søgt at sætte en anden i Stedet.

D E N N Y E P A G T

Hebr. 8, 6-13.

- 8 Men han dadler jo, når han siger til dem:
 ” Se Dage skal komme, lyder det fra Herren, da jeg slutter en Ny Pagt med Israels Hus og Judas Hus;
- 9 ikke som den Pagt, jeg sluttede med deres Fædre for at føre dem ud af Egyptens Land; thi de blev ikke i Min Pagt, derfor brød jeg mig ikke om dem, siger Herren.
- 3 Thi dette er den Pagt, jeg i Dagene herefter vil oprette med Israels Hus, lyder det fra Herren:
 Jeg vil give mine Love i deres Sind, og på deres Hjerter vil jeg skrive dem, og jeg vil være deres GUD, og de skal være Mit Folk.
- 4 Og da skal ingen lære sin Landsmand eller sin Broder og sige: ”Kend Herren !” Thi de skal alle kende mig, fra den mindste til den største iblandt dem.
- 5 Thi jeg vil nådig tilgive deres Uret og aldrig mere komme deres Synder i Hu.”
- 6 Når han siger en ”Ny Pagt”, har han dermed erklæret, at den første er forældet; men det, som er ved at blive forældet og gammelt, er nær ved at forsvinde.

Den Fuldkomne Soning i Kristus

Hebr. 9,1-14.

Nu havde jo også den første Pagt sin
Gudstjenesteordning og sin
Jordiske Helligdom.

- 2 Thi i den var der indrettet et forreste Rum, hvori Lysestagen og Bordet og Skuebrødene var; det kaldes "det Hellige".
- 3 Og bag det andet Forhæng var der et Rum, som kaldes "det Allerhelligste".
- 7 Således var dette indrettet, og i det forreste Rum går Præsterne til Stadighed ind og udfører deres gudstjenstlige Handlinger;
- 8 I det andet går derimod alene Ypperstepræsten én Gang om Året, og aldrig uden Blod, som han frembærer for sig selv og for Folkets ufrivillige Forseelser.
- 9 Derved giver Helligånden til Kende, at Vejen til Helligdommen endnu ikke er blevet fri, så længe det forreste Rum endnu er der.
- 10 Heri har vi jo et Sindsbillede på den nuværende Tid, og svarende dertil frembæres der både ublodige og blodige Ofre, som dog ikke er i Stand til efter *Samvittighedens Krav* at føre den ofrende til Fuldendelse;
- 11 de er da også, såvel som Forskrifter om Mad og Drikke og forskellige Tvætninger, kun *kødelige* Bud, pålagte indtil *den Tid*, da den rette Ordning indføres.

Som med Sit Blod har Stiftet

Den Nye Pagt

Hebr. 9, 11-22.

- 12 Men Kristus kom som Ypperstepræst for de Goder, der nu er blevet Virkelighed; og gennem et større og fuldkomnere Telt, som ikke er gjort med Hænder, det vil sige, som ikke hører denne skabte Verden til,
- 13 gik han ikke med Blod af Bukke eller Kalve, men med *Sit eget Blod* én Gang for alle ind i Helligdommen og vandt en Evig Forsoning.
- 14 Thi hvis Blod af Bukke og Tyre og Aske af en Kvie, når den stænkes på de besmittede, helliger og bringer *kødelig* Renhed,
- 15 Hvor meget mere vil da ikke Kristi Blod, fordi han i Kraft af en Evig Ånd frembar sig selv som et lydefrit Offer for GUD, rense vor Samvittighed fra døde Gerninger, så vi kan tjene den levende GUD.
- 16 Og derfor er han Mellemand for En Ny Pagt, for at de kaldede må få den forjættede Evige Arv, efter at Død har fundet Sted til Forløsning fra Overtrædelserne under den første Pagt.
- 17 Thi hvor der er et Testamente, er det nødvendigt, at hans Død, som oprettede det, godtgøres.
- 18 Thi et Testamente bliver først gyldigt ved Død, da det aldrig træder i Kraft, så længe han, der har oprettet det, lever.

Hans Blods Rensende Kraft

Hebr. 9,23-28.

- 19 Derfor er heller ikke den første Pagt blevet indviet uden Blod.
- 20 Thi efter at Moses havde forkyndt hele Folket alle Lovbudene, tog han Blod af Kalve og Bukke tillige med Vand og skarlagensrød Uld og Isop og bestænkede både Bogen selv og hele Folket, idet han sagde:
- 21 "Dette er den Pagts Blod, som GUD har pålagt eder."
- 22 Og det er næsten sådan, at efter Loven bliver alt rensset med Blod, og der opnås ingen Tilgivelse, uden at Blod bliver udgydt.
- 23 Så er det da nødvendigt, at Afbillederne af den Himmelske Helligdom renses på denne Måde, men at selve den Himmelske Helligdom renses ved bedre Ofre end disse.
- 24 Thi Kristus gik ikke ind i en Helligdom, som er gjort med Hænder og kun er et Billede af den sande, men ind i selve Himmelen for nu at træde frem for GUDS ÅSYN til Bedste for os.

Én Gang for Alle

Hebr. 9, 26.

- 25 Ej heller gik han derind for at ofre sig selv
mange Gange, således som Ypperstepræsten
År for År går ind i Helligdommen med Blod,
som ikke er hans eget;
- 26 I så Fald havde han måttet lide mange
Gange siden Verdens Grundlæggelse. Men
nu er han én Gang for alle ved Tidernes
Fuldendelse åbenbaret for ved sit Offer at
bortskaffe Synden.
- 27 Og så vist som det er Menneskenes Lod én
Gang at dø og derefter dømmes,
- 28 Således skal også Kristus, efter én Gang at
være ofret for at bære manges Synder,
anden Gang komme til Syne, ikke for at
bære Synden, men til Frelse for dem, som
bier på ham.

Kristi Fuldkomne Offer har oprettet

Den Nye Pagt

Hebr. 10, 1-18.

Thi Loven ejer kun en Skygge af de kommende Goder og ikke Tingene i deres sande Skikkelse; Derfor kan den aldrig ved de samme Ofre, som de bestandig År for År frembærer, føre de ofrende til Fuldendelse.

- 2 Vilde man ellers ikke have holdt op med at frembære dem, når de, som dyrker GUD med dem, én Gang var rensede og deres Samvittighed ikke mere var tynget af Synder?
- 3 Men Ofrene bringer netop År efter År Ihukommelse af Synder.
- 4 Thi det er umuligt, at Blod af Tyre og Bukke kan borttage Synder.

Derfor siger han, da han træder ind i Verden:

- 6 ” Til Slagt- og Afgrødesoffer havde du ej Lyst; men et Legeme beredte du mig; i Brænd- og Syndoffer fandt du ikke Behag.
- 7 Da sagde jeg: ”Se, jeg er kommen !
(i Bogrullen er der skrevet om mig;)

For at gøre din Vilje, min GUD ! ”

Thi med Et Eneste Offer har han for
bestandig ført dem der Helliges,
til Fuldendelse.

Hebr. 10, 1-18.

Medens han først siger:

8 ” Til Slagt- og Afgrødesofre, Brænd- og
Syndofre havde du ej Lyst, og i dem
fandt du ikke Behag ”

(og de frembæres dog af Loven),
siger han derefter:

9 ” Se, jeg er kommen for
at gøre din Vilje.”

Slagt- og Afgrødesoffer bringes til Ophør

Dan, 9,27.

10 Han ophæver det første for at fastslå det
andet, GUDS Vilje, og i den er vi blevet
helligede, ved at Jesu Kristi Legeme
én Gang for alle er blevet ofret.

11 Og alle andre Præster står daglig og for-
retter deres Tjeneste og frembærer Gang på
Gang de samme Ofre, som dog aldrig
formår at borttage Synder.

12 Men han har frembåret eet Offer for Synder
og derefter for bestandig taget Sæde ved
GUDS højre Hånd og venter nu kun på, at
13 hans ”Fjender skal lægges som en Skammel
for hans Fødder.”

14 Thi med eet eneste Offer har han for
bestandig ført dem, der helliges,
til Fuldendelse.

” Jeg vil give Mine Love i deres Hjerter
og Jeg vil skrive dem i deres Sind ...”

Hebr. 10,16.

- 15 Også Helligånden vidner for os herom: thi
efter at Herren har sagt:
- 16 ”Dette er den Pagt, som jeg i Dagene
herefter vil oprette med dem,” siger han:
- 17 ”Jeg vil give mine Love i deres Hjerter,
og jeg vil skrive dem i deres Sind, og
deres Synder og deres Overtrædelser
vil jeg ikke mere komme i Hu.”
- 18 Og hvor Synderne er tilgivet, behøves der
ikke mere noget Offer for Synd.
- 19 Da vi nu Brødre, ved Jesu Blod har
Frimodighed til at gå ind i Helligdommen,
- 20 idet han har indviet os en ny og levende Vej
gennem Forhængen, det vil sige hans
jordiske Legeme,
- 21 og da vi har en stor Præst over GUDS Hus,
- 22 så lad os træde frem med et oprigtigt
Hjerte, i Troens fulde Vished, bestænkede
på Hjerterne og derved rensede fra en ond
Samvittighed, og tvættede på Legemet med
rent Vand;
- 23 lad os urokkeligt holde fast ved Håbets
Bekendelse; thi trofast er han,
som gav Forjættelsen;
- 24 og lad os give Agt på hverandre til
Kærlighed og gode Gerninger, og lad os
ikke svigte vor egen Menighedsforsamling,
som nogle har for Skik, men formane
hverandre, og det så meget mere, som I ser
Dagen nærme sig. //

DEN NYE PAGT

” Dette er den Pagt, som Jeg i Dagene
herefter vil oprette med dem...”

Jer. 31, 33*f*.

Hvornår er ”Dagene herefter ...” ?

KRONOLOGISK OVERSIGT (5)

Effter Israels Riges Undergang (s.11) og de Ti Stammers
bortførelse til Assyrien (s.12) og Judas sidste konge Zede-
kias, føres i fangenskab, forkynnder Jeremias Profetien om

” En Ny Pagt med Israels Hus og Judas Hus ”.

Men, - *ingen* af dem der føres i fangenskab vender
tilbage til sit land, (Jer.22, 8-12) og i Apostlenes
dage forkyndes stadig Jeremias Profeti, som
her i Hebræer- Brevet *før* År 70 .

Den fuldbyrdes først ved Messias Komme:

” Til *hin* Tid, lyder det fra HERREN, (da) vil Jeg
være *alle* Israels Slægters GUD, og
de skal være Mit Folk.”

Jer. 31, 1 –31.

” Og HERREN skal være Konge over hele
Jorden. På *hin* Dag skal HERREN
være én og hans Navn være eet.”

Zak. 14, 9.

KONKLUSION

Dette var Hebræer- Brevets budskab til ”Hebræerne ”,- de
Kristus- troende jøder i apostlenes dage, før Helligdom-
men med dens ofringer i Jerusalem ophørte ved
byens ødelæggelse år 70 - og *forudsagdes*:

”... men det, som er ved at blive forældet og
gammelt, er *nær* ved at *forsvinde*.”//

Hebr, 8,13.

Jesus forudsiger Jerusalems

Ødelæggelse

Da Jesus havde forladt Helligdommen og gik bort, kom hans Disciple hen til ham og pegede på Helligdommens Bygninger.

2 Og han tog til Orde og sagde til dem:

” Ser I ikke alt dette ? Sandelig siger jeg eder: her skal ikke lades Sten på Sten tilbage, alt skal brydes ned.”

Matt.24,1-2.

Så spurgte de ham og sagde:

Luk. 21, 7-24:

7 ” Mester ! når skal dette ske ? og hvad er Tegnet til, at det vil ske ?”

20 ... når I ser Jerusalem omringet af Krigshære, så skal I vide, at dens Ødelæggelse er nær.

21 Da skal de, der er i Judæa, flygte op i Bjergene, og de, der er inde i Byen, skal drage ud af den, og de, der er på Landet, skal ikke ty ind i den.

22 Det er Straffens Dage, da alt det, som står skrevet, skal gå i Opfyldelse.

(Dr. H.W.Simcox tolker Åb. 12,- om Kvinden og Barnet og
” Kvindens Flugt”- fra Jerusalem –til Pella ved Jordan.)

THE REVELATION

OF

St. JOHN THE DIVINE

WITH NOTES AND INTRODUCTION

by the late

REV.WILLIAM HENRY SIMCOX, M.A.

Revised by

G.a. SIMCOX, M.A.

Fellow of Queen´s College, Oxford

CAMBRIDGE:

At the University Press

1909

124 THE REVELATION (XII.-

CH. XII. 1-6.

THE WOMAN WITH THE MAN-CHILD.

Til dansk ved
B. F. Boysen

KVINDEN MED DRENGEBARNET

Åb. 12, 1- 6. *

Og et stort Tegn viste sig på Himmelen:
en Kvinde med Solen som Klædebon og
Månen under sine Fødder og en Krans af
tolv Stjerner på sit Hoved.

- 2 Og hun var frugtsommelig og skreg i Barns-
nød og Fødselsveer.
- 3 Og et andet Tegn viste sig på Himmelen;
se, der var en stor, ildrød Drage med syv
Hoveder og ti Horn og syv Kroner på sine
Hoveder.
- 4 Og dens Hale fejede en Trediedel af
Himmelens Stjerner væk og kastede dem
ned på Jorden. Og Dragen stod foran
Kvinden, som skulde føde, for at sluge
hendes Barn, så snart hun havde født det.
- 5 Og hun fødte et Dregebarn, som engang
skal vogte alle Folkeslag med Jernspir; og
hendes Barn blev borttrykket til GUD og til
hans Trone.

* År 69 e.Kr. BIBELENS KRONOLOGI se: www.bibliotek.dk

The Revelation
Ch. XII.

- 6 Og Kvinden flygtede ud i Ørkenen, hvor hun har et Sted beredt af GUD, for at man dér skulde sørge for hende et Tusinde to Hundrede og tresindstyve Dage.*

Kommentar

Dette Syn handler klart om *Kvindens Flugt*. Hun identificeres med det *ideelle* Zion og modsvarer det jordiske Jerusalems *fald* (år 70 e.Kr.), hvorefter den *udvalgte* rest, det åndelige Israel bevares i ørkenen i den fastsatte tid. Det er bemærkelsesværdigt at enhver del af Herrens *forudsigelse* på *Oliebjerget* udvides i denne bog, hvad der gælder ødelæggelsen af Templet i Jerusalem. **

Der er ingen tvivl om, at Sønnen af denne Kvinde er Marias Søn, og Johannes var ikke nød til at undertrykke sandheden af frygt for hvad Pius V. eller Pius IX. senere måtte drage af falske slutninger. Hvem er så den mystiske Moder til Kristus? Det er *ikke* den kristne kirke, som her, og andre steder i bogen, repræsenterer Kristi Brud;

Men det er det ideelle Israel, ”Zions Datter.” -se specielt Mika 4,10: hvor det er ved *hendes* fødselsveer at Han, som er født i Bethlehem, skal fødes.

Dette vers er det eneste, hvorpå *hypotesen* om *Jomfru Maria* bygges. Hendes tilsynkomst, med ”Solen som Klædebon og Månen under sine Fødder og en Krans af tolv Stjerner på sit Hoved,” og ”hendes Afkom”, i v.17.

Her er referencen, eller i hvert fald en *simili* til 1 Mose 37,9, hvor ”de tolv stjerner,” dvs. zodiak symbolet, repræsenterer Jakobs elleve sønner, der bukker for Josef, den tolvte. Her viser det *idéelle Israel* sig i alle patriarkernes herlighed: Abraham, Isak og Jakob er hendes,- alle *Tolv Stammer* – uden undtagelse; (se Romerbrevet 9,5.)

* 1260 Dage = 3 1/2 år. ** Matt. 24, 1-21. Luk. 21, 20-24.

The Revelation
XII. 7-12.

THE WAR IN HEAVEN.
OVERENGELN MIKAELS KAMP
MED DRAGEN

Åb. 12, 7-12.

- 7 Og der blev Kamp i Himmelen: Mikael og hans Engle stred mod Dragen, og Dragen og dens Engle stred mod dem.
- 8 Men de kunde ikke står sig, og der fandtes ikke længere Plads for dem i Himmelen.
- 9 Så blev den store Drage nedstyrtet, den gamle Slange, som kaldes Djævelen og Satan, hele Verdens Forfører, han blev nedstyrtet på Jorden, og hans Engle blev nedstyrtet med ham.
- 10 Og jeg hørte en høj Røst fra i Himmelen sige:

”Fra nu af er Frelsen og Kraften og Riget vor GUDS, og Magten hans Salvedes; thi nedstyrtet er vore Brødres Anklager, som anklagede dem for vor GUD Dag og Nat.
- 11 Og de har sejret over ham på Grund af Lammets Blod og på Grund af deres Vidnesbyrds Ord; og de havde ikke deres Liv for kært til at gå i Døden.
- 12 Glæd jer derfor, i Himle, og I, som bor i dem ! Ve Jorden og Havet ! thi Djævelen er kommen ned til jer; hans Harme er stor, fordi han ved, hans Tid er kort.”

The Revelation
XII. 13 –17.

KVINDENS FLUGT

Åb. 12,13-17.

- 7 Og da Dragen så, at den var nedstyrtet til Jorden, forfulgte den Kvinden, som havde født Drengbarnet.
- 8 Der blev givet Kvinden den store Ørns to Vinger, for at hun skulde flyve ud i Ørkenen til sit Sted, hvor der sørges for hende én Tid og to Tider og en halv Tid, borte fra Slangen.
- 9 Og Slangen spydede Vand som en Flod ud af sin Mund efter Kvinden for at skylle hende bort med Strømmen.
- 16 Men Jorden kom Kvinden til Hjælp; og Jorden åbnede sin Mund og opslugte Floden, som Dragen havde udspyet af sin Mund.
- 10 Og Dragen vrededes på Kvinden og gik bort for at føre Krig mod de andre af hendes Sæd, dem, * der holder Guds Bud og bevarer Jesu Vidnesbyrd. (* 1 Mose 3,15.)

Det er os ikke muligt at tolke denne beskrivelse i detalje. Alt vi kan sige med sikkerhed er, at den beskriver det himmelske forsyns indgriben, der forhindrer Satans forsøg at destruere det åndelige, såvel som det materielle Israel. Muligvis er den mest plausible hentydning om en definitiv mening med "Floden ud af hendes Mund", at de kristne fra Jerusalem i deres flugt "til Judæas Bjerger" (Matt. 24,16) og Pella, blev reddet ved Guds indgriben for farerne op langs floden Jordans snævre passager. Hvis de flygtede umiddelbart før Titus belejring, lige før Påske, var Jordans vandstand livstruende høj under vårbruddet og floden gik overalt over sine bredder (Jos. iii.15). Men om en sådan begivenhed har vi ingen historiske optegnelser, og sandsynligvis flygtede den kristne menighed, da de "første gang" så Jerusalem omringet af krigshære, (Luk. 21,20), under *Cestius Gallus* mislykkede angreb, tre år før byens fald. // The Revelation of S. John, *Simcox*.

PS. Med S. John Simcox slutkommentar til tolkningen af "Kvindens Flugt" i Åb. 12 kap. fortsætter vi søgningen efter andre spor, i Hjalmar Holmquist Kirkehistorie I.

KIRKEHISTORIE I
Hjalmar Holmquist

§ 3. Jødekristendommen.

Nærmest ramte disse Ændringer den jøde-kristne Gruppe af Menigheder. I det jødiske Oprør 66-73 havde denne ikke taget Del, i hvert Fald ikke i større Udstrækning, hindret af sin Messiasstro og af Minderne fra Jakobs, Johannes Broders Stening. De blev derfor af de nationalt ophidsede Jøder udstødt af enhver Forbindelse med Jødedommen og Genstand for stadigt Had og Bagtalelse. Men alligevel var de åndeligt så nær forbundne med Jødedommen, at den jødiske Folkestats og den jødiske Propagandas Undergang i Katastrofernes År 70- og 135 også *berøvede Jødekristendommen det meste af dens Livskraft*, om den end holdt Stand længe endnu. Under Jerusalems Belejring havde Byens kristne Menighed søgt Tilflugt i **Pella** i Østjordanlandet. Her fandtes fra nu af Jødekristendommens Tyngdepunkt, under Ledelse af Jesus Slægtens Familiepatriarkat. Fra Pella udbredte Jødekristendommen sig *østpå* til Kokaba, der blev et nyt Midtpunkt for den. Snart finder man Jødekristne over hele Syrien Syd for Damaskus * og måske helt ned til det sydlige Arabien og Abessinien.

Men også disse Jødekristne blev hårdt ramt af *Bar-Kochba's* ("Stjernens Søns") Oprør 132-135, og Jødedommens definitive Tilintetgørelse. De trængtes lidt efter lidt ud af den historiske Udviklings Hovedbane og opløstes i Sektvæsen og Gnosticisme.

Efter Oprøret var kuert, fremvoksede i Jerusalem snart igen en kristen Menighed, men *nu* var den *hedningekristen*, da Jøderne jo ikke havde Adgang til Byen.

KIRKEHISTORIE I, Hjalmar Holmquist 1924.

* se "DAMASCUSSKRIFTET" - næste side >

MENIGHEDEN AF DEN NYE PAGT I DAMASCUS

NOGLE STUDIER OVER DE AF SALOMO SCHECHTER
FUNDNE OG UNDER TITLEN "FRAGMENTS OF ZA-
DOKITE WORK" UDGIVNE GENÍZAFRAGMENTER

(DAMASCUSSKRIFTET)

AF FLEMMING FRIIS HVIDBERG

KØBENHAVN

G.E.C. GADS FORLAG

1928

INDLEDNING

Afhandler en publicering af: The Sadducean Christians of
Damascus, a primitive Judæo-Christian body of people".

Affattet mellem 70 og 80 e.Kr.

AFSLUTTENDE KOMMENTAR

Majoriteten af Jødekristne vedblev at leve sit eksklusive, antipaulinske Kristenliv. De levede i en sådan Isolation, at kun få Efterretninger om dem er nået ned til Efterverdenen. Dog er så meget klart, at de snart droges ind i en sekterisk Søndersplittelsesproces. Fra det andet Årh. af lader to Strømninger sig udskille: *Den primitive Jødekristendom*, der holdt sig skarpt sondret fra både Hedningekirken og *Hellenismen*, der benyttede sine egne Evangelier og Aramæisk som sit Sprog og bogstavstro Iagttagelse af Loven, bl.a. *Nazaræerne*, (oprindelig et Smædesnavn for alle Kristne).

KIRKEHISTORIE I, *Hjalmar Holmquist* 1924. //

I Bogen *Stjernesønnen* af Poul Borchsenius, fortsætter vi at opsøge spor efter "Kvindens flugt" i Åb. 12. kapitel. >>

POUL BORCHSENIUS

S T J E R N E – S Ø N N E N

H. HIRSCHSPRUNGS FORLAG 1952.

"Stjernesønnen" omfatter tiden fra år 70 til år 135 e.Kr., da Bar-Kokbas- "Stjernesønnens" oprørsforsøg mod romerriget brød sammen, og de sidste jøder blev fordrevet fra deres land. En tid præget af messias-forventninger, af religiøse stridigheder og af blodige oprørsforsøg mod det romerske voldsherredømme. Poul Borchsenius – *forfatterpræsten* fra Randers har som ingen anden herhjemme studeret det jødiske folks historie, hertil kommer hans store religionshistoriske og arkæologiske interesser, der i forbindele med hans strålende skribentevner (og hans rige fantasi), har gjort det foreliggende stof til et emne, han som ingen anden har kunnet beherske og behandle på en måde, så bogen i lige høj grad henvender sig til den historisk, religiøst eller menneskelig interesserende læser.

EUSEBIOS KIRKEHISTORIE

År 340 døde Cæsareas biskop, kirkehistorikeren Eusebios men det er ikke hans bispegerning, der får os til at huske Eusebios, men den kirkehistorie, der bærer hans navn og er en uvurderlig kilde for enhver, der studerer frikirkens historie. Selvom den skal læses med vågen kritik, rummer den så megen gammel overlevering og er ofte vor eneste kilde, at vi må være den gamle biskop taknemmelig for hans flid. Det er ham, der har bevaret den ofte citerede tradition at Jerusalems menighed flygtede til Pella i øst-jordanseggen.(Åb.12 kap.) Man skulle snarere have troet, at menigheden i Judæa flygtede til Egypten. Både assyrerne og babylonerne havde skræmt talrige jøder til at søge tilflugt her. Om nu de fleste nu rejste mod øst eller syd, står hovedindtrykket fast, at kirken i Judæa forsvandt eller blev spredt. Men nogle overlevede, og andre vendte tilbage til Judæa, da der efterhånden faldt ro over det mishandlede land. Og vi blader videre i Eusebios' bog. Han fortæller om Simeon, Klopas' søn, som blev den selvskrevne leder for de kristne og led martyrdøden under Trajanus regering i året 107. Fra dette år til 135 optegner Eusebios ikke mindre end tretten biskopper i Jerusalem.

Stjernesønnen

Og indenfor sine snævre grænser var den *jøde-kristne* menighed i Jerusalem både levende og virksom. Vi ved, at disse *nazaræere*- sådan kaldtes de kristne i Judæa, med megen energi tog den teologiske debat op med jøderne. Og nu havde de gode våben i hænderne. De pegede på tempelets ruiner og mindede om Jesu forudsigelse, der i en uhyggelig grad var gået i opfyldelse, der var bogstavelig talt ikke ladet sten på sten tilbage. Og hele præsteskabet var forsvundet. Var det ikke vidnesbyrd om, at Jesus Messias nu var ved at indlede en ny æra? De citerede flittigt gamle profetskrifter, som begge parter anerkendte som højeste autoritet, for at støtte deres argumentation.

Men jøderne manglede ikke svar. Rabbinerne dannede et kunstord for kættere, de kaldte dem "minim", et ord som ofte findes i gammel jødisk overlevering. De kristne var sikkert sådanne minim. For at værne sig mod dem satte rabbinerne al kraft ind, på at afgrænse den gammeltestamentlige kanon, så det stod fast, hvilke skrifter der kunne anerkendes som bibelske, og hvilke der ikke var det. Og selvfølgelig blev de kristne bøger, blandt andet nogle evangeliebøger, som var begyndt at cirkulere blandt jøderne, fordømt. Den bitre heftighed, med hvilken rabbinerne førte striden, tyder på, at den kristne propaganda ikke var uden virkninger. Vi ved også, at selv store lærere blev mistænkt for hemmeligt at sympatisere med minim.

Vi har hørt hvordan den store leder af sanhedrin i Jabneh, Gamaliel den Anden, lod udarbejde den berømte -a t t e n b ø n. Men han *tilføjede* en nittende bøn, som gik mod de kristne. "Lad der ikke være noget håb for de fraldne, og må deres frække kongerige blive oprykket med rode i vor tid, og må nazaræerne og kætterne (minim) i et øjeblik gå til grunde og udslettes af livets bog og ikke indskrives sammen med de retfærdige. Velsignet være du, o Herre, som ydmyger de frække. // Hensigten med denne temperamentfulde bøn, der skulle bedes både ved de daglige bønner og i synagogetjenesten, var selvfølgelig at hindre de kristne i at deltage i gudstjenesten. Her havde de kunnet øve deres indflydelse.

Fremtiden tilhørte den paulinske kristendom. Med brændende iver, stræbte apostelen efter at nå hele verden rundt, hver gang et mål var nået, lyste et nyt i horisonten.

Han nåede praktisk talt hele den kendte verden rundt. //

The Peshitta- den syriske Hellige Skrifts Introduction,
fortsætter i sporet efter ***jødekristne*** menigheder.>>

Ikke oversat til dansk.

H O L Y B I B L E

**F R O M T H E A N C I E N T
E A S T E R N T E X T**

**G E O R G E M . L A M S A ´ S T R A N S L A T I O N
F R O M T H E A R A M A I C
O F
T H E P E S H I T T A**

Harper San Fransico

A Division of Harper Collins Publishers

1968

The Peshitta

P R E F A C E

The favorable reception accorded the Lama translation of the Gospels, later of the New Testament and of the Psalms, has prompted us to publish a complete translation of The Holy Bible from the Peshitta, the authorized Bible of the Church of the East. This translation of the Old and New Testaments into English is based on Peshitta manuscripts which have comprised the accepted Bible of all those Christians who have used Syriac as their language of prayer and worship for many centuries. It is appropriate that as we have translations based on the Greek Septuagint of the Old Testament and on the Latin Bible of Jerome, so also should there be available to the modern reader that form of the text been used by Christians from earliest times.

In the long history of the Aramaic language, there are three periods of special interest to us. From the sixth to the fourth century *before* Christ, it was a language of empire extending from the borders of Persia to those of Europe, and down the Nile through the length of Egypt. It was in those days spoken and written by the Jewish people at least equally with the Hebrew; and so we have parts of Ezra and Daniel, and one vers in Jeremiah 10:11, that were composed in Aramaic and preserved in that ancient form of the language in the midst of the Hebrew Old Testament.

In the *first century*, Jesus and his followers certainly spoke Aramaic for the most part, although they also knew Hebrew. Therefore the Gospel message was first preached in the Aramaic of the Jews of Palestine. Modern scholarship tells us that originals of the Four Gospels and of other parts of the New Testament were written in Greek; this is *disputed by* the Church of the East and by some noted Western scholars. Regardless of which view one may accept, Aramaic speech is an underlying factor and it is unquestionable true that documents written in Aramaic were drawn on by writers of the New Testament, the basic inspired form of the Christian message.

The Peshitta

PREFACE

Aramaic was the language of the Church that spread east, almost from the beginning of Christianity, from *Antioch* and Jerusalem, beyond the confines of the Roman Empire. This differed from the language of Palestine in choice of words and grammatical forms rather more extensively than does American English from British English and in written form these differences became regular and standardized. The Jews and Christians used the literary dialect of Aramaic that we call *Syriac* almost at the same time to propagate their translations of the sacred books brought from Palestine and the West, reaching *Syria* and *Mesopotamia* and the nearby mountains, quite early into India, and into China in the course of time. Modern scholarship believes that as happened in other parts of the Church, the earliest copies of the sacred books in Syriac revised again and again to bring them closer to the standard of the Hebrew and Greek texts from which they were drawn; this *view*, too, is *not accepted* by the Church of the East. Under any condition by the fifth century A.D. the Peshitta version in its present form held the field by universal acclaim.

From the Mediterranean east into India the Peshitta is still the Bible of preference among Christians, though today nearly all who use it speak Arabic, or one of the tongues of South India. West of the Euphrates, spoken Aramaic as a mothertongue survives today only in two mountain villages northwest of Damascus, differing as much from the speech of Jesus' day as French from Latin. East of the Euphrates, in the Kurdish mountains, and near Lake Urmia, perhaps a hundred thousand people (Christian, Jew and Muslim) speak another form of it, strangely mixed with the borrowed words from various languages of their polyglot neighbors, but still basically akin to the Aramaic (Syriac) of olden times.

The Peshitta

INTRODUCTION

North of the Garden of Eden in the basin of the river Tigris, in the mountain fastnesses of what is known today as Kurdistan, there lived an ancient people, the descendants of the Assyrians, the founders of the great Assyrian empire and culture in Bible days, the originators of the alphabet and many sciences which contributed so generously to the Semitic culture from which sprang our Bible. These people, the Assyrians, played an important part in history of the Near East, of the Bible, and of religion in general.

When Nineveh was destroyed in 612 B.C., many of the princes and noblemen of this once vast empire fled northward into inaccessible mountains where they remained secluded and cut off until the dawn of the twentieth century. Nahum says: "Thy shepherds slumber, O king of Assyria; thy nobles shall dwell in the dust: thy people is scattered upon the mountains, and no man gathered them." Nah. 3:18.

Some descendants of the Assyrians and some of the descendants of *the ten tribes*, who were taken captive by the Assyrian kings in 721 B.C., and settled in Assyria, Babylon, Persia and other places east of the river Euphrates, were among the *first* converts to Christianity.

When Jesus sent seventy of his disciples to preach the gospel, he instructed them not to go in the way of the Gentiles or into any city of the Samaritans but to go to the *lost sheep* of the house of Israel, meaning the ten tribes who were lost from the house of Israel. Some of the descendants of the *Hebrew tribes* are still living in Iraq, Iran, and Turkey, and most of them still converse in Aramaic. Jesus' command was carried out. The gospel was preached to the Jews first. "Now those who had been dispersed by the persecution which occurred on account of Stephen traveled as far as Phoenicia and even to the land of Cyprus and to Antioch, preaching the word to none but to the Jews only." Acts 11:19.

The Peshitta

The Old Testament

The Assyrians remained dormant during the Persian, Greek, Roman and Arab conquests. Being isolated and surrounded by their enemies, they remained secluded throughout the centuries, thus preserving the Aramaic language, which was the language of the Near East, and perpetuating the ancient Biblical customs and manners which were common to all races and peoples in this part of the ancient world. Not until the Turkish reign did these isolated Assyrian tribes recognize any government or pay taxes. During the centuries of Arab and Turkish reign, the Turkish rule which permitted the continuation of their institutions and their religion. Under magnanimous Turks they were ruled by their patriarchs and chiefs, paying a nominal tax to the Turkish government.

The Assyrian church, or as it is known, the ancient Apostolic and Catholic Church of the East, was one of the strongest Christian churches in the world and was noted for its missions in the Middle East, India, and China. Its missionaries carried the Christian gospel as far as China, and Mongolia, Indonesia, Japan and other parts of the world.

Not until the 14th century was this church rivaled by any other church in the world.

It was the most powerful branch of Christendom in the Near East, Palestine, Arabia, Lebanon, Iran, India and elsewhere. All the literature of this church was written in literary Aramaic, the lingua franca of that time.

The Persians used the Aramaic language because this tongue was the language of the two Semitic empires, the empire of Assyria and the empire of Babylon.

The translations from Aramaic into Arabic, a sister tongue, took place after the conquest of the Near East by Moslem armies in the 7th century A.D. Nevertheless Aramaic lingered for many centuries and still is spoken today.

The Peshitta

The New Testament

After all the Bible is an Eastern Book, written primarily for the Israelites, and then for the Gentile world. When we come to the New Testament, **the New Covenant**, we must not forget that Christianity grew out of Judaism.

The Christian Gospel was another of God's messages, first to the Jewish people, and then to the Gentile world. For several centuries the Christian movement was directed by the Jews. All of the apostles and the evangelists were Jewish. These facts strongly supported by the gospel and history.

The Pauline Epistles were letters written by Paul to small Christian congregations in Asia Minor, Greece, and Rome. These early Christians were mostly Jews of the dispersion, men and women of Hebrew origin who had been looking for the coming of the promised Messiah whose coming was predicted by the Hebrew prophets who had hailed him as a deliverer.

At the outset, the Romans were the masters of the world and the Greeks were not looking for a deliverer to rise from among a people whom they hated and had crushed. Paul, on his journeys, always spoke in the Jewish synagogues. His converts were Hebrews. Then came Arameans, the kindred of the Hebrews, as in the case of Timothy and Titus. Their fathers were Aramean and their mothers were Jewish.

Jesus and his disciples spoke the Galilean dialect of Aramaic, the language which the early Galileans brought from the other side of the river Euphrates. 2 Kings 17:22-25. Mark tells us in his Gospel, 14:70 that Peter was exposed by his Galilean Aramaic speech.

Paul in all of his Epistles, emphasizes, Hebrew law, Jewish ordinances and temple rituals. He refers to Abraham, Isaac, and Jacob as "our fathers." In his letters and teaching he appeals to the Jewish people to accept Jesus as the promised Messiah. Paul's mission was first to his own people. When they refused to listen to him, he shook his garment and went out among the Gentiles. Acts 18:6.

The Peshitta

The New Covenant

Paul preached the Christian Gospel written in Aramaic. His Epistles were written years later when Christianity had spread into Syria and parts of the Near East and India. In other words, the Pauline Epistles were letters addressed to the Christian churches already established. Moreover, Paul, in nearly all of his Epistles, speaks of the Hebrew fathers, subjugation in Egypt, crossing the Red Sea, eating manna, and wandering in the desert. This proves beyond a doubt that these *letters* were *written* to members of the *Hebrew race* and *not* to the Gentile world who knew nothing of Hebrew history and divine promises made to them. The Greeks had not been persecuted in Egypt nor did they cross the Red Sea, nor did they eat manna in the desert.

Paul was educated in Jewish law in Jerusalem. He was a member of the Jewish Council. His native language was western Aramaic but he acquired his education through Hebrew and Chaldean or Palestinian Aramaic, the language spoken in Judea. He defended himself when on trial in his own tongue and not in Greek. Acts 22:2. Paul was converted, healed and baptized in Damascus in Syria. Acts 9:17,18.

The Epistles were translated into Greek for the use of converts who spoke Greek. Later they were translated into Latin and other tongues.

Since World War I, when the Aramaic speaking people were brought to the attention of the Western world and some of their ancient books brought to America, more facts from the ancient past have come to light.

The National Geographic Magazine, as well as British and American newspapers have touched on the question of the Aramaic speaking people.

The article also mentions:

The Four Gospels According to the Eastern Version,

- translated by George M. Lamsa,

-and Assyrian from Aramaic into English, and states that Aramaic is the still living language which Jesus spoke.

- // -

Vi fortsætter søgningen efter jødekristerne
menigheder Kirkehistorien. >

KIRKEHISTORIE I

Hjalmar Holmquist

§ 15. Nye Centrér

Den Orientalske Kristendom

Hidtil havde den Del af Kristendommens Historie, som vi kender til, udspillet sig i det romerske Riges Midpunkt. Menighederne ligger på en Linje, der er trukket midt igennem Rigets Oval og med de to Brændpunkter i Lille-Asien og Rom. Og der er ikke ret mange sikre historiske Meddelelser bevaret fra de kristne Menigheder, der utvivlsomt allerede fandtes udenom denne Midterlinje. Men omkring År 180 træder på én Gang, tilsyneladende næsten uforberedt, en helt ny Kirkedannelse frem ude i Periferien. Rundt om, i Rigets Grænseegne, ser vi mægtige kristne Kirkekredse, der i højere Grad end både Rom og Lilleasien i Løbet af det kommende Århundrede skulde tage Del i Arbejdet på Kirkens Udvikling. Vi går først til det yderste Østen, Riget Osroéne hindsides Euftrat.

Mellem de to ariske Verdensmagter, Rom mod Vest og Iran mod Øst, lå jo en *semitisk* Kile indeklemmt. Denne Verden havde sit Midpunkt i **Mesopotamien**, og hertil hørte, geografisk-politisk set, også de ariske Armeniere. Den fandt nu sin sit åndelige Værn mod Overmagten både vest- og østfra i tidligt at slutte sig til Kristendommen. Her forenedes for første Gang kristne menigheder til organiserede Kirker; her opstod de første kristne Stater- en betydningsfuld Faktor for den senere Udvikling, ikke midst på Kunstens udbredelse. Det *vigtigste* Dokument om kristendommens udbredelse helt over til Assyrien, en *Krønike fra Arbela*, øst for Tigris, hørende til Parterriget, er nylig bleven udgivet. Ifølge denne Krønike fandtes der i disse Egne allerede inden Midten af andet Århundrede Biskopper, ja endog rigtige Kirkebygninger, noget som vistnok var ukendt for de Kristne i Romerriget.- Større Kendskab har vi dog til et andet orientalsk Områdes kristne Historie, Vest for Arbela og øst for Euftrat lå det allerede omtalte, under Rom, stående Rige *Osroéne* Med dets Hovedstad **Edessa**. Sandsynligvis kom Kristendommen hertil meget tidligt i *jødekristen* Skikkelse gennem den *jødiske Diasporamenighed*, der her var så stærk (at Jesus selv skulde have brevvexlet med en Kong Abgar og omvendt ham, er en Legende, der hviler på en Forveksling med en Kong Abgar, der levede omkring År 200).

KIRKEHISTORIE I

Hjalmar Holmquist

Den Orientalske Kristendom

Historisk Skikkelse vinder Kristendommen i Osroéne for os med Apologeten *Tatianos*, der omkring 172 vendte tilbage fra Rom til sit Hjemland, opfyldt af Racehad mod alt græsk Væsen. Omtrent ti År senere møder vi en selvstændig *hedningekristen* Kirke i *Edessa*. Tatians mægtige Personlighed og den af ham udarbejdede Sammenarbejdelse af de fire Evangelier, *Diatesaron*, blev af grundlæggende Betydning for Kristendommens Sejrstog i det yderste Østen. Her må henvises til den nytestamentlige Tekst-historie angående de vigtige *syriske Bibeloversættelser*, der så Dagens Lys, og mundede ud i **Syriens** Vulgata, **Peshita**. Hvorvidt Tatian virkelig blev Gnostiker, eller om det kun var en syrisk national Farve over hans Kristendom, der bragte ham i Ry derfor indenfor Hovedkirken, må stå hen. Det sidste er det rimeligste. Det samme gælder hans Discipel og Efterfølger, *Bardésanes*. Denne syriske Kristendoms eneste store og originale personlighed i Oldkirkens Dage. Han var af ædel Byrd og lige udmærket som Tænker, Naturforsker, Digter, Bueskytte og Astrolog. Da han var bleven vundet for Kristendommen, satte han al Kraft og Begavelse ind på at skaffe den Udbredelse. Vistnok omkring År 200 vandtes Kongen *Abgar VIII* (176-213), og Osroéne fik således den vistnok *første kristne Statskirke* i Verden. Allerede 201 hører vi også Tale om en Kirkebygning i **Edessa**, der dog tydeligvis havde eksisteret en rum Tid i Forvejen.

Det er vanskeligt at fuldt opklare de Veje, ad hvilke den *edessenske Kristendom* udbredtes. Til Arabien nåede den. Her spores i tredje Århundrede en kraftig *Hedningekristendom* med selvstændig Videnskabelighed. Omkring År 200 var Missionen fra Arbela og Edessa trængt helt ind i det østlige Persien. Her kunde en stor kristen Kirke rejse sig under Parternes Herredømme, der i nogen Grad skød den nationale Mazdaisme til Side. Da Bardesanes 216 måtte flygte fra Edessa (se nedenfor), virkede han en Tid i Armenien og lagde vistnok Grunden til dette Lands Kristianisering eller i det mindste befordrede den. Ja, helt til det kinesiske Turkestan og til Indien er rimeligvis ved denne Tid den *syriske* Mission nået. En Afspejling heraf er vistnok Beretningen fra denne Tid om *Apostlen Thomas' Missionsvirksomhed i Indien*.

KIRKEHISTORIE I
Hjalmar Holmquist

Fortsættelse af :Den Orientalske Kristendom

Denne af Bardesanes udformede og vidt spredte Kristendom fik sit eget Klædebon. Den trådte frem på et *andet Sprog* og med en *anden Kultur*, end den græske. Her satte i Stedet orientalske Faktorer dybe Spor, både kaldæisk Astrologi, øst-iransk Kunstopfattelse og buddhistisk Munkevæsen. På denne Måde skilte den sig så meget fra den i Hellenismens Luft katolicerede Hovedkirke, at et åbent Brud indtrådte. Efter at *Edessa* fuldstændigt var bleven *underkuet* af *Romerne* 216, og græske Kristne var ankommet til Osréne, udsondrede Bardesanes' Tilhængere sig til en egen Kirke, og han selv ansås for en overmåde farlig Kætter. Farlig var han virkelig også, for så vidt som hans Kristendom ved sin Kongenialitet med syrisk Ånd kunde vinde rig Blomstring i Orienten. **Edessa** blev et *Missionscentrum* af første Rang for de asiatiske Folkeslag, der ikke indsmeltedes i den romerske Rigskultur. De stedse *talrigere* syriske Kristne vandt sig således deres selvstændige religiøse Tilværelse. En kristen Litteratur voksede frem på de forskellige syriske Dialekter. Men heri lå også et Moment af den mest *skæbnsvangre* Betydning. Den Faktor, der hedder den orientalske Kristendoms Barbarisering, Isolering og *Undergang*, har sin Rod i den Måde, hvorpå Osroénes Kristendom udformedes ved Bardesanes.

Betydningen af Osroénes og Edessas Fremtræden som orientalsk Missionscentrum kan næppe vurderes højt nok. Og dog overfløjes den i Rækkevidde af tre andre Kirkekredses omtrent samtidige Indtræden i Historien. I Vestsyrien var *Antiokias* Stilling bleven styrket ved Jerusalems Undergang. Menigheden her gjorde Krav på Ledelsen af den græske Kristendom i Østen; det var herfra at en gæsk Biskop sendtes til det underkuede Edessa for at nedkæmpe Bardesanes syriske Kirke. Men Antiokia blev pludselig en Rival, der berøvede det ikke blot Pladsen som Rigets største By næste efter Rom, men også en stor Del af dets kristelige Førerstilling i Orienten. Det var *Aleksandria*. Al Sandsynlighed taler for, at Kristendommens Grundlæggelse her går tilbage til apostolsk Tid, såvel som *Karthago*, der næst Rom var den vestlige Rigs halvdels største Stad. Desto besynderligere er det, at vi *ikke* har *opbevaret* sikre Meddelelser af andet Århundrede.

- Slutcitát -

KIRKEHISTORIE I, OLDTID OG MIDDELALDER

Hjalmar Holmquist, Københavns Universitet 1924.

KRONOLOGISK OVERSIGT (5)

AFSLUTTENDE KOMMENTAR TIL

”KVINDENS FLUGT ”

Åb.12, 6-17.

For Johannes var synet om ”Kvindens Flugt” et trøsterigt svar på hans bekymring over menighedens flugt fra Jerusalem år 69 e.Kr. Han havde jo siddet på Oliebjerget med apostlene, da Jesus forudsagde Jerusalems ødelæggelse (Matt.24,3) og tilskyndet dem, der var i byen, da den omringedes af krigshære, at fly til Judæas bjerge. (Luk. 21,21).

Og Jesus åbenbarede jo i synet for Johannes, at menigheden flygtede ud i Judæas ørken, hvor hun havde:

”et sted beredt af Gud, for at man *dér* skulle
sørge for hende et tusinde to hundrede
og tresindstyve dage.” *)

Under den jødiske nationale opstand i Palæstina, mod Roms besættelse og undertrykkelse, (Den Jødiske Krig 66-70, og belejring af Masada vinteren 72/73), blev der sørget for den flygtede menighed i den østjordske by Pella fra 69- til 72/73 -3 ½ år. Byen lå tæt ved Jordanfloden, langs hvilken de havde flygtet og der var ingen farbar vej i miles omkreds.

Her fandtes fra nu af Jesus slægtens familiepatriarkat og nogle af de kvinder som havde fulgt ham frem til hans korsfæstelse, død og opstandelse :

Men ved Jesu kors stod hans moder og
hans moders søster, Maria, Klopas’
hustru, og Maria Magdalene.

Joh. 19, 25- 27. Matt. 27, 55.

Da de romerske legioner havde forladt Palæstina kunne de overlevende i Pella begive sig op til det krigshærgede Galilæa 30/40 km derfra, og for de fleste af dem, begive sig hjem til landsbyerne og fiskelejerne langs Genesaret sø, hvorfra de havde sluttet sig til Jesus da han begyndte sin forkyndelse og frelsegering. Det var nu 36 år siden, men Johannes levede jo endnu, Maria Magdalena måske også, som var fra Magdala, ikke langt fra Kapernaum.

F.B.

*) 1260 dage, 42 mdr. eller 3 ½ år.

POWER POINT

(speciel tekst til projektor s. 159- 164)

” EN NY PAGT ”

Frelsen ved Syndernes Forladelse

Zakarias´ Lovsang

Luk. 1,67-80.

- 67 Og Zakarias, hans Fader, blev fyldt af
Helligånd, og han profeterede og sagde:
68 ”Lovet være HERREN, ISRAELS GUD,
thi han har besøgt og forløst sit Folk
69 og oprejst os en Frelsens Horn i sin Tjener
Davids Hus,
70 som han havde lovet ved singe hellige
Profeters Mund fra fordums Tid:
71 en Frelse fra vore Fjender og fra alle vore
Haderes Hånd, for at øve Barmhjertighed
med vore Fædre og ihukomme sin hellige
Pagt,
73 den Ed, han tilsvor Abraham, vor Fader,
at han vilde give os,
74 at vi, udfriede fra vore Fjenders Hånd,
må tjene ham uden Frygt
75 i Fromhed og Retfærdighed for hans Åsyn
alle vore Dage.
76 Og du, Barnlille ! skal kaldes den Højestes
Profet; thi du skal gå foran Herren, for at
bane hans Veje
77 og lære hans Folk at kende:

Frelsen ved vore Synderes Forladelse

- 78 takket være vor GUDS inderlige
Barmhjertighed, ved hvilken Solopgangen
fra det høje vil besøge os for at skinne for
dem, som sidder i Mørke og Dødens
Skygge , og lede vore Fødder ind på
Fredens Vej.”
79 Og Barnet voksede til og blev styrket i
Ånden, og han var i Ørkenerne indtil den
Dag, da han skulde træde frem for Israel.

” EN NY PAGT ”

Frelsen ved Syndernes Forladelse

Johannes Døberens Forkyndelse

Luk. 3, 1-20.

- 1 ...da kom GUDS ORD til Johannes,
Zakarias' Søn, i Ørkenen.
- 2 Og han gik ud i hele Egnen omkring Jordan
og prædikede:

Omvendelsens Døb til Syndernes Forladelse

- 15 Da Folket var i Forventning og alle tænkte i
deres Hjerter, om ikke Johannes skulle
være Kristus, så tog Johannes til Orde og
sagde til alle:
- 16 ”Jeg døber jer med Vand; men han kommer,
som er stærkere end jeg; jeg er end ikke
værdig til at løse Remmen på hans Sko;

Han skal døbe jer med Helligånd og Ild.

Jesu Himmelfart fra Oliebjerget

Ap.G. 1,1-11.

- 5 ” Thi Johannes døbte med Vand; men I skal
om ikke mange Dage –

døbes med Helligånden.”

- 8 Men når *Helligånden* kommer over jer, skal
I få Kraft; og I skal være mine Vidner både i
Jerusalem og i hele Judæa og Samaria,

- Ja, indtil Jordens Ende. - ”

” EN NY PAGT ”

Frelsen ved Syndernes Forladelse

Helligåndens Udgydelse på Pinsedag

Ap.G. 2, 1-13.

Da Pinsedagen var kommet, var de alle samlede med hverandre.

- 2 Da lød der med ét fra Himmelen en Susen som af et vældigt Ådepust, og den fyldte hele Huset, hvor de sad.
- 3 Og der viste sig for dem *Tunger* som af *Ild*, og de fordelte sig og satte sig på hver enkelt af dem.
- 4 Og de blev alle *fyldt* med *Helligånd*, og de begyndte at tale i andre Tungemål, efter hvad Ånden indgav dem at forkynde.

Peters Tale

Ap.G. 2, 14-38.

- 36 ”Så skal da hele Israels Hus vide for vist, at den JESUS, som I korsfæstede, ham har GUD gjort både til Herre og Kristus.”
- 37 Da de hørte dette, stk det dem i Hjertet, og de sagde til Peter og de øvrige Apostle:

”Brødre ! hvad skal vi gøre ?”

- 38 Peter sagde til dem:

”*Omvend* jer og lad jer *døbe* hver især i Jesu Kristi Navn, til

- *jeres Synders Forladelse*,-

så skal I få Helligånden som Gave. ”

” EN NY PAGT ”

Frelsen ved Syndernes Forladelse

Nadveren Indstiftes *

Matt. 26, 26-29.

- 26 Mens de nu spiste, tog JESUS et Brød,
velsignede, brød det og gav sine Disciple
det og sagde:

” Tag dette og *spis* det;
dette er Mit Legeme.”

- 27 Og han tog en Kalk og takkede, gav dem
den og sagde:

”Drik *alle* heraf;

- 29 thi dette er Mit Blod, *Pagtsblodet*,
som *udgydes* for mange:
- *til Syndernes Forladelse.*” -

* Nadverens indtiftelse omtales på s. 50
men i ovenstående tekst *fremhæves* især
teksten om ” Syndernes forladelse.”

” EN NY PAGT ”

Tjenere for en Ny Pagt

2 Kor. 3, 1-8.

- 3 Det kendes på jer, at I er et Brev fra Kristus, ført i Pennen af os, indskrevet ikke med Blæk, men med den levende GUDS ÅND, *ikke* på *Stentavler*, men på Kødtafler, nemlig Menneskehjerter.
- 4 Så stor en Tillid har vi til GUD ved KRISTUS.
- 5 Jeg mener ikke at vi af os selv er duede til at udtænke noget, som kom det fra os selv; men vor Duelighed er fra GUD,
- 6 som jo gjorde os duede til at være *Tjenere* for en Ny Pagt, *ikke Bogstavens*, men *Åndens*; thi Bogstaven *slår ihjel*, men *Ånden* gør *levende*.
- 7 Og når Dødens Tjeneste indristet med Bogstaver i Sten, fremtrådte i Herlighed, så Israels Børn ikke kunde holde ud at se på Moses' Ansigt på Grund af hans Ansigts Herlighedsglans, der dog svandt hen,
- 8 hvor meget større Herlighed skal der da ikke være over *Åndens Tjeneste* !

” EN NY PAGT ”

” *Syndernes Forladelse* ”

Rom. 11, 1- 27 -36.

13 Og til jer, I Hedninger, siger jeg: For så vidt jeg nu er *Hedningeapostel*, ærer jeg min Tjeneste, om jeg dog kunde ægge dem, der er mit Kød og Blod, til Skinsyge, og frelse nogle af dem.

25 Jeg vil nemlig ikke, at I skal være uvidende om denne Hemmelighed, Brødre !

(for at I ikke skal være kloge i egne Tanker):

- at der er kommet Forhærdelse
over en Del af Israel,

- *indtil* Hedningerne *fuldtalligt* er gået ind-

27 og når Jeg *borttager* deres Synder,

da er dette MIN PAGT med dem.

LUTHERS FORTALER

TIL DE

BIBELSKE BØGER

BESØRGET ORDRET AFTRYKT EFTER EN

BIBELUDGAVE AF 1589,

AF

OLAUS NIELSEN

SANDEFJORD AKTIETRYKKERI 1934

Fortalen

Paa det gamle Testamente.

Doc. Martin Luther.

Somme holder det gamle Testamente ringere, ligesom det var alene givet det jødiske Folk, og skulle nu have Ende; og at det ikkun skrev om fremfarne Gjerninger. De mene, at de have nok i det nye Testamente, og sige, at man skal søge en aandelig Mening og Forstand i det gamle Testamente, som Origenes, Hjeronomus og mange flere lærde Mænd mente. Men Christus siger i Joh. 5.Cap.: Randsager Skriften, thi hun giver Vidnesbyrd om mig; og St. Paulus byder Thimotheus (1.Tim.4.), at han skal idelig holde ved at læse Skriften. Så viser og St. Peter os ofte tilbage til Skriften.

Med hvilket de lære os, at vi skulle ikke foragte det gamle Testamente; men at vi skulle det læse med al Flid, efterdi de selv grundfæste og vældelig bevise det nye Testamente med det gamle Testamente, og beraabe sig derpå, som St. Luc. og skriver i Ap.Gj.17, at de Thessaloniker randsagede daglig Skriften, om det så havde sig som St.Paulus lærte.

Men på det at de som ikke bedre vide, kunde få en Tilgang og Undervisning, nyttelig at læse i det gamle Testamente, da haver jeg gjort denne Fortale af min Formue, efter som Gud haver undt mig, beder og trolig advarer hver god Christen, at han ikke støder sig på denne eenfoldige Tale og Gjerning, som ham ofte møder, men tvivle sig intet derpå, at i hvor slet det synes, da er det dog den højeste guddommelige Majestæts Ord, Gjerning, Dom, Skik, Magt og Viisdom. Thi denne er den Skrift som gjør alle Vise og Kloge til Dårer og står alene åben for de Småe og Uvidende, som Christus siger, Matth. 11. Her finder du Svøbeklædet og Krybben, i hvilken Christus ligger; derhen viste sig og Engelen og Hyrderne. Svøbeklæderne er slette og ringe; men dyrbare og kostelige er den Skat, Christus, som deri ligger .

Og ligesom det nye Testamentes rette Hovedlærdom er at kundgjøre Nåde og Fred ved Syndernes Forladelse i Christo, så er det gamle Testamentes egen Hovedlærdom at lære Loven og tilkjendegive Synden, og forfremme det Gode: Det skal man vide at agte i det gamle Testamente.

NYTESTAMENTLIG
ISAGOGIK

AF

HOLGER MOSBECH

Dr.theolog., Professor ved Københavns Universitet

Andet Hefte

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

NORDISK FORLAG – KØBENHAVN

1947

Nytestamentlig
Isagogik

§ 25. Romerbrevet.

Efter Indledningen, hvori **Paulus** har omtalt sig selv som Hedningeapostel og skildret sin Længsel efter også at forkynde Evangeliet i Rom, viser han at alle Mennesker, både Hedninger og Jøder, er faldne Syndere, som ved deres egne Forsøg på at opfylde Moseloven ("Lovens Gerninger") ikke kan opnå Frelsen (Retfærdiggørelse); den vindes kun ved i Tro på Kristus at tilegne sig den Soning, som hans Død har bevirket. Som Forbillede på denne "Retfærdiggørelse ved Tro" skildres da (Kap.4) Abraham; og det udvikles videre, at den, som ved Optagelse i Menigheden er bleven "retfærdiggjort", er sikker på Saligheden til sidst; ved at komme i Livssamfund med Kristus får den troende nemlig Del i hans "Retfærdighed" og "Liv", ganske på samme Måde som *alle* Mennesker ved deres Samhørighed med Adam er bleven belastede med hans "Synd" og "Død".

Det i Dåben tilvejebragte Livssamfund med Kristus medfører, at den troende med ham "Dø bort" fra Synden og "opstå" til et nyt sædeligt Liv; derfor kan Frigørelse for Loven ikke betyde Frihed til at synde (Kap.6); Loven kan overhovedet ikke hæmme Synden, men ægger den snarere frem, og overfor Synden er Menneskets egen Kraft afmægtig (Kap.7); kun den, som i Livssamfundet med Kristus har fået hans Ånd som drivende Kraft i sit Liv, vinder Sejr over "Kødet" og er sikker på Frelsen til sidst (Kap. 8). Efter således at have behandlet Frelselæren går Apostelen dernæst (Kap.9-11) over til det for ham selv og *alle* Jødekristne så vanskelige Problem: hvorfor det udvalgte Folk, da Frelseren kom, for største Delen forhærdede sig og ikke tog imod den i Kristus tilbudte Nåde. Gud, som har Ret til at gøre, hvad han vil, har nu lagt en Frelseplan således, at ved Jødernes Forhærdelse kommer Evangeliet til Hedningerne, men disses Modtagelse deraf vil til sidst opvække Jødernes Skinsyge, så at også de tilegner sig Nådestilbudet; og Udviklingen ender således med, at *både* Jøder og Hedninger bliver delagtige i Frelsen. Brevets parænetiske Del indeholder Formaning-er til en hellig Livsførelse (Kap.12), Pligten til at vise Lydighed mod Øvrigheden (Kap.13) og en Opfordring til at lempe sig efter "de svage i Troen" (14 – 15). Til sidst Med-delse om Apostelens Rejseplaner. Slutkapitlet (Kap.16) med Hilsener til en Række navngivne Mænd og Kvinder.

F O R T A L E
T I L
R O M E R B R E V E T

Af
Martin Luther

2. Udgave April 1982.

Udgivet af:

Menighedsfakultetet

Barthsgade 12

8200 Århus N.

Fortalen til Romerbrevet

Luthers Indledning

Dette brev er Det nye Testaments vigtigste skrift og det allerreneste evangelium. Det fortjener at en kristen ikke blot lærer det udenad ord til andet, men hver dag omgås med det som dagligt brød for sjælen. Det kan aldrig læses og betragtes for meget eller for godt, og jo mere man har med det at gøre, des mere værdifuldt bliver det, og des bedre smager det.

Derfor vil jeg også gøre, hvad jeg kan, for med denne fortale – så vidt Gud nu har gjort mig egnet til det – at lægge et grundlag for, at brevet bedre kan forstås af alle. Romerbrevet er i sig selv et klart lys, der næsten er tilstrækkeligt til at oplyse hele Skriften, men hidtil er det blevet fordunklet ved mange forklaringer og megen snak.

I. Brevets hovedbegreber

For det første må vi lære sproget at kende. Vi må vide, hvad Paulus mener med ord som lov, synd, nåde, tro, retfærdighed, kød, ånd og lignende. Ellers er al læsning nytteløs.

Lov

Det lille ord må du her ikke forstå på menneskelig vis. Det er ikke en anvisning af, hvilke gerninger, du skal gøre eller undlade, som vi kender det fra menneskers love. Der kan man nemlig ved hjælp af gerninger holde loven, selv om hjertet i k k e er med deri.

Gud dømmer efter hjertets grund. Derfor kræver hans lov også hjertets grund og lader sig ikke nøje med ydre gerninger. Den straffer snarere de gerninger, der er gjort uden grund i hjertet, som hykleri og løgne. Derfor kaldes alle mennesker løgnere i Salme 116, fordi i n g e n af hjertet h o l d e r eller k a n holde Guds lov. Enhver finder hos sig selv uvilje mod det gode og lyst til det onde.

Hvor der nu ikke er vilje til det gode, der har hjertet ikke sin grund i Guds lov. Dér er der visselig tale om synd, som fortjener Guds vrede, selv om der i det ydre er tale om mange gode gerninger og et ærbart liv.

Ud fra dette slutter Paulus i det *andet* kapitel, at jøderne alle er syndere, og han siger, at kun lovens gørere er retfærdige for Gud. Han vil dermed sige, at i n g e n er lovens gørere med gerninger. Tværtimod siger han til dem: ”Du, som lærer, at man ikke må bryde ægteskabet, du bryder ægteskabet.”

Romerbrevet

Ligeledes siger han, at det, du dømmer en anden for, fordømmer du dig selv med, fordi du selv gør det samme, som du fordømmer. Som om han ville sige: "Du lever smukt i det ydre i lovens gerninger og dømmer dem, som ikke lever således, og du forstår at belære enhver. Splinten i den andens øje ser du, men bjælken i dit eget bemærker du ikke.

Selv om du nemlig i det ydre holder loven med gerninger af frygt for straf eller begær efter løn – så gør du dog alt dette uvilligt og uden kærlighed til loven. Du er uvillig og under tvang og ville hellere gøre andet, om ikke loven var der.

Heraf følger, at du i hjertets grund er en fjende af loven. Hvad hjælper det, at du lærer andre ikke at stjæle, når du i hjertet selv er en tyv og i det ydre gerne ville være det, hvis du turde. I øvrigt vil den ydre gerning ikke lade vente længe på sig hos sådanne hyklere.

Altså lærer du andre, men ikke dig selv. Dybest set ved du heller ikke selv, hvad du lærer, og har endnu ikke forstået loven ret. Faktisk er det sådan, at loven forøger synden, som Paulus siger det i det 5. *kapitel*. Thi jo mere loven kræver af det, som mennesket ikke kan, desto mere fjendtlig bliver man over den.

Derfor siger i det 7. *Kapitel*, at loven er åndelig. Hvad betyder det? Hvis loven var kødelig kunne den opfyldes med gerninger. Men nu, da den er åndelig, kan ingen overholde den, medmindre alt, hvad du gør, sker af hjertets oprigtighed. Men et sådant hjerte gives udelukkende af G u d s Å n d, som bringer mennesket i overensstemmelse med loven, så han *af hjertet* får lyst til loven. Herefter gør han alt, ikke af frygt eller under tvang, men ud af et villigt hjerte. Altså er loven åndelig og opfyldes af sådanne åndelige hjerter og kræver en sådan Ånd. Hvor den ikke er i hjertet, der bliver der ved med at være synd, ulyst og fjendskab imod loven, som dog er god, retfærdig og hellig.

Læg altså mærke til, at ét er at gøre lovens gerning, noget helt andet er dét at o p f y l d e l o v e n. Lovens gerninger alt det af loven, som mennesket gør og kan gøre af egen fri vilje og kraft. Men fordi sådanne gerninger gøres med stadig ulyst og lovtvang i hjertet, så er de alle spildte og til ingen nytte.

Dette mener Paulus i det 3. *Kapitel*, hvor han siger: Ved lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt for Gud. Deraf ser du nu, at de, som strides i de høje skoler og so -

Romerbrevet

-sofisterne er forførere, når de lærer, at man kan forberede sig til nåden med gerninger.

Hvordan skulle den, som ikke gør én god gerning uden ulyst og uvilje i hjertet kunne berede sig til det gode med gerninger? Hvordan skulle en gerning, der udgår fra et uvilligt og modstræbende hjerte, kunne behage Gud?

Men at opfylde loven er at gøre sin gerning med lyst og kærlighed, at leve gudfrygtigt og ret, frit og ikke under lovens tvang, som om der ikke fandtes lov eller straf.

En sådan lyst, endda af frivillig kærlighed, giver Helligånden i hjertet, som Paulus siger det i *5. Kapitel*. Men Ånden skænkes os kun i, med og ved troen på Jesus Kristus, som han siger i indledningen.

Så kommer troen da på ingen anden måde end gennem Guds Ord eller evangelium, som prædiker Kristus: at han Er Guds Søn og menneske, død og opstanden for vor skyld, som Paulus siger det *3., 4. og 10. kapitel*.

Heraf følger, at alene troen gør retfærdig og opfylder loven, thi den bringer os Ånden på grund af Kristi for-tjeneste. Men Ånden virker et glad og frit hjerte, således som loven kræver. Så springer de gode gerninger da ud af troen selv. Dette er, hvad han mener i det *3. Kapitel*, hvor det- efter at han har forkastet lovens gerninger- lyder som om han vil ophæve loven gennem troen: Nej, siger han, vi stadfæster loven ved troen, dvs. vi opfylder den gennem troen.

Synd

Synd kaldes i Skriften ikke ikke blot den ydre gerning, som man legemligt udfører. Synd er også alle sådanne motiver, som sætter i gang og baner vej for den ydre gerning, nemlig hjertets grund og alle de kræfter, som bor i det. Altså betyder det lille ord "gøre", at mennesket falder dybt i synd og vandreri.

Der sker nemlig ingen ydre syndens gerning, uden at mennesker vandrer helt deri med liv og sjæl. Og fremfor alt ser Skriften ind i hjertet og på roden og hovedkilden til alle synder, nemlig vantroen i hjertets grund. Altså, ligesom troen alene retfærdiggør og bringer Ånden og lysten til gode ydre gerninger, således er det alene vantroen, som synder og opvækker kødet og lysten til onde gerninger. Sådan skete det også for Adam og Eva i Paradiset,

1. Mose 3 kap.

Romerbrevet

Nåde og gave

Nåde og gave er ikke ganske det samme. Nåde betyder egentlig den Guds yndest eller gunst, som han har til os hos sig selv. Ved den bevæges han til at indgyde Kristus og Ånden med gaver i os. Dette bliver klart ud fra det 5.kapitel, hvor han siger; ”Nåde og gave i Kristus osv.”

Gaverne og Ånden vokser nu dagligt i os. De er endnu ikke fuldkomne, men onde lyster og synder bliver tilbage i os og strider mod Ånden, som hans siger det i det 7. kapitel, i Gal. 5, og som 1. Mose 3 lover: strid mellem kvindens sæd og slangens sæd- men nåden virker så meget, at vi bliver regnet helt og fuldt retfærdige for Gud. Thi hans nåde deles og udstykkes ikke, som gaverne bliver det. Den bringer os helt og aldeles ind i Guds yndest for Kristi, vor talsmands og midlers, skyld, og fordi gaverne er begyndt i os. Så forstår du nu det 7.kapitel, hvor Paulus endnu skildrer sig selv som en synder og dog i 8. siger, at der ingen fordømmelse er for dem, som er i Kristus, for de ufuldendte gavers og for Åndens skyld.

Med henblik på det kød, som endnu ikke er dødet, er vi endnu syndere. Men fordi vi tror på Kristus, og fordi Ånden har begyndt sin gerning i os, er Gud os så god og nådig, at han hverken vil agte på eller dømme disse syndere. Han vil handle med os efter troen på Kristus, indtil synden bliver dødet.

Tro

Tro er ikke den menneskelige indbildning eller drøm, som nogle anser for at være tro. De må også erkende, at der i deres liv hverken følger bedring eller gode gerninger. Når de da alligevel kan høre og tale meget om troen, så kommer de i vildfarelse og siger, at troen ikke er nok, man må også gøre gerninger, hvis man skal blive from og salig. Det skyldes, at når de hører evangeliet, så farer de løs og frembringer ved egen kraft en tanke i hjertet: jeg tror. Dette holder de så for at være en ret tro. Men det er menneskelig tankespind, somer uden virkning på hjertets grund. Derfor virker den heller intet, og der følger ingen forbedring deraf.

Tro derimod, er et guddommeligt værk i os, som forvandler og føder os på ny af Gud, Joh. 1,13. Den døde den gamle Adam og gør os af hjerte, sind, tanker og alle kræfter til helt andre mennesker. Den bringer Helligånden med sig. Oh, troen er i sit væsen en så levende, skabende, virkende og mægtig ting, at det er umuligt, at den ikke uafsladeligt gør godt.

Romerbrevet

Den spørger heller ikke, om der er gode gerninger at gøre, men inden man når at spørge, har den gjort dem og er altid virksom.

Men den, der ikke gør sådanne gerninger, er et menneske uden tro. Det famler og ser sig om efter troen og de gode gerninger og ved hverken, hvad tro eller gode gerninger er, skønt det fører megen snak om troen og de gode gerninger.

Tro er en levende, dristig tillid til Guds nåde, så vis, at den kunde dø tusind gange deri. En sådan tillid og erkendelse af Guds nåde gør glad, frimodig og munter over for Gud og alle skabninger. Det er Helligånden, som virker dette ved troen. Ved den bliver mennesket villigt til og glad for at gøre godt uden tvang, for at tjene alle og enhver, lide alt muligt, elske og prise Gud, som har vist ham en så stor nåde. Det er alltså lige så umuligt at skille gerning fra tro, som det er at skille varme og lys fra ilden.

Se dig derfor for, og vogt dig for dine egne falske tanker og de unyttige snakkehoveder, der vil gøre sig kloge på at dømme om troen og gerningerne. De er de største narre. Bed Gud om, at han vil virke troen i dig. Ellers bliver du nok evigt uden tro, hvor meget du end digter og gør, hvad du vil og kan.

Retfærdighed

Retfærdig er nu en sådan tro. Den kaldes "Guds retfærdighed" eller den retfærdighed, som gælder for Gud. Gud giver den og regner den for retfærdighed for Kristi, vor midlers skyld. Den danner mennesket, så det giver enhver, hvad det er ham skyldigt. For ved troen bliver mennesket uden synd. Det får lyst til Guds bud. Derved viser den Gud den ære, det skylder ham.

Men medmenneskene tjener det velviligt, med hvad det kan, og betaler derved også enhver. En sådan retfærdighed kan vor natur, fri vilje eller vore kræfter ikke tilvejebringe. Thi ligesom ingen kan give sig selv troen, således kan heller ingen borttage vantroen selv. Og hvordan vil han da fjerne én eneste lille synd? Alt, hvad der sker uden for troen, dvs. i vantro, er derfor falskhed, hykleri og synd, Rom.14, 15, uanset hvor godt det tager sig ud.

Kød og Ånd

Kød og Ånd må du her ikke forstå således, at kød kun er det, der vedrører ukyskhed, og at Ånd kun angår det-

Romerbrevet

inderste i hjertet. Kød kalder Paulus, ligesom Jesus i Joh. 3,16, alt, hvad der er født af kød: hele mennesket med legeme og sjæl, fornuft og alle sanser. Når nu det alt sammen higer efter kødet, da skal du også vide at kalde den for kødelig, som uden nåden digter, lærer og snakker meget om høje, åndelige sager. Det kan du lære ud fra "kødets gerninger" i Gal. 5,17 hvor Paulus også kalder kætteri og had for kødets gerninger. Og i Rom. 8,18 siger han, at loven bliver svag på grund af kødet. Dette er ikke sagt om ukyskhed, men om alle synder, især vantroen, som er den største åndelige last.

På den anden side kaldes også den åndelig, som giver sig af med de allermest udvortes gerninger. F.eks. Kristus, da han vaskede disciplenes fødder, og Peter, da han styrede båden og fiskede. Altså, kød er et menneske, der i det indre og i det ydre lever og arbejder for det, der gavner kødet og det timelige liv. Ånd er det menneske, der i det indre og i det ydre lever og arbejder for det, der gavner og tjener det kommende liv.

Uden at forså disse ord rigtigt, vil du aldrig begribe hverken dette brev af Paulus eller nogen anden bog i Den hellige Skrift. Derfor, vogt dig for alle lærere, som bruger disse ord anderledes, lige meget hvem de er, om det så drejer sig om Hieronymus, Augustin, Ambrosius, Origenes og deres lige eller nogle, der står endnu højere. Nu vil vi gå til brevet.

II. Brevets indhold

Kapitel 1

Det er passende for en evangelisk prædikant straks fra starten at klargøre loven og synden. Derved må han straffe alt og gøre det til synd, som ikke leves ud af Ånden og troen på Kristus. Mennesker må bringes til erkendelse af sig selv og sin elendighed, så de ydmyges og begærer hjælp. Derfor begynder Paulus også i første kapitel med at straffe de grove synder og vantroen, der kommer klart for dagen. Thi således var og er det endnu med synderne hos hedningerne, der lever uden Guds nåde. Han siger: Ved evangeliet bliver Guds vrede åbenbaret fra Himlen over alle mennesker for deres gudløse væsens og uretfærdigheds skyld. Thi selv om de ved og daglig erkender, at der en Gud til, så er deres natur, som den er i sig selv uden nåden, dog så ond, at de hverken takker ham eller ærer ham. Tværtimod forblinder de sig selv og forfalder uden ophør til ondskab. Det går så langt, at de foruden afguder, uforskammet øver de skammeligste synder og laster. Og dertil lader de dem være ustraffede hos andre.

Romerbrevet

Kapitel 2

I det andet kapitel tilkender han samme straf også til dem, der synes fromme i det ydre, eller som synder hemmeligt. Dvs. sådanne mennesker som jøderne var, og som alle hyklere endnu er. De lever tilsyneladende smukt, men uden lyst og kærlighed. I hjerterne er de fjender af Guds lov, og alligevel dømmer de gerne andre. Sådan er alle skinhelliges væsen, nemlig at de regner sig selv for rene og dog er fulde af gerrighed, had, hovmod og alskens urenhed. Matt. 23,20.

Det er netop disse, som foragter Guds godhed og ved deres hårdhed nedkalder Guds vrede over sig. Således lader Paulus som en ret fortolker af loven ingen være uden synd. Han forkynnder Guds vrede for alle, som af egen natur eller fri vilje vil leve smukt, og lader dem ikke være bedre end dem, som er åbenbare syndere. Ja, han siger endda, at de er forhærdede og ubodfærdige.

Kapitel 3

I det tredje kapitel lægger han begge slags i én bunke og siger, at den ene som den anden: alle til hobe er syndere for Gud. Den ene forskel er der dog, at jøderne har fået Guds Ord betroet. Og skønt ikke mange troede derpå, er det alligevel ikke dermed ude med Guds trofasthed og sanddrøhed

I den forbindelse fører han ordet fra den 51. Salme ind, om at Gud får ret, når han taler. Derefter vender han sig igen til det foregående og beviser også ved hjælp af Skriften, at alle er syndere, og at ingen bliver retfærdige ved lovens gerninger, men at loven kun er givet til erkendelse af synden.

Efter dette begynder han at lære den rette vej til at blive from og salig. Han siger: De er alle syndere og uden Guds kærlighed, men skal uden fortjeneste blive retfærdige ved troen på Kristus. Han fortjente os dette ved sit blod, han er blevet os en nådestol fra Gud, der tilgiver os alle vore tidligere synder. Herved beviser han, at Kristi retfærdighed, som han skænker i troen, er vor eneste hjælp. Det er den retfærdighed, som på rette tid blev åbenbaret ved evangeliet, og som forud er bevidnet ved troen, selv om lovens gerninger og deres fortjeneste aflægges dermed.

Kapitel 4

Efter at Paulus nu gennem de tre første kapitler har åbenbaret synden og lært troens vej til retfærdighed, begynd-

Romerbrevet

-er han nu i det fjerde kapitel at imødegå nogle indvendinger og påstande. Han starter med den indvending, som alle sædvanligvis kommer med, når de hører om troen, der retfærdiggør uden gerninger. De siger: Skal man da ingen gode gerninger gøre? Som svar herpå fremholder han Abraham som eksempel og siger: Hvad nåede Abraham med sine gerninger? Var de alle forgæves? Var hans gerninger til ingen nytte? Og han drager den slutning, at Abraham uden nogen som helst gerninger, men alene ved troen blev retfærdig. Endog før sin omskærelse, som er en gerning, prises han i Skriften retfærdig alene for sin tro skyld, 1. Mose 15,23.

Det var Gud, som påbød omskærelsens gerning, som var en god lydighedshandling. Men når den intet har tilføjet til hans retfærdighed, så vil visse heller ingen anden god gerning kunne yde noget til retfærdigheden. Ligesom Abrahams omskærelse var et ydre tegn, hvorved han beviste sin retfærdighed i troen, således er alle gode gerninger blot ydre tegn, som følger troen. De viser som gode frugter at mennesket allerede i sit indre er retfærdig for Gud. Således har Paulus nu med et solidt eksempel fra Skriften bekræftet sin lære om troen i det foregående kapitel. Dertil fremfører han endnu et vidne, nemlig David, som ud fra den 32. Salme også siger, at mennesket bliver retfærdigt uden gerninger, når det først er blevet retfærdigt. Dernæst fremholder han eksemplet, så det afslører alle andre lovgerninger. Han slutter heraf, at jøderne ikke kan være Abrahams arvinger alene på grund af afstamning, og langt mindre på grund af lovens gerninger. De må arve Abrahams tro, om de vil være rette arvinger. Abraham er nemlig blevet retfærdig ved troen og blevet kaldt en far til alle troende, førend både Moseloven og budet om omskærelsen kom.

Dertil kommer også, at loven langt mere virker vrede end nåde. Thi ingen efterlever den med kærlighed og lyst, og derfor følger der langt snarere unåde end nåde af lovens gerninger.

Derfor skal alene troen få den nåde, som blev forjættet Abraham, thi sådanne eksempler er skrevet for vor skyld, for at også vi skal tro.

Kapitel 5

I det femte kapitel kommer Paulus til troens frugter og gerninger, såsom fred, glæde, kærlighed til Gud og næsten. Hertil kommer vished, dristighed, frimodighed, mod og håb i trængsel og lidelser. Alt sådant følger, hvor troen er ret.

Romerbrevet

Og det skyldes den overstrømmende godhed, som Gud har vist os i Kristus, at han lod ham dø for os, før vi kunne bede ham derom, ja, da vi endnu var fjender.

Altså retfærdiggør troen uden nogen som helst gerninger. Heraf følger ikke, at man ingen gode gerninger skal gøre, men tværtimod udebliver de rette gerninger ikke. Disse rette gerninger er ukendte for de gerningshellige, og i stedet for opdigter de deres egne gerninger. Men i dem er der hverken fred, glæde, vished, kærlighed, håb, dristighed eller overhovedet noget af det, som er grundvæsentligt for kristelig gerning eller tro. Dernæst bryder Paulus af, går en lille omvej og frotæller, hvorfra synd og retfærdighed, død og liv kommer. Han holder de to, Adam og Kristus, op mod hinanden. Han vil altså sige: Derfor måtte Kristus, den anden Adam, komme, for at give os sin retfærdighed i arv ved en ny, åndelig fødsel i troen, ganske som den første Adam havde givet os sin synd i arv gennem den gamle, kødelige fødsel. Men dermed står det helt klart, at ingen kan hjælpe sig selv ud af synden til retfærdighed med gerninger, lige så lidt som man kan forhindre, at man bliver legemligt født. Det bevises også derved, at den guddommelige lov, som dog rimeligvis skulle være en hjælp, om noget ellers kunne hjælpe til retfærdighed, ikke alene er kommet uden at være til hjælp, men den har endog øget synden. For jo mere loven forbyder, desto mere fjendsk bliver den onde natur, og desto hellere vil den følge sin egen lyst. Således gør loven Kristus endnu mere nødvendig og kræver mere nåde, som skal hjælpe mod vor natur.

Kapitel 6

I det sjette kapitel tager han troens særlige gerning for sig, nemlig Åndens strid imod kødet. Målet er endegyldigt at døde de tiloversblevne synder og lyster, som er blevet tilbage efter retfærdiggørelsen. Han lærer os, at vi ved troen ikke er så befriede fra synden, at vi kan være uvirksomme, dovne og sikre, som om der ikke mere fandtes nogen synd i os. Synd er der, men den regnes os ikke til fordømmelse på grund af troen, der strider mod den.

Derfor har vi hele livet nok at gøre for vort eget vedkommende med at tæmme vore legemer, døde dets lyster og tvinge dets lemmer. De skal være lydige mod Ånden og ikke mod lysterne, for at vi kan ligedannes med Kristi død og opstandelse. Derved fuldkommes vor dåb, som også betyder syndens død og et nyt liv i nåden, indtil vi helt rene for synder også opstår legemligt med Kristus og lever evigt. Og det kan vi gøre, siger han, fordi vi er under nåden og ikke under loven.

Romerbrevet

Dette udlægger han selv: det at være uden lov vil ikke sige, at man ingen lov har og derfor kan gøre, hvad man lyster. Men at være uden loven vil sige, at vi omgås lovens gerninger uden nåden. Og da hersker visselig synden ved loven. Thi ingen er af naturen loven hengiven, og dette er en stor synd.

Nåden derimod gør loven kær for os. Så er der da ikke mere synd, og loven er ikke længere imod os, men den er ét med os.

Men netop dette er den rette frihed fra synden og loven, som paulus skriver om i slutningen af dette kapitel. Det er en frihed til at gøre godt, fordi man har lyst til det, og at leve ret uden lovens tvang.

Derfor er denne frihed en åndelig frihed, som ikke ophæver loven, men som rækker os det, loven kræver af os, nemlig lyst og kærlighed. Med dette tilfredsstilles loven og kan ikke mere drive eller kræve.

Ganske, som hvis du skyldte en lensherre noget og ikke kunne betale. Du kunne komme ud af din gæld på to måder. Enten ved, at han intet forlanger af dig og river sin regning itu, eller ved at en god mand betaler for dig og giver dig så meget, at du kan indfri gælden. På denne sidste måde har Kristus frigjort os fra loven. Derfor er vor frihed ikke en vild, kødelig frihed, som intet skal gøre, men en, som gør mangt og meget, dog fri fra lovens krav og skyld.

Kapitel 7

I det syvende kapitel bekræfter Paulus dette ved en lignelse om ægteskabsforhold. Når en mand dør, er hustruen fri, og de er således løst fra hinanden. Det betyder ikke, at hustruen ikke må eller skal tage en anden mand, men langt snarere at hun først nu er fri til at tage en anden. Det kunne hun ikke tidligere, før hun var fri fra sin første mand.

På samme måde er vor samvittighed bundet til loven under det syndige, gamle menneske. Når dette bliver dræbt ved Ånden, er samvittigheden fri og løst fra loven; ikke sådan, at samvittigheden intet skal gøre, men først nu hænger den ved den anden mand, Kristus, og bærer livsfrugt.

Derfor forklarer Paulus syndens og lovens væsen nærmere, hvordan synden ved loven rigtigt tager til og bliver mægtig.

Romerbrevet

Thi det gamle menneske bliver blot endnu mere fjendtligt mod loven, fordi det ikke kan betale, hvad loven kræver. Thi at synde er dets natur, og det kan af sig selv ikke andet. Derfor betyder loven død og alle pinsler for det gamle menneske. Ikke sådan at forstå, at loven skulle være ond, men den onde natur kan ikke lide det gode, og at loven kræver godt af den. Ligesom en syg ikke kan tåle, at man kræver løben og springen og andre ting af ham, som den raske kan gøre.

Derfor drager Paulus her den slutning, at hvor loven erkendes ret og forstås på rette måde, der gør den ikke andet end at minde os om vore synder. Derved dømmer den os til døden og gør os skyldige til den evige vrede. Det læres og erfares alt sammen klart i samvittigheden, når den rammes rigtigt af loven. Derfor må man have noget andet og mere end loven for at gøre et menneske fromt og saligt. Men de, som ikke erkender loven ret, er blinde og formaster sig til at mene, at de kan tilfredsstille den med gerninger. De ved nemlig ikke, hvor meget loven kræver, nemlig et frit, villigt, glad hjerte. Derfor ser de ikke Moses ret i øjnene, klædet er lagt for og tildækket.

Derefter viser han, hvordan Ånd og kød kæmper mod hinanden i et menneske. Han bruger sig selv som eksempel, så at vi lærer ret at erkende den gerning at dræbe synden i os.

Han kalder imidlertid både Ånd og kød for "lov". Ligesom det nemlig er den guddommelige lovs væsen at drive og kræve, sådan driver, kræver og raser også kødet mod Ånden og vil have sin vilje opfyldt. På den anden side driver og kræver også Ånden mod kødet og vil have sin vilje opfyldt.

Denne kamp varer ved i os, så længe vi lever, hos én mere, hos en anden mindre, eftersom Ånden eller kødet bliver stærkest. Dog er det hele menneske, både kød og Ånd, som kæmper med sig selv, indtil det bliver helt åndeligt.

Kapitel 8

I det ottende kapitel trøster Paulus sådanne stridsmænd med, at kødet ikke skal fordømme dem. Endvidere viser han, hvori kødets og Åndens væsen består, og hvordan Ånden kommer fra Kristus, der har givet os sin Helligånd, som gør os åndelige og dæmper kødet og forsikrer os om, at vi, uanset hvor hårdt synden raser i os, dog er Guds børn, så længe vi følger Ånden og strider imod synden for at døde den.

Romerbrevet

Men da intet er så godt til at undertrykke kødet som kors og lidelse, så trøster han os i lidelsen med Åndens, kærlighedens og alle skabningers hjælp- Dette sker ved, at Ånden i os sukker, og skabningen længes sammen med os efter, at vi bliver frie fra kødet og synden. Så ser vi da, at disse tre kapitler, 6, 7 og 8, handler om den ene troens gerning, som der kaldes at døde den gamle Adam og undertvinge kødet.

Kapitel 9,10 og 11

I det niende, tiende og ellefte kapitel lærer Paulus os om Guds evige udvælgelse, hvorefter det følger, hvem der skal komme til tro, og hvem der ikke skal, hvem der kan blive løst fra synden, og hvem der ikke kan. Her tages det fuldstændigt ud af vore hænder og lægges alene i Guds hånd, at vi bliver fromme. Det er også i allerhøjeste grad nødvendigt, thi vi er så svage og usikre, at hvis det stod til os, ville bestemt intet menneske blive saligt. Djævelen ville ganske sikkert overmande os alle sammen.

Men da Gud nu er urokkelig, så hans udvælgelse ikke slår fejl, og da ingen kan forhindre ham i noget, så har vi endnu håb imod synden. Men her må de formastelige og hovmodige ånder holdes tilbage, de som blander deres forstand ind i det, som er oventil. De begynder nemlig at udforske den guddommelige udvælgelses afgrund og bekymrer sig forgæves, om de er udvalgte. De må da styrte sig selv i ulykke, så at de enten fortvivler eller sætter alt på spil.

Men følg nu dette brev i dets orden, giv først agt på Kristus og evangeliet, så at du erkender din synd og hans nåde. Derefter kæmper du mod synden, som de første 8 kapitler har lært det. Dernæst, når du er kommet ind i det ot-tende, under korset og lidelserne, så vil dette rigtig lære dig, hvor trøstelig udvælgelsen i 9.,10.. og 11. Kapitel er. Thi uden lidelser, kors og dødsangst kan man ikke uden skade og hemmelig vrede mod Gud have med udvælgelsen at gøre.

Derfor må Adam først for alvor være død, inden man lider disse ting og drikker denne stærke vin. Se derfor til, at du ikke drikker vin, når du endnu er et spædbarn. Enhver lære har sin måde, tid og alder.

Kapitel 12

I det tolvte kapitel lærer Paulus om den rette gudstjeneste og kalder alle kristne for paver, som skal ofre, ikke penge eller kvæg som i loven, men deres egne legemer under

Romerbrevet

-dødelse af lysterne. Dernæst beskriver han de kristnes ydre færd i de åndelige regimente, hvordan de skal prædike, regere, tjene, give, lide, elske, leve og handle mod ven, fjende, ja, hvem som helst. Det er de gerninger, en kristen gør, thi, som det er sagt, troen lader aldrig arbejdet hvile.

Kapitel 13

I det trettende kapitel lærer han at ære og være lydige mod det verdslige regimente. Skønt dette regimente ikke gør mennesker refærdige over for Gud, så er det dog indsat for at sørge for, at de fromme har ydre fred og beskyttelse, og at de onde ikke uden frygt eller frit i fred og ro kan over det onde. Derfor skal også de fromme ære det verdslige regimente, skønt de egentlig ikke selv trænger til det.

Til sidst sammenfatter han alt i kærligheden og slutter med Kristi eksempel: ligesom han har gjort mod os, sådan skal vi også gøre og efterfølge ham.

Kapitel 14

I det fjortende kapitel lærer Paulus, hvordan man sagtmodigt skal lede og skåne de skrøbelige samvittigheder i troen, så at man ikke bruger den kristne frihed til at skade, men til at styrke de svage. Hvor man ikke gør det, følger splid og foragt for evangeliet, som dog er det ene fornødne. Derfor er det bedre at vige en smule for de svagt-troende, til de bliver stærkere, end at evangeliets lære skal gå til grunde. Det er en kærlighedsgerning, som ikke mindst er nødvendig nu, hvor man med hensyn til at spise kød og andre friheder frækt og råt og unødvendigt ryster de svage samvittigheder, allerede inden de erkender sandheden.

Kapitel 15

I det femtende kapitel viser Paulus med Kristus som eksempel, at vi også skal bære over med andre svage, der offentligt falder i synd, eller som handler usømmeligt. Dem må man ikke forskyde, men bære over med, indtil også de bliver bedre.

Thi således har Kristus gjort mod os og gør det endnu dagligt. Han bærer tilmed over med mange unoder og onde vaner foruden al vor ufuldkommenhed, og han hjælper os uden ophør.

Som en afslutning beder Paulus for menigheden, roser den og befaler den til Gud, viser hen til sit embede og sin

Romerbrevet

- forkyndelse og beder den sagtnodigt om en gave til de fattige i Jerusalem. Han er fyldt med kærlighed i alt, hvad han siger og gør.

Kapitel 16

Det sidste kapitel er fyldt med hilsener. Men ind imellem blander Paulus en oprigtig advarsel mod menneskelærdomme, som trænger ind ved siden af den evangeliske lære og vækker anstød. Det er, som om han havde forudset, at netop fra Rom og ved romerne ville forførelser og anstødelige Canones og Dekretales komme, og hele den sværm og vrimmel af menneskelige love og bud, som nu oversvømmer hele verden. De har opslugt dette brev og hele Den hellige Skrift samt Ånden og troen, så at der ikke er mere tilbage end lugen som afgud, den, hvis tjenere Paulus her skildrer dem som. Gud fri os fra dem.

Amen.

*Afslutning *)*

Altså finder vi i dette brev i rigeste mål, hvad en kristen skal vide, nemlig hvad lov, evangelium, synd, straf, nåde, tro, retfærdighed, Kristus, Gud, gode gerninger, kærlighed, håb og kors er. Desuden, hvordan vi skal forholde os overfor enhver, enten han er from eller synder, stærk eller svag, ven eller fjende og over for os selv.

Hertil kommer, at alt dette er yderst godt begrundet i Skriften, bevist med eksempler fra ham selv og fra profeterne, så at man ikke kan ønske sig mere her.

Derfor ser det også ud, som om Paulus i dette brev i kort-hed har villet fremstille hele den kristelige og evangeliske lære og berede en indgang til hele Det gamle Testamente.

Thi den, som i hjertet har tilegnet sig dette brev, har uden tvivl Det gamle Testaments lys og kraft hos sig. Derfor skal enhver kristen stadig gøre sig fortrolig dermed og øve sig derpå.

Dertil give Gud sin nåde.

Amen.

*) Dr. Martin Luthers Fortale til Romerbrevet

” E N N Y P A G T ”

Tjenere for en Ny Pagt

2. Kor. 3, 1-8.

Åndens Tjeneste

PAULUS' BREV TIL ROMERNE

*Selektivt udvalgte tekster til forståelse af
” Pagten ” i det Ny Testaments Lys.*

Kapitel 1

Paulus hilser de kristne i Rom, 1-7. Hans længsel efter at besøge dem og også hos dem forkynde det evangelium, der er en frelsende kraft for alle, som tror, 8-17.

Hedningerne er under Guds vrede, fordi de trods hans åbenbaring i naturen dyrker afguder, 18-23. Gud har straffet dem ved at hengive dem til skammelige laster, 24-32.

Kapitel 2

Gud vil dømme alle efter deres gerninger, 1-10, både hedningerne, der har en rettesnor i deres samvittighed og jøderne, der vel har loven, men ikke holder den, 11-24; den udvortes omskærelse kan ikke frelse, 25-29.

14 ...thi når hedninger, som ikke har loven, af naturen gør hvad loven kræver, så er de, uden at have loven, sig selv en lov;

Ap.G.10,35.

15 de viser jo, at den gerning, som loven kræver, står skrevet i deres hjerter, idet deres samvittighed vidner derom, og tankerne indbyrdes anklager eller også forsvarer hverandre-

11 på den dag, da Gud ved Jesus Kristus, sådan som jeg har forkyndt i mit evangelium, vil dømme det, der skjuler sig i menneskene. *Præd, 12, 14. Matt. 12, 36 -37.*

Paulus' brev til Romerne Kapitel 2

- 27 Og den, der ifølge sin herkomst er uomskåren, men opfylder loven, skal dømme dig, som trods bogstav og omskærelse overtræder loven.
- 28 Thi jøde er ikke den, som er det i det udvortes, og omskærelse er heller ikke det, som sker udvortes, i kød;
- 29 men jøde er den, som er det i det indvortes, og omskærelse er hjertets omskærelse, som sker ved Ånd, ikke efter bogstaven; han har ikke sin ros fra mennesker, men fra GUD.
5 Mose, 10,16. Jer. 4,4. Ap.G. 7,51. Gal. 6,15.

Kapitel 3

Jøder har ganske vist Guds forjættelser, 1-8, men da både jøder og hedninger lever i synd, er hele menneskeslægten hjemfalden til Guds straf, 9-20. Men nu har Gud åbenbaret sin frelse, idet han frikender alle dem, der tror på Kristus, hvis sonende død har bragt forløsningen, 21-26. Derved er al selvros udelukket, 27-31.

- 21 Men nu er der uden lov åbenbaret en retfærdighed fra GUD, hvorom loven og profeterne vidner,
- 22 en retfærdighed fra GUD ved tro på Jesus Kristus for alle dem, der tror; thi der er ingen forskel. Rom. 10,12. Gal. 3,28. Kol. 3,11.
- 28 Vi mener nemlig, at et menneske bliver retfærdiggjort ved tro, uden lovgerninger.
- 29 Eller er GUD kun jøders GUD? Mon ikke også hedningers? Jo, også hedningers
- 30 Sætter vi da loven ud af kraft ved troen?
Ap.G. 15,11. Rom. 4,11f. Gal. 3,8.
- 31 Nej, langt fra! Vi stadfæster loven. Matt.5,17.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 4**

Om retfærdiggørelse af tro vidner allerede Det gamle Testamente, 1-8. Da Abraham blev retfærdiggjort før sin omskærelse, kan også de uomskårne ikke-jøder få del i den samme frelse som han, 9-12. Således er Abraham fader til alle, der tror, hvad enten de er jøder eller hedninger, 13-25.

- 3 Hvad siger nemlig skriften? "Abraham troede GUD, og det blev regnet ham til retfærdighed." ¹Mos.15,6. Gal 3,6. Jak.2,23.
- 14 Thi hvis de, der bygger på loven, er arvinger, så er troen uden betydning og forjættelsen sat ud af kraft. Gal.3,18.
- 15 Thi loven fremkalder GUDS VREDE; men hvor der ingen lov er, er der heller ingen overtrædelse. Rom. 5,13; 7,8 ff. 1 Kor. 15,56.

Kapitel 5

Trængslerne styrker håbet, der hviler på Guds kærlighed, åbenbaret i Kristi død for syndere, 1-11. Synd og død er kommet ved Adam, men s tærkere er retfærdigheden og livet, der er kommet ved Kristus, 12-19. Loven har forøget synden, for at nåden kunne blive des rigere. 20 f.

- 8 men GUD viser sin kærlighed mod os ved, at Kristus døde for os, medens vi endnu var syndere. Joh. 3,16. 1 Joh. 4, 10.
- 12 Derfor, ligesom synden kom ind i verden ved ét menneske, og døden ved synden, og døden således trængte igennem til alle mennesker, fordi de alle syndede – ¹Mose 3,6; Rom. 6, 23.
- 20 Men loven kom til, for at faldet kunne blive større; men hvor synden blev større, der blev nåden end mere overstrømmende rig ...
1 Kor. 15, 56. Gal. 3,19. Rom. 4, 15; 7, 8.

Paulus' Brev til Romerne Kapitel 6

Guds nåde giver ikke frihed til at synde; thi ved at døbes til samfund med den korsfæstede frelser er vi selv døde bort fra synden og har fået kraft til et nyt liv, 1-14. Den, der er blevet retfærdighedens tjener, kan ikke længere tjene synden, 15-23.

Hvad skal vi da sige? Skal vi blive i synden, for at nåden kan blive større? *Rom. 3, 8.*

- 2 Nej, langt fra! Vi, som jo er døde fra synden, hvordan kan vi stadig leve i den? *1 Pet. 2,24.*
- 4 Vi blev altså begravet med ham ved dåben til døden, for at, som Kristus blev opvakt fra de døde ved Faderens herlighed, således skal også vi leve * et helt nyt liv. * *ordret: vandre i. Kol. 2,12. Ef. 2,6.*
- 8 Og er vi døde med Kristus, da tror vi, at vi også skal leve med ham,
- 9 fordi vi ved, at Kristus er opvakt fra døde og dør ikke mere. Døden er ikke mere herre over ham. *Åb. 1, 18.*
- 10 Thi den død, han døde, døde han én gang for alle bort fra synden, og det liv, han lever, lever han for Gud. *Hebr. 7, 27; 9,28. 1 Pet. 3,18.*
- 11 Således skal også I regne jer selv for døde fra synden og levende for Gud i Kristus Jesus. *2 Kor. 5,15. Gal. 2,19. 1 Pet. 2,24.*
- 7 Thi synden skal ikke få herredømme over jer; I er jo ikke under lov, men under nåde. *Gal. 5, 18. 1 Joh. 3,6.*
- 8 Hvad da? skal vi synde, fordi vi ikke er under lov, men under nåde? Nej, langt fra!
- 9 Ved I ikke, at når I stiller jer til rådighed for en som lydige trælle under ham, som I lyder, enten under synden til død eller under lydigheden til retfærdighed? *2 Pet. 2,16.*
- 10 Men Gud ske tak, fordi I, som har været trælle under synden, nu af hjertet er blevet lydige imod den læreform, til hvilken I blev overgivet.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 7

Den troende, der har del i Kristi død, er død fra loven, 1-6. Loven er vel i sig selv hellig, men den ægger synden frem i det kødelige menneske og tvinger ham til at gøre, hvad han egentlig ikke vil, 7-25.

Eller ved I ikke, brødre (jeg taler jo til mennesker, som kender loven), at loven kun er herre over et menneske, så længe det lever?

- 4 Så er da også I, mine brødre, ved Kristi legeme* døde fra loven, så I kan blive en andens, nemlig hans, som blev opvakt fra de døde, for at vi skal bære frugt for Gud.

Rom. 8,2. Gal. 2,19; 5, 18. 22 f.

** ved den død, Kristus led på sit legeme.*

- 5 Thi så længe vi levede i Kødet*, var de syndige lidenskaber, som vækkes ved loven, virksomme i vore lemmer, så vi bar frugt for døden. * d.e. da vi endnu var uigenfødte.

- 6 Men nu er vi løst fra loven, idet vi er døet bort fra det, som vi holdtes fangne under, så vi står i Åndens nye tjeneste og ikke i bogstavens gamle tjeneste. *Rom. 2, 29; 2 Kor. 3,6.*

- 7 Hvad skal vi da sige? Er loven synd? Nej, langt fra! Men jeg havde ikke lært synden at kende uden ved loven; thi jeg havde jo ikke vidst af begær, om ikke loven havde sagt:

”Du må ikke begære.”

Rom.3, 20; 4, 15. 2 Mose 20,17.

- 8 Men da synden fik en anledning ved budet, vakte den alskens begær i mig; thi uden lov er synden død.
- 9 Jeg levede engang uden lov, men da budet kom, levede synden op,
- 10 og jeg døde, og det viste sig, at budet som var til liv, blev mig til død;
- 11 thi da synden fik en anledning ved budet, bedrog den mig og dræbte mig ved det.
- 12 Altså er loven vel hellig, og budet helligt og retfærdigt og godt.
- 14 Vi ved jo, at loven er åndelig, men jeg er kødelig, solgt som træl under synden.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 7

- 15 Thi jeg forstår ikke min egen handlemåde, jeg gør jo ikke det, jeg vil, men det, jeg hader, det gør jeg. *Gal.5, 17.*
- 16 Men når jeg gør det, jeg ikke vil, så samstemmer jeg med loven og bekræfter, at den er god.
- 17 Men da er det ikke mere mig, der udfører det, men synden, som bor i mig.
- 21 Når jeg ønsker at gøre det gode, finder jeg altså den lov hos mig, at det onde ligger mig nærmest.
- 22 Thi i mit indre menneske glæder jeg mig over Guds lov; *2 Kor. 4,16. Ef.3,16.*
- 23 men i mine lemmer ser jeg en anden lov, som ligger i strid med loven i mit sind og tager mig til fange under syndens lov, som er i mine lemmer. *Joh. 4,1. 1 Pet. 2,11.*
- 24 Jeg elendige menneske! Hvem skal fri mig fra dette dødens legeme?
- 25 Guds ske tak ved Jesus Kristus, vor Herre! Altså tjener jeg, som jeg er i mig selv, Guds lov med sindet, men syndens lov med kødet.

Joh. 8,36. 1 Kor. 15, 57.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 8

De, som er i Kristus, er ved hans Ånd frelst fra fordømmelsen og frigjort fra kødets og dødens magt, 1-11. Åndens vidnesbyrd om barneret hos Gud, 12-17. Det trefoldige frelsessuk hos skabningen, de troende og Helligånden vidner om, at den kommende herlighed er vis, 18-27. Da Gud har kaldet os, stoler vi på, at alle livets tilskikkelser må tjene os til bedste, 28-30. Således er vi i samfund med Kristus sejrrikt forvissede om at være under Guds kærlighed, 31-39.

Så er der da ingen fordømmelse for dem, som er i Kristus Jesus. *Rom. 3,21 ff. 2 Kor. 5,17.*

- 2 Thi livets Ånds lov har i Kristus Jesus gjort dig fri fra syndens og dødens lov. *Joh.8, 36.*
- 3 Thi det, som var umuligt for loven, fordi den var magtesløs på grund af kødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Søn i syndigt køds skikkelse og for syndens skyld og således fældede dødsdom over synden i kødet; *Joh.1, 14. Ap.G. 13,39. 2 Kor.5, 21. Hebr. 7,18 f.*
- 4 for at lovens krav skulle opfyldes i os, som ikke vandrer efter kødet, men efter Ånden.
- 5 Thi de, som lader sig lede af kødet, attrår det kødelige; men de, som lader sig lede af Ånden, attrår det åndelige. *1 Kor. 2,14.*
- 6 Thi kødets attrå er døden, men Åndens attrå er liv og fred. *Rom. 6,21. Gal. 6,8.*
- 7 Kødets attrå er jo fjendskab imod Gud, thi det bøjer sig ikke under Guds lov, og det kan heller ikke gøre det; *Gal. 5,17. Kol. 1,21. Jak.4,4.*
- 8 de, som er i kødet, kan derfor ikke takkes Gud.
- 9 I derimod er ikke i kødet, men i Ånden, om ellers Guds Ånd bor i jer. Men om nogen ikke har Kristi Ånd, så hører han ham ikke til. *1 Kor. 3,16. 2 Kor. 13,5. Gal. 4,6. 1 Joh. 3, 24.*
- 14 Thi alle, som drives af Guds Ånd, er Guds børn. *Gal. 5, 18.*

Paulus' brev til Romerne Kapitel 8

- 15 I modtog jo ikke en Ånd, der giver trællekår, så at I atter skulle leve i frygt, men I modtog en Ånd, der giver barnekår, og i den råber vi: "Abba, Fader!" 1 Kor. 2,12. 2 Tim. 1,7. Gal. 4,6.
- 16 Ånden selv vidner sammen med vor ånd, at vi er Guds børn. 2 Kor. 1,22. Ef. 1, 13; 4, 30.
- 17 Men når vi er børn, er vi også arvinger, Guds arvinger, så sandt vi lider med ham, så vi også kan herliggøres med ham. Matt. 5, 11. Gal. 4,7. Ap.G. 14,22. 1 Pet. 4,13.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 9

Apostelens smerte over sine stammefrænder, 1-5. Gud har ikke svigtet sine forjættelser, der kun gælder Abrahams åndelige slægt, 6-13. Gud har uindskrænket rådhed over mennesker, 14-18. Men han har været langmodig både over for hedninger og jøder, 19-29. Hedningerne greb retfærdigheden af tro, medens jøderne søgte selv at skabe sig retfærdighed, 30-33.

Sandhed taler jeg i Kristus, jeg lyver ikke, min samvittighed vidner for mig i Helligånden, Gal. 1,20. 1 Tim. 2,7.

- 2 at jeg har en stor sorg og en uafslædig kummer i mit hjerte.
- 3 Thi jeg kunne ønske selv at være bandlyst fra Kristus, om det kunne gavne mine brødre, mine kødelige stammefrænder. 2 Mose 32,32.
- 4 De er jo israelitter, dem tilhører barnekårene og herligheden og pagterne og lovgivningen og tempeltjenesten og forjættelserne, Ef. 2,12. 2 Mose 4, 22; 19,5f. Sl. 147,19. Jer. 31,9. Rom. 2,17.
- 5 dem tilhører fædrene, og fra dem stammer ifølge sin kødelige herkomst Kristus, som er over alle ting, Gud højlovet i evighed! Amen
- 6 Dog er det ikke således at forstå, at Guds Ord har svigtet; thi det er ikke alle dem, der stammer fra Israel, som virkelig er israelitter; 4 Mose 23,19. 1 Sam.15, 29. Joh.8,39. Rom. 2,28.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 9

- 7 ej heller er de alle sammen børn, fordi de er Abrahams afkom, men: ”kun gennem Isak skal afkom nævnes efter dig.” 1 Mose. 21,12.
- 8 Det vil sige. Det er ikke de kødelige børn, der er Guds børn, men det er kun de børn, som er født i kraft af forjættelsen, der regnes for afkom. *Gal. 3, 29; 4, 23. 28.*
- 22 Men hvad om nu Gud, skønt han vil vise sin vrede og kundgøre sin magt, dog i megen langmodighed har båret over med vredens kar, fuldt færdige til fortabelse, *Rom. 2,4.*
- 23 og gjort dette også for at kundgøre sin herligheds rigdom over barmhjertighedens kar, som han forud havde beredt til herlighed?
- 24 og til at være sådanne kaldte han også os, ikke alene dem af jødisk, men tillige dem af hedensk æt,
- 25 som han også siger hos Hoseas: ”Det folk, som ikke var mit folk, vil jeg kalde ”mit folk”, og hende, som ikke var den elskede, vil jeg kalde ”den elskede; *Hos. 2,23.1 Pet. 2,10.*
- 26 og det skal ske, at på det sted, hvor der blev sagt til dem: ”I er ikke mit folk”, dér skal de kaldes ”den levende Guds børn.” *Hos.1,10.*
- 30 Hvad skal vi da sige? Jo, at hedninger, som ikke jagede efter retfærdighed, vandt retfærdighed, nemlig retfærdigheden af tro; *Rom. 10. 20.*
- 31 Israel derimod, som jagede efter en lov, der kunne føre til retfærdighed, nåede ikke frem til en sådan lov. *Rom. 11,7.*
- 32 Hvorfor ikke? Fordi de søgte den, ikke ved tro, men som om den kunne vindes ved gerninger. De stødte an mod anstødsstenen, 1 *Kor. 1,23.*
- 33 Som der står skrevet: ”Se, jeg lægger i Zion en anstødssten og en klippe til fald; men den, som tror på ham, skal ikke blive til skamme.” *Es. 8,16; 28, 16. 1 Pet.2,6 f.*

Paulus' brev til Romerne Kapitel 10

Jødernes religiøse iver har ikke bragt dem frelse, 1-3. Retfærdigheden af loven og retfærdigheden af tro er hinanden modsatte, 4-13. Evangeliet er forkyndt også for jøderne, så at der ingen undskyldning er for deres vantrø, der skyldes deres genstridighed, 14-21.

Brødre! Jeg ønsker af hjertet og beder til Gud for dem, at de må blive frelst.

- 2 Thi jeg giver dem det vidnesbyrd, at de er nidkære for Gud, men uden forståelse.
Ap.G.22,3.
- 3 De forstår nemlig ikke retfærdigheden fra Gud, men søger at opstille deres egen retfærdighed og har derfor ikke bøjet sig under retfærdigheden fra Gud. *Rom. 1,17. Fil. 3,9.*
- 4 Thi Kristus er lovens ophør, så retfærdighed gives enhver, som tror. *Gal.3,22 ff. Joh.3,18.*
- 9 Thi når du med din mund bekender Jesus som Herre og i dit hjerte tror, at Gud opvakte ham fra de døde, skal du blive frelst.
Matt. 10,32.
- 10 Thi med hjertet tror man til retfærdighed, og med munden bekender man til frelse.
Sl.116,10. 2 Kor. 4,13.
- 11 Skriften siger jo: "Enhver, som tror på ham, skal ikke blive til skamme." *Es. 28,16. Sl. 25,3.*
- 12 Thi der er ingen forskel på jøde og græker, de har jo alle den samme Herre, rig nok for alle dem, der påkalder ham. *Ap.G. 10,36.*
- 13 "Thi enhver, der påkalder Herrens Navn, skal frelses." *Joel 3,5.*
- 18 Men, spørger jeg: har de da ikke hørt? Jo, de har; "Deres røst er nået ud over den hele jord, deres tale til jorderigs ende."
Sl. 19, 5. Kol. 1,6.23.
- 16 Men om Israel siger han: "Dagen lang rakte jeg hænderne ud mod et ulydigt og genstridigt folk. *Es. 65,2.*

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 11**

Ikke hele jødefolket har vist sig ulydigt, idet en del af det tog imod Guds nåde, 1-10. På grund af det øvrige Israels vantro er frelsen kommet til hedningerne, 11-15. De hedningekristne må ikke foragte jøderne, 16-24. Israels forhærdelse skal kun vare til en tid; derefter skal de føres til tro og frelse, 25-36.

Jeg spørger nu: Har Gud da forskudt sit folk? Nej, langt fra! Også jeg er jo israelit, af Abrahams slægt, af Benjamins stamme.

5 Mose 4,31. Jer. 31, 37. 2 Kor. 11,22. Fil.3,5.

- 2 Gud har ikke forskudt sit folk, som han forud kendte. Eller ved I ikke, hvad skriften siger i fortællingen om Elias? Hvorledes han anklager Israel for Gud: *Sl. 94, 13.*
- 3 ”Herre! Dine profeter har de ihjelslået, dine altre har de nedbrudt, jeg alene er tilbage, og nu står de mig efter livet.” *1 Kong. 19,10.*
- 4 Men hvordan lyder det guddommelige svar til ham? ”Jeg har ladet syvtusinde mænd blive tilbage, som er mine, og som ikke har bøjet knæ for Baál.” *1 Kong. 19, 18.*
- 5 Således er der da også i den nuværende tid blevet en rest tilbage i kraft af en nådes-udvælgelse. *Rom. 9,27.*
- 7 Hvorledes forholder det sig da? **Det, Israel søger, har det ikke opnået**, men de udvalgte har opnået det; de øvrige derimod blev forhærdede, *Rom. 9, 31.*
- 8 som der står skrevet: ”Gud har givet dem en sløvhedens ånd, øjne, de ikke kan se med, øren, de ikke kan høre med, indtil den dag i dag.” *Es. 29, 10. 5 Mose 29,4. Matt. 13,14.*
- 11 Jeg spørger nu: Det var dog vel ikke, for at de skulle falde, at de snublede? Nej, langt fra! Men **ved deres fald** er frelsen kommet til hedningerne, for at de selv derved kunne ægges til skinsyge.

Ap.G. 13, 46. Matt. 21,43. Luk. 14, 23. Rom. 10,19.

Paulus`brev til Romerne Kapitel 11

- 13 Og til jer, I hedninger, siger jeg: For så vidt jeg nu er hedningeapostel, ærer jeg min tjeneste,
*Ap.G. 9,15; 22, 21. Rom. 1,5; 15,16.
 Gal. 1, 16; 2,2. Ef. 3,8. 1 Tim. 2,7.*
- 14 om jeg dog kunne ægge dem, der er mit kød og blod, til skinsyge og frelse nogen af dem.
- 15 Thi hvis deres forkastelse har bragt verden forligelse, hvad vil så deres antagelse bringe andet end liv af døde?
- 16 Er førstegrøden hellig, så er hele dejen det også, og er roden hellig, så er grenene det også. *4 Mose 15,20.*
- 17 Men om nu nogle af grenene blev brudt af, og du, som hører til et vildt oliventræ, blev indpodet iblandt dem og sammen med dem fik del i oliventræets rod med dens fede saft, så skal du ikke derfor være hovmodig over grenene; *Jer. 4,22.*
- 18 men hvis du er hovmodig, så husk på, at det ikke er dig der bærer roden, men roden, der bærer dig. *Joh. 4,22.*
- 19 Nu vil du vel sige:”Der blev brudt grene af, for at jeg kunne blive indpodet.”
- 20 Vel, de blev brudt af på grund af deres van-tro, og du har din plads på grund af din tro; vær ikke overmodig, men frygt!
Ordsp. 28,14. 1 Kor. 10, 12. 1 Pet. 1,17.
- 21 Thi når Gud ikke har skånet de naturlige grene, så vil han heller ikke skåne dig.
2 Pet. 2,4f.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 11**

- 17 Så se Guds godhed og strenghed: hans strenghed mod dem, der faldt, hans godhed mod dig, hvis du bliver i hans godhed; ellers bliver du også hugget af.
Joh. 15,2. Hebr. 3,14.
- 23 Men også de andre skal blive indpodet, hvis de ikke bliver i deres vantro, Gud har jo magt til at indpode dem igen. *2 Kor. 3,16.*
- 24 Thi når du blev hugget af det vilde oliventræ, som du af naturen hører til, og imod naturens orden blev indpodet i et ædelt oliventræ, hvor meget snarere skal da ikke de andre indpodes i deres eget oliventræ, som de af naturen hører til.
- 25 Jeg vil nemlig ikke, at I skal være uvidende om denne **hemmelighed**, brødre! (for at I ikke skal være kloge i egne tanker): at der er kommet forhærdelse over en del af Israel, indtil hedningerne fuldtalligt er gået ind; *11, 25-32.*
- 26 og **så skal hele Israel frelses**, som der står skrevet: "Befrieren skal komme fra Zion, han skal fjerne ugudeligheder fra Jakob,
Es. 59,20 f. Sl. 14, 7. Matt. 23, 39.
- 27 og **når Jeg borttager deres synder**, da er dette - **M i n P a g t m e d d e m.**"
Jer. 31, 33 f. Es. 27,9.
- 28 Ses der hen til evangeliet, er de fjender for jeres skyld, men ses der hen til udvælgelsen, er de elskede for fædrenes skyld;

Paulus' brev til Romerne Kapitel 11

- 29 thi sine nådegaver og sit kald fortryder Gud ikke. 2 *Tim.* 2,13.
- 30 Thi ligesom I forhen var ulydige mod Gud, men nu har fået barmhjertighed som følge af disses ulydighed,
- 31 således er også **disse** nu blevet **ulydige**, for at også de må få barmhjertighed som følge af den barmhjertighed, der er blevet jer til del.
- 32 Thi Gud har **indesluttet alle** under **ulydighed**, for at han kunne **forbarme** sig over **alle**.
- Gal.* 3,22. 1 *Tim.* 2,4. 2 *Pet.* 3,9.
- 33 O, dyb af rigdom og visdom og indsigt hos Gud! Hvor uransagelige er ikke hans domme, og hvor usporlige hans veje!
Job 11, 7. *Sl* 36,7. *Es.* 45,15. *Visd.* 9,13; 17,1.
- 34 ”Thi hvem kender Herrens tanker, eller hvem blev hans rådgiver?
- 35 eller hvem gav ham noget først, så der skulle gives ham gengæld derfor?”
- 36 Thi af ham og ved ham og til ham er alt, ham tilhører æren i evighed!

Amen.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 12**

Formaning til et helligt liv, 1-2. Som lemmer på Kristi legeme skal vi tjene hverandre med de nådegaver, vi har fået betroet, 3-8. Formaning til at vise kærlighed mod alle, også mod fjender, 9-21.

Så formaner jeg jer da, brødre! Ved Guds barmhjertighed, til at bringe jeres legemer som et levende, helligt, Gud velbehageligt offer; dette er jeres åndelige gudsdyrkelse.

12, 1-5; 6, 13. 1 Pet. 2,5.

- 2 Skik jer ikke lige med denne verden, men lad jer forvandle gennem en fornyelse af jeres sind, så I må kunne skønne, hvad der er Guds vilje; det gode, velbehagelige og fuldkomne. 1 Pet. 1,14. 1 Joh. 2,15. Ef. 4,23;5,10 f.
- 21 Lad dig ikke overvinde af det onde, men overvind det onde med det gode!
1 Mose 4,7. 1 Sam. 24,18 f.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 13**

Formaninger til lydighed mod øvrigheden, 1-7, til kærlighed mod næsten, 8-10, og til at fly alt usømmeligt, 11-14.

Enhver skal underordne sig de myndigheder, han har over sig; thi der er ingen øvrighed, uden at den er fra Gud, og de, som findes, er indsat af Gud. 13, 1-7, Tit. 3,1. 1 Pet. 2,13. Joh. 19,11.

- 2 så den, som sætter sig op imod øvrigheden, står Guds ordning imod; og de, som står den imod, vil pådrage sig selv dom. Ordsp. 24,21.
- 7 Giv alle, hvad I er dem skyldige: den, I er skat skyldige, skat; den, I er told skyldige, told; den, I er frygt skyldige, frygt; den, I er ære skyldige, ære. Matt. 22,21.
- 8 Bliv ingen noget skyldige uden det at elske hverandre; thi den, som elsker sin næste, har opfyldt loven. 13, 8-10. Jak. 2,8.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 13

- 9 Thi det: "Du må ikke bedrive hor; du må ikke slå ihjel; du må ikke stjæle, du må ikke begære," og hvilket som helst andet bud, sammenfattes i dette ord:
- "Du skal elske din næste som dig selv."
2 Mose 20,13 ff. 3 Mose 19. 18. Matt. 22, 37-40.
- 10 Kærligheden gør ikke næsten noget ondt; derfor er kærlighed lovens opfyldelse.
- 12 Natten lider, dagen er nær. Så lad os da aflægge mørkets gerninger og iføre os lysets våben. 1 Joh. 2,8. Ef. 5,11; 6,11. 1 Tess. 5,8.
- 13 lad os vandre sømmeligt som ved dag, ikke i svir og drik, ikke i utugt og løragtighed, ikke i kiv og misundelse; Luk. 21,34. 1 Kor. 6,9.
- 14 men ifør jer Herren Jesus Kristus, og plej ikke kødet, så begæringer vækkes. Gal. 3,27.

Kapitel 14

De stærke og de svage i troen formanes til gensidig at anerkende hverandres syn på visse ydre ting, 1-12. De stærke skal vogte sig for at forlede de svage til at handle mod deres overbevisning, 13-23.

- Den, som er skrøbelig i troen, skal I tage jer af uden at sætte jer til doms over hans meninger. Rom. 15, 1.1. Kor. 8, 9 ff; 9, 22.
- 2 En er i troen overbevist om, at han kan spise hvad som helst, men den skrøbelige spiser kun grønsager. 1 Mose 1,29; 9,3.
- 3 Den, der spiser, må ikke se ned på den, der ikke spiser; og den, der ikke spiser, må ikke sætte sig til doms over den, der spiser; Gud har jo taget imod ham. Kol. 2, 16.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 14

- 4 Hvem er så du, som dømmer en andens tjener? For sin egen Herre står og falder han; og han skal blive stående, thi Herren har magt til at holde ham oprejst. *Matt. 7,1.*
- 5 En regner den ene dag for bedre end den anden, andre regner alle dage lige; enhver skal blot være fuldt forvisset i sit eget sind!
Gal. 4,10. Kol. 2,16
- 6 Den, der lægger vægt på bestemte dage, gør det for Herren. Og den, der spiser, gør det for Herren. Thi han siger Gud tak; og den, der afholder sig fra at spise, gør det for Herren og siger Gud tak.¹ *Kor.10,31.1 Tim. 4,3 f.*
- 7 Thi ingen af os lever for sig selv, og ingen dør for sig selv; 14, 7-17. *2 Kor.5, 15. Gal.2, 20.*
- 8 thi når vi lever, lever vi for Herren, og når vi dør, dør vi for Herren; vi hører altså Herren til, hvad enten vi lever eller dør. *1 Tess. 5, 10.*
- 9 Derfor var det jo, Kristus døde og blev levende, for at han skulle blive Herre både over døde og levende. *Ap.G. 10, 42.*
- 9 Derfor var det jo, Kristus døde og blev levende, for at han skulle blive Herre både over døde og levende. *Ap.G. 10.42.*
- 10 Men du, hvorfor dømmer du din broder? Eller du, hvorfor ser du ned på din broder? Alle skal vi jo dog engang fremstilles for Guds domstol. *Matt. 25, 32. Ap.G. 17, 31.*
- 11 Thi der står skrevet: "Så sandt jeg lever, siger Herren, for mig skal hvert knæ bøje sig, og hver tunge skal lovprise Gud
Es. 45, 23. Fil. 2,10.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 14

- 12 Altså skal hver af os aflægge regnskab for sig selv over for Gud. *Matt. 12, 36. 1 Pet. 4,5.*
- 13 Derfor lad os ikke mere fælde dom over hverandre, men fæld hellere den dom, at man ikke må vække anstød hos sin broder eller give ham anledning til fald. *Matt. 18,7. 1 Kor. 10, 32. 2 Kor. 6,3.*
- 14 Jeg ved og er i Herren Jesus vis på, at intet er urent i sig selv; kun hvis en holder noget for urent, er det urent for ham. *Matt. 15, 11. Ap.G. 10, 15. 1 Tim. 4 ,4 f. Tit. 1,15. 1 Kor. 8, 7.*
- 15 Thi voldes der din broder sorg ved din mad, da vandrer du ikke mere i kærlighed. Bliv ikke ved det, du spiser, til fordærv for den, som Kristus led døden for. *1 Kor. 8, 11. 13.*
- 16 Lad da ikke det gode,*) I har fået, blive til spot. * *frihed over for disse ting.*
- 17 Thi Guds rige består ikke i, hvad man spiser og drikker, men i retfærdighed og fred og glæde i Helligånden. *1 Kor. 8, 8.*
- 18 Thi den, som heri tjener Kristus, er velbehagelig for Gud og består for menneskers dom.
- 19 Lad os altså stræbe efter det, der fører til fred og indbyrdes opbyggelse. *Rom. 15, 2.*
- 20 Nedbryd ikke Guds værk for madens skyld! Ganske vist er alting rent, men når en spiser, skønt han tager anstød deraf, bliver det ondt. *Mark. 7, 19.*

Paulus' brev til Romerne Kapitel 14

- 21 Det er rigtigt at afholde sig fra at spise kød, drikke vin, og hvad andet din broder tager anstød af.
- 22 Den troens overbevisning, du har, behold den hos dig selv for Gud! Salig den, som ikke må dømme sig selv for det, han vælger.
- 23 Men den, som har betænkeligheder, når han spiser, han er domfældt, fordi han ikke handler ud af tro; alt det, som ikke udspringer af tro, er synd.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 15**

Formaninger til hjælpsomhed og enighed efter Kristi eksempel, 1-13. Som hedningeapostel har Paulus ret til at formane romerne, således som han har gjort, 14-21. Han gør rede for sine rejseplaner, 22-29, og beder om forbøn, 30-33.

Men vi, som er stærke, er skyldige at bære de svages skrøbeligheder og ikke gøre, hvad der er os selv til behag.

- 2 Enhver af os skal gøre, hvad der behager hans næste og er til gavn og opbyggelse.
- 3 Thi Kristus gjorde heller ikke, hvad der var ham selv til behag; men som der står skrevet: "Spotten fra dem, der spotter dig, er faldet på mig." Sl. 69, 7.10.
- 4 Alt, hvad der forhen er skrevet, er jo skrevet, for at vi kan lære deraf, så vi ved udholdenhed og ved den trøst, skrifterne giver, kan bevare vort håb. Rom. 4, 23.f. ; 15,4.f. 1 Kor.10,11.

Paulus' brev til Romerne Kapitel 15

- 5 Og udholdenheden og trøstens Gud give jer
at være enige indbyrdes, som Kristus Jesus
vil det, *Rom. 12,16. 1 Kor. 1, 10. Fil. 2, 2.*
- 6 så I enigt og med én mund kan prise Gud,
vor Herres Jesus Kristi Fader. *Ap.G. 1,14; 4,24.*
- 7 Tag jer derfor af hverandre, ligesom også
Kristus har taget sig af os, til Guds ære.
Rom. 14,1 ff. Ef. 5,2.
- 8 Hvad jeg mener, er dette: for de omskårne
er Kristus blevet tjener for Guds sanddru-
heds skyld, for at stadfæste forjættelserne til
fædrene, *Rom. 11,28 f.*
- 9 men hedningerne skal prise Gud for hans
barmhjertigheds skyld, som der står skre-
vet: "Derfor vil jeg prise dig blandt hed-
ninger og lovsynge dit navn." *Rom. 11,30.*
2 Sam. 22, 50. Sl. 18, 50.
- 10 Og et andet sted står der: "Fryd jer, I hed-
ninger, med hans folk !" *5 Mose 32, 43.*
- 11 Og videre: "Lovsyng Herren, alle hedninger,
og pris ham, alle folk." *Sl. 117,1.*
- 12 og videre siger Esajas: "Komme skal Isajs
rods kud, og han, der rejser sig for at herske
over hedninger, på ham skal hedninger
håbe." *Es. 11,10.*
- 13 Og håbets Gud fylde jer med al glæde og
fred i troen, så I må blive rige i håbet ved
Helligåndens kraft! *Rom. 14,17.*
- 32 Fredens Gud være med eder alle! Amen.
Rom. 16,20. 1 Kor. 14, 33. 2 Kor. 13,11. Fil. 4, 9.
1 Tess. 5,23. 2 Tess. 3,16.

Paulus' brev til Romerne **Kapitel 16**

Paulus anbefaler Føbe og sender sin hilsen til mange enkelte troende, 1-16, advarer mod falske lærere, 17-20, hilser fra forskellige, 21-23, og slutter brevet med en lovprisning, 25-27.

- Jeg anbefaler jer Føbe, vor søster, der er menighedstjenerinde i Kenkreæ...
- 3 Hils Priska og Akvila, mine medarbejdere i Kristus Jesus *Ap.G. 18,2. 1 Kor. 16,19. 2 Tim.4,19.*
- 17 Men jeg formaner jer, brødre! Til at holde øje med dem, som volder splittelserne og fører mennesker til fald ved at afvige fra den lære, I modtog; hold jer borte fra dem!
Fil. 3,2. 2 Tess. 3,6.14. Tit. 3,10. 2 Joh.10.
- 18 Thi sådanne tjener ikke vor Herre Kristus, men deres egen bug, og med deres søde tale og fagre ord forfører de troskyldige hjerter.
Fil. 3,19. 2 Pet. 2,3.
- 19 Jeres lydighed er jo kommet alle for øre; derfor glæder jeg mig over jer. Men jeg vil ønske, at I må være vise i det gode og ubesmittede af det onde. *Rom. 1,8. Jer. 4,22.*
- 20 Og fredens Gud skal snart knuse Satan under jeres fødder. Vor Herres Jesu nåde være med eder! *Rom. 15, 33. 1 Mose 3,15.*
- 25 Men ham, som mægter at styrke jer ved mit evangelium og ved budskabet om Jesus Kristus ifølge åbenbaringen af en hemmelighed, der var fortiet fra evige tider, *Ef. 1,9; 3,9. Kol.1,26. 1 Kor. 2,7.*
- 26 men nu er bragt for dagen og ved profetiske skrifter efter den evige Guds befaling kundgjort for alle hedningerne for at virke tros-lydighed hos dem: *Tit. 1,3. Rom. 1,5; 3,21.*
- 27 ham, den ene vise Gud ved Jesus Kristus, være ære i evighedernes evigheder! Amen.
1 Tim. 1,17; 6, 16. Hebr. 13,21. Rom. 11,36. //

- CITAT SLUT -

Kommentarer

” Bogstaven slår i hjel...”

Nøgleord: **Pagt** /Testamente /**Arv**

1) I Romerbrevet forekommer ordet **PAGT** kun én gang i Rom. 11:27:

”... og når jeg borttager deres synder,

da er dette - M I N P A G T - med dem.”

2) **Arv:** - ”at give A r v e n til alle de hellige ”
Ap.G. 20,32

”Thi fås A r v e n - ved lov...(?)
Gal. 3,18

”...beseglet med Helligånden... som er:
p a n t på vor a r v ,...”
Ef. 1,14

” ... I ved jo, at I til gengæld af Herren
skal få a r v e n ...”
Kol. 3,24

”... for at de kaldede må få den forjættede,
- e v i g e a r v -
Hebr. 9,15

”... til en uforkrænkelig og ubesmittelig og
uvisnelig a r v , -gemt i Himlene til jer...”

NT Konkordans

”Arve ”

”Mester ! hvad skal jeg gøre, for at jeg kan
- a r v e e t e v i g t l i v ? ”
Luk. 10,25

”...eller ved I ikke, at uretfærdige i k k e skal
a r v e Guds rige ? ”
1 Kor. 6,9

”at **kød** og **blod** kan i k k e a r v e Guds rige”
1 Kor. 15,50

”... for deres skyld, der skal a r v e f r e l s e ? ”
Hebr. 1,14

” den, som s e j r e r , skal a r v e dette...
Åb. 21,7

3) Testamente

”et menneskes t e s t a m e n t e kan man dog
ikke omstøde eller føje noget til ...”
Gal. 3,15

” et t e s t a m e n t e, som forud er gjort
retsgyldigt af Gud, kan loven ikke ...
Gal. 3,17

”Thi hvor der er e t - t e s t a m e n t e, – er det
nødvendigt, at hans død, som oprettede
det, godtgøres...” Hebr. 9, 16

”Thi - et t e s t a m e n t e bliver først
gyldigt, v e d d ø d ”
Hebr. 9,17

Se NT -Ordforklaring:

PAGT ELLER TESTAMENTE

DEN NYE PAGT

ER

ET TESTAMENTE

Hebr. 9, 1- 17.

- 13 Thi hvis blod af bukke og tyre og aske af en kvie, når det stænkes på de besmittede, helliger og bringer kødelig renhed,
- 14 hvor meget mere vil da ikke Kristi blod, fordi han i kraft af en evig Ånd frembar sig selv som et lydefrit offer for GUD, rense vor samvittighed fra døde gerninger, så vi kan tjene den levende GUD. *Ef. 5,2; Hebr.6,1.*
- 15 Og derfor er han mellemmand for en ny pagt, for at de kaldede må få den forjættede, *e v i g e a r v*, efter at død har fundet sted til forløsning fra overtrædelserne under den første pagt. *Hebr. 8,6; 12, 24. Rom. 3,25.*
- 16 Thi hvor der et testamente * er det nødvendigt, at hans død, som oprettede det, godtgøres.
** på græsk samme ord som pagt.*
- 17 Thi et testamente bliver først gyldigt ved død, da det aldrig træder i kraft, så længe han, der har oprettet det, lever. *Gal.3,15.*
- 11 Derfor er heller ikke den første pagt blevet Indviet uden blod.
- 20 "Dette er den pagts blod, som GUD har pålagt eder." *2 Mose. 24,8.*
- 22 Og det er næsten sådan, at efter loven bliver alt rensset med blod, og der opnås ingen tilgivelse, uden at blod bliver udgydt. *Ef. 1,7.*

NT-KONKORDANS

JESUS BEFALING TIL PAULUS

Ap.G. 26,17-18.

- 12 ”Jeg vil udfri dig fra dit eget Folk og fra
18 **Hedningerne**, til dem udsender Jeg dig
for at åbne deres Øjne, så de må omvende
sig fra Satans Magt til GUD, for at de kan

få SYNDERNES FORLADELSE

og ARVELOD

sammen med dem, som er helligede
ved Troen på Mig.”

”I ham har vi også fået ARVELOD, vi, som forud
var bestemte dertil...

Ef. 1,11.

”... og takker Faderen, som gjorde jer skikkede
til at få Del i de helliges ARVELOD i Lyset...”

Kol. 1,12.

DANIELS PROFETI OM

OPRETTELSE AF

GUDS RIGE

DANIEL TYDER NEBUKADNEZARS DRØM OM

DE FIRE VERDENSRIGER

Dan. 2, 1- 43.

Men i hine Kongers*) Dage vil Himmelen
GUD oprette et Rige, som aldrig i Evighed
skal forgå, og Herredømmet skal ikke gå
over til noget andet Folk; det skal knuse
og tilintetgøre alle hine Riger, men
selv stå i al Evighed ... ” Dan. 2,44

*) Jernets og Lerets Konger
(Romerriget i GT og NT)

EVANGELIET OM

GUDS RIGE

Loven og Profeterne havde deres Tid, til
Johannes kom; fra den Tid forkyndes
Evangeliet om GUDS Rige, og alle og
enhver søger at storme ind i det.

Luk. 16,16.

VE´ RÅB OVER FARISÆERNE:

GUDS RIGE -

- skal tages fra jer og gives til
et Folk, der bærer dets Frugter.

Matt. 21,43.

” Jødernes Tider ” *)

ABRAHAMS INDVANDRING

I KANA´ANS LAND

1 Mose 12, 1-20.

*) Jødernes Tider i Kanaáns land fra Abraham til Kristus.

HERREN SLUTTER PAGT MED ABRAHAM

1 Mose 15, 1-21.

JAKOBS NATLIGE BRYDEKAMP

1 Mose 32, 24-32.

28 ”Dit Navn skal ikke mere være Jakob, men ISRAEL, thi du har kæmpet med GUD *) og Mennesker og sejret !”

*) de hebr. Ord hentyder til Navnet ISRA´EL.

JAKOB DRAGER TIL EGYPTEN

1 Mose 46, 1-34.

HERREN FØRER ISRAEL UD AF EGYPTEN

2 Mose 12, 1- 51; 20,1-17.

40 Den Tid, Israeliterne havde boet i Egypten, udgjorde 430 År.

41 Netop på den Dag, da de 430 År var til Ende, drog alle HERRENS Hærskarer ud af Egypten. 2 Mose 12, 41.

ISRAELITERNE GÅR OVER JORDAN
TIL KANAANS LAND

Jos. 1, 18; 2, 1-24; 3, 1-17; 4, 1-24; 5,1-15.

JOSHUA FÅR BEFALING TIL AT
UDSKIFTE LANDET MELLEM
ISRAELS 12 STAMMER.

Jos. 13 –22 Kap.

GUDS ISRAEL VAR GUDS RIGE
PÅ JORDEN

” Og jeg vil bo midt iblandt Israels Børn
og være deres GUD ...”

2 Mose 29.45*f.*

KRONOLOGISK OVERSIGT (5)

DET FØRSTE TEMPELS OPFØRELSE

1 Kong. 6, 1-38.

I det 480. År efter at Israeliterne var vandret ud af Egypten, i Ziv Måned, det er den anden Måned, i det fjerde år **Salomo** herskede i Israel, begyndte han at bygge HERREN Templet.

(Den Første Tempel Periode)

JERUSALEMS ØDELÆGGELSE

Af Babels Kong Nebukadnezar

2 Kong. 25, 1-30.

EKSILET I BABYLON I 70 ÅR

DET ANDET TEMPELS OPFØRELSE

Ezras Bog 1.- 3. Kap.

Den Anden Tempel Periode til år 70 e.Kr.

JESUS' VE'RÅB OVER FARISÆERNE

LIGNELSEN OM VINGÅRDSMÆNDENE

G U D S R I G E

Guds Rige skal t a g e s f r a j e r og gives til
et Folk, der bærer dets Frugter.

Matt. 21,43.

BORTRYKKELSEN TIL HIMMELEN

År 69 e. Kr.

Åb. 12,5:

Og hun fødte et drengebarn, som engang
skal vogte alle folkeslag med jernspir;
og hendes barn blev bortrykket til
GUD og til hans trone.

Sl. 2,9; Åb. 2,27; 19,15.

Drengebarnet er Jesus, som efter Korsfæstelsen og
Opstandelsen, bortrykkes til Himmelen:

KAMPEN I HIMMELEN

Åb. 12, 7-9:

Det Evige Fjendskab mellem

*Kvindens Sæd *) og Slangens Sæd.*

Kommentaren til hvem Kvinden er, avhandles
på side 137 –140. Hun er symbolet for:

- 1) Israel, patriarkerne, Jakob og hans 12 sønner.
- 2) Det idéelle Israel: ”Zions datter ” (Mika 4,10).
- 3) Den sidste patriarkalske menighed i Jerusalem.

*) 1 Mose 3,15.

MIKAELS SEJR OVER DRAGEN

Åb. 12, 7 –9.

- 7 Og der blev kamp i Himmelen: Mikael og hans engle stred mod dragen, og dragen og dens engle stred mod dem. *Jud. 9. Dan. 12,1.*
- 8 Men de kunne ikke stå sig, og der fandtes ikke længere plads for dem i Himmelen.
- 9 Så blev den store drage nedstyrtet, den gamle slange, som kaldes Djævelen og Satan, hele verdens forfører; han blev nedstyrtet på jorden, og hans engle blev nedstyrtet sammen med ham.

G U D S R I G E I H I M M E L E N

- 10 Og jeg hørte en høj røst i Himmelen sige:

”Fra nu af er Frelsen og Kraften og -

- Riget vor Guds -

og Magten hans Salvedes*); thi nedstyrtet er vore brødres anklager ** som anklagede dem for vor GUD dag og nat. *) Kristus.

***) Se *Djævel. Åb.11,15.; Job.1,9 ff; Zak.3,1.*

- 12 Glæd jer derfor , i Himle, og I, som bor i dem! **Ve jorden** og havet! Thi Djævelen er kommen ned til jer; hans harme er stor, fordi han ved, hans tid er kort.”

Es.49,13 ; Åb.18,20;

*” I Jerusalems Døtre ! græd ikke
over mig, men græd over jer
selv og jeres børn ! ”*

Luk. 23, 28.

TEMPLETS ØDELÆGGELSE *)

År 70 e.Kr.

Det *første* hedenske rige, som ødelagde Jerusalem og Salomos Tempel og førte Israeliterne i 70 års eksil, var Babylons Kong Nebukadnezar. Her fik profeten Daniel synet om de 70 uger, de 490 år, fastsat over Israel indtil Jerusalem og dets *Tempel* skulle *ødelægges* for *anden* gang og "Pagten ophæves for de mange;" (Dan. 9.27.)

Det *andet* Babylon, var Romerriget, der efter tre år, 66-69, endnu ikke havde knust det jødiske oprør. År 70 sender kejser Vespasian om foråret sin søn, *Titus* med den 12. Legion mod Jerusalem, medens den 10. Legion stadig befandt sig udenfor byen og havde slået lejr på Oliebjerget. Efter fem måneders belejring med yderligere 2 legioner satte hungersnøden ind i byen. De, der forsøgte at flygte i ly af mørket, blev fanget, pisket og korsfæstet udenfor murene. Nogle dage henved hundrede om dagen. Da *Antoniafortet* faldt, entrede romerne Tempelpladsen og præsternes "*daglige offer ophørte*". Titus trådte med sine soldater og deres bannere frem foran alteret og vanhelligede det ved at lade deres *augurer* ofre det traditionelle *offer* for guderne, - en okse, et får og - et *svin* - antagelig blandet med blod fra nogle af de tilfangetagne judæere, ligesom Pilatus havde gjort med nogle galilæere før ham. (Luk. 13, 1.)

De sidste af:

"Ødelæggelsens Vederstyggeligheder

på det hellige Sted. "

Dan. 9, 27.

*) BIBELENS Kronologi, se Indholdsfortegnelsen

En Jødisk Nekrolog over Zions Døtre

Efter fem måneders belejring (år70) var den hellige by nu kun en ruin fuld af lig, i fjendens hænder. Over en million jøder var dræbt, ni hundrede tusind taget til fange. Titus befaler, at de overlevende skal behandles strengt. Han beordrer, at alle, der kendes eller afsløres som kombattanter, skal nagles til korset. Alle andre der er over sytten år, sendes til stenbruddene og bjerg værkerne i Egypten, dømt til livsvarigt slavearbejde for Rom. Tusindvis af unge mænd skænkes til provinserne, hvor de omkommer i cirkus eller arenaer, enten som gladiatorer eller kastet for vilde dyr. Drenge og kvinder sælges til spotpris til slavehandlere. Jødiske slaver er en billig vare på Forasens markeder som følge af de store udbud. I løbet af de dage Titus' ven Fronto foretager udvælgelsen, døde yderligere elleve tusind jøder af sult i fangelejrene.

Tæppet var faldet, -landet gået til grunde. Jerusalem ødelagt, templet styrtet i grus. Judæa var hærget og lagt øde. markerne forfaldt, olivenlunde og vinbjerge groede til.

” Zions døtre sørger atter blandt Jerusalems ruiner. ”

(Daniels Bog Kap.9,12.).

SPREDT BLANDT FOLKESLAGENE

Af Werner Keller 1966

E P I L O G

”Jødernes Tider ”

I Kanaáns Land, fra Abraham til Kristus

ophørte efter:

- 2 0 0 0 år -

” Hedningernes Tider ”

Og Kristendommens udbredelse,

begyndte med Missionsbefalingen: *)

*” Gå derfor hen og gør alle folkeslagene
til mine disciple idet I døber dem i*

- Jesu Kristi Navn ! - ”

Matt. 28,18 f. Ap.G. 2, 38 ; 10, 48.

*) Interpolation s.79.

- til den dag i dag - i

- snart !

- 2 0 0 0 år -

indtil:

” Hedningernes Tider er til Ende.”

Luk. 21,24.

C i t a t s l u t -

Jerusalems Historie År 70 – 2009.

Se: BIBELENS Kronologi *)

Kristendommens Historie

KIRKEHISTORIENS VIDNESBYRD *)

År 69 e.Kr. -1986.

*) **Se** forlagets indholdsfortegnelse / eller **bibliotek. dk**

Obs !

I forbindelse med Luthers retfærdiggørelseslære i

Romerbrevet skrev han også:

STORA GALATERBREVSKOMMENTAREN

Her en gengivelse af det første kapitel .

(**se** Luthers afslutningskommentar –her- side 299)

Et digert værk på 489 sider. Den findes
kun i *svensk* oversættelse,- men for
den sandhedssøgende er den
svenske udgave et fund.

(Matt. 7,7) >

MARTIN LUTHER

STORA

GALATERBREV

KOMMENTAREN

NY SVENSK TOLKNING

JÄMTE INLEDNING

AV

MARTIN LINDSTRÖM

Utgiven av Samfundet Pro Fide et Christianismo

STOCKHOLM

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES

BOKFÖRLAG

1954

- OBS ! – ENDAST FÖRSTA KAPITLET -

DOKTOR MARTIN LUTHERS FÖRORD.

Jag vill knappt själv tro, att jag vid den offentliga utläggningen av den helige Pauli brev til galaterna varit så ordrik, som denna bok nu visar. Ock likväl märker jag, att det alltsammans är mina tankar som bröderna med sådan omsorg tecknat ned i denna skrift. Följaktligen nödgas jag tillstå, att allt eller kanske t.o.m. mera yttrats av mig i den offentliga föreläsningsserien. Ty i mitt hjärta härskar denna enda artikel, tron på Kristus, från vilken, genom vilken och till vilken alla mina teologiska tankar dag och natt flyta och strömma tillbaka. Likväl finner jag, att jag av höjden, bredden och djupet i denna vishet fattat endast en svag och torftig begynnelse, endast några brottstycken.

Därför blyges ja också över att dessa mina fattiga och matta utläggningar av den stora aposteln, Guds utkorade redskap, nu utgivas. Men att icke taga hänsyn till denna blygsel, att vara fräck utan att rodna, därtill tvingar mig den oändligt förskräckliga skändighet och hädelse, som i Guds församling alltid rasat och alltjämt rasar mot den enda fasta klippan, som vi kalla lärostycket om rättfärdiggörelsen, läran om huru vi icke genom oss själva och utan tvivel icke heller genom våra gärningar, som är mindre än vi själva, utan genom en annans hjälp, genom Guds enfödde Son, Jesus Kristus, äro återlösta från synden, döden och djävulen och fått det eviga livets gåva.

Redan i paradiset anföll Satan denna klippa, när han övertalade våra första föräldrar att söka bli lika Gud genom egen vishet och egen kraft, med övergivande av tron på den, som givit dem livet och lovat bevara det. Strax därpå drev denne lögnare och mandråpare, som alltid skulle förbli sig lik, för samma klippas skull en broder till brodermord, utan annan anledning än att den fromma brodern genom tron framburit ett bättre offer och att han själv i sin ogudaktighet offrat sina egna gärningar åt Gud utan tro och därför icke funnit nåd inför honom. Sedan följde Satans ständiga och outhärdliga förföljelse mot samma tro genom Kains söner, tills Gud slutligen tvingades att genom floden rena jorden för att så försvara Noa, trons och rättfärdighetens härold. Satans säd fortlevde likväl i Ham, Noas tredje son. Men vem kan redogöra för allt detta? Hela världen rasade sedermera mot denna tro genom att uppfinna ett oändligt antal avgudar och religioner. Var en vandrade, så som Paulus säger, i dem sin egen väg, i hopp om att med sina gärningar blidka än en gud, än en gudinna, än gudar och än gudinnor, det är, man ville genom sina egna verk, utan hjälp från annat håll, d.v.s. från synd och allt ont.

Doktor Martin Luthers förord

Men allt detta väger lätt, om det jämföras med Israel, Guds egendomsfolk eller synagogan, detta folk, som framför de andra icke endast begåvats med det vissa löftet till fäderna och sedermera med den av Gud genom änglar givna lagen utan därtill kunde hämta styrka i sin övertygelse av profeternas ord, underverk och föredöme, som det ständigt hade för ögonen. Och likväl vann Satan, det är egenrättfärdighets-raseriet, sådan makt bland judarna, att de efter alla profeterna även dödade Guds egen Son, den åt dem utlovade Messias, naturligtvis alltjämt av samma orsak, nämligen därför att dessa lärde, att vi tackas av Gud genom hans nåd, icke genom vår rättfärdighet. Och djävulens och världens huvudtes lyder alltifrån begynnelsen: Vi vilja icke ha ord om oss att vara ogärningsmän utan vad helst vi göra bör Gud gilla, och alla hans profeter böra instämma. Om de icke göra det, må de dö. Ned med Abel, leve Kain! Detta vara vår lag- Och så går det också till.

Men bland de hednakristna ha saken bedrivits och bedrivs alltjämt med sådan allvar, att synagogans raseri i sin tur med skäl kan anses ha varit en ren barnlek. Ty judarna säger Paulus, kände icke sin Messias, och därför korsfäste de härlighetens Herre (1 Kor.2,8). Men hedningarnas församling har antagit Kristus och bekänner honom vara Guds Son, gjord till vår rättfärdighet, och dessa mäs-sar och läser och lär den offentligt. Men just dessa, som vilja vara kyrkan, rasa, trots denna sin bekännelse, med mord och förföljelse mot dem som intet annat tro, göra och lära än att Kristus är just detta som de i sitt skrymteri med ord och handling måste erkänna honom vara. De regera nämligen nu i Kristi namn, men om de utan Kristi namn kunde uprätthålla sitt regemente, skulle de utåt visa, hurudan Kristus de ha i sitt hjärta. Deres Kristus är faktiskt mycket svagare än judarnas, ty dessa senare anse honom åtminstone vara en thola, d.v.s. en med rätta korsfäst rövare. Men de våra hålla honom för en amsaga, liksom för någon diktad hednisk gudomlighet, en åskådning, vars förefintlighet man kan konstatera vid påvehovet i Rom och nästan överallt i Italien.

Emedan alltså Kristus är en blott leksak för sina kristna (så vilja de nämligen kallas), och emedan Kain oavbrutit dödar Abel och Satans styggelse nu härskar som bäst, måste vi med största flit avhandla denna artikel och hålla fram den mot Satan, antingen vi äro vältalare eller icke vältalare, lärda eller olärda. Ty om än varje människa tege, måste denna klippa ropas ut av själva klipporna eller stenarna.

Doctor Martin Luthers Förord

Därför gör också jag gärna min plikt och tillåter, att denna ordrika utläggning publiceras för att väcka bröderna i Kristus till vaksamhet mot Satans ondskefulla list. I dessa den yttersta tidens sista ögonblick har han nämligen med sådant raseri vänt sig mot den återupplivade sunna Kristuskännedomen, att om människorna hittills verkat vara besatta av onda andar och därför rasande, nu de onda andarna själva synas besatta av än värre andar och mer än djävulska i sitt raseri. Och detta med allt skäl, ty sanningens och livets fiende känner sig på nära håll hotad av den dag, som för honom är förskräcklig, därför att den innebär hans undergång, men för oss efterlängtnad såsom medförande vår förlossning och slutet på själa-fiendens tyranni. Det är nämligen inte för inte som han är förvirrad och darrar i alla lemmar. Han är som en tjuv eller äktenskapsbrytare, vilken överraskats av den stigande och honom röjande morgonrodnaden.

Ty vem har någonsin hört talas om (för att nu förtiga påvens skändigheter), att så många vidunderligheter på en gång framburit, som vi nu finna enbart hos vederdöparna? Bland dem uppeggar Satan överallt de sina med förfärliga ingivelser, som om hans välde vore i färd med att draga sin sista suck, och som om han ville genom dem med ens icke blott vända upp och ned på hela världen genom uppror utan också uppsluka både Kristus och hans kyrka genom den ändlösa sektbildningen. Så häftigt rasar han icke mot andra människors leverne och åsikter, mot äktenskapsbrytare, tjuvar, mördare, menedare, ogudaktiga, tempelskändare och otrogna. Nej, dem lämnar han i fred, omhuldar dem i sin kula och har fördrag med all deras färd. Det var alldeles likadant under kyrkans begynnelsestider. Han icke endast lämnade all världens avguds dyrkare av skilda bekännelser i lugn och ro utan gynnade dem till på köpet storartad, medan han angrep just Kristi kyrka och bekännelse från alla håll. Sedermera höll han fred med alla kättare och oroade endast den allmänliga läran. På samma sätt är det också nu för tiden blott en enda angelägenhet, som riktigt ligger honom om hjärtat, nämligen att förfölja vår Kristus, som är vår rättfärdighet utan våra gärningar, i enlighet med vad som är skrivet om honom: Du skall stinga honom i hälen(1 Mose 3,15).

Men dessa tankar kring den heliga Pauli brev utgivas icke så mycket mot de nämnda som för de våras skull, vilka antingen skola i Herren tacka mig för min flit eller ha överseende med min oförmåga och oförvägenhet. Men jag skulle högeligen önska, att de ogudaktiga icke kunde -

Doktor Martin Luthers förord

-finna något behag i mitt arbete utan tillika med sin gud blott retades av det. Den svett och möda, som det kostat mig, ägnas endast sådanna, till vilka Paulus själv skrev sitt brev, nämligen vilseförda, bedrövade, oroade och anfäktade, i tron svaga galater. Endast anfäktade människor kunna nämligen förstå dessa ting. De som icke äro sådana må höra papisterna, munkarna, vederdöparna och många andra, som äro mästare i sin självgjorda, oändliga visdom och fromhet. Vår lära må de kraftigt förakta och icke bry sig om at söka förstå.

Ty papister och vederdöpare stämpla i våra dagar endræktigt mot Guds församling (ehuru de i ord vilja svära sig fria) med det gemensamma syftet, att Guds verk skall framställas såsom beroende av den enskildes värdighet. Vederdöparnas lära är nämligen denna: Dopet är ingenting, om icke den som döpes tror. Av denna grundsats följer med nödvändighet, att allt Guds verk intet är, om icke människan är god. Dopet är nämligen ett Guds verk, men en ond människa kan åstadkomma, att det icke är något Guds verk.

Härav följer ytterligare: äktenskap, överhet, tänareställning är Guds verk, men emedan människorna äro onda, är det icke Guds verk. De ogudaktiga hava solen, månen, jorden, vattnet, luften och allt, som är människan underlagt, men emedan de äro ogudaktiga och icke fromma, är solen icke sol och icke heller månen, jorden, vattnet och luften äro vad de äro. Vederdöparna själva hade kroppar och själar också före sitt omdop, men emedan de icke voro fromma, var det icke verkliga kroppar och själar som de hade. Icke heller voro, som de själva erkänna, deras föräldrar riktiga äkta makar, eftersom de icke voro om döpta. Alltså äro alla vederdöpare oäkta barn, och alla deras föräldrar voro åt skörlevnad hemfallna äktenskapsbrytare. Men icke destomindre ärva de sina föräldrars ägodelar, ehuru de erkänna sig vara oäkta och utan arvsrätt.

Det bär härav vara tydligt för envar, att vederdöparna icke äro besatta människor utan just onda andar, besatta av än värre andar. På liknande sätt fortsätta också papisterna alltjämt att framhäva gärningarna och personens värdighet mot nåden och åtminstone med sina ord kraftigt hjälpa sina bröder vedersöparna. Ty svansarna på dessa rävar äro sammanbundna, även om huvuderna peka åtskils (Dom. 15,4). Utåt ställa de sig som varandras argaste fiender, men ser man till sakens kärna, är det

Doktor Martin Luthers förord

-samma mening som de förfäktat mot den ende frälsaren Kristus, som ensam är vår rättfärdighet. Må alltså den, som kan, hålla sig fast till denna artikel. De övriga, som lida skeppsbrott, må vi låta föras vind för våg, till dess de återvända till skeppet eller simma i land. Men mera om vederdöparna en annan gång, om Herren Kristus vill. Amen

Det väsentliga och allvarliga i denna klagovisa är, att vi icke får hoppas på några ro eller något slut på klagovisarna, så länge Kristus och Belial icke kunna förlikas (2 Kor. 6,15). Ett släkte går, och ett annat kommer. Om en sekt dör ut, uppstår genast en ny, ty djävulen sover icke och slumrar icke. Jag, som redan varit tjugo år i Kristi tjänst, kan sannerligen, ehuru jag ingenting är, intyga, att jag anfallits av mer än tjugo sekter, av vilka några helt och hållet försvunnit, medan andra ännu röra sig, liksom då det rycker i döende insekters vingar.

Men tid efter annan kallas nya till liv av Satan, denne gud för alla sektbildare. Så uppstod också nu sist den sekt, som jag minst av allt hade förutsett eller väntat, deres som lära att tio Guds bud skola undanskaffas ur församlingen, eftersom människorna icke bör skrämmas med lagen utan mildeligen förmanas, genom att Kristi nåd förhållas dem. Så går profeten Hoseas ord i uppfyllelse. ”Dock bör man icke gå till rätta med någon” (Hos. 4,4) eller Mikas: ”Hören då upp att predika (Mika 2,6), som om vi icke visste eller aldrig hade lärt, att en bedrövad och förkrossad ande bör upprättas genom Kristus, medan en förhärdad farao, för vilken Guds Nåd förgäves predikas, bör förskräckas genom lagen. Själva tvingas de dock att framställa, huru vreden uppenbaras över onda och otrogna, liksom lagen vore eller kunde vara något annat än en uppenbarelse av vreden. Så stor är förblindelsen och så stort högmodet hos dessa människor, som själva fällt domen över sig” (Tit. 3,11).

Om Ordets tjänare vilja befinnas trogna och kloka på Kristi dag, böra de alltså vara vissa om att den helige Paulus icke talat fåfängt eller profeterat i vädret, då han sagt: ”Ty partier måste ju finnas, för att det skall bliva uppenbart, vilka bland eder som hålla provet” (1 Kor. 11,19). En Kristi tjänare bör veta, menar jag, att så länge han lär rent om Kristus, skall det icke ens bland våra egna anhängare fattas förvända människor, som söka förvilla församlingen. Ja, han bör glädja sig över att han nödgas möta sekter och upprorsandar, som oavbrutit följa på varandra. Amen

Doktor Martin Luthers förord

FEMTIO LYSANDE FÖRTJÄNSTER HOS DEN EGNA
RÄTTFÄRDIGHETEN, SOM KOMMER AV GÄRNING-
ARNA, ENL. APOSTELN PAULUS I GALATERBREVET.

KAP. 1.

1. Egenrättfärdigheten leder bort från nådekallelsen
2. Omfattar ett annat evangelium
3. Förvillar troende själar
4. Förvänder Kristi evangelium
5. Är en förbannelse
6. Söker vinna människor
7. Är människor till behag
8. Är icke Kristi tjänare
9. Kommer av människor, icke genom uppenbarelse
10. Den yppersta lagrättfärdighet är ett intet
11. Den ödelägger Guds församling.

INNEHÅLLET I DEN HELIGE PAULI BREV TILL

GALATERNA.

Först och främst ha vi att tala om innehållet, d.v.s. det ämne, som Paulus avhandlar i detta brev. Det är följande.

Paulus vill befästa i den förut nämnda läran om tron, nåden, syndernas förlåtelse eller den kristna rättfärdigheten för att giva oss en fullkomlig insikt om skillnaden mellan den kristna rättfärdigheten och alla andra slag av rättfärdighet. En är den *b o r g e r l i g a* som kejsaren, de världsliga furstarna, filosoferna och juristerna ha hand om. En annan är den *c e r e m o n i e l l a*, som bibringas oss genom påvens bud och liknande. Denna kunna husbönder och lärare utan fara undervisa i, eftersom de icke tillskriva den förmågan att göra till fyllest för synder, försona Gud och förtjäna nåd.

De endast inskräpa de sedvänjor, som äro nödvändiga för ett sedligt liv i vedertagna former. Förutom dessa finnes även en annan, *l a g e n s* eller de Tio Budens rättfärdighet, som Moses lär. Den lära även vi, efter läran om tron.

På et *h ö g r e p l a n* än alla dessa står trons rättfärdighet eller den kristna rättfärdigheten, som till varje pris måste *s k i l l j a s* från de nämnda. Ty dessa äro raka motsatsen till den kristna rättfärdigheten, både därför att de härflyta ur kejsarens lagar, påvens stadgar och Guds Bud, och därför att de bestå i våra gärningar och deras

Innehållet

-anspråk kunna uppfyllas av oss, antingen med våra naturliga krafter, som sofisterna uttrycka saken, eller med Guds hjälp. Även dessa slag av gärningsrättfärdighet äro nämligen en Guds gåva, liksom allt vad vi hava. Men rättfärdigheten framför andra, trons rättfärdighet, som Gud genom Kristus tillräknar oss utan gärningar, är varken borgerlig eller ceremoniell, och icke heller består den i ett uppfyllande av Guds lag eller över huvud i våra gärningar. Den är något helt annat, en rent *p a s s i v* rättfärdighet, liksom de förutnämnda äro *a k t i v a*. Här är det icke fråga om att vi handla eller giva Gud något, utan vi stå rent mottagande och låta en annan verka i oss, nämligen Gud. Därför finner jag det lämpligt att kalla trons rättfärdighet eller den kristna rättfärdigheten *passiv*. Detta är en hemlig och fördold rättfärdighet, som världen icke förstår och som de kristna själva icke rätt kunna fasthålla. I frestelserna fatta de den blott med svårighet. Därför måste den ständigt inskärpas och övas genom att träget praktiseras. Den, som icke kan fatta eller fasthålla den i anfäktelser och samvetsångest kan icke bestå. Ty det finnes ingen annan så fast och säker tröst för samvetena som den passiva rättfärdighet.

Men den mänskliga svagheten och eländet är så stort, att då samvetet är förskräckt och då döden hotar, fästa vi våra ögon endast på våra gärningar, på vår värdighet och på lagen. När lagen visar oss vår synd, tänka vi genast på vårt liv intill den stunden, och under djupa själskval suckar då syndare: Huru illa har jag icke levat! Om jag blott finge leva längre, så skulle jag bättra mitt leverne, o.s.v. Det mänskliga förnuftet kan icke vända sig från den aktiva eller egna rättfärdighetens spegel och lyfta blicken till den passiva eller kristna rättfärdigheten, utan det hänger helt enkelt fast vid den aktiva. Så djupt sitter detta onda i oss, och så fast binder oss denna olyckliga vana. Och Satan begagnar sig av vår naturliga svaghet och underblåser och driver på dessa tankar. Då måste följden bli, att samvetets bävan, förvirring och förskräckelse växer. Ty av sig själv kan människosjälén omöjligt taga till sig tröst och lita till den blotta nåden, då hon känner sin synd och förskräckes av den. Hon kan icke ståndaktigt bortse från gärningarna. Ty detta överstiger människans krafter, tankar och fattningsförmåga, ja, det överstiger också Guds lag. Ehuru lagen är det högsta av allt i världen, är det likväl så långt ifrån att den skulle kunna lugna ett förskräckt samvete, att den tvärtom ökar dess svårmod och driver det till förtvivlan. Ty genom lagen bliver synden till övermått syndig. (Rom. 7,13).

Innehållet

Fördenskull finnes för det anfäktade samvetet intet annat botemedel mot förtvivlan och den eviga döden än att omfatta löftet om den nåd, som erbjudes i Kristus, d.v.s. just trons rättfärdighet, den passiva eller kristna rättfärdigheten, som säger med tillförsikt: Jag söker ingen aktiv rättfärdighet, även om jag borde hava den och i mitt handlande uppfylla dess krav. Ja, även om jag hade den och kunde fullgöra den, kunde jag likväl icke förtrösta på den eller genom den bestå inför Guds dom. Därför kastar jag långt ifrån mig all aktiv, all min egen, allt den gudomliga lagens rättfärdighet och håller mig uteslutande till den passiva, som är nådens, barmhärtighetens och syndaförlåtelsens rättfärdighet, kort sagt Kristi och den heliga Andes rättfärdighet, som vi icke göra utan erfara, som vi icke äga utan mottaga, då Gud Fadern giver oss den genom Jesus Kristus.

Ty liksom jorden icke själv kan frambringa regn och icke heller kan förvärva det genom något sitt arbete, sin omsorg utan endast kan mottaga det såsom gåva från himlen, så gives oss utan något vårt verk eller vår förtjänst denna himmelska rättfärdighet av Gud. Lika litet som den torra jorden kan göra för att själv skaffa sig ett ymnigt och välgörande regn, lika litet kunna alltså vi människor åstadkomma med våra krafter och gärningar för att skaffa oss denna gudomliga himmelska och eviga rättfärdighet, om vi icke erhålla den genom Guds oförtjänta tillräknande, såsom hans utsägliga gåva. Följaktligen består de kristnas högsta konst och visshet i at icke veta av lagen, gärningarna och hela den aktiva rättfärdigheten, liksom det utanför Guds rike är den högsta vishet att känna och betrakta lagen, gärningarna och den aktiva rättfärdigheten.

Men för världen ter det sig besynnerligt och oerhört att man lär de kristna att glömma lagen och inför Gud leva som om det icke alls finnes någon lag. Ty om man icke glömmmer lagen och uteslutande riktar sina tankar på nåden, som om ingen lag finnes utan allt vore idel nåd, kan man icke bliva frälst. ”Ty vad som kommer genom lagen är kännedom om synden” (Rom.3,20). I världen däremot böra lagen och gärningarna så drivas, som om det alls icke finnes något löfte eller någon nåd, detta med hänsyn till de hårdnackade, övermodiga och tygellösa, som icke böra få en aning om något annat än lagen, för att de må skrämmas och förutnjukas. Ty lagen är given till att skrämma och döda de förhårdade och till att sätta den gamla människan i arbete. Bådadera, lagen och evangeliet böra delas rätt, enligt aposteln ord, 2 Tim. 2,15.

Innehållet

Här fordras alltså en klok och trogen husfader, som håller lagen inom dess gränser. Ty om man lär, att vi genom lagen bliva rättfärdiga inför Gud, överskrider man lagens gränser och sammanblandar de båda slagen av rättfärdighet, den aktiva och den passiva. I så fall är man svag i logiken, i det att man gör sig skyldig till en oriktig distinktion. När man icke längre har att göra med den gamla människan, är man också utanför lagens område. Ty köttet eller den gamla människan höra samman med löftet och nåden. Då man därför ser en rätt förkrossad människa, som tryckes av lagen, förskräckes över sin synd och törstar efter tröst, då är tiden inne att skaffa bort ur hennes åsyn lagen och den aktiva rättfärdigheten och genom evangeliet framlägga den passiva, vilken med bortseende från Mose och lagen framhäver löftet om Kristus, vilken kommit för att bispringa förkrossade syndare. Då reser sig människan och fattar hopp och är icke längre under lagen utan under nåden, som aposteln säger: "I ären icke längre under lagen utan under nåden" (Rom.6,14). I vilket avseende icke under lagen? Med avseende på den nya människan, med vilken lagen icke har något att skaffa. Ty lagen har sina bestämda gränser. Den räcker fram till Kristus men icke längre, som Paulus säger: "Lagen gäller intill Kristus" (Gal.3,24). Då han kommer, upphör Mose tillika med lagen, omskärelsen, offren och sabbaten, liksom även alla profeterna upphöra.

Detta är vår teologi, enligt vilken vi noggrant skilja på dessa båda slag av rättfärdighet, den aktiva och den passiva, för att man icke må sammanblanda sedlighet och tro, gärningar och nåd, borgerlig rättskaffenshet och förhållandet till Gud. Bådadera äro av nöden, men vardera skall hållas inom sina gränser. Den kristna rättfärdigheten hör samman med den nya människan och lagens rättfärdighet med den gamla, som är född av kött och blod. På den senare skall lagens börda klövjas som på en laståsna, så att hon tryckes ner av den. Hon får icke åtnjuta andens eller nådens frihet, om hon icke genom tron på Kristus ikläder sig den nya människan, vilket aldrig sker fullständigt i detta livet. Men i den mån hon det gör, må hon få den gåvan att komma under den utsägliga nådens regemente. Detta säger jag för att ingen må anse oss förkasta och förbjuda goda gärningar. Den anklagelsen resa ju papisterna mot oss, ehuru med orätt. De begripa varken vad de själva säga eller vad vi lära. Ty de känna blott ett enda slags rättfärdighet, nämligen lagens, ock likväl vilja de döma om en lära, som ligger på ett helt annat och högre plan än lagen, en lära, som en köttslig människa

Innehållet

- omöjligt kan bilda sig något omdöme om. Då de icke kunna se högre än till lagen, måste de med nödvändighet taga anstöt. Vad som är högre än lagen bliver för dem ytterligt anstötligt.

Vi åter upprätta liksom två världar, en himmelsk och en jordisk. På dem fördela vi dessa båda skilda och så helt olika slag av rättfärdighet. Lagens rättfärdighet är jordisk, den handlar om jordiska ting och består i att vi göra goda gärningar. Men jorden bär inte frukt utan att först ha blivit fuktad från himmelen. Jorden kan nämligen inte döma, förnya och regera himlen, utan det är tvärtom himlen som dömer, förnyar, regerar och befruktar jorden, så att den gör vad Herren befallit. På samma sätt uträtta vi intet genom lagrättfärdigheten, ehuru vi utföra många gärningar och då vi uppfylla lagen, uppfylla vi den likväl icke, om vi icke förut utan vårt åtgörande och vår förtjänst blivit rättfärdiggjorda genom den kristna rättfärdigheten, som intet har att göra med lagens rättfärdighet, den jordiska, aktiva rättfärdigheten. Den himmelska och passiva rättfärdigheten är den som vi icke äga utan mottaga från himmelen, som vi icke åstadkomma utan i tro omfatta. Genom den stiga vi upp över alla lagar och gärningar. "Liksom vi alltså hava burit", säger Paulus, 1 Kor.15,49, "den jordiska Adams gestalt, så må vi också bära den himmelska gestalt." Han är en ny människa i en ny värld, där det icke finnes någon lag, ingen synd, intet samvete, ingen död utan den friaste glädje, rättfärdighet, nåd, frid, liv, salighet och ära.

Är det då så, att vi ingenting göra eller verka för att ernå denna rättfärdighet? Jag svarar: Ja, ty denna rättfärdighet består i att ingenting göra, ingenting veta om lagen eller om gärningarna utan veta och tro endast detta, att Kristus gått till Fadern, att han tagits ut ur vår åsyn och sitter på Faderns högra sida i himmelen, icke såsom domare utan såsom av Gud gjord till vår vishet, rättfärdighet, helgelse och förlossning (!Kor. 1, 30), med ett ord, att han är vår överstepräst, som manar gott för oss och regerar över oss och i oss genom nåden. Där sköjnes ingen synd och förmärkes ingen förskräckelse, ingen samvetsqual. Där denna kristna rättfärdighet härskar, kan det icke bli fråga om någon synd. "Ty där ingen lag finnes, där finnes icke heller någon överträdelse" (Rom. 4,15). Då alltså här icke finnes plats för någon synd, finnes förvisso icke heller något samvete, någon förskräckelse eller bedrövelse. Därför kan Johannes säga: "Var och en som är född av Gud, han gör icke synd" (1 Joh. 3,9). Men om samvets-

Innehållet

ångest finnes är det ett tecken på att man förlorat nådens rättfärdighet ur sikte, att Kristus är förmörkad, så att han icke synes. Men där Kristus verkligen är synlig, där måste råda en hel och fullkomlig glädje i Herren, och hjärtat måste ha frid. Ty då säger hjärtat förvisso: Även om jag efter lagisk betraktelsesätt och mått med lagrättfärdighetens mått är en syndare, vill jag dock varken förtvivla eller dö, ty Kristus lever, och han är min eviga och himmelska rättfärdighet, mitt eviga och himmelska liv. I denna rättfärdighet och i detta liv har ingen synd, intet samvete, och jag hotas icke av någon död. Såsom Adams barn är jag visserligen en syndare, från det nuvarande livets synpunkt och efter dess rättfärdighet. Lagen anklagar mig, döden härskar över mig och skall uppsluka mig. Men utöver detta liv har jag en annan rättfärdighet, ett annat liv, som är Kristus, Guds Son, som icke vet av synd eller död utan är rättfärdighet och evigt liv. Och för hans skull skall även denna min kropp efter döden uppväckas och befrias från lagens och syndens trældom för att heliggöras tillika med anden.

Så gäller bådadera i detta livet. Köttet anklagas, kommanderas bedrövas och förkrossas genom lagens aktiva rättfärdighet, men anden regerar, är glad och salig genom den passiva rättfärdigheten. Ty anden vet, att hans Herre sitter på Fadern högra sida i himmelan och har avskaffat lagen, synden och döden och trampat alla onskans makter under fötterna, tagit dem tillfånga och triumferat över dem i sig själva (Kol. 2,15). Därför åsyftar Paulus i detta brev att omsorgsfullt undervisa oss om denna utomordentliga kristna rättfärdighet och att styrka och bevara oss i en fullkomlig kunskap om den. Ty går denna artikel om rättfärdiggörelsen förlorad, är det samtidigt ute med hela den kristna läran. Och alla de människor här i världen, som icke upprätthålla den, äro judar, turkar, papister eller sekterister, ty mellan lagens aktiva och Kristi passiva rättfärdighet finnes ingen tredje. Därför måste den som förvillar sig bort från den kristna rättfärdigheten återfalla på den aktiva, d.v.s. han förlorar Kristus och hemfaller åt förtröstan på egna gärningar.

Detta kan vi den dag som är iaktaga hos svärmare och sekterister, som icke ha och icke kunna ha någon rätt lära om nådens rättfärdighet. Det vill säga, själva orden ha de ju uppsnappat ur våra tal och skrifter, men därför är också vad de tala och skriva blotta ord. Själva saken åter kunna de icke föra vidare, driva och inskräpa, eftersom de icke förstå den och icke kunna förstå den utan endast sitta fast i lagens rättfärdighet. De äro och förbliva gär-

Innehållet

ningskrävare, som icke kunna höja sig över den aktiva rättfärdigheten. Följaktligen förbli de likadana som de voro under påven, blott med den skillnaden, att de komma med nya ord och nya gärningar. Men i grund och botten är det samma sak. Turkarna göra andra gärningar än de påviska och dessa andra än judarna, o.s.v. Men fastän det ena partiet gör mera lysande, större och svårare gärningar än de andra, kommer alltsammans väsentligen på ett ut, d.v.s. det är blott den utärtes beskaffenheten som är olika. Till utseende och namn kunna gärningarna växla, men gärningar äro de lika fullt. Och de som göra sådana äro icke kristna utan äro och förbliva verkhelgon, de må kallas judar, turkar, papister eller sekterister.

Detta är orsaken, varför vi så oavbrutet upprepa, driva och inpränta detta lärostycke om tron eller den kristna rättfärdigheten, för att den må träget övas och noga skiljas från lagens aktiva rättfärdighet. Ur denna enda lära nämligen kyrkan, och genom den äger hon bestånd. På annat sätt kunna vi icke bevara en sann kristendoms-kunskap utan skulle genast bli rättslärda, iakttagare av mänskliga stadgar, laglärare och papister, d.v.s. Kristus skulle fördunklas, och ingen skulle kunna få en rätt undervisning och tröst i församlingen. Därest vi därför vilja vara förkunnare och lärare för andra, måste vi ägna den största uppmärksamhet åt dessa ting och noga upprätthålla skillnaden mellan lagens och Kristi rättfärdighet. Denna skillnad är visserligen lätt att angiva, men då det gäller den praktiska tillämpningen, är den svårare än något annat, hur mycket den än inskärpes och övas. Ty i dödsstunden eller i andra samvetets trångmål komma dessa båda slag av rättfärdighet varandra närmare än man önskar och vill.

Därför förmanar jag eder, särskilt dem ibland eder som ämna bli själasörjare, att ni alla och envar bereda er genom studier, läsning, betraktelse och bön, för att ni i frestelsens stund må kunna undervisa och trösta både edra egna och andras samveten och föra dem från lagen till nåden, från den aktiva rättfärdigheten till den passiva, med andra ord, från Mose till Kristus. Ty då samvetet är i trångmål och kamp, brukar djävulen skrämman oss med lagen och frammana i medvetandet begångna synder, vårt förspillda liv, Guds vrede och dom, helvetet och den eviga döden, för att på det sättet driva oss till förtvivlan, göra oss sig underdåniga och draga oss bort från Kristus. Till sist brukar han peka på ställen i evangeliet, där Kristus själv fordrar gärningar av oss och i klara ord

Innehållet

-hotar dem med döden, som icke göra sådana. Om vi i sådan belägenhet icke ha lärt oss att skilja mellan de båda slagen av rättfärdighet, om vi icke med tron omfatta Kristus, där han sitter på Guds högra sida såsom vårt liv och vår rättfärdighet och manar gott hos Fadern för oss arma syndare- då äro vi under lagen, icke under nåden, och Kristus är icke längre vår Frälsare utan en lagstiftare. Då finnes icke längre någon salighet, utan förtvivlan och evig död följa med säkerhet.

Må vi alltså med flit lära oss konsten att skilja mellan de båda slagen av rättfärdighet, för att vi må veta, hur långt vi äro skyldiga att lyda lagen. Vi hava ju ovan sagt, att lagen hos den kristne icke får överskrida sina gränser utan endast skall härska över köttet, som är och förbliver densamma underlagt. Om så sker, stannar lagen inom sina gränser. Men om den vill stiga upp i samvetet och härska där, må du se till att du är en god logiker og gör en riktig uppdelning, så att du icke tilldelar lagen mer än som tillkommer den. Då skall du säga: Lag, du vill stiga upp i samvetets rike och härska där genom att anklaga samvetet för synd. Du vill taga bort den hjärtats glädje, som jag har i tron på Kristus, och driva mig till förtvivlan och undergång. Därmed överskrider du din befoghet. Stanna du vackert inom dina gränser och utöva ditt herravälde över köttet. Men kom icke vid mitt samvete. Ty jag är döpt och genom evangelium kallad till delaktighet i rättfärdighet och evigt liv, till Kristi rike, där mitt samvete har ro och där ingen lag finnes utan idel syndaförlåtelse, frid, ro, glädje, salighet och evigt liv. Lämna mig i okvald besittning av detta! I mitt samvete skall icke lagen råda, den hårde tyrannen och grymme pådrivaren, utan Kristus, Guds Son, som är fridens och rättfärdighetens konung, min utesägligt milde Frälsare och Medlare. Han skall veta att bevara samvetet glatt och fredat genom evangeliets sunda och rena lära och genom kunskapen om den passiva rättfärdigheten.

När jag invärtes hyser denna rättfärdighet, stiger jag ned från himlen likt ett regn, som gör jorden fruktbar, det är, jag träder ut i ett annat rike og gör de goda gärningar, som komma för handen. Om jag är Ordets tjänare, predikar jag, tröstar de klenmodiga och förvaltar sakramenten. Om jag är en husfader, styr jag mitt hus och mitt husfolk och uppfostrar mina barn till gudaktighet och ärbarhet. Är jag en överhetsperson, utför jag det ämbete, som blivit mig av Gud anförtrött. Som tjänare sköter jag med trohet min herres angelägenheter.

Innehållet

Korteligen, så snart någon med visshet vet, att Kristus är hans rättfärdighet, icke endast arbetar han med uppriktig glädje i sin kallelse, utan han underkastar sig också av kärlek överheten, även då dess lagar äro obilliga. Han tager på sig all detta livets vedermöda och farlighet, när läget kräver. Ty han vet, att Gud vill det och att sådan lydnad behagar honom.

Detta alltså sagt om ämnet för brevet, vilket Paulus upptager till behandling med anledning av de falska lärare, som för galaterna fördunklat trons rättfärdighet.

Mot dem sätter han sitt ämbetes myndighet.

OBS ! - Endast- FÖRSTA KAPITLET

Paulus, apostel, icke från människor, ej heller genom någon människa, utan genom Jesus Kristus och genom Gud, Fadern, som har uppväckt honom från de döda– jag, jämte alla de bröder, som äro här med mig .(1.1.2)

52 Sedan vi nu redogjort för ämnet i detta brev till galaterna och visat hän på dess huvudtanke, vilja vi ytterligare innan vi övergå till själva utläggningen, förutskicka några ord om vad som gav Paulus anledning att skriva brevet. Självt hade han planterat den rena läran om evangeliet och trons rättfärdighet hos galaterna. Men kort efter det han lämnat dem hade falska lärare insmugit sig, som ryckte upp allt vad han planterat och meddelat riktig undervisning om. Ty djävulen kan icke låta bli att häftigt bekämpa denna lära med våld och list. Han ger sig ingen ro, så länge han ser en gnista vara kvar av den. Därför lida också vi av världen, djävulen och hans apostlar allt ont från höger och vänster av den enda orsaken, att vi förkunna evangelium rent.

Evangelium ärs nämligen något högre än världens vishet, rättfärdighet, gudsdyrkan o.s.v. Det lämnar visserligen allt detta i orubbat bo, så länge det icke överskrider sin funktion, och anbefaller det som en Guds skapelse. Men världen sätter detta skapade över Skaparen och vill genom detsamma övervinna synden, befrias från döden och förtjäna evigt liv. Sådant fördömer evangeliet. Men världen kan icke tåla, att det utdömes, som den skattar högst. Därför brännmärker den evangeliet, såsom en uppviglande och vilseledande lära, vilken omstörtar samhällen, furstemakt, kungamakt, kejsarmakt och kyrkoväsen och vilken alltså förbryter sig mot Gud och kejsaren, berövar lagarna deras auktoritet, upplöser den goda seden och ger var och en frihet att ostraffat göra vad han vill. Följaktligen förföljer världen denna lära med det mest rättmätiga nit, skenbart i obrottslig lydnad för Gud, och avskyr dess lärare och anhängare som det mest fördärvbringande som tänkas kan på jorden.

53 Genom undervisning om evangeliet förtrampas vidare också djävulen, hans välde nedbrytes, lagen, synden och döden ryckas undan honom. Och det är just genom dessa nämnda, ytterst mäktiga och fullständigt oövervinneliga tyranner, som han lagt hela människosläktet under sitt välde. Och till på köpet föras hans fångar från mörkrets och trældomens rike till ljusets och frihetens. Skulle djävulen låta detta ske? Är det icke rimligt, om lögnens

Gal.1,1

-fader anlitar alla sina krafter och konster för att undanskymma, förvända och helt utrota denna lära, som för till salighet och evigt liv? Åtminstone klagar Paulus i detta och alla sina brev över att Satan i högsta grad arbetat i denna riktning genom sina apostlar, och detta medan han, Paulus, ännu levde.

Också vi måste uppstämman samma klagan i denna tid. Vi måste beklaga, att Satan skadat vårt evangelium mera genom sina tjänare svärmeandarna än genom alla tyranner, konungar, furstar och biskoppar, som förföljt och alltjämt förfölja det med våld. Och om icke vi så tråget och flitigt hade vakat och arbetat här i Wittenberg med att plantera läran om tron och undervisa i den, skulle vi icke så länge ha förblivit eniga, utan sekter skulle redan för länge sedan ha uppstått även bland oss. Men emedan vi ståndaktigt förbliva i denna lära och emedan den stadigt drives av oss, bevarar den oss i fullkomligt frid och endräkt. Andra åter, som antingen försumma den eller vilja komma med någon förment högre visdom, hemfalla åt allehanda fördärliga villfarelser. Det bliver ingen ände på splittring och sektbildning, och så äro de förlorade. – Med detta ha vi i förbigående velat angiva orsaken till att djävulen och världen äro så fientliga mot evangeliet, som dock är livets och den eviga salighetens ord.

Jag har förut sagt, att Paulus i detta sitt brev fått anledning behandla den kristna rättfärdigheten, emedan falska lärare strax brutit ned vad han hos galaterna byggt upp genom strängt och långvarigt arbete. Dessa falska lärare eller falska apostlar hade såsom omskurna och fariséer stort anseende. Och de skröto inför folket över att de tillhörde det heliga och utkorade judafolket, över att de voro israeliter av Abrahams säd, över löfterna och fäderna hörde dem till, och slutligen över att de voro Kristi tjänare och lärjungar till apostlarna. Med vilka de umgåtts och vilkas undergärningar de varit ögonvittnen till. Kanske hade de också själva gjort tecken, i enlighet med vad Kristus säger, Matt. 7,22, att även de ogudaktiga göra tecken. När så framstående män komma till något samhälle eller någon trakt, bli de genast föremål för beundran **55** och imponera även på dem som fått undervisning i tron och äro någorlunda befästa i den. Deras sätt att bringa galaterna ur fattningen bestod i att fråga: Vem är Paulus? Har han icke sist av alla blivit omvänd till Kristus? Vi är apostlarnas lärjungar och bekanta med dem, vi ha sett Kristus göra under och ha hört honom predika. Paulus har senare än vi kommit till tro och står oss följ-

Gal. 1,1

-aktligen efter i rang. Det är icke möjligt att Gud låter oss fara vilse, vi som höra till det helige folket, äro Kristi tjänare och har mottagit den heliga Ande. Dessutom äro vi flera, Paulus är ensam och har varken umgåtts med apostlarna eller sett Kristus. Han har ju rent förföljt Kristi församling. Skulle väl Gud för denna enda människas, för Pauli skull, utlämna så många församlingar åt villfarelse? Så tillgriper nu för tiden påven, eftersom han icke kan åberopa något Skriftens Ord till sitt försvar, ständigt detta enda bevis mot oss: Kyrkan, kyrkan! Tror du, att Gud är så obarmhjärtig, att han för några kätterska lutheraners skull förkastar hela sin kyrka? Tror du, att han under så många hundra år låter hela sin kyrka vandra i villfarelse? Han famhåller med all makt, att kyrkan icke kan förstöras eller omstörtas. Och de flesta taga intryck av denna bevisföring.- Med sådant och liknande tal imponerade alltså de falska apostlarna på galaterna, så att Paulus förlorade sitt anseende bland dem och hans lära framstod i misstänkt dager.

Mot detta tomma skryt och självberöm sätter Paulus frejdigt och med gott samvete sin myndighet som apostel. På ett synnerligen ståtligt sätt framhäver han sin kallelse och försvarar sitt ämbete. Och han gör här ett uttalande, som annars icke förekommer någonstades i hans skrifter. Han säger sig icke vilja vika för någon, icke ens för apostlarna, **56** långt mindre då för dereas lärjungar. Och för att nedslå deras fariseiska högmod, och krossa deras hårda pannor berättar han om tilldragelsen i Antiokia, då han uppträdde mot själve Petrus. Utan att bry sig om vilken anstöt han vållar säger han uttryckligen i texten, att han vågat anklaga och tillrättavisa själve Petrus, den förnämste bland apostlarna, som hade sett Kristus och umgåtts så förtroligt med honom. Jag är en apostel, säger han, och bryr mig icke om vad andra äro. Jag tager så liten hänsyn till andras ställning, att jag icke ens dragit mig för att tillrättavisa själve stödjepelaren för de andra apostlarna. Kort sagt, i de båda första kapitlen gör han knappt annat än framhåller arten av sin kallelse, sitt ämbete och sitt evangelium, vilket han påstår sig icke ha mottagit av någon människa utan genom en uppenbarelse av Jesus Kristus och som därför icke är att anse som något mänskligt. Likaså bedyrar han, att om han själv eller rent av en ängel från himmelen predikar ett annat evangelium än han förkunnat, skall han vara förbannad.

Vad vill Paulus med detta skryt? Svar: Denna punkt i den kristna läran tjänar till att göra varje Guds Ords tjänare viss om sin kallelse, så att han förtröstansfullt kan beröm-

Gal.1,1

-ma sig inför Gud och människor av att predika evangelium såsom en, vilken därtill är kallad och utsänd. På samma sätt har en konungs sändebud sin berömmelse och höghet däri, att han icke kommer som privatperson utan just i egenskap av konungens sändebud, och i denna hans värdighet tillkommer honom den hedern, att han får gå främst och placeras högre än vad som skulle vara fallet om han kommit i egna angelägenheter. Därför bör en evangeliets förkunnare vara viss om att ha gudomlig kallelse. Och det är lämpligt att han efter Pauli föredöme inför folket framhäver härligheten i denna sin kallelse för **57** att inför sina åhörare hävda sin myndighet, liksom ett kungligt sändebud betonar högheten i sitt uppdrag. Detta är icke tomt skryt utan ett nödvändigt påpekande, eftersom han icke framhäver sig själv utan konungen, som sänt honom. Det är denne höghet han vill se erkänd som oantastlig. Då han i konungens namn ålägger undersåterna något, säger han icke: Vi anhålla, utan: Vi befalla, eller: det är vår vilja att så skall förfaras o.s.v. När han talar i eget namn däremot, säger han: Vi anhålla o.s.v.

Så är det också med Paulus. När han ståtligt framhäver högheten i sin kallelse, är det icke sig själv han upphöjer, såsom många mena, utan i nödvändigt och heligt "högmot" förhärliger han sitt ämbete, i enlighet med vad han säger, Rom. 11,13: "Eftersom jag nu är en hedningarnas apostel, håller jag mitt ämbete högt", det är, jag vill icke bli bemött som Paulus från Tarsus utan som Paulus, Jesu Kristi sändebud eller apostel. Och detta måste han göra för att skaffa sig gehör, för att hans åhörare, som höra detta, skola bli uppmärksamma, välvilligt stämda och lydiga. Ty då de höra honom, höra de icke Paulus rätt och slätt utan genom Paulus den som sänt honom, Kristus själv och Gud, Fadern. Inför Guds myndighet och majestät måste de som människor stå i helig vördnad, och likaså böra de med största vördnad mottaga och lyssna till hans sändebud, som förkunna hans ord.

Detta är alltså ett viktigt ställe, då Paulus tager sig så högt ton och så framhäver sin kallelse, att han ser ned på alla andra-. Om någon efter människosätt så föraktade alla utom sig själv och för egen räkning gjorde anspråk på allt anseende, vore han en framstående dumbom. Det vore båda den största dårskap och direkt synd. Men här är **58** detta "skryt" nödvändigt, eftersom det icke åsyftar Pauli eller vår ära utan Guds, åt vilken därigenom hembäres lovet och tacksamhetens offer. Ty genom detta skryt bliver Guds namn känt för världen.-Därför börjar apostlen sitt brev till galaterna sålunda:

Gal.1,1

Paulus, apostel, icke från människor o.s.v. (1,1.)

Genast i början bestraffar han de falska lärarna, som skröto med att de voro apostlarnas lärlingar och utsände av dem, men vilka däremot föraktade Paulus, eftersom han varken var apostlalärlunge eller av någon blivit sänd att förkunna evangelium. Han hade kommit från annat håll och på eget initiativ trängt sig in i detta ämbete. Mot dem är det som Paulus försvarar sig med de anförda orden, med vilka han alltså vill säga: Min kallelse synes edra predikanter föraktlig, men alla som kommit till eder ha utsänts antingen ha de kommit utan kallelse, av egen drift, eller kallade genom andra. Men min kallelse är icke från människor och har icke heller skett genom någon människa utan står över allt slags kallelse, som kan förekomma efter apostlarna. Den har nämligen skett genom Jesus Kristus och Gud, Fadern o.s.v.

Med "från människor" förstår jag sådana, som kalla sig själva och tränga sig på, utan att vare sig Gud eller människa kallar eller sänder dem. De löpa och tala av sig själva, såsom i våra dagar svärmeandarna göra,, vilka antingen krypa i vråna och där söka något ställe, där de kunna utgjuta sitt gift, men undvika den offentliga gudstjänsten, eller också kommit hit, där evangelium redan 59 förut är planterat. Dem kallar jag "från människor". "Genom någon människa" åter kallar jag dem, som hava gudomlig kallelse ehuru genom en människa.

Det finnes alltså två slag av gudomlig kallelse, en förmedlad och en oförmedlad. Nu för tiden kallar Gud oss alla till Ordets ämbete genom medelbar kallelse, d.v.s. en kallelse, som sker genom ett medel, d.ä. genom en människa. Apostlarna däremot kallades omedelbart av Kristus själv, liksom profeterna i Gamla testamentet kallades av Gud själv. Sedan kallade apostlarna sina lärlingar. Så t.ex. kallade Paulus Timoteus, Titus, o.s.v. Dessa i sin tur kallade biskopar (Tit.1,5 ff.), och biskoparna kallade sina efterträdare ända till vår tid, och så skall det även hädanefter fortgå till världens ände. Sådan kallelse är medelbar, eftersom den sker genom en människa, och likväl är den av Gud.

När alltså en furste eller en ämbetsman, t.ex. jag själv, kallar någon, har han sin kallelse genom en människa, och detta är över hela världen det vanliga slaget af kallelse efter apostlarnas. Den skal icke heller utbytas mot någon annan utan hållas i ära för våra partiandars skull,

Gal. 1,1

vilka förakta den och skryta med en annan kallelse, i det de säga sig av Anden drivas att undervisa. Men de ljuga, de bedragarna. Av anden drivas de nog, men icke av någon god utan av en ond ande. Så som förkunnare (i min egenskap av doktor kunde jag visserligen predika i hela påvedömet, om man bara kunde tåla mig) får jag icke begiva mig utanför min lott till någon annan stad, där jag icke är kallad, och predika där, icke ens om jag hör, att själarna genom falsk lära föras hän mot fördömsen och **60** jag med min sunda lära kunde rycka dem undan både villfarelse och fördömsen. Nej, jag bör lämna saken åt Gud, som i sinom tid skall finna anledning att lagligen kalla tjänare och giva sitt Ord. Ty han är skördens Herre, som skall sända arbetare i sin skörd. Oss tillkommer det att bedja, Matt.9.38.

Därför bör man icke tränga sig in på en annans skörde-fält, som djävulen brukar göra genom sina sekterister, vilka alltid förebära det mest brinnande nit, nämligen att det göra dem ont att människor så jämmerligt föras vilse, att de vilja lära sanningen och rycka de vilseförda ur djävulens snara. Även om det är så, att någon vill i fromt nit och god avsikt med sin sunda lära befria de vilseförda ur deras villfarelse, uppstår därför likväl ett dåligt föredöme, varigenom de ogudaktiva lärarna få tillfälle att tränga sig in. Genom dem, kan sedan Satan intaga lärostolen, varför exemplet i längden bliver till den största skada.

Men då fursten eller någon annan överhetsperson kallar mig, då kan jag med visshet och tillförsikt berömma mig gentemot djävulen och evangeliets fiender, emedan jag enligt Guds uppdrag kallats genom en människas röst. Det är nämligen Guds uppdrag som uttalas genom furstens mun. Detta är *v e r k l i g a k a l l e l s e r*. Alltså äro vi kallade genom gudomligt uppdrag, icke omedelbart av Kristus, såsom apostlarna, utan genom en människa.

Denna lära om kallelses visshet är högeligen av nöden för de fördärvbringande sataniska svärmeandarnas skull, på det att var och en må kunna berömma sig med Johannes **61** Döparen: "Herrens befallning kom till mig" (Luk.3,2). När jag alltså predikar, döper och förvaltar sakramenten, gör jag det på befallning och enligt kallelse, eftersom Guds befallning kommit till mig, icke i en vrå, som svärmarna skryta med, utan genom en människa, som talat å ämbetets vägnar. Men om den ene eller andra medborgaren både mig predika, borde jag icke följa sådan kallelse av en privatman.

Gal. 1, 1

Annars skulle ingång beredas djävulens tjänare, som enligt detta förödöme sedan kunde utöva sin skadliga verksamhet, i enlighet med vad vi ovan sagt. När åter de kalla mig, som sköta offentliga ämbeten, bör jag lyda.

När apostlen alltså säger: "Paulus, apostel, icke från människor, ej heller genom någon människa", träffar hans förebråelse de falska apostlarna, som om han sade: Hur mycket dessa huggormar än berömma sig, vad ha de mer att förhäva sig över än att de kommit från människor, det är, från sig själva, utan någon kallelse, eller genom en människa, det är, sända av andra? Intetdera gör intryck på mig, och jag vill icke att ni skola låta sådant imponera på er. Själv är jag däremot kallad och skickad, icke från människor eller genom en människa, utan omedelbart genom Jesus Kristus. Och denna min kallelse är alltigenom likvärdig med apostlarnas, eftersom jag nämligen är en apostel.

Denna läropunkt om apostlarnas kallelse behandlar Paulus därför omsorgsfullt, och i annat sammanhang skiljer han apostlarnas rang från andra, då han säger, 1 Kor. 12,28, Ef. 4,11: "Han har satt några till apostlar, några till profeter" o.s.v. I första rummet sätter han apostlarna, eftersom i egentlig mening endast de äro apostlar, som omedelbart insatts i sitt ämbete av Gud själv, utan någon **62** förmedlare. Så kallades Mattias omedelbart av Gud själv. Ty då de övriga apostlarna uppsatt två förslag, vågade de icke träffa valet mellan dem utan kastade lott och bådo, att Gud skulle giva till känna, vilkendera han utvalt. Ty eftersom han skulle bliva apostel, måste han ha gudomligt kallelse. På samma sätt kallades Paulus till att vara hedningarnas apostel. Av detta skäl kallas också apostlarna heliga, eftersom de äro vissa om sin kallelse och sin lära och trogna i sitt ämbete. Ingen av apostlarna har förkastats, utom Judas, som är det enda undantaget. Kallelsen är nämligen helig.

Detta är Pauli första anfall mot de falska apostlarna, som kommo löpande utan att någon skickat dem åstad. Alltså bör kallelsen icke föraktas. Ty det är icke nog att ha Ordet och den rena läran, kallelsen skall också vara säker. Den som kommer utan kallelse, han kommer för att slakta och förgöra. Gud giver nämligen aldrig framgång åt deras arbete, som icke är kallade. Även om de kunna ha något hälsosamt att komma med, länder det dock icke till uppbyggelse. Så föra i våra dagar sekteristerna talet om tron på tungan, men de åstadkomma ingen frukt, ty deras

Gal. 1, 1

- huvudsyfte är att intala människorna sina villfarande meningar. Därtill kommer, att även de som ha en viss och helig kallelse och en ren och sund lära måste kämpa sig igenom mångfaldiga svåra anfäktelser, om de mot djävulens oupphörliga och otaliga försåt och världens angrepp skola kunna förbliva i sitt välsignelsesrika ämbete. Vad skulle då den kunna uträtta, vars kallelse är osäker och vars lära är oren?

Tröstegrunden för oss, som stå i O r d e t s t j ä n s t, är alltså detta, att vi ha ett heligt och himmelskt ämbete, och **63** eftersom vi i laga ordning äro kallade till det, visa vi en trotsig uppsyn även mot helvetets portar. Däremot är det förskräckligt, när samvetet säger: Detta har du gjort utan kallelse. Då brukar man uppskakas av en sådan förskräckelse, att den som icke är kallad skulle önska sig aldrig ha hört Ordet, som han undervisar i. Olydnaden gör nämligen alla gärningar onda, de må i och för sig vara aldrig så goda, och det i den utsträckning, att till och med de största verk och bemödanden bli de största synder.

Du ser alltså, huru gott och nödvändigt detta skrytsamma framhävande av vårt ämbete är. Förr, då jag var nybliven teolog och doktor, tyckte jag, att Paulus var enfaldig, därför att han i alla sina brev så ofta skröt om sin kallelse. Jag förstod icke vart han ville hän. Jag visste nämligen icke, att O r d e t s ä m b e t e var något så viktigt. Ingen-ting förstod jag av läran om tron och ett gott samvete, enär man icke fick någon tillförlitlig undervisning därom, vare sig i skolan eller i kyrkan. Allt var ju fullt av skolastiska bagateller, kanonisters och sententiariers barnsligheter. Därför kunde ingen förstå den rätta innebörden och makten i detta heliga och andliga framhävande av kallelsen. Först och främst länder det till Guds och där-näst till vårt ämbetes ära. Därjämte befordrar det vår och folkets välfärd. Ty med detta skryt eftersträva vi icke att något vara inför världen. Vi söka icke ära inför människor, icke penningar, icke njutningar, icke världslig frid o.s.v. Men emedan vi stå i Guds kallelse och verk, framhäva vi **64** med stolhet denna kallelse. För folkets skulle måste full visshet råda om vår kallelse, så att man kan veta, att vårt ord är Guds Ord. För den skull är det här icke fråga om uppblåst högfärd utan om alltigenom helig stolthet, som riktar sig mot djävulen och världen, medan den inför Gud är sann ödmjukhet.

*Och genom Gud, Fadern, som har uppväckt
honom från de döda. (1,1.)*

Gal. 1, 1

Paulus är så brinnande, att han icke kan vänta, tills dess han kommer till själva saken, utan genast i själva överskriften brister han ut och säger, vad han har på hjärtat. Han vill nämligen i detta brev behandla och försvara rättfärdigheten av tro och samtidigt kullkasta lagen och gärningsrättfärdigheten. Av dessa tankar är han uppfylld. I hans hjärta finnes en underbar och outtömlig källa, som flödar över av Kristuskännedomens översvinneligen vishet, och därav talar hans mun. Denna låga, denna väldiga brand i hjärtat kan icke döljas. Den tillåter honom icke att tåga. Därför säger han: "Och genom Gud, Fadern, som har uppväckt honom från de döda."

Detta tillägg "och genom Gud, Fadern" o.s.v. synes visserligen icke vara nödvändigt, men han talar som sagt av överfullt hjärta, hans sinne brinner efter och åtrår att genast i själva överskriften yppa Kristi outränsakliga rikedom och predika den Guds rättfärdighet, som heter de dödas uppståndelse. Ty den från de döda uppväckte, levande Kristus talar ur honom och driver på honom. Därför nämner han Gud, Fadern, som uppväckt Kristus från de döda, som om han ville säga: Jag har att göra med Satan och hans ormasäd, Satans verktyg, som för mig nedbryta den genom Gud, Fadern, från de döda uppväckte Kristi rättfärdighet, genom vilken alena vi rättfärdiggöras och i vår tur skola uppväckas från de döda till evigt **65** liv. Men då de så nedbryta Kristi rättfärdighet, häva de sig upp mot Fadern och Sonen och deras verk.

Så undslipper honom redan i den första meningen hela den sak, som det rör sig om i detta brev. Det handlar ju om Kristi uppståndelse, hans, som uppstått för vår rättfärdighets skull, Rom.4,25. Hans seger är alltså en seger över lagen, synden, vårt kött, världen, djävulen, döden, helvetet och allt ont, och denna sin seger har han givit oss. Fastän dessa våra tyranner och fiender anklaga och skrämja oss, kunna de därför icke driva oss till förtvivlan och fördöma oss. Ty den från de döda uppväckte Kristus, deras besegrare, är vår rättfärdighet. Gud vare alltså tack, som giver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus. Amen.

Lägg märke till hur väl Paulus lägger sina ord ! Han säger icke: Genom Gud, som skapat himmel och jord, som är änglarnas Herre, som befallde Abraham att draga ut från sitt land, som sände Mose till Farao, som förde Israel ut ur Egypten. Så talade de falska apostlarna, som bröstade sig över sina fäders Gud, vilken skapar och verkar allt och gör under i sitt utkorade folk.

Gal. 1, 1. 2

Paulus däremot har något annat på hjärtat, nämligen Kristi rättfärdighet, vilken han lärde och försvarade i sin egenskap av Kristi apostel. Därför använder han ord, som syfta till detta hans ämne, i det att han säger: Jag är apostel, och det icke från människor eller genom någon människa utan genom Jesus Kristus och Gud, Fadern, som uppväckt honom från de döda. Så bliver det klart, av vilken glöd hans brinnande ande drives i denna sak, som han vill inplanta och skydda mot hela helvetets rike, mot alla mäktiga och visa i hela världen, mot djävulen och hans apostlar.

Jag, jämte alla de bröder som äro här hos mig. (1, 2.)

66 Även detta säger han för att tillbakaslå de där falska lärarna. Allt vad han anför syftar till att framhäva storheten i hans ämbete å ena sidan och å den andra misstänkliggöra deras. Han vill säga: Ehuru det är mer än nog att jag, som i kraft av gudomlig kallelse är apostel, skickats genom Jesus Kristus och Gud, Fadern, o.s.v., lägger jag därtill den överflöppsgärningen att visa, att jag icke är ensam, genom att nämna alla bröderna, vilka icke äro apostlar utan medarbetare. Även de skriva detta brev och intyga, att min lära är sann och gudomlig. Därför äro vi säkra på att Kristus är närvarande, undervisar och talar mitt ibland oss och i vår församling. Om de falska apostlarna äro nogot alls, äro de likväl endast sända från människor eller genom en människa. Men jag är sänd av Gud, Fadern, och Kristus, som är vårt liv och vår uppståndelse. De övriga mina bröder, äro sända av Gud genom en människa, nämligen genom mig. För att alltså icke motståndarna må kunna säga, att jag ensam sätter mig upp mot så många, hänvisar jag till de med mig eniga bröderna, trogna vittnen, vilka tänka, tala och skriva det samma som jag.- Detta var alltså brevets underskrift, nu följer adressen.

Hälsar församlingerna i Galatien. (1, 2.)

Paulus hade predikat på skilda håll i Galatien. Även om han icke omvänt hela landet till Kristus, hade han där likväl många församlingar. I dem alla hade de falska apostlarna, djävulens tjänare, smugit sig in.

På samma sätt ställa i våra dagar svärmeandarna icke sin färd till de orter, där evangeliets motståndare härska, utan dit, där det finnes kristna, goda människor, som älska evangeliet.

Gal. 1, 1.2

67 Dem uppsöka de även inom sådana områden, där furstarna tyranniskt förfölja evangelium. Där tränga de sig i hemlighet in i hemmen och vända upp och ned på dem genom att sprida sitt gift hos folket. Varför bege de sig icke hellre till de papistiska furstarnas städer och landsbygd? Där kunde de öppet inför ogudaktiga furstar, biskopar och universitetslärare bekänna och försvara sin lära, som vi med Guds nåd gjort. Nej, de äro ömskinta martyrer, som icke vilja löpa någon risk och därför hellre komma till sådana ställen, där evangeliet redan vunnit ingång, så att de kunna arbeta i full trygghet och utan fara. På samma sätt undveko de falska apostlarna att på egen risk bege sig till Kaifas i Jerusalem eller till kejsaren i Rom eller till andra platser, där ingen förut hade predikat. Så hade ju Paulus och andra med honom gjort. Men de kommo hellre till Galatien, som genom Pauli riskfyllda arbete redan vunnits och beretts för Kristus, till Asien och till Korint, där det fanns goda kristna, som icke förföljde någon utan hade fördrag med allt. Där kunde dessa fiender till Kristi kors driva sin hantering i full säkerhet och utan att riskera förföljelse.

68 Men lär av detta ställe, att detta är fromma predikan- ters öde, nämligen att de icke blott måste uppbygga församlingar med stor möda och under ögonskenlig fara utan därtill tvingas tåla, att vad de själva länge och väl in- präntat i ett nu kullkastas av svärmeanderna. Sedan är det dessa som härska och föredragas framför dem själva. Detta onda smärtar dem mera än någon tyrannernas förföljelse. Alltså bör den som icke vill vara föraktad och icke vill utstå sådana olidliga motgångar icke bli en evan- geliets förkunnare. Och om han redan är det, bör han lämna sitt ämbete åt någon annan. Ni se, att vi nu till dags få utstå den yttersta förakt och häftig förföljelse utifrån, från överhetens sida, liksom inifrån, just från dem som vi genom evangelium frigjort, och från falska bröder. Men detta är vår tröst och vår berömmelse, att vi äro kallade av Gud, hava löfte om evigt liv och förvänta den belöning, ”som intet öga har sett och intet öra har hört, och som ingen människas hjärta har kunnat tänka” (1 Kor.2,9). Ty då överherden, Kristus själv, kommer, skola vi få härlighetens oförgängliga krona. Icke heller här i tiden låter han oss omkomma av hunger.- Ords.10,3.

Hieronynus framkastar i sin utläggning av detta ställe den viktiga frågan, varför Paulus kallar det för kyrka eller församling som icke är någon kyrka. Ty Paulus, säger han, skriver till galaterna, som blivit förvillade och ledda

Gal. 1, 2. 3

bort från Kristus och nåden till Mose och lagen. Här till **69** svarar jag: När Paulus talar om "församlingarna i Galatien", använder han synekdoke, ett talesätt, som är mycket vanligt i den heliga Skrift. Så gör han även, när han skriver till korintierna och lyckönskar dem till att Guds nåd i Kristus blivit dem given, eftersom de genom honom "blivit rikligen begåvade i fråga om allt vad tal och kunskap heter" (1 Kor. 1, 4 f.). Likväl hade många av dem blivit förförda av de falska apostlarna, så att de icke trodde på de dödas uppståndelse o.s.v. Så kalla också vi nu till dags den romerska kyrkan helig och alla dess biskopämbeten heliga, ehuru de äro vilseförda och deras ämbetsinnehavare ogudaktiga. Ty Gud "härskar mitt ibland sina fiender" (Ps. 110, 2), **Antikrist** "tager sitt säte i Guds tempel" (2 Tess. 2, 4). Och Satan är tillstädes mitt ibland Guds barn. Även om alltså kyrkan finnes "mitt ibland ett vrångt och avogt släkte", som Paulus säger i Filipperbrevet (Fil. 2, 15), även om den befinner sig mitt bland vargar och rövare (jfr Joh. 10), det är, bland andliga tyranner, så är den icke desto mindre kyrka. Ehuru staden Rom är värre än Sodom och Gomorra, förbliva där dock dop, sakrament, evangeliets ordalydelse, den heliga Skrift, de kyrkliga ämbetena, Kristi namn och Guds namn. De som tillägna sig detta äga det, och de som icke tillägna sig det äro därför icke ursäktade, ty skatten finnes ju där. Därför är den romerska kyrkan helig, emedan den har Guds heliga namn, har evangeliet och dopet o.s.v. Om dessa ting finnas hos ett folk, kallas det heligt. Så är också vårt Wittenberg en helig stad, och vi äro i sanning **70** heliga, emedan vi äro döpta, ha undfått nattvarden och blivit undervisade och kallade av Gud. Vi ha Guds verk ibland oss, Ordet och sakramenten. De göra, att vi äro heliga.

Detta inskräpper jag, för att vi framdeles skola kunna förstå, vad den kristna heligheten är, jämförd med andre slag av helighet. Munkarna kallade sina ordnar helige (sig själva vågade de i alla fall icke kalla helgon), men de äro icke heliga, ty som vi ovan sagt, är den kristna heligheten icke aktiv utan passiv. Därför får ingen kalla sig helig på grund av sitt stånd, för sina gärningars skull, vare sig han nu fastar, beder, späker sin kroppe, ger allmosor åt de fattiga eller tröstar de bedrövade och anfäktade o.s.v. Annars skulle fariséen hos Lukas (18, 9 ff.) också varit helig. Gärningarna äro visserligen goda, och Gud kräver dem med stränghet av oss, men heliga göra de oss icke. Utan jag och du, kyrkan, en stad eller ett folk äro heliga icke av sig egen utan av en annans helighet, icke genom aktiv

Gal. 1, 2. 3

utan genom passiv helighet, därför att de ha heliga och gudomliga ting, nämligen kallelsen till det kyrkliga ämbetet, evangeliet, dopet o.s.v. Genom dem äro de heliga.

Fastän alltså galaterna blivit visleförda, bestod dock hos dem dopet, Ordet, Kristi namn o.s.v. Det fanns bland dem några rättskaffens människor, som icke avfallit från Pauli 71 lära, och de ägde i verklig mening Ordet och sakramenten, vilka icke kunde mista sin helighet för de villfarandes skull. Ty dopet, evangelium o.s.v. bliver icke oheligt, därför att jag är befäcktad eller ohelig eller icke tänker rätt om dem, utan de förbliva samma heliga ting, antingen de äro hos fromma eller hos ogudaktiga. Människor kunna nämligen varken göra till eller från, då det gäller heligheten hos dessa ting. De kunna visserligen vanhelgas eller helgas inför människor genom våra onda eller godaandel, onda eller goda seder, men icke inför Gud. Därför är kyrkan helig, även där svärmeandarna härskar, blott de icke förneka Ordet och sakramenten. Ty de som förneka dem utgöra icke längre någon församling. Varest alltså Ordet och sakramenten i och för sig äro för handen, där är den heliga kyrkan, även om **Antikrist** regerar där. Han sitter nämligen icke i ett djävulsstall eller i en svinstia eller bland en hop otrogna utan på det ädlaste och heligaste rum, nämligen i Guds tempel (2 Tess. 2,4). På Hieronymus' fråga svara vi alltså i korthet, att kyrkan finnes allestädes i hela världen, varhelst evangeliet och sakramenten finnas. Judar, turkar och svärmeandar äro icke någon kyrka, emedan de de bekämpa och förneka Ordet och sakramenten.

Nu följer hälsningen:

72 *Nåd vare med eder och frid ifrån Gud, vår Fader, och ifrån Herren Jesus Kristus. (1,3.)*

Jag hoppas ni veta, vad orden nåd och frid betyda, eftersom dessa ord äro vanliga hos Paulus. Svåra äro de heller icke. Men eftersom vi utlägga detta brev, icke därför att det skulle vara nödvändigt just nu eller svårfattligt, utan för att våra samveten må stärkes mot kommande kätterier, skola vi icke sky mödan att upprepa vad vi annorstädes lära, predika, sjunga och skriva. Ty om icke läran om rättfärdiggörelsen upprätthålles, är det **ute** med alltsammans. Alltså är det av nöden, att vi dagligen inskräpa (som Mose säger om sin lag, 5 Mose. 6,7) och inpränta den. Ty man kan aldrig nog väl fatta och fasthålla den. Långt mindre kan man göra det för väl. Ja, även om vi

Gal. 1, 2. 3

-med all flit driva och inskräpa den, finnes det likväl ingen, som fullkomligt uppfattar den eller tro den med hjärtats hela hängivelse. Så lätt har vårt kött att i sin motspänstighet slingra sig undan andens lydnad.

Men denna apostoliska hälsning är något nytt, som världen aldrig hört, innan evangelium började predikas. Och **73** dessa båda ord, nåd och frid, innefatta hela kristendomen. Nåden förlåter synden friden lugnar samvetet. Våra två djävlar, som plågar oss, äro synden och samvetet lagens kraft och syndens udd (1 Kor. 15,56). Dessa båda vildjur har Kristus besegrat och förtranpat både i denna världen och i den tillkommande. Därom vet världen intet. Därför kan den icke ge någon säker undervisning om hur man skall besegra synden, samvetet och döden. Sådan undervisning ha endast de kristna, och därigenom övas och väpnas de till seger mot synden, förtvivlan och den eviga döden. Och det är en lära som givits av Gud, som icke har uppfunnits av någon fri vilja, något mänskligt förnuft eller någon mänsklig vishet.

Dessa båda ord, nåd och frid, innesluta alltså hela kristendomen. Nåden innebär syndernas förlåtelse, och friden innebär ett glatt och lugnt samvete. Någon frid kan man icke ha, förän synden är förlåten. Ty lagen anklagar och förskräcker samvetet för syndens skull. Och den synd, som samvetet förnimmer, kan icke borttagas genom vällfärder, vakor, arbete, övningar, fastor, överhuvud icke genom några gärningar. Genom sådant ökas den tvärtom. **74** Ty ju mera vi möda oss och svertas för att taga bort synden, desto värre få vi det. Den borttages nämligen endast genom nåden och på intet annat sätt. Detta måste man mycket noga lära sig. Själva orden bjuda ingen svårighet, men i anfäktelsen är det mycket svårt att i sitt hjärta vara viss om att få syndernas förlåtelse och frid med Gud genom nåden ensam med uteslutande av alla andra medel i himmel och på jord.

Världen förstår icke denna lära, och därför varken vill eller kan den tåla densamma. Den skryter med den fria viljan, våra krafter och våra gärningar, genom vilka den föregiver sig kunna förtjäna och förvärva nåd och frid, det är, syndernas förlåtelse och ett glatt samvete. Men det är omöjligt att samvetet kan få frid och glädje, om det icke får friden genom nåd, det är, genom syndernas förlåtelse, som utlovats i Kristus. Många ha visserligen ängstligt mödat sig och för detta ändamål uppfunnit olika ordnar och övningar för att skaffa samvetet frid, men därigenom

Gal. 1, 3

har de störtat sig i mångfaldigt värre elände, Varken minna eller dina ben skola få någon frid, om vi icke höra nådens ord och ståndaktigt og troget förlita oss på det.

Men apostlen skiljer denna nåd och frid från all annan nåd och frid. han beder nämligen om nåd och frid för galaterna, icke från kejsaren, från konungar eller furstar, ty dessa förfölja merendels de fromma och "resa sig upp mot Herren och hans smorde" (Ps. 2,2), icke heller från världen, ty "i världen, säger Kristus, "liden I betryck" (Joh. 16. 33), utan från Gud, vår Fader o.s.v. Det är alltså gudomlig frid, som han beder om åt dem. På samma sätt säger Kristus: "Frid lämnar jag efter mig, åt eder, min frid giver jag eder, icke giver jag eder den såsom världen giver" (Joh. 14, 27).

Världens frid innebär endast frid för ägodelarna och kroppen, så att vi kunna leva glada och trygga i köttet. På samma sätt innebär världens nåd, att vi få njuta av vårt goda, slippa att berövas vår egendom o.s.v. Men i anfäktelse och i dödens stund har man ingen glädje av världens nåd och frid. Den kan icke rädda oss från andligt betryck, från förtvivlan eller död. Men när Guds nåd och frid är för handen, där är människan stark nog att bära både kors och frid, både glädje och sorg. Hun mottager nämligen kraften i den seger, som Kristi död innebar, och den börjar härska i samvetet över synd och död. Ty hon är viss om syndernas förlåtelse, och då den mottagits, bliver samvetet glatt och fattar tröst. En sådan människa, som hämtar tröst och mod av Guds nåd, det är, av syndernas förlåtelse och den därav följande samvetsfriden, kan tappert uthärda alla trångmål, ja, själva döden. Denna Guds frid är icke given åt världen, ty hon begiper sig icke på den och vill icke ha den, utan åt dem som tro. Och den undfås icke på något annat sätt än genom Guds nåd alena.

Men varför tillägger aposteln: "Och ifrån vår Herre Jesus Kristus? Var det icke nog att säga "Ifrån Gud, vår Faders"? Varför förbinder han då Jesus Kristus med Fadern? Ni ha ofta hört av oss, att man i den heliga Skrift bör synnerligen iakttaga den regeln, att man skall avhålla sig från spekulationer över Majestätet, som är outhärdligt för människans kropp och ännu mer för hennes själ. "Ingen människa kan se mig och leva", säger Skriften (2Mose 33,20). Påven, turkarna, judarna och alla sektar bry sig icke om denna regel utan lämna medlaren Kristus ur sikte och tala om Gud ensam, förrätta sin bön,

Gal. 1, 3

handla och vandla inför honom. Så t.ex. tänker munken: Dessa gärningar, som jag gör, behaga Gud. Han skall se till dessa mina löften och frälsa mig för deras skull. Och turken: Om jag lever så och så, om jag förrätter de och de tvagningarna, upptagar Gud mig och giver mig evigt liv. Och juden på samma sätt: Om jag håller Mose lag, får jag en nådig Gud och bliver frälst. Likadant göra nu för tiden svärmarna, som skryter med Anden, med sina syner och jag vet icke vad. De röra sig med underbara ting, som ligger högt för dem. Emedan de äro ett nytt slags munkar, fundera de ut ett nytt kors och nya gärningar och anse, att de därigenom behaga Gud. Med ett ord: de som icke förstå läran om rättfärdiggörelsen, röja försonaren Kristus ur vägen. Men som jag ofta har sagt, den kristna läran, som är den enda sanna teologin, framställer icke Gud i hans majestät, såsom Mose och andra lärare göra, utan talar om Kristus, född av jungfrun, vår medlare och präst o.s.v. Ty då vi i själsstrider mot lagen, synden och döden ha att göra med Gud, är intet farligare än om vi med våra funderingar ströva omkring i himlen och betrakta Gud själv i hans ofattbara makt, vishet och majestät och vilja ha reda på hur han skapat och styr världen. Om du uppfattar Gud på det sättet och vill försona honom med uteslutande av medlaren Kristus och själv medla med dina gärningar och fastor, med din kåpa och din tonsur, kan resultatet endast bli ett, nämligen att du faller som Lucifer och i fruktansvärd förtvivlan förlorar Gud och allt. Ty så outhärdlig för den mänskliga naturen är Gud i sin natur, i sin egenskap av omätlig, ofattbar och oändlig. Vill du därför vara trygg och utan fara för ditt samvete och din frälsning, så portförbjud detta djupsinniga filosoferande och fatta Gud, såsom Skriften lär oss att fatta honom. Det heter ju i 1 Kor. 1, 21 ff.: "Eftersom världen icke genom sin visdom lärde känna Gud i hans visdom, behagade det Gud att genom den dårskap han lät predikas frälsa dem som tro. Ty vi predika en korsfäst Kristus, en som för judarna är en stötesten och för hednignarna en dårskap, men som för de kallade, vare sig judar eller greker, är en Kristus som är Guds kraft och Guds visdom. Börja alltså där han själv började, i jungfruns liv, i krubban, vid modersbrösten o.s.v. Ty för den 78 skull var det som han steg ned, lät sig födas, umgicks med människor, led, korsfästes och dog, för att han på allt sätt skulle framträda för våra ögon och fästa vårt hjärtas ögon på sig. Därigenom ville han göra de filosofiska majestätsspekulationernas himmelsfärd överflödig.

När det därför är fråga om rättfärdiggörelsen, om hur man skall finna den Gud, som rättfärdiggör eller mot-

Gal. 1, 3

-taga syndare, var och huru man skall söka honom- då skall man helt enkelt icke veta av någon annan Gud än denna människa Jesus Kristus. Håll dig till honom och omfatta honom med hela ditt hjärta och bry dig icke om att fundera över Majestätet. Ty den som forskar däri, krossas av dess härlighet (Ords. 25, 27). Jag ved av erfarenhet, vad jag talar om. Men svärmeandarna, som söka Gud utanför denna människa, tro mig icke. Kristus säger dock själv: "Jag är vägen och sanningen och livet; ingen kommer till Fadern utom genom mig." (Joh. 14, 6). Utom denna väg, Kristus, alltså, skall du icke kunna finna någon annan väg till Fadern utan endast villovägar, icke sanning utan skrymteri och lögn, icke liv utan evig död. Kom därför noga ihåg, att då det gäller rättfärdiggörelsen eller nåden, då vi alla ha att göra med lagen, synden, döden och djävulen, skall man icke veta av någon annan Gud än denne köttvordne och mänskliga Gud.

I andra sammanhang, då det icke gäller rättfärdiggörelsen, utan om du någon gång skall disputerar med judar, turkar och svärmeandar om Guds vishet och makt o.s.v. må du gärna använda all din konst och efter bästa förmåga uppträda som en knivskarp debator med hårfina distinktioner, ty då är det fråga om en helt annan sak. Men då det gäller samvete, rättfärdighet, liv gentemot lag, **79** synd, död och djävul, eller då det gäller tillfyllestgörelse, syndernas förlåtelse, försoning, evig frälsning, då skall du helt vända ditt sinne bort från alla tankar och funderingar om Majestätet och direkt fästa din blick på denna människa, som framträder som *m e d l a r e* för oss och säger:

"Kommen till mig, I alla som arbeten o.s.v. (Matt. 11, 28).

Om du det gör, får du se Guds kärlek, godhet och ljuvhet, du får se Guds vishet, makt och majestät, mildrat och anpassat efter din fattningsförmåga. I denna ljuvliga spegel skall du finna allt, i enlighet med vad Paulus säger:

"Alla visdomens och kundskapens skatter finnas fördolda i Kristus" (Kol. 2, 3).

Han säger också:

*"I honom bor gudomens hela fullhet lekamligen"
(Kol. 2,9)*

Sådant kan icke världen upptäcka hos Kristus, ty den betraktar honom endast som en svag människa.

Gal. 1, 3

Och detta är orsaken till att Paulus så ofta förbinder Jesus Kristus med Gud, Fadern. Han gör det för att lära oss den kristna religionen, som icke börjar uppifrån som alle andra religioner utan nedifrån. Den stiger upp på Jakobs steg, på vilken Gud själv står och som vidrör själva jorden bredvid Jakobs huvud. Då du därför vill tänka på och sörja för din frälsning, skall du lämna alla spekulationer om Majestätet, alla tankar på gärningar, människors stadgar, filosofiska sederegler eller gudomlig lag och begiva dig till krubban, till hans moders sköte, och där skall du fatta honom som jungfruns barn, hennes lilla son. Du skall se hur han födes, diar, växer upp, umgås med människor, undervisar, dör, uppstår, upphöjes **80** över alla himlar och har makt över allt. Liksom solen driver undan molnen, skall du så lära dig att skingra all förskräckelse och undvika alla möjliga villfarelser. Denna syn håller dig kvar på den rätta vägen, så att du följer Kristus, varthelst han går. Detta är den första och den mest tänkvärda lärdom, som vi böra hämta därav, att Paulus önskar nåd och frid icke endast från Fadern utan också från Jesus Kristus.

För det andra vill Paulus därmed stärka vår tro på att Kristus är sann Gud. Och sådana uttalanden om Kristi gedom bör man noga lägga märke till, icke endast för att ha dem till hands mot sektandarna, arianerna och andra irrlärare, som hava varit eller skola komma, utan även för att styrka oss själva. Ty Satan skall icke försumma att angripa alla trons artiklar hos oss, innan vi dö. Han är trons argaste fiende, ty han vet, att den är den seger, som övervinner trosåskådning, så att vi kunna bjuda Satan motstånd.

Men att Kristus är sann Gud, kan man också sluta sig till, eftersom Paulus tillskriver honom samma egenskaper som Fadern, nämligen att han giver nåd i egentlig bemärkelse, samvetsfrid, syndaförlåtelse, liv, seger över synden, döden, djävulen och helvetet. Så finge han icke tala, ja, det vore hädelse, om icke Kristus vore sann Gud. Ty frid kan endast den giva, som har den i sin hand. När Kristus **81** giver frid, så äger han den följaktligen.

Kristus bringer icke frid på samma sätt som apostlarna, vilka göra det genom att förkunna evangelium, utan han giver den som dess upphovsman och skapare. Fadern skapar och giver liv, nåd, frid o.s.v. Detta samma skapar och förlämnar även Sonen. Men att skänka nåd, frid och evigt liv, att förlåta synder, rättfärdiggöra, levandegöra,

Gal. 1, 3. 4

befria från döden och djävulen, det kan ingen skapelse utan endast och allenast det gudomliga Majestätet. Änglarna kunna varken skapa eller giva sådant. För sådana gärningar tillkommer äran uteslutande det högsta Majestätet, alltings Skapare. När alltså Paulus tillskriver Kristus samma och lika stor makt som Fadern att skapa og giva allt detta, följer därav, att han verkligen och till sin natur är Gud.

Hos Johannes finner man många sådana bevis, där man av de gärningar, som i samma mån tillskrivas Sonen och Fadern, han bevisar och sluta, att Faderns och Sonens gudom är en och samma. Därför få vi icke någonting annat eller en annan gåva från Fadern än av Sonen, utan ett och samma utgå från Fadern och Sonen. Annars skulle Paulus ha talat på annat sätt, nämligen så: Nåd av Gud, Fadern, och frid av Herren Jesus Kristus. Men han förbinder bådaderna och tillskriver dem i lika mån Fadern och Kristus.

82 Jag framhäver detta så starkt, emedan det är fara värt, att när så många villfarelser äro för handen, och när det råder ett sådant brokigt myller av sekter, kättare skola följa, arianer, enomianer, macedonianer o.s.v., som med sina spetsfundigheter kunna skada församlingarna. Arianerna voro sannerligen skarpa karlar. De kunna medge, att Kristus hade två naturer, att han kunde kallas Gud av sann Gud, men likväl blott en gud till namnet. Kristus, sade de, är en skapad varelse, som är ädlare och fullkomligare än änglarna och genom vilken Gud sedan skapat himlen, jorden och allting. Så talar också Muhammed ståtligt om Kristus. Men allt detta är endast lysande spekulationer, ett tal, som är ljuvligt och gynnsamt för det mänskliga förnuftet, och som svärmarna kunna imponera med på sådana, som icke taga sig i akt. Paulus talar på ett annat sätt om Kristus. Ni äro, säger han, rotade och stadfästa i den insikten, att Kristus icke är den fullkomligaste av alla skapade varelser utan sann Gud, eftersom han gör det samma som Gud. Han utför gudomliga gärningar, som icke tillkomma det skapade utan Skaparen, ty han giver nåd och frid. Men att skänka sådant är att fördöma synden, förstöra döden och förtrampa djävulen. Sådant kan ingen ängel giva. Men då detta tillskrivas Kristus, måste han med nödvändighet till sitt väsen vara Gud.

Som har utgivit sig själv för våra synder. (1, 4.)

Nästan med varje ord han skriver utvecklar Paulus ämnet

Gal. 1, 3. 4

för sitt brev. Man hör icke om något annat än Kristus. **83** Därför framträder Andens glöd och liv i varje enskilt ord. Och lägg märke till hur klart han uttrycker sig! Han säger icke: Som av oss har mottagit våra gärningar. Icke heller: Som har mottagit offer enligt Mose lag, fromhetsövningar, mässor, munklöften, vallfärder o.s.v. Utan han säger: har utgivit. Vad? Icke guld, icke silver, icke boskap, icke påskalamm, icke en ängel utan: sig själv. För vad? Icke för att vinna en krona eller ett rike, icke för vår helighets eller rättfärdighets skull utan för våra synder. Dessa ord utgöra ett verkligt himmelskt tordön mot alla slag av rättfärdighet, i likhet med det kända stället: "Se Guds lamm, som borttager världens synd" (Joh. 1,29). Därför bör man omsorgsfullt granska varje ord, icke kallt ögna igenom dem och gå vidare, ty de hava en underbar förmåga att trösta och styrka förskräckta hjärtan.

Det är här fråga om vad man skall göra med synderna, icke endast andras utan våra. Paulus svarar, att en man, som kallas Jesus Kristus, Guds Son, har utgivit sig själv för dem. Detta är härliga och trösterika ord, utlovade redan i gamla förbundet, nämligen att våra synder icke kunna borttagas på något annat sätt än därigenom, att Guds Son utgives i döden. Med sådana kanoner, kastmaskiner och murbräckor skall man förstöra påvedömet och vända upp och ned på alla hedniska religioner, alla slags gudstjänstbruk och alla gärningar och förtjänster. Ty om våra synder kunde borttagas genom vår tillfyllestgörelse, varför behövde då Guds Son utgivas för dem? Men när han nu är utgiven för dem, skola alltså icke vi med våra gärningar utplåna dem.

84 Man kan även draga följande slutsats: Våra synder äro så oändligt stora och oöverbärliga, att det är omöjligt för hela världen att göra tillfyllest för en enda. Själva storheten av lösepenningen, Guds Sons blod, bevisar nämligen tillräckligt, att vi icke kunna göra till fyllest för eller övervinna synden. Ty syndens kraft och makt framhålles starkt genom dessa ord: "Som har utgivit sig själv för våra synder." Vi bry oss icke om synden utan förakta den som något ringa och obetydligt. Till och med då samvetskvalen inställa sig, tänka vi, att synden icke är större, än att vi kunna röja den ur vägen med något litet verk eller någon förtjänst. Men vi må giva akt på den oändliga storheten av det pris, som betalats för den. Då skall det absolut framgå, att syndens kraft och makt är så stor, att den icke kunnat utplånas genom någon vår gärning utan att Guds Son måst utgivas för den.

Gal. 1, 4

Den som verkligen tager hänsyn till detta förstår, att i ordet synd ligger Guds eviga vrede och hela Satans välde och att synden sålunda icke är någon ringa sak.

Texten bevisar alltså, att alla människor äro fångar och slavar under synden och, som Paulus säger, "sålda till trä-**85** lar under synden" (Rom. 7, 14), likaså att synden är en ytterst grym och mäktig tyrann över alla människor i hela världen, som icke kan besegras och utdrivas med någon makt, som står till skapade varelsers förfogande, det må sedan vara änglar eller människor, utan endast genom Jesu Kristi, Guds Sons, oändliga och överlägsna makt, hans, som utgivits för synden.

Om vi stå fasta i denna tro och av allt hjärta hålla oss till denna människa, Jesus Kristus, bliva vi upplysta och utrustas med sunt omdöme, så att vi med största visshet och frihet kunna döma om alla olika livsformer. Ty då vi höra, att synden är en allsmäktig tyrann, kunna vi icke undgå att genast draga den slutsatsen: Vad kunna då papister, munkar, nunnor, mässpräster, turkar och sektar uträtta, som med sina stadgar, förberedelser och tillfyllestgörelser vilja avtvå och besegra synden? Vi inse genast, att alla dessa sekter äro onyttiga och skadliga, eftersom genom dem Guds och Kristi ära icke endast fördunklas utan rent av helt förintas, medan vår egen ära förhärligas och befästes.

Men du bör noga överväga varje enskilt ord hos Paulus. Särskilt bör du lägga märke till pronominet "våra". Ty allt **86** hänger på att man rätt tillämpar pronomina, vilka äro mycket vanliga i den heliga Skrift och vilka alltid ha stark tonvikt. Det är lätt att säga och tro, att Kristus, Guds Son, utgivits för Petri, Pauli och många helgons synder, eftersom vi anse dem ha varit värdiga en sådan nåd. Men emedan du anser dig själv ovärdig denna nåd, är det mycket svårt att av hjärtat säga och tro, att Kristus utgivits för dina många och svåra synder. Därför är det lätt att i allmänhet och utan något pronomen predika om och prisa Kristi gärning som något stort och härligt, i att man nämligen säger, att han utgivits för synder, men för andras, som voro värdiga. Men när pronominet "våra" skall tillägas, då studsar den svaga naturen och förnuftet tillbaka, då vågar den icke träda fram inför Gud eller lova sig själv en så stor skatt för intet. Därför vill vår natur icke ha något att göra med Gud, förrän den är ren och utan synd. Även om den läser eller hör denna sats eller liknande: "Som har utgivit sig själv för våra synder", tillämpar den därför icke -

Gal. 1, 4

pronominet "våra" på sig själv utan på andra, som äro värdiga och heliga. Själv vill den vänta litet, tills den genom sina gärningar bliver värdig.

Detta innebär endast, att det mänskliga förnuftet gärna ville, att syndens kraft icke skulle vara större eller mäktigare än det självt fantiserar om. Därför tänka skrymtare, som icke känna Kristus, även när de märka syndens styng i samvetet, att de likväl lätteligen skola undanröja den genom sina gärningar och förtjänster. Och i tysthet önska de, att de där orden: "Som utgivit sig själv för våra synder", skulle vara ett uttryck för Pauli ödmjukhet och blygsamhet, att synderna icke skulle vara allvarliga och verkliga utan tom inbillning. Med ett ord, det mänskliga förnuftet skulle gärna vilja ställa fram inför Gud en inbillad och låtsad syndare, som icke alls vore rädd och icke kände av sin synd. Det skulle vilja ställa fram en frisk, som icke behövde någon läkare, och sedan, när det icke kände av någon synd, skulle det vara villigt att tro, att Kristus utgivits för våra synder.

87 Detta är hela världens inställning och särskilt deras, som inför världen vilja vara de bästa och heligaste, nämligen munkar och alla verkrätfärdiga. Med munnen tillstå de visserligen, att de äro syndare, och likaså erkänna de, att de dagligen begå synder, dock icke större eller flera än de kunna skaffa dem ur vägen med sina gärningar. Och icke nog med det, de vilja dessutom komma inför Kristi domstol med sin rättfärdighet och sina förtjänster och kräva att av domaren för dem, belönas med evigt liv. Men eftersom de samtidigt äro ödmjuka bröder, dikta de några synder för att icke framstå som helt rena, och så kunna de med största ödmjukhet bedja om förlåtelse för dem och instämma med själve publiken: "Gud, misskunda dig över mig, syndare" (Luk. 18, 13). För dem är dessa Pauli ord "(för våra synder)" helt innehållslösa och falska. Därför begripa de dem icke, och icke heller kunna de hämta tröst av dem i anfäktelsen, när de på allvar känna synden, utan i sådana omständigheter hemfalla de åt hopplös förtvivlan.

De kristnas förnämsta insikt och samma vishet är alltså att taga dessa Pauli ord på allvar och hålla dem för absolut sanna, nämligen att Kristus utgivits i döden icke på grund av vår rättfärdighet, eller helighet utan för våra synders skull, vilka äro verkliga, stora, talrika, ja, otaliga och oövervinnliga. Mena därför icke, att de äro så små, att de kunna oskadliggöras genom dina gärningar, men

Gal. 1, 4

hemfall heller icke åt förtvivlan, därför att de äro så stora, när du någon gång i livet eller inför döden på allvar får känna av dem. Nej, lär dig av Paulus att tro, att Kristus utgivits, icke för inbillade eller i fantasin utmålade synder utan för verkliga sådana, icke för små utan för stora, icke för den ena eller andra synden utan för alla, icke för övervunna (ty ingen människa, icke ens en ängel, kan besegra ens den minsta synd) utan för obesegrade. Och om du icke är att räkna bland dem, som åsyftas med detta "våra" det är, bland dem, som omfatta, undervisa, i, höra, lära sig och älska denna lära och tro på den, så är det helt enkelt ute med din frälsning.

Bemöda dig alltså flitigt om att icke endast när ingen anfäktelse ansätter dig utan även i fara och dödskamp, när samvetet förskräckes vid minnet av begångna synder och djävulen med stor häftighet anfaller dig och vill dränka dig i en väldig flodvåg av synder och därmed skrämma **88** och jaga dig bort från Kristus och driva dig till förtvivlan, bemöda dig då, säger jag, att du må kunna med förtröstan säga: Kristus, Guds Son, är utgiven, icke för rättfärdiga och helgonen utan för de orättfärdiga och syndarna. Om jag vore rättfärdig och icke hade någon synd, skulle jag icke behöva Kristus som försonare. Varför vill du då, du helige Satan, på detta förvända sätt göra mig helig och kräva rättfärdighet av mig, då jag icke har något annat än synder, och det verkliga och allvarliga synder, icke inbillade och betydelslösa, utan sådana som ren otro, tvivel, förtvivlan, daglig förakt för Gud, hat, okunnighet, hädelse mot Gud, otacksamhet, missbruk av Guds namn, vårdslöshet, leda, förakt för Guds ord o.s.v. Detta är verkliga, grova synder mot första tavlan. Och dessutom har jag köttliga synder mot andra tavlan, såsom att icke hedra fader och moder, icke lyda överheten, hava lust till nästans egendom eller hustru o.s.v., ehuru dessa senare väga lätt i jämförelse med de förutnämnda. Och det må vara att jag icke i handling begått mord, äktenskapsbrott, stöld och andre sådana synder mot andra tavlan- i hjärtat har jag likväl gjort mig skyldig till dem. Sålunda har jag överträtt alla Guds bud, och mina synders myckenhet är så stor, att en hel oxhud icke skulle räcka till att skriva dem på, ja, de äro tallösa, "talrikare än havets sand" (Manasses' bön v.9). Till på köpet är djävulen så listig och förfaren, att han även av mina goda gärningar och min rättfärdighet kan göra den största synd. Emedan alltså mina synder äro så verkligt allvarliga, stora, otaliga, förskräckliga och oövervinneliga, och emedan min rättfärdighet snarare är mig till skada än till gagn, har -

Gal. 1, 4

Kristus, Guds Son, utgivits i döden, för dem för att röja dem ur vägen och frälsa mig och alla, som tro detta.

89 Den frälsande kraften ligger alltså just i att man håller dessa ord för allvarliga och sanna. Jag har bestämt anledning att säga detta. Ty jag har ofta fått erfara och erfar allt -jämt dagligen, hur svårt det är att tro, särskilt när samvetet måste utstå strid, att Kristus icke är utgiven för heliga, rättfärdiga, värdiga och vänner utan för ogudaktiga, syndare, ovärdiga och fiender, vilka förtjänat Guds vrede och den eviga döden.

Låt oss alltså befästa vårt hjärta med detta och liknande uttalanden av Paulus, så att vi, när djävulen anklagar oss: Du är syndare, alltså är du fördömd- kunna svara: Just därför att du kallar mig syndare, gör jag anspråk på att vara rättfärdig och salig. –Fördömd skall du bli! – Nej, ty jag flyr till Kristus, som utgivit sig själv för mina synder. Därför skall du, Satan, icke komma någon vart, då du framhåller syndens storhet för att skrämma mig och driva mig till sorgsenhet, otro, förtvivlan, hat förakt och hädelse mot Gud. Just därigenom att du kallar mig syndare, förser du mig med vapen mot dig, så att jag med ditt eget svärd kan halshugga dig och förtrampa dig. Vidare förkunnar du själv för mig Guds ära, ty då påminner mig om Guds faderliga kärlek mot mig, arme och tillspillogivne syndare, hans, som så älskade världen, att han utgav sin Son o.s.v. (Joh. 3, 16). Än vidare återkallar du i mitt minne min förlösares, Kristi, välgärning, på vars axlar- icke **90** på mina – alla mina synder vila. Ty "Herren lät allas vår missgärning drabba honom." Likaså: "För hans folks överträdelses skull slog han honom" (Jes. 53, 6,8). Då du därför säger, att jag är syndare förskräcker du mig icke utan tröstar mig övermåttan.

Den, som kunde denna konst skulle lätteligen kunna göra alla djävulens ränker om intet, då han genom att erindra om synden söker döda människan och störta ned henne till helevetet, såvida hon icke bjuder honom motstånd enligt denna de kristnas konst, och vishet, genom vilken ensam synden, döden och djävulen besegras. Men den som icke skakar av sig tanken på synden utan kvarhåller den och plågar sig med sina grublerier över hur han skall kunna reda sig i egen kraft, eller den som vill vänta litet, tills samvetet kommit till ro, han faller i Satans snara (som denne utlägger i avsikt att fånga människorna), fördärvar sig själv genom sin grämelse och bliver till sist ömkligen besegrad. Ty djävulen slutar icke att anklaga

Gal. 1, 4

samvetet. Den listiga ormen förstår sig utmärkt på att framställa Jesus Kristus, vår medlare och frälsare, såsom lagstiftare och fördömande domare.

I sådan anfäktelse skall man nyttja dessa Pauli ord, med vilka han uttryckligen och utan bildspråk beskriver Kristus på detta sätt: Kristus är Guds och jungfruns Son, utgiven och död för våra synder. Om här djävulen kommer med en annan beskrivning på Kristus, skall du säga: Beskrivningen och det beskrivna föremålet äro båda falska, därför godtager jag icke denna beskrivning.- Jag har goda skäl att trycka på denna sak. Jag vet nämligen, varför jag så exakt beskriver Kristus med Pauli ord. Ty han är i själ-
91 va verket icke en lagkrävare utan en försonare av all världens synder. Om du därför är en syndare, såsom vi forvisso alla alltid äro, skall du icke förstålla dig Kristus trona som domare på regnbågen, ty då bliver du förskräckt och förtvivlar, utan lär dig den sanna beskrivningen på honom, nämligen denna: Kristus, Guds och jungfruns Son, är en person, som icke förskräcker, icke bedrövar, icke fördömer oss syndare, icke fordrar räkenskap av oss för vårt syndiga leverne, utan han är en sådan person, som borttagit världens synder, korsfäst dem och utplånat dem i sig själv.

Lär dig väl denna beskrivning, och öva särskilt in pronomet "våra", så att dessa båda stavelser, omfattade i tro, få uppsluka och förtära också all synd. Laga att du bliver fullständigt viss om att Kristus borttagit icke endast några människors utan även dina och hela världens synder. Ty utgivandet har skett för all världens synder, fastän icke hela världen tror. "Dina synder" må alltså icke endast vara "synder" utan verkligen "dina", i det att du tror, att Kristus utgivits icke endast för andras utan även för dina synder. Håll envist fast vid detta och låt dig icke på något sätt ryckas bort från denna ljuvliga beskrivning på Kristus, som är hugnesam även för änglarna i himmelen, nämligen att Kristus enligt sin rätta definition icke är någon Mose, ingen bödel eller skarprättare utan syndernas försonare, som skänker nåd och som utgivit sig själv, icke för våra förtjänster, vår helighet, härlighet eller heliga leverne utan för våra synder. Kristus utlägger visserligen lagen, men det är icke hans egentliga och förnämsta ämbete.

Detta veta vi och tala om, ty orden bjuda ingen svårighet, men i samvetsstrider, då djävulen brukar fördunkla Kristus och rycka bort Ordet ur vårt hjärta, märka vi, at vi ej

Gal. 1, 4

rätt ha inhämtat det. Den som då kunde rätt beskriva Kristus, prisa honom och betrakta honom som den milde **92** frälsaren och prästen, icke som den stränge domaren, han skulle redan ha övervunnit allt ont och befunne sig redan i himmelriket. Men det är det svåraste av allt att kunna göra detta, när samvetet har att utstå strid. När jag säger detta, talar jag delvis av erfarenhet. Jag känner nämligen djävulens list, huru han vid sådana tillfällen icke blott brukar blåsa upp lagen för att skrämma oss, likaså att han av ett grand kan göra många stora bjälkar, det är, göra ett helvete av det som icke är någon synd (han är nämligen en beundrandsvärd mästare i att förstora synden och skärpa samvetsagget, även då det gäller goda gärningar), utan att han även brukar förskräcka oss med själve Medlarens person, till vilken han omskapar sig. Och genom att helt plötsligt genomborra vårt hjärta med något skriftställe eller något ord av Kristus framställer han sig för oss, som om han vore den verkliga Kristus, och han vilseleder oss så, att samvetet kunde svära på att han är Kristus, från vilken ifrågavarande ord ju också är hämtat. Vidare är det Anklagarens list, att han icke framställer Kristus hel och hållen utan endast någon del av honom, nämligen att han är Guds Son, såsom människa född av jungfrun. (Men han fortsätter icke med att tala om att han utgivits för våra synder utan) tillfogar hastigt **93** något helt annat, det är, han framkastar något ord av Kristus, med vilket denne förskräcker syndare, som t.ex. Luk. 13, 3: "Om I icke gören bättring, skolen I alla sammalunda förgås." Så blandar han gift i den sanna beskrivningen av Kristus och åstadkommer genom denna förfalskning, att ehuru vi tro Kristus vara medlaren, förbliver han dock i samvetet i själva verket en tyrann och bödel. Då vi på detta sätt bedragas av honom, förlora vi den ljuvliga bilden av prästen och medlaren Kristus och frukta lika mycket för honom som för Satan.

Och detta är orsaken till att jag så kraftigt inskräpper, att ni måste lära er att fullt exakt definiera Kristus enligt dessa ord av Paulus: "Som har utgivit sig själv för våra synder". Om han har utgivit sig själv i döden för våra synder, då är han sannerligen icke någon bödel, han vill icke bedröva de bekymrade utan upprätta de fallna och skaffa försoning och tröst åt de förskräckta. Annars skulle Paulus ljuga, då han säger: "Som har utgivit sig själv för våra synder". Om jag beskriver Kristus på det sättet, lämnar jag en rätt definition och fattar och äger den verkliga Kristus. Och då lämnar jag funderingarna om det gudomliga Majestätet och håller mig till Kristi mänsklighet.

Gal. 1, 4

Och då finnes där icke något nytt, utan vi inskräpa och stadfästa vad vi lärt alltifrån början. Och det vore gott om **94** vi kunde inskräpa och stadfästa denna lära, så att vi kunde icke endast föra den på tungan utan också ha den väl övertänkt i djupet av vårt hjärta, och särskilt så att vi kunde bruka den i dödskamp.

För att rädda oss från den nuvarande onda tidsåldern.
(1,4.)

Även med dessa ord avhandlar Paulus i sanning ämnet för detta brev. Han kallar denna värld, som varit, är och skall vara, den nuvarande tidsåldern till skillnad från den kommande, eviga tidsåldern.

Vidare kallar han den ond, emedan allt i denna tidsålder är underkastat djävulens ondska, vilken regerar i hela världen. Därför kallas också världen djävulens rike. Ty i den finnes ingenting annat än okunnighet om, förakt för, hädelse och hat mot Gud, likaså olydnad mot alla Guds Ord och gärningar. I och under detta välde befinna vi oss.

Här ser du åter, att ingen kan genom sina gärningar eller krafter undanröja synden. Ty, som Johannes säger, "hela världen är i den ondes våld" (1. Joh. 5,19). Så många alltså som äro i världen äro underkastade synden och djävulen, ja, de äro djävulens lemmar, vilken med sitt tyranni håller alla människor fångna under sin vilja. Vilken mening ha det då att instifta så många ordnar för att undanröja synderna, att uttänka så många stora och besvärliga gärningar, t.ex. att bära tagelskjortor, att piska sin kropp med gissel ända till blods, att i full rustning vallfärda till **95** den helige Jakobs grav o.s.v.? Även om du gör sådant, rubbas icke denna sats: Du befinner dig i den närvarande onda tidsåldern, icke i Kristus. Där Kristus icke är, där är med säkerhet den onda världen och djävulens rike. Alltså är allt vad du har av andliga och kroppsliga gåvor, såsom vishet, rättfärdighet, helighet, vältalighet, makt, skönhet och rikedom ingenting annat än verktyg och vapen för hans helvetiska tyranni och med allt detta är du tvungen att tjäna djävulen och befordra och utbreda hans rike.

För det första skymmer du med din vishet bort Kristi vishet, och kunskapen om honom och förleder människorna med din ogudaktiga lära, så att de icke kunna komma till nåden i Kristus. Din egen rättfärdighet och helighet berömmar och framhäver du, men Kristi rättfärdighet, genom vilken ensam vi bliva rättfärdiggjorda och levande-

Gal. 1, 4

gjorda, avskyr och fördömer du helt och hållet såsom ogudaktig och djävulsk. Vidare våller du Kristi värde avbräck genom din makt, missbrukar den till att utrota evangeliet, till att förfölja och döda Kristi tjänare och alla som höra dem.

Om du befinner dig utanför Kristus, är därför denna din vishet en dubbel dårskap, och din rättfärdighet är en dubbel synd och ogudaktighet, eftersom den icke vet av Kristi vishet och rättfärdighet och till på köpet skymmer bort, förhindrar, hädar och förföljer densamma. Därför är det med rätta som Paulus kallar världen ond, ty den är värst när den är som bäst. I fromma, visa och lärda människor är världen som bäst, och där är den sannerligen i dubbel mening ond. Jag bortser nu från de köttliga laster, av vilka världen är full, t.ex. äktenskapsbrott, skörlevnad, girighet, stöld, mord, avund, hat, vilka synder väga lätt i jämförelse med de förutnämnda. Den vite djävulen, som omskapar sig till en ljusets ängel- det är den riktige djävulen!

Med dessa ord: "för att rädda oss o.s.v." åskådliggör alltså Paulus huvudtesen i sitt brev, nämligen att vi behöva nåden i Kristus och att ingen skapad varelse, vare sig människa eller ängel, kan taga människan ut ur denna onda tidsålder. Ty det är uteslutande ett verk av det gudomliga Majestätet, icke av människors eller änglars makt, att Kristus har utplånat synden och befriat oss från djävulens tyranniska värde. Detta värde är själva den onda världen, vilken är en lydig slav och en villig efterföljare till sin gud, djävulen. Vad helst denne mandråpare och lögnens fader gör eller säger, det gör världen efter alldeles utmärkt såsom hans lydiga son. Därför är den full av okunnighet om Gud, av hat, hädelse och förakt mot honom, av lögn och villfarelser. Vidare vimlar den av synder, av mord, äktenskapsbrott, lösaktighet, stöld, rån o.s.v. Med ett ord, där världen är som bäst, där är den i dubbel mening ond. På samma sätt voro även vi, innan evangeliets ljus kom, i dubbel mening onda och ogudaktiga under påvedömet, allt under fromheten och den heliga hörsamhetens skylt.

Men lät nu också dessa Pauli ord vara allvarliga och sanna, icke sanningslösa fantasier, nämligen att den närvarande tidsåldern är ond. Även om flertalet människor kunna uppvisa utomordentliga dygder, och även om det finnes aldrig så stor skenbar helighet hos skrymtare o.s.v. låt dock icke detta imponera på dig utan giv akt på vad Paulus säger. Med ledning av hans ord bör du med stör-

Gal. 1, 4

sta frimodighet och visshet över världen uttala den domen, att den med all sin vishet, rättfärdighet och makt är djävulens rike, från vilket Gud ensam kan rädda oss genom sin enfödde Son.

Må vi alltså prisa Gud, Fadern, och tacka honom för denna hans oändliga barmhjärtighet, att han genom sin Son befriat oss ur djävulens rike, där vi höllos fångna, vilken befrielse omöjligt kunde uppnås med våra krafter. Och samtidigt må vi med Paulus erkänna, att alla våra gärningar och vår rättfärdighet, med vilken vi icke ens kunnat kröka ett hår på djävulen, äro förlust och avskräde (Fil. 3, 8). Och låt oss trampa och spotta på all den fria viljans förmåga, all världens vishet och rättfärdighet, alla munkordnar, mässor, fromhetsövningar, gudstjänster, löften, avhållsamhet, tagelskjortor, o.s.v. såsom varande endast ett befläckt kläde (Jes. 6. 64, 6) och ett fördärvbringande djävulens gift. Däremot skola vi prisa och upphöja Kristi härlighet, som med sin död befriat oss icke endast från världen utan från den onda världen. Här har du nu två definitioner, en på världen och en på Kristus eller på världens rike och Kristi rike. Världens rike är syndens, dödens, djävulens, hädelsens, förtvivlans och den eviga dödens rike. Kristi rike däremot är nådens, syndaförlåtelsens, tröstens, salighetens och det eviga livets rike, i vilket vår Herre Jesus Kristus försatt oss, vilken vare ära i evighet. Amen.

Efter vår Guds och Fader vilja. (1,4.)

98 Paulus ordnar och uppbygger sin framställning så, att varje enskilt ord kämpar för läran om rättfärdiggörelsen mot förförarna. Kristus, säger han, har befriat oss ur djävulens och världens onda rika, och detta har han gjort enligt Faderns nådiga vilja och befallning. Alltså hava vi icke befriats genom vår vilja eller vår strävan (Rom. 9, 16), icke enligt någon vår plan eller på vårt initiativ utan genom Guds barmhjärtighet och nåd. Så är också skrivet på ett annat ställe: "De hava blivit födda, icke av blod, ej heller av köttslig vilja, ej heller av någon mans vilja, utan av Gud" (Joh. 1, 13). Att vi alltså befriats från den onda världen är ren nåd, icke vår förtjänst. Så översvallande och brinnande är Paulus i sitt lovprisande av nåden, att han vässer varje enskilt ord och riktar det mot de falska apostlarna.

Han har även en annan orsak att nämna Faderns vilja, vilken orsak ofta framträder i Johannes' evangelium.

Gal. 1, 4

När Kristus där anbefaller sitt ämbete, hänvisar han oss till Faderns vilja, för att vi i hans Ord och gärningar må se icke så mycket honom själv som Fadern. Kristus har kommit för att gripa och fatta oss för att vi å vår sida skulle **99** gripa och fatta honom och så med blicken fäst på honom dragas och föras till Fadern. Ty som jag ovan sagt är det icke att hoppas, att man genom spekulationer över Majestätet skall kunna skaffa sig frälsningsbringande kunskap om Gud, utan den nås endast genom att man griper om Kristus, som enligt Faderns vilja utgivit sig själv i döden för våra synder. När du i fullviss tro tillägnat dig detta, försvinner varje drag av vrede ur Guds ansikte, din fruktan och bävan upphör, och du ser ingen annan Gud än den barmhjärtige, som icke skonat sin egen Son utan utgivit honom för oss alla. Men funderingarna om Majestätet, om hans förskräckliga domar, om huru han förgjort hela världen genom syndafloden, huru han förstört Sodom o.s.v., äro farliga och störta till sist människor i förtvivlan, så att de hemfalla åt undergång, såsom jag ovan påvisat.

Vår Guds och Faders. (1, 4.)

”Vår” är att hänföra till båda orden, varför meningen bliver: vår Guds och vår Faders. Kristi Fader och vår är alltså en och samme. Så säger också Kristus, Joh. 20, 17, till Maria från Magdala: ”Gå till mina bröder och säg till dem, att jag far upp till min Fader och eder Fader, till min Gud och eder Gud”. Gud är alltså vår Fader och vår Gud, men genom Kristus. Och detta är ett äkta apostoliskt och paulinskt uttrycksätt, där orden visserligen icke äro prålande men uttrycksfulla och brinnande.

Honom tillhör äran i evigheternas evigheter. Amen (1, 5)

Hebreerna hava för sed att i sina skrifter inströ tacksägelse och lov. Denna sed iakttaga apostlarna, som själva äro hebreer, något som man ofta kan iakttaga hos Paulus. Ty Herrens namn skall äras och får aldrig nämnas utan lov och tacksägelse. Denna sed är en vördnadsbetygelse eller **100** hyllning. Vi bruka ju göra på liknande sätt på det världsliga området, i det att vi vid nämmandet av konungars eller furstars namn göra någon vördnadsfull åtbörd, buga oss eller böja knä. När vi tala om Gud, ha vi mycket större skäl att böja hjärtats knä och nämna Guds namn med tacksamhet och i den största vörnad.

Det förundrar mig. (1,6.)

Gal. 1, 6

Här ser du hur skickligt Paulus behandlar sina fallna galater, som blivit förförda av de falska apostlarna. Han kastar sig icke över dem med häftiga och skarpa förebråelser utan talar faderligt. Han icke endast har fördrag med deras fall utan nästan ursäktar det. Han omhuldar dem med moderlig kärlek och talar vänligt till dem, dock så, att han samtidigt får fram sin anklagelse, ehuru i omsorgsfullt valda och för ändamålet klokt lämpade ordalag. Därmed är han full av våldsamt lågande harm mot dessa förförare, vilka han ger hela skulden, och därför åskar han strax i början på brevet mot dem med blix och dunder, i det han säger: "Om någon förkunnar evangelium för eder i strid med vad I haven undfått, så vare han förbannad" (1, 9). Och nedan (5, 10) fäller han sin hotfulla dom: "Den som vållar förvirring bland eder, han skall bära sin dom, vem han än må vara." Därtill förbannar han dem med fruktansvärda ord: "Jag skulle önska, att de män som uppvigla eder vore avskurna" (5, 12). Det är i sanning förskräckliga ord mot köttets eller lagens rättfärdighet.

Han hade kunnat behandla även galaterna mindre hövligt och ansätta dem hårdare, på detta sätt: Vilket skamligt **101** avfall, jag skäms för er skull. Er otacksamhet smärtar mig, jag vredgas- eller också högtidligt utbrista: "O tider, o seder" o.s.v. Men emedan han är angelägen om att upprätta de fallna, med mildhet återkalla dem från deras avfall och föda dem på nytt till evangeliet, avstår han från sådant hårdare tilltal, framför allt i början på brevet, och talar i stället milt och vänligt till dem. Ty eftersom han ville hela de sårade, hade det icke varit gynnsamt, om han genom att använda ett olämpligt läkemedel förvärrat det tillfogade såret och så snarare skrämt bort de sårade än helat dem. Därför kunde han av de milde ord, som stodo honom till buds, icke välja något lämpligare än detta: "Det förundrar mig", varigenom han både tillkännager sin smärta och sitt misshag över, att de avfallit från honom.

Och här iakttagar Paulus själv den föreskrift, som han giver kap. 6, 1, där han säger: "Mina bröder, om så händer att någon ertappas med att begå en försyndelse, då mån I, som ären andliga människor, upprätta honom i saktmod's ande." Detta exempel böra också vi efterlikna, i det att vi mot arma och förförda lärljungar visa samma sinnelag som föräldrar mot sina barn, så att de förstå vårt faderliga nit och vår moderliga kärlek mot dem och se, att vi söka deras bästa. Mot djävulen och hans tjänare däremot, mot förförelsens och partisplittringens upphovsmän

Gal. 1, 6

böra vi enligt samme apostels exempel vara otåliga, högdragna, stränga och omedgörliga och hänsynslöst avslöja deras förräderi i hela dess avskyvärda förkastlighet. När ett barn blivit bitet av en hund, bruka föräldrarna endast bestraffa hunden, medan de med smekningar och vänliga ord söka lugna det skrikande barnet.

102 Paulus är sålunda en verklig mästare, då det gäller att behandla fallna och sårade samveten. Påven däremot far ut som en tyrann och är idel åska, blix och förbannelser mot de stackars förskrämda människorna. Det kan man se i hans bullor, särskilt i den om nattvarden. Lika illa sköta biskoparna sitt ämbete, icke förkunna de evangelium och icke ligger själarnas frälsning dem om hjärtat, de drivas endast av härsklystnad. Därför inrikta de både sina ord och sina handlingar på att befästa och bevara sin maktställning.

Att I så hastigt. (1,6.)

Som du ser, klagar Paulus själv över hur lätt det är att falla ur nåden. Därför förmanar han på ett annat ställe de kristna: ”Den som står må se till att han icke faller” (1 Kor. 10,12). Och vi märka dagligen, huru svårt det är för själen att fatta och behålla en fast tro, och likaså huru svårt det att bereda åt Herren ett fullkomligt folk. I tio år får man arbeta, innan man får fram en liten församling, någorlunda som den skall vara. Och då det är gjort, insmyger sig en svärmare, som ingenting kan utom att föra smädligt tal mot rätta lärare. Och han vänder på ett ögonblick upp **103** och och ned på allt. Vem skulle icke bli upprörd i sitt innersta över en sådan otillbörlighet? Genom Guds nåd ha vi här i Wittenberg fått till stånd en kristen församling, Ordet läses rent hos oss, sakramenten brukas rätt, vi förmana och bedja för alla stånd. Kort sagt, allt går som det skall. Men även om evangelium alltså fått god ingång, skulle en svärmare snart kunna göra slut på det och i ett ögonblick riva ned, vad vi med mycket och mångårigt arbete byggt upp. Så gick det för Paulus, Kristi utkorade redskap. Med stor omsorg och mycket arbete hade han byggt upp församlingarna i Galatien. Då han begivit sig därifrån, revo de falska apostlarna på kort tid ned dem, såsom framgår av detta och flera andra av hans brev. Så skröpligt och eländigt är detta liv, ja, vi vandra här mitt ibland Satans snaror, så att på så kort tid en svärmare ofta lyckas riva ned och i grunden förstöra, vad rättskaffens Ordets tjänare under flerårigt arbete både dag och natt byggt upp. Detta lär oss nu för tiden erfarenheten

Gal. 1, 6

själv till vår stora smärta, och likväl kunna vi icke finna något botemedel mot det onda.

Eftersom alltså en församling är något så bräckligt och ömtåligt, måste man vara i högsta grad på sin vakt mot dessa svärmeandar, vilka så snart de hört några predikningar eller läst några sidor i den heliga Skrift, genast i strid mot alla auktoriteter göra sig själva till mästare över både åhörare och lärare. Sådana finner man nu till dags åtskilliga, t.o.m. bland hantverkarna, fräcka människor, som aldrig blivit prövade i anfäktelser, aldrig lärt sig frukta Gud och aldrig smakat nåden. Emedan de sakna Anden, lära de vad dem lyster och sådant som går i den stora massan. Mängden av oerfarna, som flämtar efter att få höra något nytt, slutar sig då genast till dem. Ja, många som mena sig ordentligt ha fattat trons lära och som äro prövade genom frestelser bliva förförda av sådana.

Eftersom alltså Paulus här på grundval av egen erfarenhet lär oss, att församlinger, som uppbyggts med mycket arbete, lätt och snabbt kunna neddrivas, böra vi uppbjuda **104** allt vårt nit för att vara på vakt mot djävulen, för att jan icke under sitt kringstrykande må komma över oss sovande och så sitt ogräs bland vetet. Faran från Satan hotar Kristi hjord, även om herdarna aldrig så träget äro på sin vakt. Ty Paulus hade, som sagt, med största nit och trohet grundat församlingar i Galatien. Och knappt hade han som man säger, fått foten utom dörren, så voro genast de falska apostlarna framme och förvillade några vilkas avfall sedermera drog med sig så många andra galater. Denna plötsliga och stora förlust var utan tvivel för aposteln bittrare än döden. Låt oss därför träget vaka, först var och en för egen del och därefter lärarne icke endast för sig utan för hela församlingen, för att vi icke må inledas i frestelse.

Låten eder föras bort. (1, 6.)

Återigen begagnar han icke ett hårt utan ett milt ord. Han säger icke: Det förundrar mig, att ni så hastigt avfalla, att ni äro så olydiga, så lättleda, så föga ståndaktiga, så otacksamma, utan: att I så hastigt låten eder föras bort, som om han ville säga: Ni äro rent passiva, Ni hava icke vållat utan lidit skada. För att återkalla de avfälliga anklagar han alltså hellre förförarna än de förförda. Dock riktas samtidigt en försynt anklagelse även mot de senare, då han klagat över att de låtit sig förföras. Han vill säga: E huru jag behandlar eder faderligt och vet, att skulden till ert

Gal. 1, 6

avfall icke ligger hos er utan hos de falska apostlarna, skulle jag likväl önskat, att ni hade vunnit något större stadga i den sunda läran. Ni ha icke tillräckligt fattat Ordet, ni ha icke slagit tillräckligt djupa rötter. Det är därför som ni så hastigt kunna föras bort till och med av den lättaste vindfkläkt.

Hieronymus anser, att Paulus velat översätta namnet galater genom en anspelning på det hebreiska ordet "galah" (han har förts bort), som om han ville säga: Ni äro både till namnet och till gagnet verkliga galater, det är, bortförda, vilseförda.

105 Några mena, att vi tyskar härstamma från galaterna, och kanske den gissningen har fog för sig. Vår läggning är nämligen icke särskilt olik galaternas. Även hos oss måste man efterlysa större allvar och ståndaktighet. Vad det än gäller äro vi till en början förfärligt ivriga, men när den första känslostormen lagt sig, slappnar snart intresset, och med samma obetänksamhet som vi inledde företaget skjuta vi det åter åt sidan och sätta det i efterhand. När först evangeliets ljus gick upp och började skingra människostadgarnas mörker fanns det många som girigt lyssnade till predikningarna. Men nu, då Ordets förkunnelse vuxit sig stark och gudaktighetens lära icke utan framgång renats, rusar flertalet med andan i halsen, efter sekterna. Ja, många känna avsmak och förakt icke blott för den heliga Skrift utan därjämte för all annan litteratur över huvud. Dem kan man säkert icke utan skäl jämföra med "oförståndiga galater".

Från honom, som har kallat eder i Kristi nåd. (1, 6.)

Detta ställe är något dunkelt. Orden kunna framställas på två olika sätt, nämligen dels så: "från Kristus, som har kallat eder i sin nåd", dels så: "från den, nämligen Gud, som har kallat eder i Kristi nåd." Jag anslutar mig till den **106** förra tolkningen, som synes mig vara tillfredsställande: liksom Paulus strax förut framställt Kristus som den, som befriar oss ur denna onda värld, och vidare som den, som i samma mening som Fadern giver nåd och frid, så framställer han honom här även som den, som kallar oss. Ty vad Paulus framför allt vill är att lära oss känna Kristus och genom honom Fadern.

Även i dessa ord: "från Kristus, som kallat eder i nåd" ligger en förebrående undermening, som om han sade: Ack, att ni så lätt låta eder ryckas och föras bort från Kristus,

Gal. 1, 6

Som kallat eder, icke till lagen, till gärningarna, till synden, vreden och fördömsen som Mose, utan till den rena nåden. – Så få också vi nu till dags klaga med Paulus över människors fruktansvärda blindhet och förvändhet, i det att ingen vill taga till sig nådens och salighetens lära eller att de, som antagit den, genast på nytt avfalla ifrån den. Den medför dock allt gott, andligt och kroppsligt, nämligen syndernas förlåtelse, frid i hjärtat och evigt liv, ett klart omdöme om allting. Den gillar och befäster samfundsväsendet, hushållningen och alla stånd, som höra till den av Gud stiftade ordningen. Den fördriver lärör, som leda till villfarelse, synd, död, uppror och förvirring. Slutligen gör den om intet alla djävulens gärningar och för med sig Guds gärningar. O, vilken förblindelse är det icke då, att detta Ord, detta den eviga tröstens, nådens, salighetens och livets evangelium skall vara utsatt för världens bittra hat, för dess sataniska, rasande hädelse och förföljelse!

107 Paulus har ovan givit förklaringen, då han säger, att denna tidsålder, är ond, det vill säga, rena ondskan. Om så icke vore, skulle den erkänna Guds välgärning och barmhjärtighet, som den nu fientligt stöter ifrån sig och förföljer, emedan den mera älskar mörkret, villfarelsen och djävulens rike än ljuset, sanningen och Kristi rike. Därför beror det icke på något misstag utan på rent djävulsk ondska, att Kristus genom sin självutgivelse i döden för allas synder av världen endast anses förtjäna hädelse och förföljelse mot hans frälsningsbringande Ord. Ja, världen skulle gärna korsfästa honom på nytt, om den bara kunde. Världen icke endast vandrar i mörkret utan är mörker, såsom det står skrivet Joh. 1, 5.

Paulus lägger alltså stark tonvikt på dessa ord: "Från Kristus, som kallat" o.s.v., och inskräpper förstulets deras motsats, som om han sade: Min predikan handlade icke om Moses hårda lagar, och icke heller lärde jag, att ni borde träla under deras ok, utan jag förkunnade för eder idel nåd och frihet, nämligen att Kristus barmhjärtigt kallat eder i nåd, för att ni skulle vara fria under Kristus, icke trälar under Mose. Men Moses lärljungar har ni åter blivit genom edra falska apostlar, som genom Mose lag icke kalla till nåden utan till Guds vrede -och hat, till synd och död. Kristi kallelse däremot är nåderik och frälsningsbringande. Den för över de kallade från lagen till evangeliet, från vreden till nåden, från synd till rättfärdighet, från död till liv. Om ni låta er så fort och lätt ryckas bort från denna levande källa, som flödar över av nåd och liv,

Gal. 1, 6

till andra brunnar! Men om Mose med Guds lag kallar till **108** Guds vrede och till synd, vart skall då påven kalla med sina stadgar?

Den andra översättningen, att Fadern kallar i Kristi nåd, är också god. Men den förra, enligt vilken det är Kristus som kallar, är ljuvligare och mera ägnad att trösta förkrossade samveten.

Till ett nytt evangelium. (1, 6.)

Här skola vi lära oss urskilja djävulens mest förslagna och listiga konstgrepp. Ingen kättare kommer under villfarelsen och Satans skylt. Icke heller kommer djävulen själv som djävul, särskilt icke den förut omtalade vite djävulen. Till och med den svarta djävulen, som driver till uppenbara brott, sätter skygglappar på människan, så att hon icke inser vidden av den synd, som hon ämnar begå eller är i färd med att begå. Förblindad av sin lidelse ser icke mördaren, att ett mord är en så förskräcklig synd, som det i verkligheten är, därför att han har dessa skygglappar. Äktenskapsbrytare, tjuvar, giriga, drinkare ha var och en sina ursäkter och sina skygglappar. Så uppträder också den svarte Satan i alla sina gärningar och anslag maskerad och sminkad. Men i andliga ting, där icke den svarte utan den vite Satan uppträder i en ängels eller i Guds skepnad, där överträffar han sig själv med listig förställning och verkligt underbara knep. Han brukar utbjuda sitt dödliga gift som nådens lära, som Guds Ord, som Kristi evangelium. Därför kallar Paulus denna de falska apostlarnas-som äro Satans tjänare –lära för evangelium, **109** idet han säger: "Till ett nytt evangelium". Men beteckningen är ironisk menad,, den innebär: Ni galater har ju redan andra evangelister, ett annat evangelium. Mitt evangelium forakta ni, det duger inte längre.

Härav kan man lätt förstå, att de falska apostlarna fördömt Pauli evangelium inför galaterna, sägande: Paulus gjorde visserligen en god början, men det räcker icke, man måste gå vidare till högra ting. Så säga de nämligen Apg. 15, 1: Det är icke nog att tro på Kristus, det är icke nog att vara döpt, ni måste också låta omskära er. Ty "om I icke låten omskära eder, såsom Moses har stadgat, så kunnen I icke bliva frälsta." Detta är så mycket som att säga: Kristus är en god byggmästare, som visserligen har börjat bygget, men han har icke gjort det färdigt. Det måste Mose göra.

Gal. 1, 6

Så säga partiandarna i våra dagar, då de icke kunna rent ut fördöma oss: Lutheranerna har räddhågens ande, de våga icke öppet bekänna sanningen och taga steget fullt ut. Men det böra vi göra. De ha visserligen lagt den första grunden, som är tron på Kristus. Men till begynnelsen måste komma fortsättningen och slutet. Att fullborda det hela är av Gud givit icke dem utan oss. –Så förhålliga dessa förvända och sataniska människor sin gudlösa predikan och kalla den Guds ord för att kunna göra ont under beteckning av Guds namn. Ty djävulen vill inte vara ful och svart i sina tjänare utan ren och vit, och för att han skall se så ut, framlägger han allt sitt tal under sanningens förevändning och pryder allt sitt verk med Guds namn. Därav kommer det tyska ordspråket: ”I Guds namn- så börjar all ofärd.”

Vi böra alltså lägga märke till detta för djävulen utmärkande drag. När han icke kan skada genom att förfölja och **110** förstöra, gör han det genom att ställa till rätta och bygga upp. Han förföljer oss nu med våld och svärd för att röja oss ur vägen, så att han sedan kan icke blott fördunkla utan helt tillintetgöra evangeliet. Men hittills har han icke kommit någon vart. Han har dödat många, som frimodigt bekänt, att vår lära är helig och av Gud, men deras blod har icke sköljt bort kyrkan utan vattnat henne. Då den vägen alltså icke är framkomlig, uppväcker han onda andar, falska lärare, som först gilla vår lära och utbreda den i full endräkt med oss. Men sedan säga de, att vi visserligen gjort en god början, men att det finaste ännu återstår. På detta sätt hindrar Satan evangeliets framgång både från höger och vänster. Men han gör mera ont från höger genom att bygga upp och ställa till rätta, än vad han gör från vänster genom att förfölja och döda. Vi måste alltså oavslåtligen bedja, läsa, hålla oss till Kristus och hans Ord för att besegra den illfundige djävulen, som angriper oss från båda sidor.”Ty den kamp vi hava att utkämpa är en kamp icke mot kött och blod, utan mot furstar och väldigheter och världshärskares, som råda här i mörkret, mot ondskans andemakter i himlarymderna” (Ef. 6, 12).

Likväl är detta icke något annat evangelium”; det är allenast så, att några finnas som vållar förvirring bland eder. (1, 7.)

Åter ursäktar han galaterna och riktar en synnerligen skarp anklagelse mot de falska apostlarna. Han vill säga: Ni galater ha låtit er intalas, att det evangelium, som ni

Gal. 1, 6. 7

ha mottagit av mig, icke är det sanna och äkta evangeliet. Därför mena ni er göra väl i att antaga det nya evangelium, som de falska apostlarna predika och som skall vara **111** bättre än mitt. Skulden tillskriver jag icke så mycket er som de villoandar, som förvirra edra samveten och rycka er ur min hand.

Här ser du åter, med vilken glödande nitälskan aposteln tar itu med dessa förförare och med vilka hårda ord han avslöjar dem, då han beskyllar dem för att förvirra församlingarna och samvetena, för att icke göra annat än förföra och förvillan otaliga samveten och vålla församlingarna förskräcklig skada. Detta stora onda tvingas också vi nu för tiden att åse med sorg i hjärtat. Avhjälpa det kunna vi lika litet som Paulus då kunde det.

Detta ställe visar, att de falska apostlarna utan tvivel kallat Paulus för en ofullkomlig apostel, en svag och villfarande predikant. Därför kallar han dem i sin tur församlingarnas förförare och fördärvare av Kristi evangelium. Så fördömde Paulus och de falska apostlarna varandra. Sådan strid och sådant dömande förekommer alltid i kyrkan, särskilt då evangeliets lära står i flor. De ogudaktiga lärarna förfölja, fördöma och förtrycka de fromma, och de fromma i sin tur fördöma de ogudaktiga. Papisterna och sekteristerna hata oss nu till det yttersta och fördöma oss, och vi i vår tur hata av hjärtat och fördöma deras ogudaktiga och hädiska lära. Under tiden svävar det stackars folket i ovisshet och vacklar hit och dit utan att veta, vart de skall vända sig, eller vilka det är tryggast att ansluta sig till. Ty det är icke allom givet att kristligt bedöma så viktiga frågor. Men utgången kommer att visa vilka som ha den rätta läran och ha rätt i sitt fördömande av de andra. Vi förfölja ju ingen, förtrycka eller döda ingen. Icke heller förvirrar vår lära samvetena, utan den befriar dem från otaliga villfarelser och djävulens snaror. Den saken äro många förträffliga män redo att intyga, vilka tacka Gud för att de av vår lära hämtat säker tröst för samvetena. Liksom på den tiden felet icke låg hos Paulus, att församlingarna blevo förvirrade, utan hos de falska apostlarna, så är det också nu icke vårt utan vederdöparnas, sakramenterarnas och andra svärmeandars fel, att så stor och mångfaldig förvirring uppstår i församlingen.

112 Lägg här noga märke till att var och en som lär gärningar och lagrättfärdighet förvirrar församlingar och samveten. Men vem skulle ha kunnat tro, att påven, kardinalerna, biskoparna, munkarna och hela den där Satans

Gal. 1, 7

synagoga, särskilt de heliga ordnarnas stiftare bland vilka Gud likväl genom ett under kunnat frälsa några), voro sådana som förvirrade samveten? Kanske de till och med äro värre än de falska apostlarna. Ty dessa lärde, att förutom tron på Kristus de i Guds lag föreskrivna gärningarna voro nödvändiga för saligheten. Men de påviske lämnade tron åsido och lärde mänskliga stadgar och gärningar, som icke Gud hade befallt utan som de själva funderat ut utan stöd i Guds Ord och mot detsamma, och de nöjde sig icke med att uppställa dessa stadgar som likvärdiga med Guds Ord utan gjorde dem till något vida former än Ordet. Ju större sken av helighet en kättare har, desto farligare är han. Ty om icke de falska apostlarna hade haft synnerlig begåvning, stor myndighet och stort sken av helighet, om de icke hade framställt sig själva som Kristi tjänare, apostlarnas lärjungar och sannskyldiga evangelister, hade de icke så lätt kunnat skjuta åt sidan Pauli auktoritet och bedraga galaterna.

Men orsaken till att han går så skarpt fram mot dem och beskyller dem för att förvilla församlingarna är den, att de lärde, att förutom tron på Kristus även omskärelsen och uppfyllelsen av lagen vore nödvändiga till frälsning. Detta framgår av vad han själv säger längre fram, i femte kapitlet, och Lukas anger det med dessa ord, Apg. 15,1: "Men från Judeen kommo några män dit ned och lärde bröderna så: "Om I icke låten omskära eder, såsom Moses har stadgat, så kunnen I icke bliva frälsta´." Därför drevo de falska apostlarna lagen med stor iver och ihärdighet. Till dem anslöto sig genast de envisa judar, som förfäktade, att man måste hålla lagen. Och dessa kunde sedan lätt intala dem, som voro föga befästa i tron, att Paulus **113** icke var någon rätt lärare, eftersom han försummade lagen. Det föreföll dem nämligen alldeles orimligt, att Guds lag skulle avskaffas, och att judarna, som dittills hade varit Guds folk och som hade mottagit löftena, skulle förkastas. Vidare syntes det dem än orimligare, att hedningar, ogudaktiga avgudsdyrkare, oomskurna, som icke uppfyllt lagen, endast genom nåden och tron på Kristus skulle nå den äran att vara Guds folk.

Sådant framhöll de falska apostlarna med största skärpa för att ställa Paulus i en ofördelaktig dager inför galaterna. Och för att ännu mer reta upp dem mot honom sade de, att han mot Guds lag, mot judafolkets sed, mot apostlarnas exempel och slutligen tvärt emot sitt eget förödöme förkunnade hedningarnas frihet från lagen med det resultatet, att Guds lag och hela judendomen utsattes för

Gal. 1, 7

deras förakt och förlorade anseende. Därför borde han undvikas som uppenbart hädisk mot Gud och upprorisk mot hela den judiska staten. Dem själva åter borde man höra, eftersom de, utom att de lärde evangeliet rätt, också voro lärljungar till apostlarna, med vilka Paulus aldrig hade umgåtts. Genom att gå till väga på detta sätt beröva de de Paulus hans anseende hos galaterna och åstadkommo, att dessa avfölo från honom. För att det sanna evangeliet fortfarande skulle äga bestånd hos galaterna, tvingades denne att av all kraft motsätta sig de falska apostlarna. I fullviss förtröstan fördömer han dem för att de förvirra församlingarna och utrota Kristi evangelium, såsom följer.

Och vilja förvända Kristi evangelium. (1, 7.)

Det vill säga, de försöka icke endast att förvilla er utan också att i grund förstöra och utplåna Kristi evangelium. Ty Satan fullföljer två syften. För det första är han icke nöjd med att förvirra och förföra ett stort antal människor genom sina falska apostlar, utan därtill försöker han också genom dem, förstöra och helt röja ur vägen evangeliet. Och han ger sig icke till tåls, förrän han nått sitt syfte. Men sådana evangeliets förstörare vilja minst av allt höra **114** talas om, att de skulle vara djävulens apostlar. Tvärt om berömma de sig mer än andra av Kristi namn och framhålla skrytsamt sig själva som evangeliets tillförlitliga förkunnare. Men emedan de blanda lag i evangeliet, kunna de icke undgå att fördärva det senare. Ty antingen bliver Kristus bestående och lagen förgår, eller också står lagen kvar och Kristus går under. Kristus och lagen kunna på intet sätt samsas om herraväldet i ett samvete. Där lagrättfärdigheten härskar, där kan icke nådens rättfärdighet härskas, och tvärtom: där nådens rättfärdighet härskar, där kan icke lagrättfärdigheten härskas. Den ena måste vika för den andra.

Men om du icke kan tro, att Gud vill förlåta synderna för Kristi skull, huru skall du då kunna tro, att han vill förlåta dem för laggärningarnas eller dina gärningars skull? Därför kan nådens lära på intet sätt bestå tillsammans med lagens lära. Man måste direkt förneka och avskaffa den senare och upprätta den förra.

Men liksom judarna ryggade tillbaka inför denna lära, så dra också vi oss för den. Jag skulle gärna på en gång vilja bevara nådens rättfärdiggörande rättfärdighet och lagens rättfärdighet, för vars skull Gud skulle vara mig nådig.

Gal. 1, 7. 8

Men att förena dem båda är, som Paulus här säger, att förvända Kristi evangelium. Och i sista hand, när det kommer till strid, så vinner kvantiteten över kvaliteten. Och så går nådens och trons rättfärdighet förlorad, och den andra, lagens och gärningarnas, upprättas och försvaras. Kristus med de sina är svag, evangeliet är likaså en dåraktig predikan. Men världens rike och dess furste, djävulen, är stark, och köttets klokhet har skenet för sig. **115** Men det är vår tröst, att djävulen med sina lemmar icke kan genomföra sin avsikt. Han kan förvilla några enskilda personer, men fördärva Kristi evangelium kan han icke. Sanningen kan löpa fara, men den kan icke förgås. Den kan angripas men icke besegras, ty:

” HERRENS ORD FÖRBLIVER EVINNELIGEN ”

1 Petr. 1, 25.

Det synes vara en mycket ringa sak att lära lagen och fördrå vissa gärningar. Men därmed åstadkommes mera skada än som står i mänsklig förmåga att fatta. Ty sådan förkunnelse icke blot fördunklar kännedomen om nåden, utan den tager bort Kristus med alla hans välgärningar och förvänder, som Paulus här säger, hela evangeliet. Roten till det onda är vårt kött, som är dränkt i synder och icke ser någon annan utväg att bli fritt från dem än genom gärningarna. Därför vill det leva i lagens rättfärdighet och förtröstan på sina gärningar. Och därför vet det litet eller intet om trons eller nådens lära, utan vilken likväl intet samvete kan få ro.

Av dessa Pauli ord: ”och vilja förvända” o.s.v., framgår också, att de falska apostlarna varit synnerligen fräcka och oförsynta människor, som med all kraft uppträtt mot Paulus. Därför sätter han sig, fullt viss om sin andliga insikt, häftigt till motvärn i sin tur, i det att han på ett förbluffande sätt mot dem hävdar högheten i sitt ämbete, sålunda:

Men om någon, vore det ock vi själva eller en ängel från himmelen, förkunnar evangelium i strid mot vad vi hava förkunnat för eder, så vare han förbannad.
(1, 8.)

116 Paulus talar rena eldslågor, och hans nitälskan är så glödande, att han till och med nära nog förbannar änglar. Även om vi själva, säger han, jag och mina bröder, Timoteus, Titus och så många som äro med mig – om de övriga

Gal. 1, 8. 9

vill jag inte tala -, ja, om en ängel från himmelen o.s.v., så skulle jag dock hellre vilja, att jag, mina bröder, ja, rent av denne ängel från himmelen, bleve förbannade, än att mitt evangelium skulle avskaffas. Här når sannerligen hans glöd sin höjdpunkt, då han så förtröstansfullt vågar förbanna icke blot sig själv och sina bröder utan till och med en ängel från himmelen. Anathema på gregiska, chârâm på hebreiska, betyder något som är förbannat, absolut odugligt till och avskilt från varje slags umgängelse eller gemenskap med Gud. Så säger Josua (jfr Jos. 6, 17), att "staden Jeriko skall för alltid vara anathema", så att den aldrig byggas upp igen. Och 3 Mos. 27, 28 står det skrivet: "Om en människa eller ett djur av vad slag det vara må lagts under anathema, så skall det dödas och får icke tillåtas att leva". Så måste Amalek och några städer, som genom Guds dom belagts med anathema, alldeles tillintetgöras (2 Mos. 17, 13 f.) Pauli mening är alltså: Jag skulle hellre vilja, att jag själv, andra människor eller till och med en ängel från himmelen vore förbannad, vore anathema, än att av oss eller andra ett annat evangelium förkunnades än det vi hava förkunnat. Paulus lovar alltså **117** först sig själv åt djävulen och förbannar sig själv. Goda talare bruka nämligen först rikta anklagelsen mot sig själva för att sedan frimodigare och skarpare kunna rikta den mot andra.

Paulus drar alltså den slutsatsen, att det icke finnes något annat evangelium, än det som han predikat, och att intet annat bör förkunnas, vare sig av honom själv eller av andra ens av en ängel från himmelen. Ty sedan evangeliets ord en gång utsänts, återkallas det icke intill domens dag.

Ja, såsom vi förut hava sagt, så säger jag nu åter: Om någon förkunnar evangelium för eder i strid mot vad I haven undfått, så vare han förbannad. (1, 9.)

Han upprepar vad han sagt i föregående vers, blott med annan adress. Där hade han förbannat sig själv, sina bröder, en ängel från himmelen. Här säger han: Om det finnes några andra än vi, som för eder förkunna evangelium i strid med vad ni ha undfått av oss, så vare också de förbannade. Han förbannar alltså utan vidare alla lärare, sig själv, sina bröder, änglar, vidare vilka andra det vara må, nämligen i den mån de förkunna et annat evangelium. Det måste vara en våldsam nitälskans glöd hos aposteln, eftersom han vågar förbanna alla lärare på jorden och i himmelen. Alla måste de giva vika för det evangelium, som Paulus förkunnat, i annat fall äro de förbannade och fördömda.

Gal. 1, 8. 9

Man bör lägga märke till även utbytet av personer i de båda verserna. Paulus talar nämligen annorlunda i den första förbannelsen än i denna andra. I den första säger **118** han: "Även om vi eller en ängel från himmelen förkunnar för eder ett annat evangelium än det, som vi förkunnat för eder" o.s.v., i den andra åter: "i strid med vad I haven undfått". Och detta gör han med avsikt, för att galaterna icke skulle kunna säga: Vi hava icke förändrat det evangelium, som du Paulus, förkunnat för oss, men vi förstodo icke riktigt din predikan. Men lärare, som kommo efter dig, visade oss dess rätta innebörd. – Detta, säger han, kan jag icke på några villkor medgiva. Det finnes intet om de skulle behöva lägga till eller rätta på, utan det, som ni hört av mig, det är Guds rena Ord, och det är meningen att det skall förbliva, utan några tillägg. Jag önskar icke, att jag skulle vara annorlunda som lärare eller ni annorlunda som lärljungar. Om ni därför ha hört någon lära ett annat evangelium än det, som ni hört av mig, eller som skryter med att han kan komma med något bättre än vad ni mottagit av mig, så vare han tillika med sina lärljungar förbannad.

Det är nämligen på detta sätt som Satans tjänare förnämligast smyga sig in och ställa sig in hos människor, nämligen så att de lova att komma med något bättre. De medgiva, att de som före dem meddelat undervisning i evangelium ha gjort en god början, men de föregiva också, att detta icke är nog. De nutida svärmeandarna give oss det berömmet, att vi rätt gripit oss an med evangeliets sak. Men emedan vi avsky och fördöma deras hädiska lära, kalla de oss för nya papister, dubbelt värre än de gamla. Med detta knep bereda sig tjuvar och rövare tillträde till Herrens fårahus för att stjäla, slakta och förgöra (Joh.10), **119** nämligen genom att till en början bekräfta vad vi sagt. Sedan rätta de oss och giva, enligt sin egen fåvitska mening, en klarare utläggning av det, som vi skulle ha icke fullt förstått eller missuppfattat. På samma sätt beredde de falska apostlarna insteg hos galaterna. Paulus, sade de, har visserligen lagt grunden till den kristna läran, men det rätta sättet för rättfärdiggörelsen har han icke fattat, eftersom han lär avfall från lagen. Detta som han sålunde icke kunnat giva någon rätt undervisning om kunna ni alltså lära av oss. Men Paulus vill icke, att något annat skall läras av någon och icke heller att något annat skall höras och mottagas av galaterna än det som han själv tidigare lärt dem och som de hört och mottagit av honom. Men de, säger han, som lära eller mottaga något annat, de vare förbannade.

Gal. 1, 9

I denna text finnes icke mycket av positiv framställning utan endast exempel. Vi ha nämligen ännu icke kommit till den huvudlära, som avhandlas i detta brev. De båda första kapitlen innehålla nästan endast försvar och vederläggning. Men det fall, som här framlägges, lär oss dock att utan tvekan slå fast, att den är en lögnare och hemfaller under förbannelse, som menar att påven står över Skriften som skiljedomare eller att kyrkan har makt över Skriften, såsom kanonister och sententiarier i strid med fromt tänkesätt ha dekreterat under anförande av följande bevis: Kyrkan har antagit endast fyra evangelier, alltså äro de endast fyra; om den hade godkänt flera, skulle de vara flera. Och eftersom kyrkan efter sitt gottfinnande kunde antaga och godkänna vilka och huru många evangelier den ville, står den över evangelierna. Goddag, yxskaft! Jag godkänner Skriften, alltså står jag över den. **120** Johannes Döparen gillar och bekänner Kristus och pekar på honom, alltså står han över Kristus. Kyrkan godtaga kristen lära och tro, alltså står hon över den.

Till att vederlägga denna deras ogudaktiga och hädiska lära har de här ett bibelställe, så klart som man någonsin kan önska, en verklig blixtn från himmelen. Sig själv, en ängel från himmelen, alla lärare på jorden och så många magistrar som tänkas kan slänga Paulus i en hög och ställer dem alla under den heliga Skrifts domvärjo. Skriften är drottningen, hon härska och henne skola alla underdånigt lyda. Icke hennes lärare eller domare utan hennes enkla vittnen, lärjungar och bekännare måste alla vara, antingen det nu är påven eller Luther eller Augustinus eller Paulus eller en ängel från himmelen. Och i kyrkan får ingen annan lära förkunnas eller åhöras än Guds rena Ord. I annat fall vare både lärare och åhörare förbannade tillika med sin lära.

*Är det då människor som jag söker vinna för mig,
eller är det Gud ? (1, 10.)*

Dedt säges med samma glöd som det föregående. Han vill säga: Är då jag Paulus, som predikat offentligt i församlingarna, till den grad okänd ? Känner man icke till mina många häftiga strider mot judarna? Av mina predikningar, sprungna ur så många svåra trångmål, trodde jag det skulle vara tillräckligt klart, om det är människor eller Gud som jag tjänar. Ty var och en kan ju se, att jag med min förkunnelse skaffat mig förföljelse på halsen överallt, det grymmaste hat från mitt eget folk och från alla människor. Jag har alltså visat fullt tillräckligt, att jag med

Gal. 1, 9. 10

-min predikan icke söker vinna människors gunst och bifall utan Guds nåd och Guds ära.

121 Icke heller vi – låt mig utan skryt säga detta – söka med vår undervisning människors bevågenhet. Ty vi lära, att alla människor äro ogudaktiga. Vi döma ut den fria viljan, mänskliga krafter, mänsklig vishet och rättfärdighet och all självtagen gudsdyrkan, allt det bästa som världen har. Korteligen, vi påstå, att hos oss finnes ingenting alls, som duger till att förtjäna nåd och syndarnas förlåtelse, utan vi predika, att den faller oss till uteslutande genom Guds rena barmhjärtighet. Ty så förkunna himlarna Guds ära och hans verk (Ps. 19,2) under fördömande av alla människor och deras verk. Detta är med all säkerhet icke att predika människorna och världen till behag. Man kan icke reta världen allvarligare eller bittrare, än om man dömer ut dess vishet, rättfärdighet, fromhet och makt. Att döma ut dessa världens högsta och bästa gåvor, det kan ju säkerligen icke kallas att smickra världen utan snarare att självmant söka hat och vedergällning – och det söker man icke förgäves. Ty om vi fördöma människorna och alla deras strävanden, är det icke tänkbart annat än att vi omedelbart skola råka ut för dereas bittraste hat, förföljelse, landsförvisning, fördömelser och slutligen dödsstraff.

Om de förstå allt annat, säger Paulus, varför förstå de icke också detta, att min lära är av Gud och icke av människor? Det är, att jag med min undervisning, icke söker människors ynnest utan Guds? Ty om jag eftersträfvade **122** människors bevågenhet, skulle jag icke fördöma alla deras gärningar. Så säger Kristus, Joh. 3,19: "Detta är domen, att när ljuset hade kommit till världen, människorna dock älskade mörkret mer än ljuset, eftersom deras gärningar voro onda." Och Joh. 7, 7: "Världen kan icke hata eder, men mig hatar hon, eftersom jag vittnar om henne, att hennes gärningar är onda." Men just däri-genom att jag fördömer människornas gärningar, ådrager jag mig alla människors oblidkeliga hat, det vill säga, emedan jag enligt Guds Ord, vars tjänare och apostel jag är, kungör Guds dom, att alla människor äro syndare, ogudaktiga, orättfärdiga, vredens barn, Satans fångar och fördömda, och att de icke kunna bli rättfärdiggjorda genom gärningar, icke genom omskärelse utan endast och allenast genom nåden och tron på Kristus. Ty det finns intet som de hellre vilja slippa höra än att de skulle vara sådana. De vilja tvärtom betecknas som visa, rättfärdiga, heliga o.s.v. Detta visar tillräckligt, att min lära icke är av människor.

Gal. 1, 10

Men att min lära är av Gud inses redan därav, att jag uteslutande förkunnar Guds nåd och barmhärtighet, hans verk och hans ära. Den som vidare talar det, säger Kristus, som hans Herre och Mästare befallt honom, och som icke söker sin ära utan dens som har sänt honom, han framlägger och lär förvisso Guds Ord (Joh. 7, 18). Men jag lär endast det, som Gud har befallt mig, och jag söker icke min ära utan hans, som har sänt mig. Det är just därför som jag ådrager mig judars och hedningars vrede och harm. Alltså är min lära sann, ren, viss och gudomlig, och det kan icke finnas någon annan – långt **123** mindre någon bättre – än min lära. Varje annan lära, som icke på samma sätt som min lär, att alla människor äro syndare och att de rättfärdiggöras genom tron på Kristus allena, är därför med nödvändighet falsk, osäker, ogudaktig, hädisk, förbannad och djävulsk, och detsamma gäller om dem som lära eller antaga den. Så kunna vi med Paulus med största visshet och säkerhet uttala, att varje lära är förbannad, som icke överensstämmer med vår. Ty icke heller vi söka med vår förkunnelse människors bifall eller furstars och biskopars gunst utan ensamt Guds bevågenhet. Hans nåd och gåva allena förkunna vi, i det att vi förtrampa och fördöma allt som kommer från oss själva. Alltså säga vi förtröstansfullt, att den som lär något annat, något häremot stridande, han är sänd av djävulen och förbannad.

Står jag verkligen efter att "vara människor till behag"?
(1, 10.)

Det är, tjänar jag människor eller Gud ? Han riktar oavbrutet flankangrepp mod de falska apostlarna. Dessa söka med nödvändighet, säger han, att behaga människor och smickra dem. Därigenom eftersträva de nämligen att i sin tur kunna berömma sig av deras kött. Emedan de vidare icke kunna uthärda människors hat och förföljelse, lära de omskärelsen för att slippa bära den förföljelse, som hör samman med Kristi kors (jfr nedan 6, 12 f.). Så kan man nu för tiden finna åtskilliga, som söka vara människor till behag och giva mänskliga råd, det är, driva ogudaktig lära, för att kunna leva i köttlig frid och säkerhet. Åtminstone gilla de mot sitt samvete våra motståndares hädelser och ogudaktiga omdömen i strid med Guds Ord, blott för att bibehålla furstars och biskopars gunst och för att icke förlora sin egendom. Men vi, som sträva efter att behaga Gud och icke människor, ådraga oss ett djävulskt och helvetiskt hat och få lida världens smädelser och förbannelser, döden och allt ont.

Gal. 1, 10

124 Så säger Paulus här: Jag söker icke behaga människor för att de må berömma min lära och prisa mig som en utmärkt lärare, utan jag strävar att tackas Gud allena. Men den som inriktar sig på att vara Gud till lags, får i människorna bittra fiender. Och det får jag också veta av, ty de löna mitt arbete med vanära, smädelse, fängelse och svärd. De falska apostlarna däremot lära sådant som behagar människor, det vill säga sådant som förnuftet finner behag i och kan instämma i. Och detta göra de för att ha lugn och ro och vinna folkets gunst och bifall. Även de finna vad de söka, ty de berömmas och prisas av alla. Så säger också Kristus, Matt. 6, 2, att skrymtarna göra allt vad de göra för att bli prisade av människor. Och i Joh. 5, 44 bestraffar han dem strängt: "Huru skullen I kunna tro, I som tagen emot pris av varandra och icke söken det pris som kommer från honom som allena är Gud?"

Vad Paulus hittills har sagt är nästan endast exempel. Likväl inskräper han överallt med våldsamt kraft, att hans lära är sann och äkta. Därför uppmanar han galaterna att icke förakta den och antaga en annan.

Nej, om jag ännu ville vara människor till behag, så vore jag icke en Kristi tjänare. (1, 10)

Allt detta bör förstås om Pauli ämbete och tjänst i dess helhet såsom stående i motsats till hans tidigare vandring i judedom, som om han sade: Mena ni, att jag alltjämt söker vara människor till behag? – På samma sätt säger han nedan, kap. 5, 11: "Om jag ännu predikade omskärelse, varför skulle jag då ännu alltjämt lida förföljelse?" Han menar: Kunna ni icke se och höra, att jag dagligen **125** utstår strid, häftiga förföljelser och svårigheter? Alltsedan jag blivit omvänd och kallad till apostlaämbetet, har jag aldrig talat människor till behag eller stått efter att vara dem till lags utan Gud allena, det är, med min tjänst och min lära söker jag icke människors beröm och gunst utan Guds. -

Här se vi också huru förrädiskt och listigt de falska apostlarna sökt öka misstämningen mot Paulus hos galaterna. De riktade mot honom anklagelsen, att han genom apostlarnas uppdrag ålagts att lära och bibehålla omskärelsen och lagen. Detta skulle tillräckligt framgå därav, att han omskurit Timoteus (Apg. 16,3), att han med fyra män låtit helga sig i Jerusalems tempel (Apg. 21, 26), och likaså av att han i Kenkrea låtit raka sitt huvud (Apg. 18, 18). Sådana och liknande exempel hade de samlat och försett med

Gal. 1, 10

-illvillig utläggning. Vidare sökte de efter motsägelser och inkonsekvenser hos Paulus, liksom våra motståndare göra i våra böcker, för att därigenom beslå honom med tvektan och visa, att han icke vore enig ens med sig själv. Nu predikar han, sade de, mot omskärelsen, vilken han tidigare icke blot lämnat oantastad utan rent av själv iaktagit genom att omskära Timoteus, vilket han gjort enligt apostlarnas anvisning och befallning. Härav drogo de den slutsatsen, att man icke borde sätta tro till Paulus utan bibehålla lagen och omskärelsen. Men eftersom de voro blinda och blindas ledare, sågo de icke, i vilken avsikt Paulus och andra apostlar undveko att genast avskaffa lagen och omskärelsen hos judarna utan till en tid i frihet iakttaga bådaderna.

Ty det vill jag säga eder, mina bröder, att det evangelium som har blivit förkunnat av mig icke är någon människolära. Det är ju icke heller av någon människa som jag har undfått det eller blivit undervisad däri, utan genom en uppenbarelse från Jesus Kristus.

(1, 11. 12.)

126 Dessa båda verser ange huvudtemat för den avdelning, som här börjar och som innehåller vederläggning och försvar. Den räcker ändå till slutet av andra kapitlet och utgör en sammanhängande historisk framställning. Hieronymus vrider och vänder sig ängstligt och under uppbudande av stora ansträngningar för att få den att stämma (med Apg.). Men själva saken rör han icke vid, eftersom han icke ställer sig den frågan, vad Paulus vill eller vart han syftar.

Vad de historiska berättelserna i Skriften angår, så äro de ofta ryckta ur sitt sammanhang och sammanblandade, så att de icke är lätt att få dem att stämma överens. Exempel härpå utgöra Petri förnekelse och Kristi lidandes historia m.m. På samma sätt är det icke hela historien som Paulus här redogör för. Därför gör jag mig ingen större möda eller bekymmer med överensstämmelsen utan låter huvudfrågan vara, vad Paulus menar och vart han vill hän.

Den sats som här förfäktas är denna: Mitt evangelium är icke någon människolära, icke heller har jag undfått det av någon människa utan genom en uppenbarelse av Jesus Kristus. Denna sats kommer han i fortsättningen att driva, att uppehålla sig vid och med ed bekräfta. Samtidigt besvär han galaterna, att de skola tro detta, nämligen att han icke lärt sig sitt evangelium av någon människa

Gal. 1, 10. 12

-utan mottagit det genom en uppenbarelse av Jesus Kristus. Likaså besvär han dem att icke lyssna till de falska apostlarna, vilka han anklagar för att fara med lögn, då de påstå, att Paulus mottagit och lärt sig ett evangelium av apostlarna.

127 När han säger, att hans evangelium icke är någon människolära, menar han där med icke att det icke uppfunnits av människor, ty det faller av sig självt. Ty även de falska apostlarna skröto med att deras lära var av mänskligt ursprung. Utan han vill säga, att han lärt sig evangelium utan mänsklig hjälp och mottagit det utan mänsklig förmedling, till skillnad från oss alla, som lära oss det genom mänsklig hjälp eller mottaga det genom mänsklig förmedling, några genom att höra, andra genom att läsa, skriva, måla o.s.v. Han däremot har undfått det omedelbart genom Jesu Kristi uppenbarelse. – Menar sig någon här finna en annan motsättning uttalad, skall jag icke opponera mig.

Då Paulus förnekar sig hava mottagit sitt evangelium av någon människa, anger han därigenom tydligt, att Kristus icke endast är människa utan på en gång sann Gud och sann människa.

Paulus undfick sitt evangelium på vägen, då han var stadd på färd till Damaskus. Där visade sig Kristus för honom och talade med honom också senare, i Jerusalems tempel (Apg. 22, 17 ff.), men det var på vägen som han undfick evangeliet, såsom Lukas berättar i Apg. 9. Kristus sade till honom: "Stå upp och gå in i staden, så skall där bliva dig sagt, vad du har att göra." Han befäller honom icke att gå till staden för att av Ananias mottaga undervisning i evangeliet, utan Ananias skulle döpa honom, lägga händerna på honom, anförtro honom Ordets ämbete och anbefalla honom åt församlingen. Han skulle icke lära honom evangeliet, vilket Paulus, såsom han här med stolthet framhåller, redan förut mottagit på vägen, uteslutande genom Jesu Kristi uppenbarelse. Och detta tillstår

128 Ananias själv, då han säger (Apg. 9,17): "Saul, min broder, Herren, som visade sig för dig på vägen, har sänt mig för att du skall få din syn igen." Sålunda mottog han icke sin lära av Ananias. Han hade redan fått kallelse, upplysning och slutgiltig undervisning av Kristus på vägen och sändes till Ananias för att även ha människors vittnesbörd om att han av Gud kallats att predika Kristi evangelium.

Gal. 1, 11. 12

Detta tvingas Paulus att berätta för att avvärja de falska apostlarnas förtal. De försökte ställa honom i ofördelaktig dager hos galaterna genom att hävda, att Paulus var långt ringare än andra apostlalärjungar, vilka lång tid hade umgåtts personligen med apostlarna och av dem fått direktiv om vad de skulle lära och iakttaga. Paulus skulle ha mottagit alldeles samma föreskrifter av dem, ehuru han förnekade det. Varför ville de då hellre ställa sig denne ringare person till efterrättelse med åsidosättande av apostlarnas myndighet, vilka voro förmän och lärare icke endast för galaterna utan för alla församlingar i hela världen?

Förvisso var detta de falska apostlarnas argument, som de hämtat från apostlarnas myndighet, både tungt vägande och svårt att bemöta. Galaterna togo också genast intryck, särskilt i den sak det här gäller. Om jag icke hade haft dessa exempel från församlingarna i Galatien, Korint, Asien o.s.v. skulle jag säkerligen aldrig ha trott, att även de som till en början mottogo Ordet med glädje – och bland dem funnos många utmärkta människor – så hastigt kunde bringas till avfall. Gode Gud, vilken förskräcklig och oändlig skada kan icke vållas genom ett enda argument, som träffar samvetet, om Herren undandraget sin nåd! Man kan på ett ögonblick förlora allt.

Det var alltså lätt för de falska apostlarna att slå dessa blå dunster i ögonen på galaterna, som ännu icke vunnit stadga eller fått fasta rötter utan alltjämt voro svaga i tron. Därtill kommer, att läran om rättfärdiggörelsen är **129** en ömtålig sak, visserligen icke i och för sig – i och för sig är den det fastaste och vissaste av allt – utan i vad på oss ankommer. Det får jag ofta själv märka. Ty jag vet, vilka mörka timmar jag icke sällan har att genomkämpa. Jag vet, hur många gånger jag plötsligt förlorat evangeliets och nådens strålar liksom i täta moln. Ja, jag vet, att där befinna sig även de, som äro övade och som gå med fasta steg, ute på hal is. Vi ha visserligen kunskap om denna sak, eftersom vi kunna lämna undervisning i den, och det är ett säkert tecken på att vi verkligen äga den. Ty ingen kan lära andra det som han själv icke vet. Beviset på att någon vet något, heter det, är att han kan lära ut det (jfr. Syr. 37. 37, 23). Och dock, när samvetsnöd är för handen och vi borde begagna oss av evangeliet, som är ett nådens, tröstens och livets ord, då inställer sig lagen, som är vredens, bedrövelsens och dödens ord, före evangeliet och börjar härja i samvetet och injagar där icke mindre förskräckelse än den fruktansvärda synen på berget Sinai.

Gal. 1, 11. 12

Till och med ett enda hotfullt ställe ur Skriften kan dölja all tröst i sina mörka moln och uppskaka hela vårt inre till en grad, att vi helt glömma rättfärdiggörelsen, nåden, Kristus och evangeliet

Vad oss angår är därför rättfärdiggörelsen något mycket halt, emeda vi äro hala. Vidare har vi hälften av oss själva, nämligen själva förnuftet och förnuftets krafter, emot oss. Och mot anden gör köttet motstånd, vilket icke kan komma till någon fast övertygelse om att Guds löften äro sanna. Därför strider det och kämpar mot anden och, som Paulus säger, gör anden till fånge (Rom. 7, 23), så att den **130** icke kan ha så stark tro, som den vill. Därför inpränta vi ständigt, att kunskapen om Kristus och tron icke är något mänskligt, icke åstadkommes genom mänskliga krafter utan uteslutande är Guds gåva. Liksom Gud skapar vår tro, bevarar han den också. Och liksom han först genom Ordet giver tron, så övar, förökar, stärker och fullkomnar han den också i fortsättningen genom Ordet. Den högsta gudstjänst och den högsta sabbatsfirning är därför att öva sig till gudaktighet, nämligen att avhandla och höra Ordet. Tvärtom är ingenting farligare än leda vid Ordet. Den, som är så kall, att han anser sig redan veta vad där står och så småningom börjar känna leda vid Ordet, han har redan förlorat Kristus och evangeliet. Och detta som han anser sig veta, har han endast fattat med förståndet. Han är, såsom Jakob säger, "lik en man som betraktar sitt ansikte i en spegel, går sin väg och strax förgäter, hurudan han var" (Jak. 1, 23 f.) Av sådana bliva till slut fåfängliga svärmeandrar.

Därför bör varje from människa rikta all sin diktan och traktan och sätta in alla sina krafter på att lära sig och bevara denna lära. Därtill bör han bruka ödmjuk bön inför Gud och träget läsande och betraktande av Ordet. Och ehuru vi hava kämpat väldeliga, komma vi även i fortsättningen att få svettas åtskilligt. Ty mot oss stå fiender, som icke äro att förakta utan som äro stora, starka och ihärdiga, nämligen vårt kött, all världens farlighet och vidare lagen, synden, döden, Guds vrede och dom och djävulen själv, som aldrig upphör att invärtes ansätta oss med sina brinnande pilar och utvärtes genom de falska apostlarna för att förvilla om icke alla så dock de flesta ibland oss.

Detta är de falska apostlarnas argument var alltså till synes mycket kraftigt, och det gör intryck på många än i dag, detta nämligen: Apostlarna, de heliga fäderna och deras efterföljare ha lärt så. Kyrkan tänker och tror så.

Gal. 1, 11. 12

Men det är omöjligt att Kristus under så många århundraden låter sin kyrka fara vilse. Säkert är icke du ensam **131** visare än så många heliga män och hela kyrkan. – På detta sätt omskapar sig djävulen till en ljusets ängel och angriper oss förädiskt genom några giftigare skrymtare. Vi, säga de, bry oss inte om påven eller biskoparna, som är Ordedts värsta föraktare och förföljare, och vi avsky munkarnas svek. Men den heliga allmänneliga kyrkans myndighet vilja vi se respekterad. Hun har under så många hundra år tänkt och lärt så. Så tänkte och lärde i kyrkans äldsta tid alla dessa lärare, heliga män, mycket större och lärdare än du. Vem är du, att du vågar vara av annan mening än alla dessa och pracka på oss en från deras avvikande lära? När Satan framhåller sådant och sammansvärjer sig liksom med köttet och förnuftet, bliver samvetet förskräckt och förtvivlar, om du icke ståndaktligt besinnar dig och säger: Vare sig den heliga Cyprianus, Ambrosius, Augustinus eller den heliga Petrus, Paulus, Johannes eller en ängel från himmelen lär annorlunda, vet jag dock med säkerhet, att min lära icke är av människor utan av Gud, det är, att jag tillskriver Gud allt och människorna intet.

Så minns jag, att doktor Staupitz, då en högt uppsatt man och augustinerordens generalvikarie, när mitt företag stod i sin begynnelse, sade till mig: ”Min tröst är, att denna lära om nåden tillskriver Gud ensam all ära och allting, människorna intet. Men Gud kan man självfallet icke tillskriva för mycken ära, godhet o.s.v.” Så tröstade han mig då. Och det är sant, att evangeliets lära berövar **132** människor all ära, vishet, rättfärdighet m.m. och tillskriver sådant Skaparen ensam, som gör allt av intet. Men det är mycket tryggare att tillskriva Gud för mycket än människor. Ty då kan jag med förtröstan säga: Det må visserligen vara, att kyrkan, Augustinus och andra lärare, likaså Petrus, Apollos, ja, till och med en ängel från himmelen lära annorlunda, min lära är dock sådan, att den rent predikar och dyrkar Gud allena och fördömer varje människa i hennes vishet och rättfärdighet. Här kan jag icke synda, eftersom jag tillskriver bådadera, Gud och människor, vad som egentligen och i sanning tillkommer dem.

Men kyrkan är helig, fäderna äro heliga. – Riktigt, men hur helig kyrkan än är, måste hon dock bedja: Förlåt oss våra skulder. Och hur heliga fäderna än voro, måste de likväl tro på syndarnas förlåtelse. Alltså skall man varken tro mig eller kyrkan eller fäderna eller apostlarna

Gal. 1, 11. 12

eller en ängel från himmelen, om vi lära något mot Guds Ord, men Herrens Ord må bestå till evig tid. Annars skulle detta de falska apostlarnas argument haft den största beviskraft mot Pauli lära. Ty det var sannerligen allvarligt ja, verkligt allvarligt, att de inför galaterna kunde ställa hela kyrkan, ja, hela kretsen av apostlar mot den ensamma Paulus, som var en nykomling och hade mindre myndighet. Det var ett mycket starkt bevis, som berättigade till vittgående slutsatser. Ty ingen säger gärna, att kyrkan far vilse, och likväl är det nödvändigt att säga, att kyrkan far vilse, om den lär något utan stöd i eller i motsats till Guds Ord.

Petrus, den förnämsta av apostlarna, levde och lärde utan stöd i Guds Ord, alltså för han vilse. Och eftersom han sålunda var klandervärd, uppträdde Paulus öppet emot honom för att han icke vandrade enligt evangeliets sanning, nedan kap. 2, 14. Här hör du, att Petrus, den helige **133** apostlen, farit vilse. Alltså skall jag varken lyssna till kyrkan eller fäderna eller apostlarna, utom i den mån som de framföra och lära Guds rena Ord.

Detta argument är nu för tiden oss till skada och stort besvär. Ty om man varken skall tro påven eller fäderna eller Luther, såvida de icke lära Guds rena Ord, vem skall man då tro? Och vem skall kunna skaffa samvetena visshet om vilketdera partiet det är som lär Guds rena Ord, vi eller våra motståndare? Ty även de själva skryta med att de hava och lära Guds rena Ord. Vi tro icke papisterna, emedan de icke lära och icke kunna lära Guds Ord. Å andra sidan hysa de mot oss det bittraste hat och förfölja oss som de farligaste kättare och förförare. Vad är här att göra? Skall man tillåta varenda svärmeande att han lära vad han vill, eftersom världen varken kan höra eller tåla vår lära? För Kristi rena evangelium skall påven, sekteristerna, fäderna, kyrkan o.s.v. icke blott ge vika, utan de böra antaga det med uppräckta händer och den största tacksamhet, hylla det och sörja för dess vidare utbredning. Om däremot någon lär något annat, det må vara påven eller den helige Augustinus eller en apostel eller en ängel från himmelen, så måste han tillika med sitt evangelium vara förbannad. Men vi må aldrig så mycket med Paulus berömma oss över att lära detta rena evangelium, så komma vi därmed icke längre än att vi måste höra, att detta vårt skryt är övermodigt, lösligt, ogrundat och, vad mera är, hädiskt och djävulskt. Men om vi ödmjuka oss och giva vika för motståndarnas raseri, då bliva bådadera, både sekterister och papister, högmodiga. De förra vilja

Gal. 1, 11 –14

komma med någon ny lära, som världen aldrig förr har hört, och de senare vilja åter upprätta och stadfästa sin styggelse. *Var och en må alltså se till, att han är fullt viss om sin kallelse och sin lära*, för att han med Paulus i full och trygg visshet må kunna säga: "Vare sig vi själva eller en ängel från himmelen" o.s.v.

Så långt huvudtanken i detta stycke, som är följande: Mitt evangelium har jag icke mottagit av någon människa utan **134** genom en uppenbarelse av Jesus Kristus. Denna sats kommer han nu att utförligt bevisa genom att relatera åtskilliga händelser.

I haven ju hört huru det var med mig, medan jag ännu vandrade i judisk väsende: att jag då övermåttan våldsamt förföljde Guds församling och ville utrota den, ja att jag gick längre i judiskt väsende än många av mina samtida landsmän.
(1, 13. 14.)

Här är ingenting att förklara utom själva orden. Paulus andrager här sitt eget exempel, i det han säger: Jag har kraftigare och mera ståndaktigt försvarat fariseismen och judendomen än ni och edra falska lärare. Om lagens rättfärdighet betydde något, skulle alltså även jag ha stannat kvar inom fariseismen. Ty även jag var en gång farisé och jag har med större iver nitälskat för fädernas stadgar än de falska apostlarna nu göra. Och likväl har jag åsidosatt dessa stadgar tillika med hela judendomen. – Så har också jag utstått svåra ting såsom munk med vakande och fastande m.m. än någon av dem, som nu förfölja mig. Ty jag uppfyllde vantrons bud intill yrsel och vansinne, så att min kropp och min hälsa togo skada. Och allt vad jag gjorde, gjorde jag i uppriktig nitälskan och för Guds skull. Jag dyrkade påven utan biavsikter, utan att söka intäkter eller rikedomar. Och likväl har jag för Kristi rättfärdighets skull bortkastat detta som avskräde (Fil. 3. 3, 7 ff.) Men de blinda och förhårdade motståndarna tro icke, att jag, som andra, av erfarenhet känner sådan fariseism.

Och ännu ivrigare nitälskade för mina fädernas stadgar.
(1, 14.)

Med fädernas stadgar menar han här icke fariseiska eller mänskliga stadgar, som Hieronymus anser. Ty här talar **135** han icke om fariseiska stadgar utan om något mycket högre. Det är själva den heliga mosaiske lagen som han talar om såsom fädernas stadgar, det är, mottagna och

Gal. 1, 11- 14

ärvda från fäderna. För dem, säger han, nitälskade jag som jude till det yttersta. På samma sätt talar han också i Fil. 3, 5 f.: ”I fråga om lagen har jag varit en farisé, i fråga om nitälskan en församlingens förföljare, i fråga om rättfärdighet – den som vinnes i kraft av lagen – en ostrafflig man.” Han vill säga: Jag kunde skryta öppet och trotsa hela det judiska folket och de bästa och heligaste bland de omskurna att bland alla dessa kunna visa mig en enda, som varit en mera brinnande och våldsam förfäktare av Mose lag än jag en gång i tiden var. Jag utmärkte mig rent av framför andra såsom ivrare för fädernas stadgar, det är, jag satte in all min kraft på lagens rättfärdighet. Detta borde förmå eder galater att icke sätta tro till dessa förfälskare, som framställa lagens gärningar för eder som något utomordentligt, medan det i verkligheten förhåller sig så, att om det gällde att skryta med denna lagens rättfärdighet, jag skulle ha större skäl att göra anspråk på en utomordentlig berömmelse.

Men när han, som allt ifrån min moders liv har avskilt mig, och som genom sin nåd har kallat mig, tacktes i mig uppenbara sin Son, för att jag bland hedningarna skulle förkunna evangelium om honom, då begav jag mig strax åstad, jag rådförde mig icke med någon människa, ej heller för jag upp till Jerusalem, till dem, som före mig voro apostlar. I stället för jag bort till Arabien och vände så åter tillbaka till Damaskus. (1, 15-17.)

Detta är Pauli första resa. Hieronymus svetts här och säger, att Lukas i Apostlagärningarna icke skriver något **136** om att Paulus begivit sig till Arabien, som om det voro nödvändigt att skriva en krönika över vad han företog dag för dag. Det är ju alldeles omöjligt. Det må räcka att vi hava några drag och en sammanfattning av förloppet, varav vi kunna hämta exempel och undervisning.

Emellertid intygar Paulus här, att han genast, så snart han genom Guds nåd blivit kallad att predika Kristus bland hedningarna, utan att rådfråga någon begivit sig bort till Arabien till det verk, till vilket han blivit kallad. Och här har du en text, som säger, av vem han fått sin undervisning och genom vilka medel han kommit till kunskap om nåden och till sitt apostlämbete. ”När Gud tacktes”, säger han, som om han ville säga: Jag har icke förtjänat det genom min omdömeslösa nitälskan för Guds lag. Nej, detta dåraktiga och ogudaktiga nit förblindade mig, så att jag som en rasande störtade mig i de skändligaste brott, vilket Gud tillstadde. Jag förföljde Guds för-

Gal. 1, 14-17

-samling, var en fiende till Kristus och hädade hans evangelium. Vidare blev på min tillskyndan mycket oskyldigt blod utgjutit. Så såg min förtjänst ut. Mitt i detta blinda **137** raseri kallades jag till en sådan nåd. Skedde det för mitt raseris skull? Ingalunda. Men den kallande och förbarmande Gudens överflödande nåd förlät och efterskänkte mig dessa händelser. Och för dessa mina förskräckliga synder, som jag trodde vara en honom välbegärlig gudstjänst, gav han mig sin nåd och kallade mig till apostlaämbetet.

Så ha nu också vi på grundval av samma förtjänster kommit till nådens kännedom. Såsom munk korsfäste jag dagligen Kristus och hädade honom genom min falska förtröstan, som då aldrig lämnade mig. I det yttre var jag icke såsom andra människor, roffare, orättfärdiga, äktenskapsbrytare, utan jag iakttog kyskhet, lydnad och fattigdom, och vidare, fri som jag var från detta livets bekymmer ägnade jag mig helt åt fastor, vakor, böner, mässläsning m.m. Men mitt i all denna helighet och självförtröstan närde jag en ständig miströstan och tvivel på, skräck för, hat och hädele mot Gud. Och denna min rättfärdighet var därför intet annat än orenlighet, där djävulen regerade och hade det skönt. Ty Satan älskar och har sin högsta lust i sådana helgon, som fördärva sig själva till kropp och själ, som bedraga sig på och beröva sig hela välsignelsen av Guds gåvor, medan i dem regerar den högsta ogudaktighet, blindhet, tvivel, förakt för Gud, okunnighet om evangeliet, vanhelgande av sakramenten, händelse mot och förtrampande av Kristus och missbruk av alla Guds gåvor. Kort sagt, sådana helgon äro slavar, fångna under Satan. Därför tvingas de att tänka, tala och göra vad han **138** vill, ehuru de utåt synas vida överträffa andra i goda gärningar och sträng livsföring.

Sådana voro vi under påvedömet, vi handlade sannerligen icke mindre – om icke rent av mer – äreröricht och hädisk mot Kristus och hans evangelium än Paulus själv, särskilt jag. Ty till den grad avskydde jag bara själva namnet Johann Hus, att jag ansåg redan blotta tanken på honom brottslig och ogudaktig. Jag nitälskade till den grad för påven, att jag själv skulle burit fram järn och eld för att döda Johann Hus, om icke i gärning så likväl genom hjärtats bifall, och jag skulle ha ansett mig därmed göra Gud den största tjänst. Därför är publikaner och skökor icke ens onda, om man jämför dem med sådana skrymtande helgon. Ty de förstnämnda känna samvetskval såsom varande brottslingar och rättfärdiga icke sina

Gal. 1, 15- 17

ogudaktiga gärningar, men det är långt ifrån att de senare skulle vilja erkänna sina styggelser, sin avgudadyrkan och sin ogudaktiga gudstjänst vara synd. Tvärtom, de framhålla dem som ett Gud synnerligen välbehagligt offer, tillbedja dem som den största helighet, utlova frälsning åt andra genom dem och sälja dem för penningar som något frälsningsbringande.

Sådan är alltså vår lysande rättfärdighet, detta är vår väldiga förtjänst, varigenom vi nått fram till nådens kändedom, nämligen att vi med sådan djävulsk fiendskap, förföljt, hädat, förtrampat och fördömt Gud, Kristus, evangeliet, tron, sakramenten, alla fromma människor, den sanna gudstjänsten, allt under det att vi lärt och bekräftat raka motsatsen. Och ju heligare vi voro, desto mer förblindade voro vi och desto mera rent tillbådo vi djävulen. Ingen av oss var fri från blodsskuld, om ock i yttre mening så dock i hjärtat.

139 *När han täcktes. (1, 16.)*

Paulus vill säga: Det är blott Guds oförlikneliga nåd, att han icke blott skonat mig, som är en obeständig, brottslig och hädisk människa, som förgripit sig på det heliga, utan därtill givit mig frälsningens kunskap, Anden, Kristus, sin Son, apostlaämbete och evigt liv. På samma sätt har Gud, då han såg oss vara skyldiga till liknande synder, icke blott förlåtit oss vår ogudaktighet och våra hädelser av ren barmhjärtighet för Kristi skull, utan därtill har han överhopat oss med de största välgärningar och andliga gåvor. Men många av oss icke endast förgäta, att de "blivit renade från sina synder", såsom det heter i 2 Petr. 1, 9, och glömma den nåd de mottagit, utan öppna åter dörren för djävulen och börja känna leda vid Ordet. Åtskilliga förfalska samma Ord och bilda nya sekter. För dem bliver den sista villan värre än den första.

Som allt ifrån min moders liv har avskilt mig. (1, 15.)

Uttrycket är hebreiskt och betyder: som helgat, bestämt och berett mig. Det är: Redan då jag var i min moders liv, hade Gud förutbestämt mig till att med sådan blind lidelse rasa mot församlingen, och likaså att han sedan av ren nåd i sin barmhjärtighet skulle återkalla mig från mitt grymma och gudsförsmädande förehavande till sanningens och frälsningens väg. Kort sagt, redan innan jag var född, var jag i Guds ögon apostel, och då tiden var inne, blev jag även inför världen förklarad vara apostel. -

Gal. 1, 15 –17

Så utesluter Paulus absolut all förtjänst och tillskriver Gud ensam äran, sig själv åter idel skam. Det är som om han ville säga: Allt det goda, det minsta som det största, andligt och kroppsligt som Gud ämnade giva mig, och allt **140** gott som jag skulle komma att göra i hela mitt liv, hade Gud själv redan förutbestämt, medan jag ännu var i min moders liv, där jag varken kunde tänka eller önska eller göra något gott utan endast var ett gestaltlöst foster.

Därför kom mig denna gåva till del uteslutande genom Guds förutbestämmande och förbarmande nåd, till och med innan jag var född. Och när jag sedan var född, hade han fördrag med att jag belastade mig med en oändlig mängd av av vidunderlig ondska och synd. Och för att han på mig skulle än mer bevisa den väldiga, oändliga storheten av sin barmhjärtighet, förlät han mig av ren nåd mina tallösa stora synder. Och sedan överhöljde han mig med en sådan ymnighet av nåd, att jag icke endast själv lärde känna, vad som var oss givit i Kristus, utan även fick förkunna det för andra. Av det slaget äro alla människors förtjänster, men särskilt de åldrade dårars, som mödat sig med den mänskliga rättfärdighetens avskräde.

Som genom sin nåd har kallat mig. (1, 15.)

Lägg märke till hur omsorgsfull aposteln är: "Har kallat". På vilket sätt? Måne för mitt ostraffliga och heliga levernes skull såsom farisé, på grund av mina böner, fastor, gärningar? Nej. Långt mindre på grund av mina hädelser, förföljelser och våldsgärningar. Alltså på vilket sätt? Genom sin blott nåd.

Att i mig uppenbara sin Son. (1, 16.)

Här hör du, vad det är för en lära, som givits och anförtratts åt Paulus, nämligen evangeliets lära, som är ett uppenbarande av Guds Son. Jämför Ps. 2, 12: "Hyllen sonen!" Denna lära skiljer sig från alla andra. Moses uppenbarar icke Guds Son, utan lagen, synden, samvetet, **141** döden, Guds dom och vrede och helvetet. Allt detta är icke Guds Son. Det är alltså en lära eller kunskap, i vilken icke alls finnes någon lag. O, att man här kunde göra en rätt åtskillnad, så att man icke sökte lag i evangeliet utan skilde dessa båda åt så vitt som himlen är från jorden! Skillnaden är i och för sig lätt att göra, tydlig och enkel, men för oss är den svår, ja, nästan ofattbar. Det är visserligen lätt att säga, att evangeliet icke är något annat än

Gal. 1, 16

en uppenbarelse av Guds Son, än kunskap om Jesus Kristus, att det icke är en uppenbarelse av eller kunskap om lagen. Men i samvetsnöd och i praktiken är det svårt även för de mest erfarna att säkert fasthålla denna insikt.

Men om evangeliet är en uppenbarelse av Guds Son, såsom det i själva verket är, fordrar det med säkerhet inga gärningar, det hotar icke med döden, det skrämmar icke samvetsna utan pekar på Guds Son. Och han är varken någon lag eller någon gärning. Men att övertyga papisterna om detta är omöjligt. Därför göra de av evangeliet en kärlekens lag. Men evangeliets innehåll är Kristus. Ty vad evangeliet lär och visar mig är en gudomlig gärning, som gives mig av ren nåd. Det är icke mänskligt förnuft eller mänsklig vishet och icke ens Guds lag. Och denna gåva mottager jag genom tron allena.

Att i mig uppenbara sin Son. (1, 16.)

Detta slag av lära, som uppenbarar Guds Son, kan man **142** icke lära sig, det kan icke förkunnas eller påvisas genom någon mänsklig vishet och icke heller genom själva lagen, utan det uppenbaras av Gud, först genom det yttre Ordet och sedan i hjärtat genom Anden. Evangeliet är alltså ett gudomligt ord, som kommer ned från himmelen och uppenbaras genom den heliga Ande, som också är utsänd fördenskull, likväl så, att det yttre Ordet går före. Ty icke ens Paulus själv fick någon inre uppenbarelse, förrän han hört det yttre Ordet från himmelen, nämligen detta: "Saul, Saul, varför förföljer du mig?" (Apg.9, 4). Först hörde han alltså det yttre Ordet, sedan följde uppenbarelsen, kännedom om Ordet, tron och de andliga gåvorna.

För att jag bland hedningarna skulle förkunna evangelium om honom. (1, 16.)

Du ser, huru väl Paulus lägger sina ord: "Gud tacktes", säger han, "att i mig uppenbara sin Son." Vartill? Icke blott för att jag själv skulle komma till tro på hans Son, utan för att jag dessutom skulle uppenbara honom bland hedningarna. Varför icke bland judarna? Och här ser du, att Paulus egentligen är hedningarnas apostel, även om han också predikade Kristus bland judarna. Och här anger han i största korthet, såsom han brukar, vad hans teologi innebär: att predika Kristus bland hedningarna. Därmed vill han säga: Jag vill icke betunga hedningarna med lagen, emedan jag är hedningarnas apostel och evan-

Gal. 1, 16. 17

gelist, icke deras lagstiftare. Så riktar sig allt vad han säger mot de falska apostlarna, som om han sade: Ni galater ha aldrig hört mig lära lagens eller gärningarnas rättfärdighet. Den uppgiften tillkommer Mose, icke mig, **143** Paulus, hedningarnas apostel. Ty det ämbete och den tjänst, som åligger mig i förhållande till eder, är att förkunna evangelium, samma uppenbarelse som jag har fått mottaga. Alltså böra ni icke lyssna till någon annan lärare, som förkunnar lagen, ty bland hedningarna bör icke lagen utan evangelium, icke Mose utan Guds Son, icke gärningarnas utan trons rättfärdighet förkunnas. – Detta är den rätta predikan för hedningarna.

Då begav jag mig strax åstad; jag rådförde mig icke med någon människa. (1, 16.)

Hieronymus kämpar på detta ställe väldeliga mot Porfyrius och Julianus, som beskylla Paulus för högmod, emedan han icke ville jämföra sitt evangelium med de övriga apostlarna, likaså emedan han kallar apostlarna "kött och blod". Därmed förhåller det sig i korthet så. När Paulus här använder uttrycket kött och blod, talar han icke om apostlarna. Ty han tillägger: "Ej heller for jag upp till Jerusalem, till dem, som före mig voro apostlar." Med ifrågavarande uttryck vill han alltså ha sagt, att då evangeliet blivit honom uppenbarat av Kristus, rådförde han sig icke om detsamma med någon i Damaskus, och långt mindre bad han någon undervisa sig om evangeliet. Och vidare, att han icke heller begav sig till Petrus och de andra apostlarna i Jerusalem för att av dem lära sig evangelium, utan att han, så snart han av Ananias mottagit dop och handpåläggning (han måste nämligen ha något yttre tecken och bevis på sin kallelse), genast i Damaskus predikat, att Jesus är Guds Son. Så skriver också Lukas i Apg. 9,20.

Ej heller for jag upp till Jerusalem, till dem som före mig voro apostlar. I stället for jag till Arabien och vände så åter tillbaka till Damaskus. (1, 17.)

Det är, utan att dessförinnan vare sig ha sett eller rådfrågat apostlarna for jag bort till Arabien och påtog mig genast ämbetet att predika evangelium bland hedningarna, **144** vartill jag blivit kallad och mottagit gudomlig uppenbarelse. Det finnes alltså ingen anledning att med Hieronymus fråga sig, vad Paulus gjorde i Arabien. Vad skulle han göra annat än predika Kristus? Han säger ju, att därtill hade Guds Son blivit uppenbarad för honom, att han

Gal. 1, 16. 17

skulle predika honom bland hedningarna. Därför begav han sig från Damaskus, en hednisk stad, till Arabien, där det också fanns hedningar, och skötte där flitigt sitt ämbete, nöjd med att endast ha kallelsen från himmelen och Kristi uppenbarelse, utan att först lära sig evangelium av någon människa eller av apostlarna och utan att fråga dem om lov.

Och hela detta stället är en vederläggning av den bevisföring, med vilken de falska apostlarna sökt komma Paulus till livs. De sade nämligen, att han som lärlunge lyssnat till apostlarna, vilka levde efter lagen, och vidare, att Paulus själv levat efter lagen. Därför vore det nödvändigt, att även hedningarna hölle lagen och läte omskära sig. För att vederlägga dem berättar han alltså denna långa historia. Före min omvändelse, säger han, lärde jag mig icke evangelium av apostlarna eller av några andra troende, ty jag förföljde till det yttersta icke endast denna lära utan även Guds församling och förhärjade den. Och jag gjorde det icke heller efter min omvändelse, ty jag började omedelbart att predika Kristus i Damaskus utan att ha rådfrågat eller sett apostlarna

Så kunna också vi skryta med att icke ha mottagit vår lära av påven. Den heliga Skrift och de utvärtes tecken (sakramenten) ha vi visserligen från honom, men icke läran, **145** som blivit oss given uteslutande såsom en Guds gåva. Sedan kommo därtill våra studier, vår läsning och vår forskning. Våra motståndare ha alltså ingen grund för sitt resonemang, då de säga: Vem skulle väl vilja tro på er lära lutheraner, eftersom ni icke ha något offentligt ämbete? Ni böra mottaga er lära av påven, av biskoparna, som äro vigda och lagligen utöva sitt ämbete.

Först sedan, tre år därefter, for jag upp till Jerusalem, för att lära känna Cefas, och jag stannade hos honom femton dagar. Men av de andra apostlarna såg jag ingen, allenast Jakob, Herrens broder, såg jag.
(1, 18. 19.)

Paulus förnekar icke att han varit hos apostlarna, han tvärtom erkänner det, men icke att han varit hos alla. Likväl framhäver han, att det icke var på befallning utan frivilligt som han for upp till dem i Jerusalem. Icke heller **146** var det för att lära sig något av apostlarna utan för att lära känna Petrus. Detsamma skriver Lukas, Apg. 9, 27, nämligen att Barnabas förde Paulus till apostlarna och förtäljde för dem, huru Paulus på vägen sett Herren

Gal. 1, 18. 19

och att han hade talat med honom, och vidare, huru han i Damaskus frimodigt hade predikat i Jesu namn. Detta vittnesbörd ger Barnabas honom. Allt vad han säger går alltså ut på att visa, att han icke fått sitt evangelium av någon människa. Han erkänner visserligen att han träffat Petrus och Jakob, Herrens broder, men utom dessa ingen annan. Och ingenting har han lärt sig av dem.

Han medgiver alltså, att han varit i Jerusalem hos apostlarna. Vidare medgiver han, att han levat efter judarnas lag, men detta hade han gjort endast bland judar. Ty Paulus följde regeln att taga seden dit man kommer. Detta vittnar han om sig själv i 1 Kor. 9, 19 ff.: ”Ty fastän jag är fri och oberoende av alla, har jag dock gjort mig till allas tjänare, för att jag skall vinna dess flera. För judarna har jag blivit såsom en jude o.s.v. För alla har jag blivit allt, för att jag skall frälsa alla.” Han går alltså med på de falska apostlarnas bevisföring så långt, att han varit hos apostlarna i Jerusalem, men han går icke med på att han lärt sig sitt evangelium av apostlarna eller att han blivit tvingad att lära sitt evangelium af apostlarna så, som apostlarna ville. Tonvikten ligger alltså på orden ”lära känna”. Jag for dit upp för att lära känna Petrus, säger han, icke för att lära av honom. Därför blev icke Petrus min lärare och icke heller Jakob. De andra säger han sig aldrig ha sett.

Men varför slösar Paulus så många ord på att nästan till leda inskräpa, att han icke mottagit sitt evangelium av någon människa och icke lärt sig det ens av själva apostlarna? Han vill förvissa de galatiska församlingarna, som **147** förvillats av de falska apostlarna, om att hans evangelium är ett gudomligt ord. Därför nedlägger han sådan våldsam kraft på att hävda sin ståndpunkt mot de falska apostlarna. Ty de hade anført: Vi äro Pauli jämlingar, eftersom vi äro apostlarnas lärlingar i samma grad som han. Vidare är han ensam, vi äro flera. Genom vårt antal överträffa vi honom alltså i myndighet. Då var Paulus tvungen att med ed bekräfta och skryta med att han icke lärt sig sitt evangelium av någon människa, icke ens av apostlarna. Och det var en tvingande nödvändighet som drev honom att så berömma sig, icke tom skrytsamhet, som Porfyrius och Julianus lägga honom till last. Varken de eller Hieronymus ha förstått, vad det här gäller för Paulus. Hans ämbete stod i fara tillika med alla de församlingar som haft honom till lärare. Hans ämbete och alla dessa församlingar krävde alltså, att han i nödvändig och helig stolthet framhävde sin kallelse och att Kristus upp-

Gal. 1, 18. 19

-enbarat evangeliet för honom. Endast så kunde samvetena få visshet om att Pauli lära var Guds Ord. Det var en stor och allvarlig angelägenhet det här gällde, nämligen att alla församlingarna skulle bevaras vid den sunda läran. Kort sagt, det gällde evigt liv eller evig död. Ty är det rena och vissa Ordet borta, finnes icke längre någon tröst, frälsning eller liv. Pauli avsikt är alltså att bevara församlingarna i rätt lära. Han kämpar icke för att försvara sin **148** egen ära, som Porfyrius förebrår honom för. Med den lämnade redogörelsen ville han alltså visa, att han över huvud icke mottagit sitt evangelium av någon människa, vidare att han i flera år, tre eller fyra, på grundval av gudomlig uppenbarelse i Damaskus och i Arabien förkunnat samma evangelium som apostlarna, innan han träffat någon av dem.

Hieronymus broderar här på den hemlighet, som kan tänkas ligga i de *femton* dagarna. Han menar, att Paulus under dessa femton dagar fått undervisning av Petrus och därtill invigts i de mysterier, som symboliseras av talen åtta och sju. Men detta har ingenting med saken att göra. Ty Paulus säger uttryckligen, att han kommit till Jerusalem för att lära känna Petrus och att han stannat hos honom femton dagar. Hade han skolat lära sig evangelium av Petrus, hade han måst stanna hos honom några år. På femton dagar hade han icke kunnat bli en sådan hedningarnas apostel och lärare- för att icke tala om att han under dessa femton dagar, enligt vad Lukas intygar i Apg. 9, 28 f., frimodigt talade i Herren Jesu namn och disputerade med grekerna.

*Och Gud vet att jag icke ljuger i vad jag
här skriver till eder. (1, 20.)*

Varför tillägger han denna ed? Emedan han redogjort för ett händelsesförlopp. För att bli betrodd av församlingarna måste han svärja, så att icke de falska apostlarna skulle kunna säga: Vem vet om detta som Paulus säger är sant? Så djupt föraktad var alltså Kristi stora apostel, att **149** han inför sina galater, för vilka han predikat Kristus, måste svärja på att han talade sanning. Men om sådant hände apostlarna, om det fanns de som föraktade dem och kanske också framstående män, som vågade beskylla dem för lögn – då är det väl icke underligt, om detsamma nu vederfares oss, vi som icke äro värdiga att jämföras med apostlarna! Det kan alltså tyckas, att han i ringa sak tillgriper en ed för att bekräfta, att han talar sanning. Det gällde ju uppehållet hos Petrus, om han varit där för att

Gal. 1, 18- 24

- mottaga undervisning eller blott för att träffa denne. Men om man rätt ser till, är det fråga om en viktig och allvarlig angelägenhet, vilket framgår av det ovan sagda. Så svärja också vi enligt Pauli föredöme: Gud vet att vi icke ljuga o.s.v.

Därefter for jag till Syriens och Ciliciens bygder. (1,21.)

Syrien och Cilicien äro provinser, som gränsa till varandra. Vad han här överallt vill säga är detta, att han såväl före som efter besöket hos apostlarna oavbrutet undervisat i det evangelium, som han hade mottagit genom Kristi uppenbarelse, att han aldrig mottagit undervisning.

Men för de kristna församlingarna i Judeen var jag personligen okänd. De hörde allenast huru man sade: " Han som förut förföljde oss, han förkunnar nu evangelium om den tro som han förr ville utrota." Och de prisade Gud för min skull. (1,22-24.)

Detta tillägger han för sammanhangets skull. Han hade predikat i Syrien och Cilicien, sedan han träffat Petrus, och han hade predikat så, att han fått vittnesbörd av alla församlingar i Judeen. Han vill säga: Jag vädjar till alla **150** församlingars vittnesbörd, även deras i Judeen. Icke endast i Damaskus, Arabien, Syrien och Cilicien utan även i Judeen intyga församlingarna, att jag predikat den tro, som jag förr förföljde och bekämpade. Och de prisa Gud för min skull, icke för att jag lärt att man skulle hålla omskärelsen och Mose lag, utan därför att jag predikat tron och uppbyggt församlingarna genom mitt ämbete som förkunnare av evangelium. Ni ha alltså vittnesbörd icke endast från damaskenernas, arabernas församling, utan från hela den allmänliga kyrkan i Judeen o.s.v.

- Slutcit -

STORA GALATERBREVSKOMMENTAREN

Luthers slutkommentar år 1535:

Til Første Kapitel:

*”Ty om icke läran om rättfärdiggörelsen upprätthålles,
-är det **ute** med alltsammans.” (1,3.) punkt 72.*

Og Luthers forudsigelse

Manifesteret i:

FÆLLESERKLÆRINGEN *)

OM

RETFÆRDIGGØRELSESLÆREN

Genève 1996

Udarbejdet af

Det lutherske Verdensforbund –og:

Det Pavelige Råd til Fremme af Kristen Enhed

- 000000000 -

***) omskrivning af Luthers Retfærdiggørelseslære**

- 1 det at udtrykke noget på en anden måde, ofte med andre ord
- 2 ændring af en teksts (indhold og) form i forhold til en foreliggende version af den

DEN DANSKE ORDBOG 2005.

P A G T

ELLER

TESTAMENTE

PAGT betyder egentlig *overenskomst* mellem **to** parter med særlig tanke på forpligtelser for begge, en sådan dobbeltsidig pagt sluttedes på Sinai mellem Herren og Israels folk (2 Mos.19,2 ff; 20, 1.ff.). Ordet bruges imidlertid også i **GT** således, at der *alene* tænkes på den forpligtelse, som GUD påtager sig; og det får derved omtrent samme betydning som *forjættelse*. Det *hebraiske* ord for pagt gengives i den *græske* oversættelse af GT og derefter i NT ved *diatheke*, der egentlig betyder **TESTAMENTE**. *)

” EN NY PAGT ”

Hebræerbrevet taler om en ”Ny Pagt”, som *er* trådt i kraft og en *ældre* pagt, som er **nær** ved at *forsvinde*, (8,13).

”Dette er den Pagt, som jeg i Dagene *her efter* vil oprette med dem,” siger han:

”Jeg vil give mine Love i deres Hjerter, og jeg vil skrive dem i deres Sind ...” Jer. 31, 33. *f.* (500 f.Kr.)

Dette var 500 f.Kr. og pagten var *stadig i brug efter* at Kristi fuldkomne offer havde oprettet en Ny Pagt.

Selvom **Afgrøde** og **Slagtoffer** *ophørte* i det øjeblik,**) fortsatte præsterne i forkastelse af GUDS frelseplan med dem, at **ofre** ved Templets alter **i** endnu **37 år**, indtil deres tider i ”Det forjættede Land ” *ved dages ende*, var slut ved Templets ødelæggelse **år 70**.***)

Vi skal derfor gøre en *kronologisk* gennemgang, ved at gå tilbage til den *første* pagts indstiftelse i ørkenen, frem til dens *egentlige* ophør, da Judas sidste konge, efter at have fået øjnene stukket ud, føres i lænker til Babel.(Jer.39,6f).

I Jødekristne menigheder ser man **Loven** i Pagten, - i Hedningekristne samfund ser man:

Syndsforladelsen i Testamentet.

Man blander: **LOV med EVANGELIUM !**

I søgen efter spor af *jødekristne* menigheder efter år 70, i Mesopotamien og Orienten behandles skriftkilder i kirkehistorie og orientalsk litteratur, som: THE HOLY BIBLE oversættelse til engelsk, fra den aramæiske *The Peshitta*, og andre orientalske tekster.

*) Ordforklaring til NT.**) Matt.27,51; Dan. 9,27; ***) Hebr.1,1f